

σχοδιαστής

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:

Η ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΟ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ:

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΖΟΣ

Ο ΚΟΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

ΝΙΚΗΣΕ

ΤΟΝ ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΩΦ;

Εξώφυλλο: Marc Charpentier

Φωτογράφιση: Κώστας Ελευθεράκης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ

4 ΗΠΙΟ ΚΛΙ...ΜΑ

7 ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΚΙ Η ΝΔ ΣΕ ΝΕΟΥΣ ΡΟΛΟΥΣ

9 Η Κ.Ε. ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

10 ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΕΛΟΣ

12 ΜΕΤΑ ΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

13 Ο ΚΟΛΙΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙ Ο ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΩΦ

14 Η ΘΕΑ ΤΩΝ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΙΩΝ

15 Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

16 ΒΑΛΝΤΧΑΪΜ: ΤΟ ΤΑΜΠΟΥ

18 ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

20 ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

22 ΚΟΙΝΩΝΙΑ

25 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ

28 ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ

31 ΓΡΑΜΜΑΤΑ

33 ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

35 ΑΝΟΙΧΤΟ ΦΥΛΛΟ ΠΟΡΕΙΑΣ

36 Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

39 Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ

40 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

43 GREEN ON RED

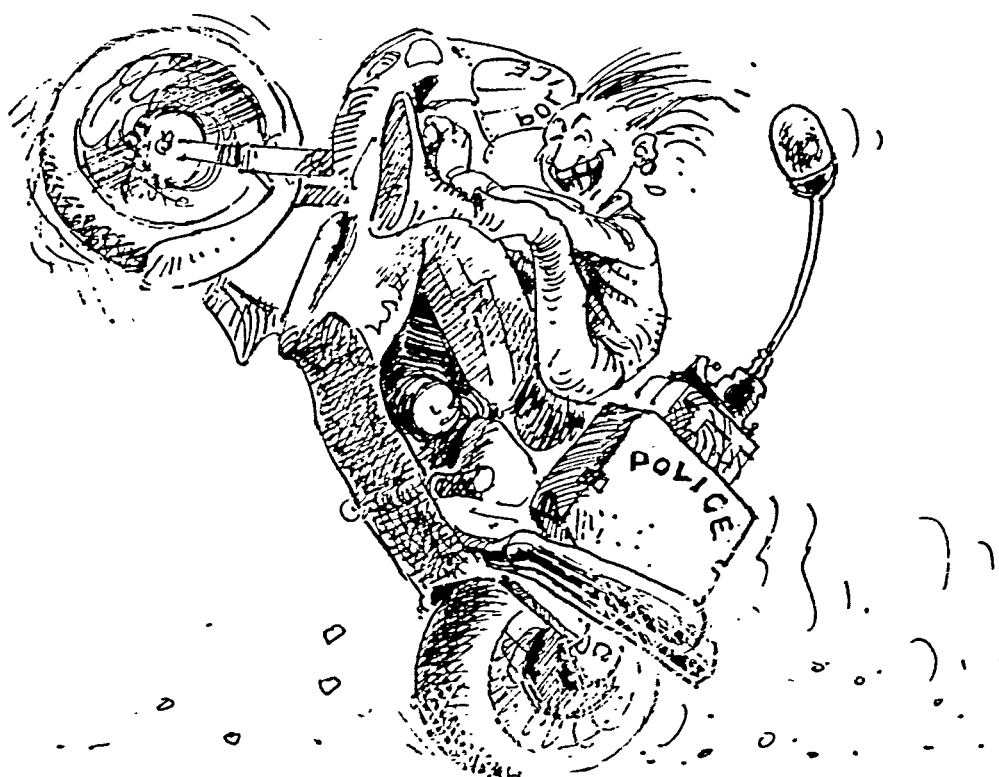
44 Η ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΚΩΛΟΔΑΧΤΥΛΟΥ

46 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ Ν. ΚΑΡΟΥΖΟ

49 ΚΑΝΑΛΙΑ ΚΑΙ ΚΥΜΑΤΑ

50 ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ 53 ΤΟ ΝΕΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Τη ρευστότητα δεν είναι εύκολο να τη μετρήσεις. Χάνεται άλλωστε. Πίσω από την αρθρογραφία των εφημερίδων, μέσα στις εκκαθαρίσεις του μηνός, σε μια ψηφοφορία «εμπιστοσύνης» στη Βουλή, στα πολλά δούναι και λαβείν της καθημερινότητας. Εξαφανίζεται...

Αλλά υπάρχει! Πίσω από τα προκατασκευασμένα «ναι», μετά τις αποφάσεις των συνεδρίων, πέρα από εγκυκλίους υπουργείων και οικονομικές αναλύσεις, εκτός της συζήτησης... Υφίσταται. Και τη νιώθουμε. Όσοι τουλάχιστον δεν παραιτηθήκαμε και από αυτό. Σαν την αλλαγή των εποχών. Σαν τον αντίθετο άνεμο.

Κάτι κινείται... Το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ, ο τύπος με τις μανιέρες που όλοι γνωρίζουμε, τα σκάνδαλα που δεν έχουνε τέλος, η αριστερά που ψάχνεται και η απουσία της ποίησης, είναι η μία όψη. Μήπως είναι καιρός να αναζητήσουμε το δεύτερο πρόσωπο του Ιανού;

Σενάρια για το αύριο και πραγματικότητες χωρίς σενάριο. Κάθε λογής εκδόσεις, Νικαράγουες, ραδιοφωνία, τηλεόραση και Ιρανγκέιπ... Ο Οτέλο ντε Καρβάλιο που σταυρώνεται, ο Πράσινοι και οι απεργίες που δεν γίνονται. Πόσα ακόμη κλωδάχτυλα;

Στις στάσεις δεν συναντάς το μέλλον. Το μέλλον δεν έχει ανάγκη από στάσεις. Οι αποστάσεις είναι αυτό που οι άλλοι μας θέτουν. Εκτός από το αυθόρμητο –και ελληνικότατο ό,τι κι αν λένε οι σοφολογιότατοι– «άει σικτίρ», είμαστε εδώ για να τις υπερβαίνουμε.

Κάποιος είπε ότι «το μέλλον έχει πολύ ξηρασία». Κι ένας άλλος ότι «η ξηρασία δεν έχει μέλλον». Πριν πούμε, σαν Σαϊπηρικοί ήρωες ιδού το ερώτημα... ας αναρωτηθούμε: Τι σχέση έχει ο Άρειος Πάγος με τις Φιλιππίνες;

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

• Με δυο τρόπους ξανάρχεται στην επικαιρότητα το Πολυτεχνείο '85: απ' τη μια ο προσδιορισμός του κατηγορητηρίου ενάντια στο δολοφόνο του 15χρονου Μιχάλη Καλιτζά, αστυφύλακα Μελίστα, με τρόπο που να οδηγείται στην αθώωση, και απ' την άλλη, η ανακίνηση της δικογραφίας ενάντια στη Συντονιστική Επιτροπή της κατάληψης ύστερα από πάγωμα ενάμιση χρόνου. Και αν για τον Μελίστα αυτή η κατάληξη αναμενόταν, τα μέλη της Σ.Ε. Ν. Γιαννόπουλος, Γ. Καραμπελιάς, Τ. Κατιντσάρος και Αγ. Χριστοδουλόπουλος μάλλον «πληρώνουν» το... χορό των δικογραφιών που ενεργοποιούνται ύστερα απ' τις καταγγελίες εναντίον της δικαιοσύνης μετά τις αποκαλύψεις για τις ατιμωρησίες τύπων σαν τον Παπαδόπουλο της «Εταιρίας δολοφόνων».

• Πολύ ενδιαφέρουσα η συνάντηση για το νεολαϊστικό κίνημα που οργάνωσε η ΚΝΕ στη Νομική Σχολή πριν από το Συνέδριο. Για πρώτη ίσως φορά μια παρόμοια εκδήλωση ξεπέρασε τον πανηγυρικό και στενά κομματικό χαρακτήρα. Δείγμα, το γεγονός ότι κράτησε πάνω από πέντε ώρες. Από το Σχολιαστή μίλησε ο Χρ. Μαχαίρας. • Η αποκάλυψη της ανάρτησης της Interpol και των καταδικωτικών αρχών με τους φορείς του AIDS που έγινε με την απέλαση της ισπανίδας τραγουδίστριας δημιούργησε πολλά ερωτηματικά, όταν μάλιστα μετά λίγες μέρες οι αντιπρόσωποι των υπουργείων Υγείας των χωρών μελών της ΕΟΚ καταδίκασαν δημόσια κάθε κατασταλτική μέθοδο ως επικίνδυνη και ρατσιστική. Μήπως η απέλαση δεν είναι καταστολή και η επίκληση της αιτίας που την προκάλεσε ρατσισμός; • Και εδώ προκύπτει το ερώτημα για το Υπουργείο Υγείας. Η δωρεάν χορήγηση του πανάκριβου φαρμάκου στους πάσχοντες από AIDS μήπως δεν αποτελεί απλά μια κοινωνική πολιτική όπως διαφημίζεται; Μήπως κύριος ή και δευτερεύων στόχος είναι το φακέλωμα των πασχόντων από AIDS, μια και άλλοι τρόποι ανεύρευσής του είναι πολύ δύσκολοι ώστε όπου και όποτε χρειαστεί να λειτουργήσουν κατασταλτικά; Να ενημερωθούν οι αρχές και η Interpol; Μια τέτοια κοινωνική πολιτική είναι σίγουρο ότι θα οδηγήσει στα αντίθετα αποτελέσματα. Στην εξάλειψη της ασθένειας και όχι στην εξαφάνισή της. Γιατί ποιος θα πάει στο Υπ. Υγείας για ένα αθέατης αποτελεσματικότητας φάρμακο όταν για το μόνο που θα 'ναι σίγουρος θα 'ναι για την αποτελεσματικότητα της κατασταλτικής κοινωνικής του απομόνωσης;

ΚΑΜΠΑΝΙΑ

ΑΥΤΑΡΧΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

Στον εντεινόμενο αυταρχισμό και την ενεργοποίηση των κατασταλτικών μηχανισμών του κράτους απ' την κυβέρνηση σκοπεύει γ' αντιτάξει μ' ένα μόνιμο και σταθερό τρόπο η νεοϊδρυθείσα «Κίνηση για την Υπεράσπιση των Κοινωνικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων».

Ήδη, απ' ό,τι γνωρίζουμε, η Κίνηση έχει βάλει σαν πρώτο θέμα της κινητοποίησής της το νόμο για τον ΕΚΑΜ και τις νέου τύπου ταυτότητες, προσανατολισμένη στην έναρξη μιας πανελλαδικής καμπάνιας απ' τις αρχές του Ιουνίου.

Τ.Κ.

Τ Ρ Υ Κ

ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΛΗΝΥΧΤΑ ΣΑΣ

Ενώ οδεύουμε πλειοίσοι για τα πεπρωμένα της Δυτικοευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και το μπλοκ εξουσίας στην Ελλάδα αναζητά πολιτική σταθεροποιητική λύση προοπτικής 2000, τίθεται θέμα εξασφάλισης νέων ρόλων στα κόμματα της «μεταπολίτευσης».

Σφήνα και αποφασιστικό σημείο αποκάλυψης των προθέσεων του καθεστώτος για το τι μεταξέλιξη θα υπάρξει στο πολιτικό σκηνικό, αποτελεί το «Τρυκ των βάσεων».

Αρχίζει λοιπόν ένα παρατεταμένο παιχνίδι. Χτίζονται και δοκιμάζονται συμμαχικές λύσεις με κομμάτια της Δεξιάς, με θρύψαλλα της Αριστεράς, με «ανεξάρτητους» τεκνοκράτες, με τουριστικούς και άλλους... πράκτορες, με την αυλή των Νταβός, κλπ. Και όλα αυτά ερήμην του εξουθενωμένου λαϊκού κινήματος, που κάποια Κυριακή θα κληθεί να στηρίξει σε 1 λεπτό τον όποιο συμβιβασμό προκύψει και με όποια μορφή του παρουσιαστεί.

Έτσι πιθανότατα στην «πρόταση» της κυβέρνησης να συμφωνήσει και η Ν.Δ. μαζί με τα δορυφορικά καραμανλικά ή μη σχήματά της, οπότε να δούμε π θα μείνει απ' το ανεξαρτησιακό και αντισυμβατικό κίνημα της προηγούμενης δεκαετίας;

Όμως, γιατί όχι, το πνεύμα της Γενεύης μπορεί να παραγάγει «πρόταση συμφωνίας» που καλύπτεται απ' το ΚΚΕ ενώ βάλλεται απ' την Ν.Δ., οπότε πάλι ρούμπος, ξανά «μπλοκ της Αλλαγής».

Παιγνίδι για γερά νεύρα λοιπόν, μια άκρως ρεαλιστική πολιτική σκηνή θα ανακατανέμει τους ρόλους καταδικώνοντας το φάντασμα της επαναστατικής ουτοπίας, που δεν μπορεί παρά να χάνει την ψυχραιμία του...

Τ.Δ.

ΠΩΣ ΕΤΟΙΜΑΣΑΝ ΤΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

ΟΙ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΙΟΙ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Πριν σχεδόν πέντε μήνες (18/1/87) η κυριακάτικη ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ με την υπογραφή του κ. Ν. Νικολάου είχε σαν κεντρικό θέμα με τον τίτλο «ΝΕΑ ΕΞΑΡΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΝΤΙΘΕΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ» ένα περίεργο και «κουφό» σενάριο.

«Γνωστή Ομάδα» κυβερνητικών και κομματικών στελεχών που έχει συγκεντρωθεί γύρω από τον κ. Γ. Γεννηματά με τη διαμεσολάβηση του «γαμπρού» Θ. Κατσονέβα άρχισε μια συστηματική υπονόμηση του υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Σημίτη για την ανατροπή της Οικονομικής Πολιτικής της Κυβέρνησης και «προσπαθεί να πανικοβάλλει τον Πρωθυπουργό δίνοντάς του την εικόνα μιας ευρύτερης λαϊκής εξέγερσης κατά της Κυβερνήσεως...» Και ενώ σύμφωνα με το δημοσίευμα ο Πρωθυπουργός ανησυχεί για τις δραστηριότητες Γεννηματά «... στο βάθος του ορίζοντα βλέπει να προβάλλει μια νέα ίσως σοβαρότερη απειλή από την σκληρή πτέρυγα Λαλιώτη, η οποία προετοιμάζεται από τώρα συστηματικά για τη δημιουργία ενός «καθαρόαιμου» τριποκοσμικού κόμματος την επαύριο μιας εκλογικής αποτυχίας του ΠΑΣΟΚ».

Ο κ. Παπανδρέου εμφανίζεται ανησυχών ιδιαίτερα από τα μηνύματα συνεργατών του σύμφωνα με τα οποία κυβερνητικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ συγκεντρώνουν τεράστια οικονομικά μέσα και επιρροή σε ανθρώπους και θέσεις που σε μία χρονική στιγμή θα μπορούσαν να στηρίξουν το «τριποκοσμικό κόμμα». Και το δημοσίευμα συνεχίζει:

«Μάλιστα, ορισμένα μετριοπαθή στελέχη του ΠΑΣΟΚ μιλάνε για την προετοιμασία του Έλληνα Καντάφι και προειδοποιούν τον Πρωθυπουργό ότι: οι νοικοκυραιοί του κινήματος πρέπει από τώρα να φράξουν το δρόμο στους κοινωνικούς ανατροπείς που απειλούν να συρρικνώσουν το κόμμα της πλειοψηφίας σε μία μικρή επαναστατική ομάδα!... και πιο κάτω:

«Σε μια χρονική προοπτική όλα τα χαρακτηριστικά μιας τέτοιας ομάδας τα έχει η κίνηση Λαλιώτη. Τα ερείσματά της στον κομματικό μηχανισμό είναι πολύ ισχυρά και σε κυβερνητικό επίπεδο έχει μαζί της δύο τουλάχιστον Υπουργούς και ένα δραστήριο γενικό γραμματέα που η δύναμή του είναι πολύ μεγάλη μια και περνάει απ' αυτόν όλες οι κρατικές προμήθειες, όλη η υπόθεση της ανασύνταξης της ιδιωτικής βιομηχανίας, κλπ».

Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ στο τεύχος του Φεβρουαρίου απορημένος και μόνος σ' όλο τον χώρο του Τύπου είχε επισημάνει:

«Το σημαντικό είναι ότι ο κ. Νικολάου ως δημοσιογράφος δεν ανήκει ούτε στους άσχετους, ούτε στους αφέλεις για να έχει και το σχετικό ελαφρυντικό. Κάνει συνειδητή παραπληροφόρηση. Στόχος οι αριστερές δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ, εναντίον των οποίων ορισμένα «επιτελεία» συγκεντρώνουν τα πυρά τους. Μέσα στα πολλά σενάρια εξελίξεων που παίζονται τον τελευταίο καιρό στην πολιτική σκακιέρα υπάρχει και ένα, που βλέπει την ανάγκη μιας «σύγκλισης» των δύο μεγάλων πολιτικών κομμάτων. Αυτή η επιλογή έχει δύο προαπαιτούμενα:

Πρώτον την απομάκρυνση, περιθωριοποίηση, εξουδετέρωση, ακόμα και γελοιοποίηση των αριστερών δυνάμεων και απόψεων που βρίσκονται μέσα στο ΠΑΣΟΚ και δεύτερον την αποπομπή του κ. Μητσοτάκη από την ηγεσία της Ν.Δ. σαν «ιστορικού εμποδίου» στην σύγκλιση των δύο κομμάτων».

Ο Κυβερνητικός ανασχηματισμός που επακολούθησε δεν άφησε καμιά αμφιβολία να εννοούσε ο κ. Νικολάου: Τον Γεννηματά, την κ. Βάσω Παπανδρέου και τον Πέτρο Λάμπρη, γενικό γραμματέα του υπουργείου Βιομηχανίας και προσωπικό φίλο του Κώστα Λαλιώτη.

Τα σκάνδαλα προηγήθηκαν και επακολούθησαν δημιουργώντας κλίμα και ενισχύοντας τη γενική κατεύθυνση. Καραχάλιος, Μαυράκης, PROMET. Ανάμνηση πραγματικών και ανύπαρκτων σκανδάλων. Λάσπη και παραπληροφόρηση. Στόχος ό,τι εκσυγχρονιστικό στοιχείο στον οικονομικό τομέα προχώρησε το ΠΑΣΟΚ. Οι «νοικοκυραιοί του κινήματος» κατά την καταπληκτική έκφραση του κ. Νικολάου φαίνεται ότι προετοιμάζουν από καιρό, σε συνεργασία με «οικονομικά, πολιτικά και δημοσιογραφικά κέντρα» την επίθεση. Ο καλός δημοσιογράφος την ξεκίνησε λίγο ενωρίτερα από ό,τι έπρεπε και με μία σεναριακή υπερβολή (Καντάφι-νέο Κόμμα κ.λπ.). Για να αποδειχθεί ότι ο θεός αγαπάει τον κλέφτη και όχι μόνο τον νοικοκύρη.

Π. Παν.

Ο ΟΤΕΛΟ ΖΩΝΤΑΝΟΣ ΜΥΘΟΣ

Με 15χρονη καταδίκη για τον Οτέλο ντε Καρβάλιο και για τους περισσότερους απ' τους 72 συντρόφους-συγκατηγορούμενούς του έληξε η μεγαλύτερη δίκη (ξεκίνησε στις 7 του Οκτώβρη του 1985) στην ιστορία του Πορτογαλικού κράτους. Το 25.000 σελίδων κατηγορητήριο των αρχών ασφαλείας έγινε δεκτό απ' την πλειοψηφία του δικαστηρίου, καταδικάζοντας έτσι τον πιο αυθεντικό εκπρόσωπο της «επανάστασης των γαριφάλων» σαν τρομοκράτη!

Εγκλειστος στις φυλακές απ' τις 19/7 '84 ο Οτέλο, αντιμετώπισε την προσπάθεια των κυρίαρχων δυνάμεων της Πορτογαλίας να καταδικάσουν την επαναστατική προοπτική και τη ριζοσπαστική πολιτική δράση σαν ένας ζωντανός μύθος.

Ένας μύθος που αποδεικνύει ότι η Επαναστατική Αριστερά είναι μια πολιτική αναγκαιότητα, που συνεπιφέρει όλες τις διώξεις και καταδικές της άρχουσας τάξης.

Στη χώρα μας, η υπόθεση του Οτέλο ντε Καρβάλιο ήδη από καιρό έχει ευαισθητοποιήσει ένα σημαντικό μέρος αγωνιστών της Αριστεράς. Το ίδιο φαίνεται να συμβαίνει και μετά την καταδίκη του και ήδη ετοιμάζονται οι πρώτες κινητοποιήσεις συμπαράταξης. Ο Καρβάλιο και οι σύντροφοί του το χρειάζονται...

T.K.

Χ Ε Ι Ρ Ι Σ Μ Ο Ι

Η ΝΙΚΗ ΣΤΗ ΔΕΗ

Η νίκη των εργαζομένων της ΔΕΗ σημαίνει και αποτυχία μιας τακτικής που καθώς φαίνεται έχει διαμορφωθεί στα ανώτατα Πασοκικά κλιμάκια:

— αντιμετώπιση αιτημάτων με τεχνητή όξυνση που προκάλεσε στη ΔΕΗ η δημοσίευση του πορίσματος για τα ανθυγιεινά και την συνταξιοδότηση.

— δεύτερο βήμα μετά το φούντωμα της κινητοποίησης: απόσυρση του πορίσματος για λύση της διαφοράς, χωρίς οι εργαζόμενοι να κερδίσουν το παραμικρό.

— τρίτο: πολυπλευρη αξιοποίηση της πίτας των συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Την υπόθεση χειρίστηκε η διοίκηση της ΔΕΗ, αλλά σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες το σάτινικό σχέδιο προήλθε από το ίδιο το Εγτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ, και συγκεκριμένα από το συνδικαλιστικό μυαλό του Στέφανου Τζουμάκα.

Ας σημειωθεί επομένως ότι οι διαβεβαιώσεις από πλευράς ΥΠΕΘΟ ότι τα «προβλήματα των ΔΕΚΟ» πρέπει να λυθούν με «συναινετικές διαδικασίες», δεν έχουν μεγάλη σχέση με την πολιτική που έχει πράγματι αποφασιστεί.

Π.Α.Ρ

9 Μ Α Ρ Τ Ι Ο Υ

ΕΛ ΣΙΝΤ

Η ευχή για την «επαναδραστηριοποίηση» του Κ. Καραμανλή δεν προέρχεται, καθώς φαίνεται, μόνο από τους εσωκομματικούς αντισταθμούς του κ. Μητσοτάκη. Μια σειρά επώνυμοι σχολιαστές που φιλοξενούνται σε μη δεξιά έντυπα δεν κρύβουν τον ενθουσιασμό τους. Πρόκειται κυρίως για όσους είχαν ορθώσει το ανάστημά τους για να υπερασπίσουν τον πρόεδρο απ' την αήθη επίθεση της 9ης Μαρτίου. Φαίνεται ότι τώρα πιστεύουν ότι είναι καιρός, δια μέσου του προέδρου πάλι, να πάρουν την εκδίκησή τους. Και μαζί μ' αυτό, να σώσουν την Ελλάδα (όπως τουλάχιστον υποστηρίζει ο κ. Κούλογλου στο Αντί).

Η μόνη συμβουλή που έχουμε να τους δώσουμε είναι ότι πρέπει να διαστούν. Το 1992 πλησιάζει, και η χώρα χρειάζεται ισχυρό άνδρα στο τιμόνι της!

Δ.Ψ.

Α Π Ο Κ Α Λ Υ Ψ Ε Ι Σ

ΧΟΝΤΡΑ ΧΤΥΠΗΜΑΤΑ

Στα φιλά των εφημερίδων πέρασε η ειδηση ότι τα αδελφία Δαυίδ και Απόστολος Κωνσταντίνου αποφυλακίστηκαν με απόφαση του αρμόδιου ανακριτή, και μετά από δεκαήμερη απεργία πείνας. Και όμως, η σύλληψή τους τη Μεγάλη Παρασκευή προβλήθηκε απ' τις εφημερίδες με ολοσέλιδα ρεπορτάζ και μεγάλους τίτλους που αποκάλυπταν: «Ετοιμάζαν χοντρό χτύπημα» (*Ελευθεροτυπία*), «Τροχαίο έκοψε τη φόρα των τρομοκρατών» (*Έθνος*). Μέχρι και συγκεκριμένη οργάνωση (Αντακρατική Πάλη) αποκάλυψαν οι δημοσιογράφοι, σε συνεργασία πάντα με την Ασφάλεια.

Τι απέμεινε απ' όλα αυτά, μετά ένα μήνα; Παραθέτουμε αυτούσιο ένα εύγλωττο απόσπασμα από την απόφαση αποφυλάκισης του Ανακριτή Χαλκίδας: «Επειδή κρίνω ότι η μέχρι τώρα κράτησή του τον έχει φρονηματοποιήσει αρκετά, και δεν υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι απολυόμενος θα διαπράξει νέα πλημμελήματα, προτείνω ν' απολυθεί προσωρινά...»

Οι «αδίστακτοι τρομοκράτες» που φρονηματοποιούνται σε λίγες μέρες είναι φυσικά άλλο ένα δημιούρημα των εφημερίδων. Κι αν στην υπόθεση αυτή, υπήρξε πράγματι «χοντρό χτύπημα», δεν είναι άλλο από το χτύπημα της αξιοπιστίας του καθημερινού τύπου. Για μια ακόμα φορά.

Δ.Ψ.

Τ Α Μ Υ Σ Τ Η Ρ Ι Α
Τ Ο Υ Μ Ι Κ Ρ Ο Μ Ε Σ Α Ι Ω Ν Α

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΗΤΑΝ ΓΥΜΝΟΣ

του ΠΑΡΤΟΥ ΒΟΤΣΗ

Από τους λιγότερο αμφιλεγόμενους πολιτικούς και με πολλά στοιχεία γενικής παραδοχής, ο Γ. Ράλλης αναδεικνύεται το πρόσωπο του μήνα. Η θεαματική αποχώρησή του από τη Ν.Δ. πυροδότησε την εφημεριδιακή φιλολογία, η οποία τον έθεσε στο επίκεντρο κάποιων εξελίξεων ασαφών κι ωστόσο ικανών «να αναμορφώσουν το πολιτικό σκηνικό». Διάστικτη από τους ευσεβείς πόθους όσων, στους κόλπους της Ν.Δ., παθαίνουν αλλεργία με τον Κων. Μητσοτάκη και αποκλυπτικά εξυπηρετική για τους κυβερνώντες, αυτή η φιλολογία προηγήθη τα «εφέ» του πολιτικού «θρίλερ» από τη θεμελίωση σε ακριβείς πληροφορίες και την οίονοσκοπία από την επιχειρηματολογία.

Ανάλογα με την οπτική ή τη σκοπιμότητα, που εξυπηρετεί κάθε μυθοπλαστική γραφή, ο Γ. Ράλλης βαφτίστηκε:

• «Βαλτός» από τον Αν. Παπανδρέου, με τον οποίο «βρίσκεται από καιρό σε επικοινωνία» (σημαδιακή και η προ εξαμήνου τει-α-τει συνάντησή τους στο Καστρί). Περισσότερο από τη μαρτυρία Μητσοτάκη (συνέντευξη στην «Εβδομή» 24-5-'87) αποκλυπτική η στιγμή που επέλεξε να ανακοινώσει την αποχώρησή του από τη Ν.Δ.: την ίδια μέρα, που η Βουλή συζητούσε την πρόταση να συσταθεί εξεταστική επιτροπή για τα σκάνδαλα — χειροπιαστό, άρα το σωσίβιο, στο στριμωγμένο ΠΑΣΟΚ. Αλλά ο μπαρ στους τακτικούς ελιγμούς Αν. Παπανδρέου απέδειξε (με την πρόταση για ψήφο εμπιστοσύνης και το δημοψήφισμα για τις βάσεις) ότι δεν έχει εξαντλήσει τα βέλη στη φαρέτρα του ώστε να προσφύγει σε δανεισμό.

• «Προπομπός (Ιωάννης ο Πρόδρομος) του μεσσία». Αλλά ο Γ. Ράλλης γνωρίζει καλά, όσο λίγοι, ότι ο Κων. Καραμανλής δεν ξαναβγαίνει στο μπαλκόνι και δεν κατεβαίνει από το βάθρο του «εθνάρχη» για να ξαναπαίξει (με αμφίβολη, άλλωστε, αποτελεσματικότητα) το ρόλο του κομματικού αρχηγού. Την εκδίκασή του για την 9 Μαρτίου '85 την έχει ήδη πάρει — με την ατυχέστατη επιλογή του διαδόχου του στο ύπατο αξίωμα. Αν η ηλικία του του επιτρέπει, πέρα από το πάθος για υστεροφημία και πέρα από τη φιλαρέσκεια να κοσμήει τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και κάποιες φιλοδοξίες, τις διατηρεί αποκλειστικά για την περίπτωση (απευκτέα και για τον ίδιο) «εθνικής κρίσης» που θα επέβαλε τη «σωτήρια παρέμβασή» του.

• «Συνωμότης» τέλος ο Γ. Ράλλης αποφάσισε ξαφνικά είτε να επαναδικδικάσει την κομματική ηγεσία (αφού η πολιτική του Μητσοτάκη οδηγεί το κόμμα σε νέα εκλογική ήττα) είτε να διασπάσει τη Ν.Δ. επικεφαλής «τριάντα, τουλάχιστον» βουλευτών της. Αλλά ο Γ. Ράλλης στη συνέντευξη τύπου και την ομιλία του στη Βουλή στο τρίήμερο της ψήφου εμπιστοσύνης, δεν εμφανίστηκε εκφραστής κάποιας πολιτικής σημαντικά διαφορετικής, απ' αυτή που ακολουθεί η σημερινή ηγεσία της Ν.Δ. (η κριτική του περιορίζεται στην εσωκομματική λειτουργία και κάποιους τακτικούς χειρισμούς — ως προς τον εκλογικό αγώνα του '85 ή την αντιπολιτευτική ενθάρρυνση απεργιακών κινητοποιήσεων). Και στην αποχώρησή του παρέμεινε μόνος. Οι βαθμιαία συρρικνούμενοι σε αριθμό βουλευτές της Ν.Δ. που χαρακτηρίζονται ως «ραλλικοί» (περισσότερο από αντίδραση στον Κων. Μητσοτάκη, όπως, παλαιότερα, στον Ευ. Αβέρωφ, παρά γιατί πείθονται από τα ηγετικά προσόντα του Γ. Ράλλη) προημούν σαφώς το «μαντρί» από τις χιμαρικές αναζητήσεις νέας κομματικής στέγης — όταν μάλιστα υπάρχει το ατυχές προηγούμενο της ΔΗΑΝΑ.

□

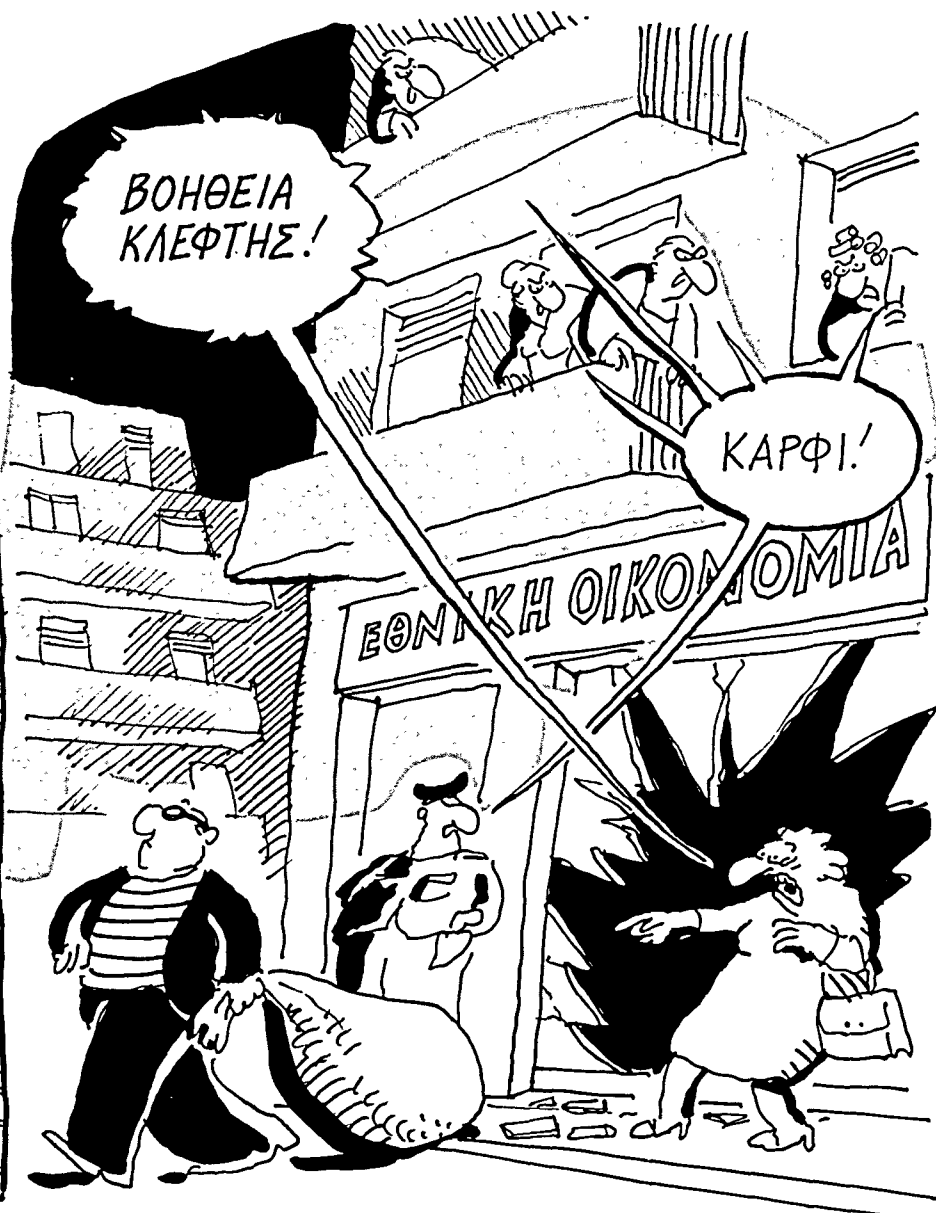
Η εξήγηση για την αποχώρηση του Γ. Ράλλη μπορεί να είναι πολύ πιο απλή — και άλλες, συνεπώς, οι επιπτώσεις της στις πολιτικές εξελίξεις. Οι σχέσεις του με τον Κων. Μητσοτάκη έφτασαν στην οξύτερη σύγκρουση στις παραμονές των δημοτικών εκλογών, όταν ο σημερινός αρχηγός της Ν.Δ. τον εξέθεσε σκόπιμα κοινωνολογώντας ότι δέχτηκε να είναι υποψήφιος δήμαρχος στην Αθήνα. Έκτοτε ήταν απλώς θέμα χρόνου η ανοικτή ρήξη. Την αφορμή έδωσε η διαγραφή του Αν. Παπαληγούρα, την οποία ο Ράλλης εξέλαβε ως νέα πρόκληση εναντίον του, που δεν μπορούσε να μείνει αναπάντητη. Πράγμα, που ασφαλώς πρόβλεψε (και επιθυμούσε) ο Μητσοτάκης — γι' αυτό και απέρριψε τις εισηγήσεις να επιδείξει δημοκρατικότητα και γενναίοφροσύνη αρνούμενος να επικυρώσει την απόφαση του πεθαρρακτικού συμβουλίου.

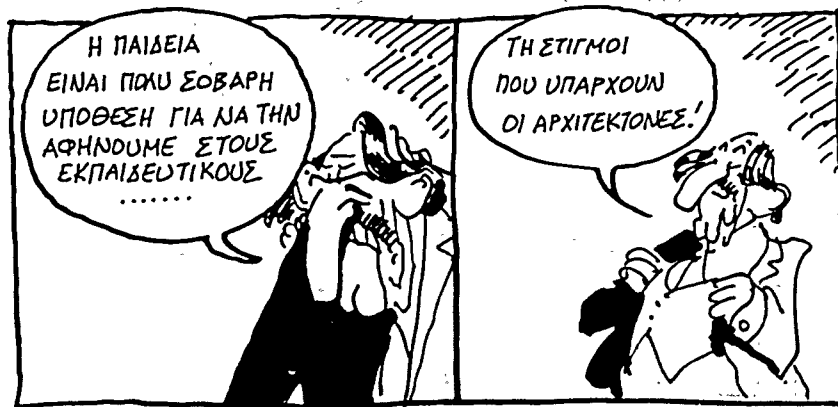
Όσοι από τους πολιτικούς φίλους και τους (ελάχιστους) αμφιταλαντευόμενους βουλευτές έσπευσαν να συναντηθούν με τον Γ. Ράλλη, μετά την εντυπωσιακή αποχώρησή, για να πληροφορηθούν τα μελλοντικά σχέδιά του ή έστω το επόμενο βήμα του, δοκίμασαν οδυνηρή έκπληξη. Ο βασιλιάς ήταν γυμνός. Ο Γ. Ράλλης αποκλυπτόταν εν πλήρει συγχύσει αθώς. Με την ευθύτητα του αντιδημαγωγού, βεβαίως, την αθυρόστομη ντομπροσύνη, την αρχοντοθρεμμένη απλότητα και τον παρορμητισμό, που του εξασφάλισαν τη γνωστή αιγλή κατά τη θητεία του στην κυβερνητική μηχανή και τον τίτλο του πρωθυπουργού, μεταπελευθερωτικά, με την πλέον έντονη προς τους αντισταθμούς και δημοκρατική συμπεριφορά. Αλλά και με δεδομένη την αδυναμία του για «πρώτο ρόλο» σε μια κοινοκρατούμενη κοινωνία, όπου τα κόμματα παραμένουν αρχηγικά και προσωποπαγή και η εσωκομματική λειτουργία αναλώνεται περισσότερο στην αλληλοϋπονομισηση και τη φατριασκή αναζήτηση «χαρισματικών» ηγετών παρά στην κατάσχεση προγραμματικών εξουσιών.

Αυτά τα στοιχεία του χαρακτήρα του μπορούν, άλλωστε, να προφυλάξουν τον Γ. Ράλλη από το να εκτεθεί με ενεργό συμμετοχή στον σημερινό τραγέλαφο, όπου οι πρωταγωνιστές στην πολιτική σκηνή καλούν την Ελλάδα να αντιμετωπίσει «την πρόκληση του 2.000» με πολιτική ηγεσία διαμορφωμένη στη δεκαετία του 1950...

ΗΠΙΟ ΚΛΙΜΑ

του ΓΙΑΝΗ ΛΑΝΝΟΥ

Η ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΑ των τελευταίων εξελίξεων είναι πως και το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ κλονίστηκαν σχεδόν ταυτόχρονα από παρόμοιες κρίσεις, τη στιγμή που όλα έδειχναν ότι αυτά τα δύο κόμματα ακολουθούσαν διαμετρικά αντίθετες πορείες. Γιατί, σε όλους είναι φανερό πως η αιτία της κρίσης του ΠΑΣΟΚ πρέπει να αναζητηθεί στη διαχείριση της εξουσίας και, ιδιαίτερα, στην απομόνωση που το οδηγεί η απροσχημάτιστα αντίλαϊκή πολιτική λιτότητας που υλοποιεί τα δύο τελευταία χρόνια. Για τη ΝΔ, όμως, τα πράγματα φαίνονται αντίστροφα, καθώς η κρίση στο κόμμα αυτό έρχεται στην επιφάνεια όχι μετά από κάποια εκλογική ήττα, αλλά στο τέλος μιας νικηφόρας πορείας: στους δήμους, στα συνδικάτα, στους αγροτικούς συνεταιρισμούς και στις δημοσκοπήσεις η ΝΔ εμφανίζεται όλο και περισσότερο ενισχυμένη. Η ΝΔ, στο κατώφλι σχεδόν της εξουσίας, γνωρίζει την πιο δραματική κρίση στην ιστορία της, κρίση τέτοια που δε γνώρισε ούτε και μετά τη συντριβή της στις εκλογές του 81.

Μοιάζει με ιδιοτροπία των καιρών, αλλά τόσο το ΠΑΣΟΚ όσο και η ΝΔ φαίνεται πως κλονίζονται από την ίδια αιτία: το ενδεχόμενο της εναλλαγής στην εξουσία.

Η κρίση της Δεξιάς

Για να αιτιολογήσει την αποχώρησή του από τη ΝΔ, ο κ. Ράλλης δεν αναφέρθηκε μόνο στις προσωπικές διαφορές του με τον Μητσοτάκη, δεν αρκέστηκε να καταγγείλει τις αντιδημοκρατικές μεθόδους της ηγεσίας, τον αρχηγισμό και τα παρόμοια. Κατέθεσε την πολιτική του διαφωνία απέναντι στη στρατηγική που έχει υιοθετήσει η Δεξιά και, τελικά, απέναντι στο χαρακτήρα του κόμματος της ΝΔ. Στη γνωστή συνέντευξη τύπου δήλωσε: «Η σοβαρότερη διαφωνία μου ανέκυψε κατά την προεκλογική περίοδο του 1985. Ενημέρωσα τότε και την ηγεσία του κόμματος και τους υπεύθυνους της προεκλογικής τακτικής, ότι έπρεπε να αποφύγουμε τη μίμηση του ΠΑΣΟΚ με έωλες υποσχέσεις και προσφορά μελλοντικών παροχών και ότι αντίθετα, έπρεπε να πούμε στο λαό ολόκληρη την αλήθεια... ότι η πολιτική της λιτότητας εκεί όπου έχουμε φτάσει, αποτελεί άφευκτη ανάγκη...» Και συνέχισε: «Μετά τις εκλογές, η διαφωνία μου με την αντιπολιτευτική τακτική της ΝΔ υπήρξε συχνή. Ήμουν λόγου χάριν και είμαι αντίθετος με τη συμπαράσταση - κρυφή ή φανερή - του κόμματος σε οποιαδήποτε απεργία, αποκλειστικά και μόνο επειδή στρέφεται κατά της κυβερνήσεως... πρέπει να συνειδητοποιήσουμε όλοι - και πρώτη η κυβέρνησή και τα κόμματα ότι η πολιτική της λιτότητας αποτελεί δυστυχώς μία από τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να βγούμε από το τέλμα και ότι οι απεργίες επιτείνουν το φαύλο κύκλο».

Συνοψίζοντας, ο κ. Ράλλης καταγγέλλει τη ΝΔ., ούτε λίγο ούτε πολύ, για λαϊκισμό, για τυχοδιωκτική πολιτική υιοθέτησης διεκδικήσεων και αιτημάτων των λαϊκών τάξεων. Αναγορεύοντας την πολιτική της λιτότητας σε στρατηγική εξόδου από την κρίση, καταγγέλλει τον κ. Μητσοτάκη ως υπονομευτή των μακροπρόθεσμων συμφερόντων του αέθισμού. Είναι προφανές ότι ο «κέντρωσας» Ράλλης ασκεί κριτική στον «δεξιό» Μητσοτάκη από τα δεξιά...

Πρόκειται για μία κριτική που αμφισβητεί όχι μόνο το πρόσωπο του Μητσοτάκη αλλά, κυρίως, τη στρατηγική που υιοθετήθηκε όταν ο κ. Μητσοτάκης εξελέγη στην ηγεσία της ΝΔ. Γιατί, πράγματι, αυτή η εκλογή σήμανε τη θέληση του κόμματος της Δεξιάς, να «μιμηθεί το ΠΑΣΟΚ» στο στυλ της ηγεσίας, στην παρουσία στη Βουλή, στη συνθηματολογία και στις προεκλογικές εξαγγελίες. Για να μεταμορφωθεί η ΝΔ στο αντι-ΠΑΣΟΚ κόμμα, ο λαϊκισμός έπαιξε, βέβαια, ουσιαστικό ρόλο. Από την καρικατούρα των προεκλογικών υποσχέσεων του Μητσοτάκη μέχρι τον καθημερινό «αυριανισμό» του Ελεύθερου Τύπου, η ΝΔ άρχισε να μαθαίνει, όχι χωρίς θεβιασμένες και αδέξιες κινήσεις είναι η αλήθεια, το μάθημα του λαϊκισμού.

Αυτή η πολιτική έχει αποδόσει τους καρπούς της: στους δήμους, στα επιστημονικά σωματεία, στους

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ:

ΕΝΑΣ ΧΟΡΟΣ ΓΙΑ ΤΡΙΑ ΖΕΥΓΑΡΙΑ

αγροτικούς συνεταιρισμούς και τους φοιτητικούς συλλόγους, η ΝΔ σημειώνει άνοδο ενώ το ΠΑΣΟΚ συρρικνώνεται και όχι σπάνια καταποντίζεται. Η πολιτική

Μητσοτάκη κατόρθωσε να μετατρέψει τη ΝΔ στον κύριο αποδέκτη της φθοράς του ΠΑΣΟΚ. Ακόμη, χάρη στο λαϊκισμό της, η πολιτική αυτή απέδωσε τη συγκρότηση

ενός μπλοκ εξουσίας στο οποίο περιλαμβάνονται ευρύτερες κατηγορίες μικροαστών, αγροτών και άλλων «μη προνομιούχων»...

Μέχρι τις πρόσφατες εξελίξεις, τουλάχιστον, ήταν κοινή η συνείδηση πως τα πράγματα οδηγούσαν σε εκλογική νίκη της Ν.Δ. Για τον κ. Ράλλη όμως, κάτι τέτοιο δεν σημαίνει και πολλά πράγματα, πια. Με μία κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να υλοποιεί άκαμπτα την πολιτική της λιτότητας και μία ΝΔ παραφορτωμένη με προεκλογικές υποσχέσεις, η προοπτική της «απαλλαγής» διαγράφεται σαν μία άνευ λόγου αποσταθεροποίηση μιας αντιλαϊκής πολιτικής που «δουλεύει». Δήλωσε ο ίδιος ο κ. Ράλης στη συνέντευξή του: «Αλλά και αν ακόμα υποθεθεί ότι εξ αιτίας των σφαλμάτων του ΠΑΣΟΚ είναι απολύτως εξασφαλισμένη η εκλογική νίκη της ΝΔ, επιτρέψτε μου να σας πω ότι αυτό δεν είναι αρκετό». Και κατέληξε: «Δεν αρκεί μια εναλλαγή στην εξουσία».

Αυτή την τελευταία φράση δύσκολα θα περίμενε να ακούσει κανείς από ένα δεξιό πολιτικό που επιφυλάσσει για τον εαυτό του ηγετικό ρόλο. Καταγράφει όμως με σαφήνεια την απόσταση που χωρίζει τους «καρμανλικούς» δεξιούς από τους «λαϊκιστές» ομοϊδεάτες τους.

Η κρίση και η ενότητα του ΠΑΣΟΚ

Η κρίση που σοβεί στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει πολλές αναλογίες με την κρίση της δεξιάς παράταξης. Όπως ακριβώς η κρίση της ΝΔ εμφάνισε μία νέα διαχωριστική γραμμή στο εσωτερικό της Δεξιάς – ανάμεσα στους «σώφρονες καρμανλικούς» και τους «λαϊκιστές» – κατά τον ίδιο τρόπο και η κρίση της κυβερνητικής παράταξης έφερε στο προσκήνιο τη διαχωριστική γραμμή που διχοτομεί το ΠΑΣΟΚ: από τη μία πλευρά συνασπίζονται τα «ιστορικά» πολιτικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ και από την άλλη τα κυβερνητικά στελέχη, οι διαχειριστές της κρατικής εξουσίας και της πολιτικής της λιτότητας.

Η «αριστερά» του ΠΑΣΟΚ, που εκπροσωπείται κυρίως στο εκτελεστικό γραφείο του κινήματος, εξακολουθεί να προσθλέπει σε μία φιλολαϊκή στροφή της κυβέρνησης, σε μία ανανέωση του αριστερού πολιτικού λόγου της, με δυο λόγια σε μία αναβίωση των οραμάτων της Αλλαγής. Η «δεξιά» του ΠΑΣΟΚ, αντίθετα, θέτει σαν πρώτη προτεραιότητα την ολοκλήρωση της πολιτικής της λιτότητας, προτάσσει την ανάγκη να ενισχυθούν οι δεσμοί της κυβέρνησης με το κεφάλαιο, προβάλλει σαν στρατηγικό όραμα όχι την όποια «Αλλαγή», αλλά το σωτήριο έτος 1992, την τελωνειακή ένωση της ΕΟΚ, την ενσωμάτωση της χώρας μας στις «Ηνωμένες Πολιτείες Ευρώπης».

Και στο ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, όπως και στη ΝΔ, είναι αναγνωρίσιμη η διάκριση ανάμεσα στους «σώφρονες» και τους «λαϊκιστές». Δύο σειρές στελεχών αντιπαράθενται: από τη μία πλευρά παρατάσσονται οι υπουργοί των οικονομικών κυρίως υπουργείων (Σημίτης, Τσοβόλας, Πεπονής, Πέτσος κ.λπ.) και από την άλλη τα κομματικά στελέχη (Λαλιώτης στο βαθμό που να ενεργοποιηθεί και πάλι, Γεννηματάς, Βάσω Παπανδρέου κ.λπ.). Η κρίση στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ τείνει να πάρει τη μορφή της σύγκρουσης ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ-κόμμα και το ΠΑΣΟΚ-κυβέρνηση.

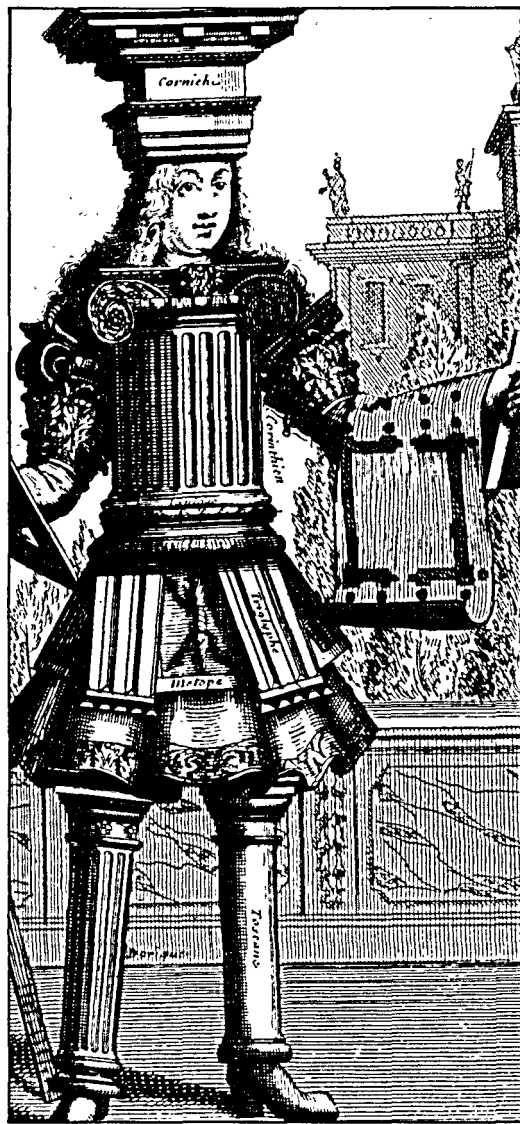
Είναι, βέβαια, σε όλους προφανές ότι η «δεξιά» πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ είναι σήμερα η κυρίαρχη. Και πρώτ' απ' όλα γιατί τα στελέχη της «αριστεράς» του ΠΑΣΟΚ όχι μόνο δεν αμφισβήτησαν την πολιτική λιτότητας μετά τις εκλογές του '85, αλλά και πολύ πρόθυμα την υπηρέτησαν σε υπουργικά αξιώματα. Έπρεπε να αποיעμφθεί από την κυβέρνηση και να φορτωθεί το βάρος ενός «σκάνδαλου», για να αντιληφθεί η κυρία Παπανδρέου ότι εφαρμόζεται μία οικονομική πολιτική κάθε άλλο παρά σοσιαλιστική...

Χωρίς αμφιβολία, αυτή η υπόθεση των «σκανδάλων» αποτέλεσε μία συστηματική προσπάθεια να εξοντωθούν πολιτικά τα στελέχη της «αριστεράς» του ΠΑΣΟΚ. Εφημερίδες που υποτίθεται ότι «στηρίζουν την Αλλαγή» έπαιξαν εδώ αποφασιστικό ρόλο: οικονομικά

«σκάνδαλα», εταιρίες δολοφόνων, σαλμονέλες και Σταματελάτοι επιστρατεύτηκαν για να υποσκάψουν το κύρος και την αξιοπιστία των στελεχών εκείνων που υπήρχε κίνδυνος να διατυπώσουν ανοιχτά κάποιες διαφονίες ή και κάποια στιγμή να επιχειρούσαν μία ρήξη. Κατά κάποιο τρόπο, η υπόθεση των «σκανδάλων» λειτούργησε και σαν προειδοποίηση: αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη και σκεφτείτε το τι «σκάνδαλο» θα είχε «αποκαλυφθεί» στην υποθετική περίπτωση όπου ο Γεννηματάς, ο Λαλιώτης και η Β. Παπανδρέου προχωρούσαν στην ίδρυση ενός νέου κόμματος...

Η «αριστερά» του ΠΑΣΟΚ είναι, όμως, αποδυναμωμένη, όχι μόνο λόγω της φθοράς που έχουν υποστεί οι ηγέτες της, αλλά και για αντικειμενικούς λόγους. Όπως και να το κάνουμε, το ΠΑΣΟΚ του 87 δεν έχει καμία σχέση με το μαζικό κόμμα του 80. Σήμερα, οι τοπικές και οι κλαδικές του οργανώσεις έχουν διαλυθεί, οι συνδικαλιστές έχουν μαζικά εγκαταλείψει το κόμμα, γενικά οι προσβάσεις του ΠΑΣΟΚ στους μαζικούς χώρους έχουν δραματικά συρρικνωθεί. Η «αριστερά» του ΠΑΣΟΚ επιλέγοντας τον κομματικό μηχανισμό σαν κατεχοχόν πεδίο παρέμβασης, αναλαμβάνει ένα έργο όχι μόνο άχαρο, αλλά ίσως και σισύφειο.

Αυτή, όμως, η «αριστερά» του ΠΑΣΟΚ, η αποδυνα-

μωμένη, η αποστερημένη από τις προσβάσεις της στην κυβέρνηση, η κατασικοφαντημένη από τον ίδιο τον κυβερνητικό τύπο, εξακολουθεί να είναι για το ΠΑΣΟΚ απαραίτητη. Τα τελευταία δύο χρόνια της λιτότητας είχαν σαν αποτέλεσμα μία συνεχή διαρροή ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ προς το ΚΚΕ και, κυρίως, προς τη ΝΔ. Η πολιτική της λιτότητας δεν μπορεί να σταθεροποιηθεί, παρά μόνο στο μέτρο που ένας κομματικός μηχανισμός με ευρύ δίκτυο συνδικαλιστικών προσβάσεων θα είναι σε θέση να διαχειρίζεται τη λαϊκή δυσφορία, να καταγράφει τις αποσπασματικές λαϊκές διεκδικήσεις, να εξισορροπεί τις φυγόκεντρες τάσεις της εκλογικής βάσης. Στην αντίθετη περίπτωση, μια εκλογική συντριβή του

ΠΑΣΟΚ καθίσταται ένα πολύ σοβαρό ενδεχόμενο.

Η «σύνθεση» των δύο τάσεων, η αποκατάσταση της ενότητας του ΠΑΣΟΚ, είναι προϊόν της παρέμβασης του Ανδρέα Παπανδρέου. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, καθώς τοποθετείται σε μία βαθμίδα πιο πάνω από όλα τα άλλα στελέχη του κόμματός του δεν είναι ούτε «δεξιός» ούτε και «αριστερός». Είναι και τα δύο. Και οι πρωτοβουλίες που παίρνει είναι και προς τις δύο κατευθύνσεις. Από την μία πλευρά, η αίτηση ψήφου εμπιστοσύνης από τη Βουλή έδωσε την ευκαιρία στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να καταγράψει για μία ακόμη φορά την αταλάντευτη θέλησή της να εφαρμόσει το πρόγραμμα της λιτότητας, να «νομιμοποιήσει» με τις ψήφους των βουλευτών την αντιλαϊκή της πολιτική. Από την άλλη, η σύγκληση της κεντρικής επιτροπής του ΠΑΣΟΚ, η φημολογούμενη επάνοδος του Λαλιώτη, η συζήτηση περί ιδεολογικών «μανιφέστων» κ.τ.λ., καταγράφουν τη σταθεροποίηση της «αριστεράς» στον κομματικό μηχανισμό. Η ενότητα του ΠΑΣΟΚ δεν είναι δεδομένη, αλλά η παρουσία του Α. Παπανδρέου, είναι βέβαιο ότι παίζει αποφασιστικό ρόλο για τη διατήρησή της.

Η απουσία ενός ανάλογου, αδιαμφισβήτητου ηγέτη στη ΝΔ, μετασχηματίζει πολύ εύκολα τις έριδες μεταξύ «ισοδύναμων» στελεχών σε διασπάσεις. Εξ ου και η αλυσίδα των αποχωρήσεων από τη ΝΔ: Μπούτος, Στεφανόπουλος, Ράλης. Εξ ου και η έκκληση του Ράλη προς τον Καρμανλή για να παρέμβει, να αποκαταστήσει την τραυματισμένη ενότητα της συντηρητικής παράταξης.

Σώφρονες και λαϊκιστές

Δεν είναι μόνο το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ που διχοτομούνται σε δύο συνιστώσες που αντιπαράθενται, τηρουμένων των αναλογιών, χρησιμοποιώντας παρόμοια επιχειρήματα. Μία αντιστοιχη διάκριση είναι παρούσα και στο εσωτερικό της Αριστεράς.

Η ίδρυση της Ε.Α.Ρ., του κόμματος της Αριστεράς που υποσχέθηκε ότι θα στρώσει τους έλληνες στη δουλειά, που έχει διαγράψει από το λεξιλόγιό του τα «έξω» και τα «κάτω», που προσθλέπει με ελπίδα στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, αποτελεί, τελικά, τη συγκρότηση του «σώφρονος» πόλου στο εσωτερικό της Αριστεράς. Ο ιδεολογικός λόγος που διατυπώθηκε στο «συνέδριο της άνοιξης» δεν επιχείρησε να συγκροτήσει σε «αριστερή πολιτική πρόταση» τις λαϊκές διεκδικήσεις. Ίσα-ίσα, που η καταγγελία του «λαϊκισμού» ήταν το κύριο μέλημα του συνεδρίου. Ο λόγος της Ε.Α.Ρ., που γνώρισε μία πρωτοφανή προβολή από μερίδες του τύπου, είναι λόγος κρατικής διαχείρισης, προσιδιάζει περισσότερο σε στελέχη του κράτους παρά σε λαϊκούς αγωνιστές...

Αν, θέλετε, η κύρια διαφορά ανάμεσα στο πριν τη διάσπαση ΚΚΕ εσωτερικού και την Ε.Α.Ρ. είναι πως ενώ το πρώτο έχοντας ελάχιστες προσβάσεις στα διεκδικητικά κινήματα έδινε μία απελπισμένη μάχη για να τις διευρύνει, η Ε.Α.Ρ. ούτε έχει αλλά ούτε και επιδιώκει να αποκτήσει τέτοιες προσβάσεις.

Αν κοιτάξουμε έτσι τα πράγματα, διαπιστώνουμε ότι η πολιτική σκηνή, παρ' ότι διατηρεί το θεμελιώδες σχήμα Αριστερά-Κέντρο-Δεξιά, εμφανίζει μία δυαδικότητα. Σε κάθε μεγάλη παράταξη αντιστοιχεί ένα ζευγάρι αντιπάλων. Απέναντι στο ΚΚΕ τοποθετείται η Ε.Α.Ρ. απέναντι στο ΠΑΣΟΚ-κόμμα τοποθετείται το ΠΑΣΟΚ-κράτος και απέναντι στη ΝΔ, έρχεται να σταθεί το νέο εκκολλαπτόμενο κόμμα της Δεξιάς υπό τον Ράλλη που, προσωρινά, ας το ονομάσουμε «νέα Δεξιά».

Οι τρεις πρώτοι όροι των ζευγαριών αποτελούν τα μαζικά πολιτικά κόμματα που είναι απλωμένα σε οργανώσεις, σωματειακά και συνδικάτα, που αναλαμβάνουν να συγκεντρώνουν και να διαχειριστούν – κατά περίπτωση – τις λαϊκές διεκδικήσεις. Είναι προφανές ότι η αντιπαλότητά τους είναι δεδομένη, καθώς καθημερινά αντιπαράτιθενται, όχι μόνο στην πολιτική σκηνή, αλλά και σε κάθε επιμέρους κοινωνικό χώρο. Στην πολιτική σκηνή διατάσσονται γραμμικά, κατά το σχήμα ΚΚΕ-ΠΑΣΟΚ-ΝΔ, αναπαράγουν δηλαδή το κλασικό σχήμα της πολιτικής σκηνής της τελευταίας δεκαετίας.

Γιατί, πέρα από κάθε σχηματοποίηση που μπορούμε να επινοήσουμε ή από το οποίο σενάριο εξυφαινεται στα κομματικά επιτελεία, το γεγονός είναι πως η σημερινή κρίση των πολιτικών κομμάτων έχει ένα και μόνο εξητούμενο: την ανασυγκρότηση της αστικής πολιτικής εξουσίας ενόψει των δυσμενέστων οικονομικών εξελίξεων που αναμένονται κατά την προσεχή δε-

Τάκης Μαστραντώνης

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ή ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΛΥΣΗ;

Η πολιτική κρίση του ΠΑΣΟΚ έχει γίνει συνειδηση λιγότερο ή περισσότερο σ' όλα τα επίπεδα του κινήματος και πάνω απ' όλα στον Αντρέα. Οι προτάσεις που του γίνονται για το ξεπέρασμα της κρίσης μπορούν να καταταγούν σχηματικά – όπως λένε με αρκετό χιούμορ τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ – σε τρεις απόψεις:

- Την «αναβάθμιση» του κινήματος.
- Την «μετεξέλιξη» ή «επανίδρυση» και τέλος
- Το «Μανιφέστο».

Η εκδοχή της «μετεξέλιξης» υποστηρίζει ότι το κίνημα είναι «πεθαμένος οργανισμός». Καμιά Ασλάν δεν μπορεί να τον ανανεώσει. Η ανασυγκρότηση του κινήματος πρέπει να γίνει μέσα από «έκτακτες διαδικασίες» και με «έκτακτες εξουσίες». Κατάργηση της Κεντρικής Επιτροπής των Νομαρχιακών και Τομεακών Επιτροπών και δημιουργία μιας Κεντρικής Οργανωτικής Επιτροπής έκτακτου Συνεδρίου με Επιτροπές Ανασυγκρότησης κατά πόλη, νομό και χώρο δουλειάς. Πολιτικά η άποψη αυτή προσβλέπει στην ενίσχυση και στην «αταλάντευτη» πραγματοποίηση της ακολουθούμενης μετά τις εκλογές του 1985 πολιτικής του ΠΑΣΟΚ καθώς και το ξεκαθάρισμα των λογαριασμών με τους «αριστερούς κομματικούς» που «μπλοκάρουν» το Κίνημα και συσκοτίζουν το «νέο πρόσωπό του». Η πρόταση αυτή έχει απήχηση σε κυβερνητικούς και βουλευτικούς κύκλους του ΠΑΣΟΚ.

Όλα αυτά απαιτούν:

– Αλλαγή του εκλογικού συστήματος έτσι ώστε να διευρύνεται η συμμετοχή της Αριστεράς στους πολιτικούς θεσμούς.

-Ενοποίηση των δημοκρατικών δυνάμεων στους συνδικαλιστικούς χώρους μέσα από ένα ενωτικό Συνέδριο για την Γ.Σ.Ε.Ε.

– Εξαγγελία θεσμικών αλλαγών στην Οικονομία, το κράτος, την κοινωνία και στον πολιτισμό που θα ενισχύουν τη λαϊκή συμμετοχή, την ευθύνη και τον δημοκρατικό έλεγχο.

- Επαναδιατύπωση της Εξωτερικής πολιτικής για Εθνική Ανεξαρτησία μέσα από το πρίσμα της Εθνικής ακεραιότητας που απαιτεί αναθεωρήσεις στην πολιτική έναντι της Ευρώπης και των ΗΠΑ.

Αυτό σε γενικές γραμμές είναι το πλαίσιο ενός νέου Μανιφέστου που προτείνεται για την ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ. Οι υποστηρικτές αυτής της άποψης επιμένουν ότι δεν λύνεται οργανωτικά το πρόβλημα του κινήματος. Πρέπει να υπάρξει νέα έμπνευση μέσα από μία πολιτική τομή που θα αντιστοιχεί στην ωρίμανση των δυνάμεων του κινήματος, θα επιμένει στον Τρίτο Δρόμο και στον σαφή διαχωρισμό του από τις αστικές δυνάμεις του Νεοφιλελευθερισμού. Απαιτείται, λένε, μια πολιτιστική (με την ευρύτερη έννοια της κουλτούρας) επανάσταση μέσα στο ΠΑΣΟΚ.

Τι θα κάνει ο Αντρέας:

Θα υιοθετήσει μία από τις τρεις απόψεις ή θα
φτιάξει μία τέταρτη;

Διαβάζοντας την εισήγησή του θα καταλάβετε...

Г. Ар.

ΠΕΡΙ ΤΟΚΟΓΛΥΦΙΑΣ

ΤΟ ΧΡΗΜΑ βρίσκεται σε μια κρίσιμη τομή των ιδεολογικών διεργασιών στην κοινωνία όπου ζούμε. Είναι το σύμβολο της ισότητας, των ισότιμων συναλλαγών, αλλά από τη μια στιγμή στην άλλη γίνεται η χειροπιαστή απόδειξη της ανισότητας, της διαφορετικότητας απέναντι στην εξουσία, ή της ίδιας της εξουσίας. Ο κάτοχος χρήματος περνάει εύκολα από την κατηγορία του έντιμου εργαζόμενου που έκανε οικονομίες, ή αυτού που «στερείται» την ευχαρίστηση της κατανάλωσης ή τα κέρδη μιας επένδυσης, δανείζοντας και εισπράττοντας ένα δίκαιο τόκο, σε κατηγορίες πολύ λιγότερο συμπαθητικών ατόμων, όπως ο πλούσιος που πλουτίζει κι άλλο, ο εισοδηματίας, ή ο τοκογλύφος.

Με αυτό το μπερδεμα, κι επειδή ο όγκος του χρήματος είναι πάντα ένα κυρίαρχο στοιχείο, όλοι είναι έτοιμοι να πυροβολήσουν ένα κύριο που διακινούσε εκατοντάδες εκατομμύρια αλλά έπεσε έξω, και βλέπουν με άπειρη συμπάθεια τον κύριο ή την κυρία που είχε μερικά εκατομμύρια και ήθελε να τα διπλασιάσει σε σύντομο χρονικό διάστημα αντί να τα θάλει στο ταμειυτήριο όπως όλος ο κόσμος. Και όλοι λένε τον πρώτο κύριο τοκογλύφο, ενώ είναι ο δεύτερος (ή η δεύτερη) και ο πρώτος είναι απλώς(;) ένας παράνομος τραπεζίτης.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Πρέπει πριν απ' όλα να διαπιστωθεί η ύπαρξη σε ευρεία κλίμακα ενός συστήματος εξω-τραπεζικού διανεισμού. Με βασικό εργαλείο την *μεταχρονολογημένη επιταγή*, χιλιάδες άτομα δέχονται κάθε ώρα της ημέρας να δανείσουν κάποιους άλλους για κάποιο χρονικό διάστημα και έναντι κάποιου τόκου: αν τους έλεγε κανείς ότι κάνουν τοκογλυφία ή έστω ασκούν παράνομη τραπεζική δραστηριότητα θα κουνούσαν το κεφάλι και θα συνέχιζαν τις όποιες δουλειές τους.

Στην πραγματικότητα κάνουν κάτι πολύ σημαντικότερο: *δημιουργούν χρήμα*. Από τη στιγμή που ο υπογράφων την επιταγή είναι πρόσωπο εμπιστοσύνης, το χαρτί αυτό μπορεί να χρησιμεύσει για πραγματοποίηση πληρωμής, και υπό τις ίδιες προϋποθέσεις ο κάτοχος μια τέτοιας επιταγής μπορεί να δεχθεί αντί για χρήμα μια άλλη επιταγή: αυτού του είδους οι συναλλαγές γίνονται επίσης καθημερινά.

Αν τώρα κάποιος έχει στη διάθεσή του αρκετά χρήματα (κανονικά, δηλ. τραπεζογραμμάτια) ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει λήξεις επιταγών που έχει εκδόσει, και πληρωμές ενός μέρους των επιταγών που έχει στα χέρια του με άλλες νέες επιταγές, τότε έχει δημιουργήσει μια τράπεζα η οποία δημιουργεί και το δικό της λογιστικό χρήμα: ένας μεγάλεμπορος μπορεί να παίξει ένα τέτοιο ρόλο, ή ο οποιοσδήποτε κατέχει μια θέση που τον οδηγεί στο να δέχεται και να διακινεί μεταχρονολογημένες επιταγές. Σε ένα τέτοιο άτομο θα απευθυνθούν και όσοι για κάποιους λόγους έχουν ανάγκη από χρήματα για τα οποία είναι έτοιμοι να πληρώσουν υψηλούς τόκους: δάνεια για λίγες μέρες, δάνεια για παράνομες δραστηριότητες (λ.χ. μαϊμούδες), δάνεια που για διάφορους λόγους δεν είναι δυνατόν να αντληθούν από το επίσημο τραπεζικό σύστημα. Από την άλλη μεριά όσοι ασχολούνται κατά κύριο λόγο με μια παράνομη τραπεζική δραστηριότητα, έλκονται από τις περιπτώσεις δανεισμού με υψηλό τόκο: πρόκειται για τις περιπτώσεις που αυτονομείται η δραστηριότητα αυτή από τις εμπορικές συναλλαγές, και αποκτάει τα χαρακτηριστικά που προβάλλει κυρίως ο τύπος. Πρέπει όμως να ξέρουμε ότι αυτή η αυθόρμητη δημιουργία τραπεζών με όλες τις παραπάνω πιστωτικές εργασίες, είναι αιώνες τώρα μια μόνιμη πραγματικότητα, και συνδέεται ιδιαίτερα με τη διατήρηση της δομής εξουσίας διαφόρων διάσημων εθνικών και οικονομικών οντοτήτων, όπως είναι οι διάφορες μαφίες, ιταλικές ή μη, το

εβραϊκό κύκλωμα του διαμαντιού στην Αμβέρσα του Βελγίου, η ασιατική κοινότητα στο Παρίσι κλπ. κλπ.

Το παρατραπεζικό κύκλωμα το οποίο περιγράψαμε, δεν αφαιρεί όπως πολλοί πιστεύουν ορισμένες ποσότητες χρήματος από τις τράπεζες τις οποίες επενδύει σε παράνομες δραστηριότητες. Αντίθετα, αξιοποιεί την ύπαρξη του νόμιμου τραπεζικού συστήματος, και ορισμένες ποσότητες ρευστού για να δημιουργήσει λογιστικό χρήμα με το οποίο χρηματοδοτούνται νόμιμες και παράνομες, αλλά κατά κύριο λόγο νόμιμες δραστηριότητες. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι παρατράπεζες λειτουργούν «εκσυγχρονιστικά» σε σχέση με το τραπεζικό σύστημα στο σύνολό του, επεκτείνοντας τη χρήση λογιστικού χρήματος πέρα από τα στενά νόμιμα όρια. Και θα πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι η μεσολάβηση σε περιπτώσεις τοκογλυφικού δανεισμού είναι ένα μόνο (μικρό) μέρος των παρατραπεζικών δραστηριοτήτων. Τα λεφτά βγαίνουν από τη δημιουργία χρήματος μέσω της διακίνησης μεταχρονολογημένων επιταγών.

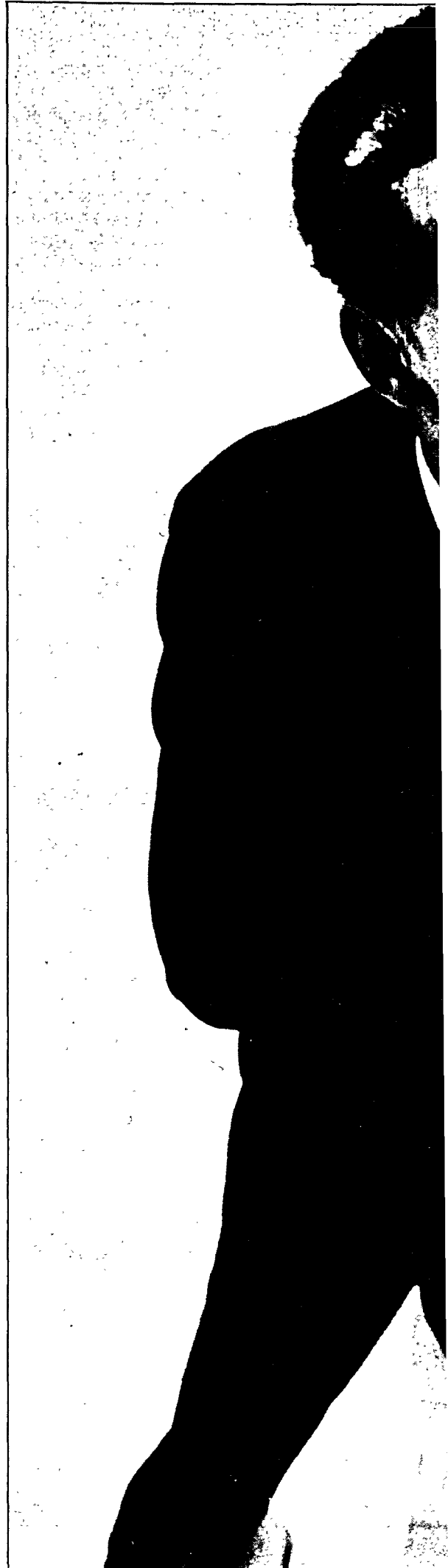
Οι παρατράπεζες όπως και οι τράπεζες μπορούν θέβαια να χρεοκοπήσουν, να «πέσουν έξω». Για την επέκταση των δραστηριοτήτων τους χρειάζονται αναχρηματοδότηση από μεγαλύτερες παρατράπεζες ή από το νόμιμο τραπεζικό σύστημα: χρειάζονται μια ένεση τραπεζογραμμάτων (χρήματος δηλαδή με την τρέχουσα έννοια) όπως οι τράπεζες δανείζονται από την κεντρική τράπεζα, και όπως η κεντρική τράπεζα δανείζεται συνάλλαγμα από το διεθνές τραπεζικό σύστημα. Όταν υπάρχει ένα σφίξιμο σε κάποιο σημείο ή στην αρχή αυτής της αλυσίδας, οι δυνατότητες αναχρηματοδότησης περιορίζονται ως την τελευταία παρατραπεζική δραστηριότητα. Ένας χονδρέμπορος της κεντρικής λαχαναγοράς προσαρμόζεται σ' αυτή τη νέα κατάσταση μειώνοντας τις παρατραπεζικές του δραστηριότητες, και αντλώντας το απαραίτητο ρευστό χρήμα από μια διαφορετική διαχείριση των συναλλαγών του. Ένας όμως «αποκλειστικός» παρατραπεζίτης, ο οποίος έχει περιορισμένες δυνατότητες άντλησης καταθέσεων από την «ελεύθερη αγορά», πρέπει να καταφύγει στις τράπεζες για δανεισμό, νόμιμο ή παράνομο. Και ένα γενικό πιστωτικό σφίξιμο οδηγεί σε χρεοκοπία παρατραπεζών, που βγαίνουν έτσι στην επιφάνεια. Η αποκάλυψη παρατραπεζών είναι σύμπτωμα κρίσης και όχι ανάπτυξης του κυκλώματος αυτού.

Πέτρος Λινάρδος-Ρυλμόν

Υ.Γ. Οι βασικές ιδέες αυτού του σημειώματος οφείλονται σε φίλο που απασχολείται στο ΥΠΕΘΟ, γνωστό ειδικό επί τραπεζικών θεμάτων, ο οποίος προτιμάει να μην αναφερθεί το όνομά του, μάλλον από διακριτικότητα.

ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

ΕΙΝΑΙ δυνατόν η κατακραυγή για τα «σκάνδαλα του ΠΑΣΟΚ» να εκφράζει την απογοήτευση όσων ήλπιζαν σε μια ηθική σοσιαλιστική διαχείριση; Είναι δυνατόν να συγκεντρώνονται οι προβολές της επικαιρότητας στον υπάλληλο, ή αξιωματούχο, που «λαδώθηκε» μόνο και μόνο λόγω της αφελούς πίστης στο «ήθος» των νέων κρατικών στελεχών; Είναι τέλος δυνατόν, στις περιπτώσεις που πράγματι, ή κατά πάσα πιθανότητα, κάποιος «τα πήρε», να αγνοείται τόσο συστηματικά ότι κάποιος άλλος «του τα 'δωσε»; Σε μία χώρα όπου η μεταπολεμική αστική τάξη συγκροτήθηκε από δοσίλογους και μαυραγορίτες, όπου ο επιχειρηματικός κόσμος χαιρέτησε με έκδηλο ενθουσιασμό τη δι-

κτατορία, όπου οι δύο κορυφαίοι εκπρόσωποι του κεφαλαίου είναι ο ένας συνεργάτης των Ναζί, και ο άλλος πειρατής που παραβίασε αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κατά της ρατσιστικής Ροδεσίας, και όπου η πολιτική ηγεσία έχει άριστες σχέσεις με αυτούς τους κυρίους, η άποψη ότι μας χαλάει το «ήθος» κάποιος υπάλληλος που εξυπηρέτησε κάποιον κύριο με πολλά λεφτά, θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως ορισμός της υποκρισίας.

Στην πραγματικότητα όποιο σκάνδαλο κι αν σηκώνει κανείς, εκτός από ενδοκυβερνητική ή ενδοκομματική διαμάχη, και μία εξυπηρέτηση επιχειρηματικού κυκλώματος:

– η υπόθεση Σταματελάτου, συνδέεται με τις συναλλαγές στο χώρο των ποδοσφαιρικών Α.Ε. που είναι αναγνωρισμένες επιχειρήσεις, με αφανή οικονομικά.

– το σκάνδαλο της PROMET αφορά την υπερβολική χαλαρότητα απέναντι στα χρέη εισαγωγών, που φαίνεται

όμως να διατηρούν καλές σχέσεις με την πολιτική ηγεσία. Η υπόθεση αυτή συνδέεται βέβαια με την αλλαγή πολιτικής του υπουργείου βιομηχανίας, που υπό την καθοδήγηση της ομάδας Πέτσου στον ΣΕΒ, αποβλέπει στην εκποίηση σε πολύ καλύτερες τιμές των βιώσιμων επιχειρήσεων του ΟΑΕ.

– όλα τα σκάνδαλα που αφορούν προμήθειες του δημόσιου τομέα ή των δημόσιων επιχειρήσεων, έχουν πάντα έναν υπάλληλο που ίσως πήρε κάποια χρήματα, αλλά και ένα γνωστό αριθμό προμηθευτών που σίγουρα προσπάθησαν να του τα δώσουν. Και όσο κι αν φαίνεται παράξενο δεν είναι λίγοι αυτοί που αρνήθηκαν να συζητήσουν με εμπορικούς ακόλουθους ξένων πρεσβειών τις προσφορές ξένων εταιριών, όπως δεν είναι λίγοι αυτοί που δούλεψαν για τη δημιουργία νέων οργανισμών, ή για την ανανέωση των κρατικών μηχανισμών, με «μισθούς ειδικευμένων εργατών».

Π.Α.-Ρ.

«ΑΥΤΑ ΕΙΝΑΙ ΚΕΡΔΗ...! ΟΧΙ ΤΑ ΑΕΡΙΤΖΗΔΙΚΑ!»

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια ζήσαμε εν μέσω μιας εκπληκτικής ιδεολογικής εκστρατείας: ανακαλύψαμε μέσω ενός βομβαρδισμού άρθρων, σχολίων και αναλύσεων το φαινόμενο της παραοικονομίας. Μέσω του τύπου και ενός «αριστερού» πολιτικού λόγου διαμορφώθηκε σιγά σιγά ένα ολοκληρωμένο σχήμα ερμηνείας των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων: «υγιή» κεφάλαια έφευγαν από την παραγωγή, τη βιομηχανία, ή το τραπεζικό σύστημα για να διοχετευτούν σε αεριτζήδικα ή κερδοσκοπικά κυκλώματα, μικρομεσαίοι παρανομούντες και φορείς του αντιαναπτυξιακού πνεύματος, έφθασαν μέχρι το έγκλημα για το εύκολο κέρδος, υπάλληλοι και εργάτες υπονόμειαν με την δεύτερη ή τρίτη δουλειά τους την εισοδηματική πολιτική, το ισοζύγιο πληρωμών και συγχρόνως προκαλούσαν τη διεύρυνση των ελλειμμάτων του δημοσίου. Η σταθερή ροπή της σύγχρονης «αριστερής» σκέψης προς έναν «καπιταλισμό της προκοπής» εύρισκε ένα νέο πεδίο άνθησης: μετά την αποτυχία επί ΠΑΣΟΚ του παλιού καλού αναπτυξιακού οράματος, ο «υγιής» καπιταλισμός δεν ήταν πλέον ο στόχος, αλλά ένας υπαρκτός τομέας, μια άμεση δυνατότητα που υπονομευόταν από τον εργάτη που δεν είναι παραγωγικός, τον υπάλληλο που κάνει κοπάνες από τον αεριτζή μικρομεσαίο που πλουτίζει όταν η βιομηχανία δεν έχει χρήματα για επενδύσεις. Και όταν οι εργάτες δεν δουλεύουν, ή θέλουν «παροχές», όταν οι δημόσιοι υπάλληλοι τρώνε απλώς τα λεφτά του φορολογούμενου, και τα πραγματικά λεφτά βγαίνουν από αφανή κυκλώματα, για ποιες παραγωγικές σχέσεις να μιλάμε τώρα;

Χρειάζεται απλώς να μπει κάποια τάξη!

Δυστυχώς για αυτούς που κατέφυγαν στην υπάρχουσα ή φανταστική παραοικονομία για να ερμηνεύσουν την οικονομική στασιμότητα, η οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται τον τελευταίο ενάμιση χρόνο, φαίνεται να βάζει τα πράγματα στη θέση τους. Όσο δημοσιεύονται καθημερινά οι ισολογισμοί των επιχειρήσεων για το 1986, διαπιστώνεται ότι στην βιομηχανία κατ' αρχάς έχουμε να κάνουμε με μία πολύ καλή χρονιά: «αυτά είναι κέρδη, όχι τα αεριτζήδικα», είπε χαρακτηριστικά εμπειρογνώμονας ειδικευμένου ιδιωτικού οργανισμού.

Το ίδιο συνέβη και με τις τράπεζες που από το 1985 ως το 1986 πολλαπλασίασαν όλες τα κέρδη τους επί δύο (Ιονική) ή τρία (Εθνική), παρόλο που με την επιβράδυνση του πληθωρισμού άρχισαν πλέον να πληρώνουν θε-

τικά επιτόκια στις μακροπρόθεσμες τουλάχιστον καταθέσεις.

Οι ισολογισμοί δείχνουν ότι και στον εμπορικό τομέα παρατηρείται η ίδια αύξηση κερδών. Οι ιδεολόγοι της παραοικονομίας και της κυριαρχίας των μικρομεσαίων, θα έπρεπε να προσέξουν ότι πριν μερικές εβδομάδες σημειώθηκε στον τομέα του εμπορίου μία ιστορική αλλαγή – προς την αντίθετη κατεύθυνση: η κυρίαρχη θέση των σουπερμάρκετ και της ένωσής τους αναγνωρίστηκε πλέον και από το υπουργείο Εμπορίου που από τη φύση του αναγνωρίζει πάντα τον υπάρχοντα συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ εμπορικών οργανώσεων.

Επίσης, όμως η αύξηση των κερδών στον τραπεζικό τομέα έχει οδηγήσει σε ύφεση τις αντι-τραπεζοϋπαλληλικές εξάρσεις, έτσι και η άμβλυνση του ζητήματος των ελλειμμάτων στις περισσότερες δημόσιες επιχειρήσεις έχει βγάλει στην επιφάνεια το πραγματικό πρόβλημα: την αναμέτρηση με το συνδικαλιστικό κίνημα για λόγους γενικότερης συνδικαλιστικής και ταξικής πολιτικής. Η αναθεώρηση της νομοθεσίας για τις κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις (μείωση των αρμοδιοτήτων της Αντιπροσωπευτικής Συνέλευσης Κοινωνικού ελέγχου – ΑΣΚΕ), η παρουσίαση ενός συστήματος «σύνδεσης αμοιβής και παραγωγικότητας» για τη ΔΕΗ που δεν υπολογίζει παρά το ποσοστό των υπό απόλυση υπαλλήλων, και η πρόσφατη απεργιακή αναμέτρηση στην ίδια επιχείρηση, δείχνουν ότι ο τόνος του οργισμένου καταναλωτή που πληρώνει αργόσχολους εργαζόμενους έχει εγκαταλειφθεί. Βρισκόμαστε μπροστά σε μία κλασική αναμέτρηση επί μισθολογικών ζητημάτων, συνθηκών εργασίας, και ισχύος του συνδικαλισμού στην επιχείρηση, που δεν έχει σχέση με την παραφιλολογία για εγκαταστάσεις θερμοσιφώνων το θράδυ.

Το ζήτημα των ελλειμμάτων στις ΔΕΚΟ αφορά σήμερα, σχεδόν αποκλειστικά, τους ασφαλιστικούς οργανισμούς και τις αστικές συγκοινωνίες. Κι εκεί το πρόβλημα είναι απλό: ή θα γίνουν οι μεταφορές εισοδημάτων που απαιτεί η τρέχουσα χρηματοδότηση των κοινωνικών αυτών υπηρεσιών, ή θα μειωθούν δραστηρικά τα έξοδα. Για το ΙΚΑ που αντιπροσωπεύει το μεγάλο κομμάτι του ελλείμματος, η κυβέρνηση έχει προς το παρόν αποφασίσει να μην αντιμετωπίσει το τεράστιο αυτό πρόβλημα κατά την τρέχουσα τετραετία.

Π.Α.-Ρ.

ΤΑ ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΑ συνέδρια της αριστεράς τέλειωσαν. Και μαζί με τα συνέδρια τέλειωσε και η αισιοδοξία για νέου τύπου πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις της αριστεράς στην πολιτική σκηνή. Βέβαια χρειάζεται κάποια πίστωση χρόνου για τα τελικά συμπεράσματα ως προς τις «νέες» κατευθύνσεις που αποφασίστηκαν στο 12ο συνέδριο του ενός και στο ιδρυτικό του άλλου. Κάποιες όμως πρώτες πληροφορίες και εκτιμήσεις είναι δυνατόν για να δούμε το μετασυνεδριακό κλίμα.

Η αριστερά με τα συνέδριά της μονοπώλησε τον προηγούμενο μήνα την πολιτική επικαιρότητα. Δημιούργησε ελπίδες και αισιοδοξία σε πολλούς αναλυτές και μη, οπαδούς ή όχι, ότι κάτι κανούριο διαμορφώνεται, ότι η αριστερά ένθεν και ένθεν αναζητά βοηθούστος και του Γκορμπατσώφ μια νέα ταυτότητα.

Για το ΚΚΕ οι ελπίδες περιστράφηκαν στην «αδήρητη ανάγκη» που πηγάζει από τις ίδιες τις γραμμές του αλλά και τις κοινωνικές εξελίξεις για εκσυγχρονισμό του, για μια νέα γλώσσα, για μια νέα αυτόνομη πολιτική που στηριγμένη στη συμπαράταξη της αριστεράς θέτει θέμα εξουσίας για την αλλαγή με κατεύθυνση το σοσιαλισμό.

Για το νέο φορέα που με το ιδρυτικό του συνέδριο δημιούργησε την Ελληνική Αριστερά, οι ελπίδες περιστράφηκαν περισσότερο σε ζητήματα εσωκομματικής δημοκρατίας, ζητήματα ήθους και διαφάνειας. Στη βάση αυτή συσπειρώθηκε ένα μέρος του λεγόμενου χώρου των ανένταχτων. Η πολιτική γραμμή, και η ιδεολογία αν δεν ήταν ζητήματα αδιάφορα, ήταν πάντως τα δευτερεύοντα που απασχόλησαν τους νέους και παλιούς κομματικούς του νέου κόμματος.

Δεν πέρασε όμως πολύς χρόνος από τα δυο συνέδρια για ν' ανακοπεί ο αρχικός ενθουσιασμός και οι πρώιμες αισιοδοξίες, για ν' αρχίσουν έστω διστακτικά κάποιες επιφυλάξεις. Οι πολιτικές πρωτοβουλίες πέρασαν σε άλλα χέρια με τέτοιο τρόπο μάλιστα που τείνουν να ξαναθέσουν πιο οδυνηρά στο περιθώριο τον όποιο πολιτικό λόγο της αριστεράς. Τι σημασία έχει π.χ. αν το ΚΚΕ και ο Μπριλάκης δεν έδωσαν ψήφο εμπιστοσύνης στο ΠΑΣΟΚ τη στιγμή που η ψήφος τους δεν επηρεάζει τις πολιτικές εξελίξεις; Και θα κρατούσαν την ίδια στάση αν η ψήφος τους ανέτρεπε το ΠΑΣΟΚ και οδηγούσε σε πρόωρες εκλογές; Η αδυναμία μιας δυναμικής στάσης, παράλληλα με τις γενικότερες πολιτικές εξελίξεις (νέες αποχωρήσεις από τη Ν.Δ., στο προσκήνιο ο Καραμανλής, η ενδεχόμενη «αριστερή επίθεση διαλόγου» του ΠΑΣΟΚ, η «πόλωση», το «δικομματικό παιγνίδι» κ.λπ.) βρίσκουν απροετοίμαστη και πάλι την αριστερά και την οδηγούν σε μεγαλύτερη περιθωριοποίηση.

Η μόνη υπαρκτή πολιτική πρόταση στην αριστερά είναι η πρόταση συμπαράταξης του ΚΚΕ, η οποία μέχρι σήμερα δεν είχε δώσει ουσιαστικά αποτελέσματα. Η και τυπική διάσπαση του ΚΚΕσ. δημιούργησε μια νέα δυναμική στην πρόταση μια και μέχρι τώρα είχε σκοντάψει ακριβώς στην άρνηση του ενιαίου ΚΚΕσ. Είναι τώρα πια ορατός ο πολιτικός διάλογος μέσα στην αριστερά

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΜΕΤΑ ΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

και μάλιστα σε μια συγκυρία βαθιάς φθοράς, σήψης και αφερεγγυότητας του κυβερνώντος κόμματος. Το πού θα οδηγήσει είναι άγνωστο, τη στιγμή μάλιστα που η πρόταση του ΚΚΕ υπονομεύτηκε από τον ίδιο τον Γραμματέα του με τις δηλώσεις του αμέσως μετά το κλείσιμο του συνεδρίου. Γιατί η συμπαράταξη από πρόταση ανατροπής του σημερινού πολιτικού σκηνικού μινιμαρίστηκε σε πρόταση-ανάγκη επιδίωξης των άλλων. Έχασε έτσι μεγάλο μέρος από τη δυναμική της, παρ' όλο που η δήλωση Φλωράκη δεν ήταν παρά μία διαπίστωση που απευθυνόταν και εξυπηρετούσε κύρια εσωκομματικές ισορροπίες και σκοπιμότητες (βλ. άρθρο για ΚΚΕ).

Το ιδρυτικό συνέδριο της Ελληνικής Αριστεράς δεν διαμόρφωσε (ή δεν θέλησε να διαμορφώσει) μία συνολική πολιτική πρόταση. Άφησε όλα τα πολιτικά ζητήματα ανοιχτά για οποιαδήποτε ερμηνεία. Έδωσε όμως λίγα στοιχεία μιας φιλελεύθερης αντίληψης για τα εθνικά θέματα, τα θέματα εκδημοκρατισμού και οικονομικής ανάπτυξης. Στοιχεία που προδικάζουν τις συνολικές κατευθύνσεις του νέου κόμματος. Αρκεί να επαναλάβουμε την περιβόητη δήλωση του Λ. Κύρκου. «Να θάσουμε την Ελλάδα να δουλέψει».

Αν έχει κάποια σημασία να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις στην Ελληνική Αριστερά αυτή βρίσκεται ακριβώς στα ζητήματα που αποτέλεσαν τα κύρια επιχειρήματα για τη συσπείρωση νέων μελών και στράφηκαν όλες οι ελπίδες για το καινούριο: στην εσωκομματική δημοκρατία, το ήθος, τη διαφάνεια.

Είναι γνωστό ότι στο πάλοι ποτέ ενιαίο ΚΚΕ εσ. υπήρχε και λειτουργούσε μια ισχυρή ομάδα που είχε καταφέρει να ελέγχει τις δυο μεγαλύτερες οργανώσεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Παρά τις διαψεύσεις μετά την αποκάλυψη της από το *Αντί* και τον *Σχολιαστή* (Double Functions, τευχ. 49) φαίνεται να συνεχίζει τη δράση της και στα πλαίσια του νέου κόμματος. Είναι συγκροτημένη ιδεολογικά, πολιτικά και οργανωτικά και φαίνεται ότι έχει σαφή στρατηγική ως προς την εσωκομματική πάλη.

Παράλληλα στην πορεία προς το ιδρυτικό συνέδριο

και στα πλαίσια της κεντρικής Πολιτικής Οργανωτικής Επιτροπής (ΠΟΕ) διαμορφώνεται η νέα ηγετική ομάδα (ΗΟ). Συμπεριλαμβάνει ένα μέρος από την ηγετική ομάδα του ΚΚΕσ. (Κύρκος-Φιλίνης-Γιάνναρος-Κουνελάκης) και ένα μέρος από παράγοντες των ανένταχτων (Μανωλάκος-Ψυχγιός-Τούντας-Παπαγιαννάκης κλπ.) Η νέα ηγετική ομάδα προκύπτει από συμφωνία κύρια στα οργανωτικά ζητήματα (καταστατικές αρχές). Η πολιτική της ενότητα δεν έχει ακόμα φανεί, διακατέχεται από μια φιλοΠΑΣΟΚ και αντιΚΚΕ αντίληψη, σε σύγκρουση με τη φιλοΚΚΕ αντίληψη της φράξιας. Στο συνέδριο η Η.Ο. κυριάρχησε επιβάλλοντας τις δικές της καταστατικές αρχές (τάσεις κλπ.) αλλά κυρίως επιβάλλοντας τον τρόπο εκλογής και τη σύνθεση της ΚΕ.

Η σύνθεση της Κ.Ε. προδικάζει και την έκβαση της εκλογής του Εκτελεστικού Γραφείου. Η πρόταση του Λ. Κύρκου για 11μελές Ε.Γ. εγκρίνεται στην Κ.Ε. Η πρόταση από την ΚΕ (φρ.) για πολυμελές Ε.Γ. και δημιουργία Γραμματείας καταγράφεται, χάνει, και η φράξια περνάει (κεντρικά τουλάχιστον) στην αντιπολίτευση. Δεν δέχονται οι κύριοι εκφραστές της να μουν στο 11μελές Ε.Γ. Η σύνθεση του Ε.Γ. που προτείνει ο Λ. Κύρκος εγκρίνεται χωρίς καμιά αντιπρόταση, αφού διάφοροι που προτάθηκαν από την Κ.Ε. δεν δέχτηκαν την υποψηφιότητά τους (Είπαμε πέρασαν στην αντιπολίτευση).

Πρόκειται για νίκη των «ανένταχτων» και της νέας Η.Ο. Είναι όμως μια πύρρεια νίκη. Το μέγεθός της θα φανεί πολύ γρήγορα στη συγκρότηση των ενδιάμεσων οργάνων. Πρώτο παράδειγμα, η Επιτροπή Πόλης της Αθήνας. Η πρόταση του Εκτελεστικού Γραφείου (Η.Ο.) για ολιγομελές (15 άτομα) όργανο και νέα οργανωτική διάρθρωση απορρίπτεται και εγκρίνεται η πρόταση του Λυκούδη (φρ.) για πολυμελές (31 άτομα) και οργανωτική συγκρότηση αντίστοιχη μ' αυτήν του παλιού ΚΚΕσ. Η ανατροπή της εισήγησης του Ε.Γ. παρουσιάστηκε από τον τύπο σαν απόδειξη δημοκρατίας στο νέο κόμμα. Είναι όμως: Στο 15μελές όργανο (πρόταση Η.Ο.) οι πρώην «ΚΚΕ εσωτερικοί» και ανένταχτοι θα μπορούσαν να είναι περίπου μοιρασμένοι. Στο 31μελές οι ανένταχτοι αδυνατούσαν να καλύψουν τις 15 περίπου θέσεις της συμφωνίας στην Η.Ο. Αποτέλεσμα: Στα 31 μέλη

Ο ΚΟΛΙΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΗΣΕ ΤΟΝ ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΩΦ;

ΟΙ ΠΡΟΒΟΛΕΙΣ της δημοσιότητας απομακρύνθηκαν από το ΚΚΕ σχεδόν πριν καν αρχίσει το συνέδριό του. Η αλήθεια είναι ότι αντί για εντυπωσιακό «άνοιγμα προς την κοινωνία», όπως έγινε αρκετά λόγος τους τελευταίους μήνες, το συνέδριο του ΚΚΕ εξελίχθηκε τελικά σε μια εντυπωσιακά εσωστρεφή κομματική τελετουργία, όπου ένα κύμα γραφειοκρατικού συντηρητισμού σφράγισε τις εργασίες του.

Ο Χ. Φλωράκης με την αμεσότητα που τον διακρίνει, έδωσε πολύ χαρακτηριστικά το στίγμα του συνεδρίου, όταν δήλωνε στους δημοσιογράφους ότι «η λέξη ανανέωση μου προκαλεί ανατριχίλα».

Ενώ όμως το 12ο Συνέδριο σήμανε την παραπέρα γραφειοκρατικοποίηση του ΚΚΕ και χάραξε μια πορεία ακόμα εντονότερης απομάκρυνσής του από τα υπαρκτά και καυτά προβλήματα τόσο της ελληνικής όσο και της διεθνούς πραγματικότητας, από την άλλη μεριά σαν συνέδριο «κομματικού μηχανισμού» όπως αποδείχτηκε, παρουσιάζει μια ιδιαίτερη σημασία σ' ό,τι αφορά τις εξαιρετικά λεπτές ισορροπίες που διαμορφώνονται εσωκομματικά στο πιο παλιό αλλά άγνωστο κόμμα της ελληνικής κοινωνίας.

Το σημαντικότερο θέθαια γεγονός του 12ου Συνεδρίου του ΚΚΕ, το οποίο έχει ήδη επισημανθεί από τη μεγαλύτερη μερίδα του τύπου, είναι η εντυπωσιακή αναβίωση του πνεύματος του «κολιγιαννισμού» και η από πρώτη ματιά κατά κράτος επικράτησή του με ηγετικό εκπρόσωπο φυσικά τον Κ. Τσολάκη.

Ο κ. Τσολάκης όχι μόνο υπήρξε αυτός που κατόρθωσε

Το δικαίωμα των οργάνων να προσλαμβάνουν χωρίς εκλογές καινούργια μέλη στη σύνθεσή τους! Δηλαδή, νομιμοποίηση της «κοπάταιας» που μέχρι τώρα το καταστατικό του ΚΚΕ την επέτρεπε μόνο σε περιόδους παρανομίας.

Σε απλά ελληνικά, και για όποιον γνωρίζει την πρακτική που ακολουθείται, αυτό σημαίνει ότι με απόφαση της καθοδηγήσης θα αλλοιώνεται αμέσως ριζικά η σύνθεση οποιουδήποτε οργάνου εκφράζει αμφιβολίες, διαταγμούς ή αντιρρήσεις για την ορθότητα της γραμμής.

Η φαινομενικά καθολική επικράτηση του «αναβιώσαντος κολιγιαννισμού», όμως αποτελεί στην πραγματικότητα «πύρρεια νίκη».

Η πίεση από τα κάτω για αλλαγές (ακόμα και μέσα στο συνέδριο που κατά τεκμήριο συγκέντρωσε το ανώτερο τμήμα του κομματικού μηχανισμού που υποτίθεται ότι αποτελεί την κύρια δύναμη του κ. Τσολάκη), αυτή τη φορά ήταν τόσο έντονη, ώστε η ηγεσία του ΚΚΕ υποχρεώθηκε να κάνει κινήσεις που προκάλεσαν αλυσιδωτές αντιδράσεις.

Για να αντιμετωπίσει την πίεση, για πρώτη φορά η ηγεσία προχώρησε σε επίθεση εναντίον του μεγάλης επιρροής στα νέα αλλά και παλαιά στελέχη του ΚΚΕ Κ. Τζιατζή, του εσωκομματικού «ιθύνοντος πολιτικού νου» των γκορμπατσόφικών, αριστερών ανανεωτικών δυνάμεων μέσα στο ΚΚΕ, γραμματέα της Σπουδάζουσας της ΚΝΕ στα χρόνια της δικτατορίας.

Θορυβημένη και από την απήχηση της ομιλίας του στο συνέδριο — η οποία άλλωστε, μαζί με την ομιλία του ηγετικού στελέχους της άλλης ανανεωτικής αντίληψης προσαρμογής Μ. Ανδρουλάκη ήταν οι μόνες αξιόλογες κατά γενική ομολογία πολιτικές ομιλίες — η ηγετική ομάδα του ΚΚΕ πρότεινε να παραμείνει ο Κ. Τζιατζής αναπληρωματικό μέλος της Κ.Ε. Στο σημείο αυτό μετά από πραγματική μάχη σημειώθηκε και η σοβαρότερη αποτυχία του «κολιγιαννισμού» καθώς η πρόταση ανατράπηκε από τα κάτω, πράγμα πρωτοφανές για συνέδριο του ΚΚΕ.

Ταυτόχρονα, έγιναν τακτικά μέλη της Κ.Ε. τόσο ο Π. Λαφαζάνης, στενός συνεργάτης του Μ. Ανδρουλάκη, όσο και ο Θ. Σκαμνάκης, πολιτικός υπεύθυνος της Κ.Ε. και στέλεχος των γκορμπατσόφικών. Αποτράπηκε επίσης η απομάκρυνση από την Κ.Ε. του Κ. Μπατίκα, ο οποίος θεωρείται εκπρόσωπος των σκληρών αριστερών, παρά τις προθέσεις του κ. Τσολάκη, ο οποίος τον κατηγορούσε σαν υπεύθυνο για την γνωστή υπόθεση της διάσπασης της κομματικής οργάνωσης του ΚΚΕ στην Πάτρα.

Εδώ όμως τελειώνουν και οι όποιες επιτυχίες των ανανεωτικών δυνάμεων μέσα στο ΚΚΕ και αρχίζουν τα αλλεπάλληλα πλήγματα της ηγεσίας προς κάθε κατεύθυνση.

Ο Μ. Ανδρουλάκης δεν έγινε τακτικό μέλος του Π.Γ., υποσκελιζόμενος ακόμα και από άτομα σαν τον Τ. Μαμάτη, ο οποίος έχει θεωρηθεί αποτυχημένος υποδιευθυντής στον «Ριζοσπάστη» και είχε απομακρυνθεί από τη θέση αυτή, αντικαθιστάμενος από τον Θ. Καρτερό, ιδεολογικά προσκείμενο προς τον Μ. Ανδρουλάκη.

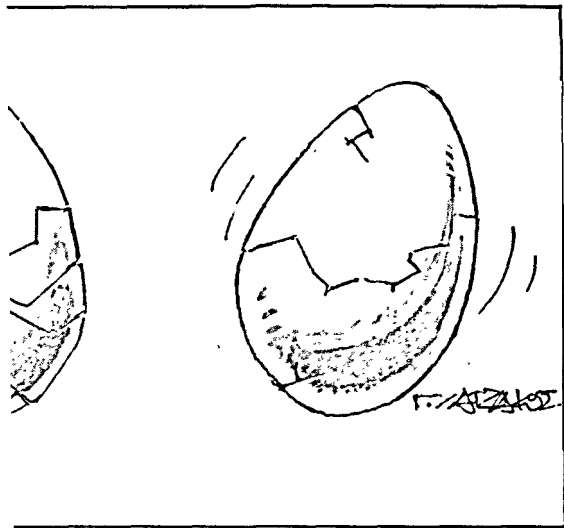
Στο Π.Γ. δεν μπήκαν, παρά τις προβλέψεις, ούτε ο Θ. Καρτερός, που τώρα κινδυνεύει να του αφαιρεθεί και ο «Ριζοσπάστης», ούτε ο Κ. Κάππος, ηγετικό στέλεχος της άλλης ανανεωτικής αντίληψης.

να περάσει τον «υπαρχηγό» του Δ. Καραγκουλέ σαν το μοναδικό νέο μέλος στο καινούριο Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ αλλά ταυτοχρόνως κατάφερε ισχυρά πλήγματα εναντίον κάθε απόχρωσης ανανεωτικών δυνάμεων.

Κι όχι μόνο αυτό.

Ενώ η προσοχή του τύπου συγκεντρώθηκε στην τροποποίηση του καταστατικού του ΚΚΕ που θεσμοθέτησε τις θέσεις του προέδρου και του αναπληρωτή γραμματέα και αναπτύχθηκε μια σχετικά πλούσια φιλολογία για διάφορους συνδυασμούς τύπου «τρόικας» στην κορυφή της ηγεσίας του ΚΚΕ, πράγμα που βέβαια είναι σημαντικό, ο κ. Τσολάκης περνούσε αθόρυβα μια δεύτερη, πολύ ουσιαστική, τροποποίηση.

της Επιτροπής Πόλης εκλέχτηκαν μόνο 4 πρώην ανένταχτοι. Έτσι την μεγαλύτερη οργάνωση της Ε.Α. την ελέγχει απόλυτα η φράξια.

Δυο άλλα στοιχεία που συμπληρώνουν το παζλ: Δημοκρατία-διαφάνεια-ήθος στην Ελληνική Αριστερά.

Διαφάνεια: Η πρώτη συνεδρίαση της ΚΕ πραγματικοποιήθηκε κεκλεισμένων των θυρών, ανατρέποντας την παράδοση της ανανεωτικής αριστεράς. Κάποιες μεμονωμένες αντιρρήσεις αντιμετωπίστηκαν χωρίς συζήτηση όταν ο Α. Κύρκος ανέλαβε προσωπικά την ευθύνη.

Ήθος: Η παραίτηση του Α. Κύρκου από τη βουλή δεν πραγματοποιείται μετά από συζήτηση στο ανώτερο καθοδηγητικό όργανο του νέου κόμματος. Ο Κύρκος αμέσως μετά την εκλογή του στη θέση του γραμματέα αιφνιδιάζει τους πάντες δηλώνοντας δημόσια ότι παραιτείται. Παρακάμπτει έτσι την ΚΕ που μόλις είχε εκλεγεί αδιαφορώντας για τη θέληση του κόμματος και υλοποιεί την παλιά του συμφωνία με τον Α. Μπιρλάκη (Ο Σχολιαστής έχει γράψει μήνες πριν γι' αυτό). Προλαβαίνει μ' αυτόν τον τρόπο οποιαδήποτε αντίρρηση στην ΚΕ είτε προερχόμενη από τους ανένταχτους είτε από την φράξια που θεωρεί τον Μπιρλάκη το κατ' εξοχήν φιλοπασόκ στέλεχος. Έτσι η ΚΕ έρχεται απλά να επικυρώσει μια ήδη ελημμένη απόφαση.

Πέρα όμως από τα δυο συνέδρια κάποιες μικρές εξελίξεις σημειώθηκαν και σ' άλλες δυνάμεις της αριστεράς. Η πρόσκληση-έκκληση του ΚΚΕ προς το ΚΚΕεσ.-Ανανεωτική Αριστερά, η αποδοχή της και ο χαρακτήρας του χαιρετισμού της στο 12ο συνέδριο έδειξε ότι η δεύτερη άρχισε ν' αυτονομείται, παρά την «πολιτική της αποουσία» αυτό το χρονικό διάστημα, από την ανάγκη ιδεολογικής οριοθέτησης από την Ελληνική Αριστερά του Α. Κύρκου. Οι επαφές με το ΚΚΕ αλλά και την ΣΣΕΚ έκαναν φανερό ότι δεν είναι τόσο εύκολη η ενσωμάτωσή τους στην Ε.Α. όπως πολλά στελέχη της τελευταίας ήλπιζαν. Παράλληλα η δήλωση του Χ. Φλωράκη για την «συμπάρταση αν θέλουν να επιδιώσουν» της έδωσε την ευκαιρία να απαντήσει σκληρά στο ΚΚΕ, διασκεδάζοντας έτσι τις όποιες αντιρρήσεις και κατηγορίες ότι «τα βρίσκει» με το ΚΚΕ. Αντιρρήσεις και ρωγμές που κύρια αναπτύχτηκαν στο εσωτερικό του ΚΚΕεσ.-Ανανεωτική Αριστερά μετά το πλησίασμα προς το ΚΚΕ. Με την ΣΣΕΚ φαίνεται να υπάρχουν καλύτερες δυνατότητες συνεννόησης και προοπτική σύγκλισης και κοινής πολιτικής πρακτικής. Οι προϋποθέσεις που θέτει η ΣΣΕΚ για συνεργασία με το ΚΚΕεσ.-Αν. Αρ. (ευρωκομμουνισμός-ΕΟΚ) μάλλον δεν μπορούν να αποτελέσουν εμπόδιο. Ενδεικτικό είναι ότι ήταν το μόνο κόμμα που συμμετείχε στη συγκέντρωση που οργάνωσε η ΣΣΕΚ στο ξενοδοχείο ΣΤΑΝΛΕΪ στις 9/5 στην οποία δημιουργήθηκε η «ανοιχτή επιτροπή διαλόγου και ενότητας για τη συγκρότηση του κόμματος των εργαζομένων».

Π. Τσουρόπουλος

Στην Κ.Ε., όχι μόνο δεν έγινε δεκτός ο στενός συνεργάτης του κ. Ανδρουλάκη ευρωβουλευτής Αλ. Αλαβάνος, αλλά επί πλέον απομακρύνθηκε και ο νεότερος στην ηλικία Γ. Παπαπέτρος, επιστήθιος φίλος του Μ. Θεοδωράκη και από τα τολμηρότερα ανανεωτικά στελέχη που απηχούν τις απόψεις του διάσημου μουσικοσυνθέτη και πρώην βουλευτή του ΚΚΕ.

Πέρα από τα παραπάνω γνωστά πολιτικά στελέχη, αποκλείστηκε από την Κ.Ε. του ΚΚΕ μια πλειάδα λιγότερο γνωστών, ικανών στελεχών του, ενώ η εξαιρετικά περιορισμένη βιολογική ανανέωση φαίνεται ότι έγινε με αποκλειστικό κριτήριο την αναπαραγωγή του υπάρχοντος κομματικού μηχανισμού και της νοοτροπίας του.

Στα πλαίσια αυτά, ιδιαίτερο στόχο της ηγετικής ομάδας του ΚΚΕ αποτέλεσε το χτύπημα της ΚΝΕ, με εμφανή πρόθεση τον τερματισμό των κάθε λογής ανοιγμάτων που έστω και καθυστερημένα επιχειρεί η ΚΝΕ τελευταία, την καταστολή της πολιτικής της δραστηριότητας και τον περιορισμό της στο ρόλο του «αφισκοκλητή». Στα πλαίσια αυτά εντάσσεται ο αποκλεισμός από την Κεντρική Επιτροπή του πολιτικά έμπειρου Χρ. Τόλη, του αποκαλούμενου «Νέστορα» της ΚΝΕ, ο οποίος θεωρείται και ο αρχιτέκτονας του πρόσφατου ανοιγματος της ΚΝΕ προς τη γενιά των Λαμπράκηδων και των ανένταχτων της γενιάς του Πολυτεχνείου, ανοιγματος που απέσπασε ευνοϊκά σχόλια και θεωρήθηκε ελπιδοφόρο σημάδι.

Μεγάλος χαμένος στο συνέδριο και ο Γρ. Φαράκος, ο οποίος παρά την πρόσφατη «συμμαχία» του με τον Μ. Ανδρουλάκη, είδε να μην πραγματοποιείται το όνειρό της αναρρίχησης του στη θέση του Γ.Γ. της Κ.Ε. Λόγω πάντως της «κολιγιαννικής» προέλευσής του, οι ελπίδες του να γίνει δεκτός από τη βάση του κόμματος για μια τέτοια θέση εξακολουθούν να παραμένουν πολύ περιορισμένες ενώ η διαφανόμενη εκ νέου συμμαχία του με τον «ομογλακτο» Κ. Τσολάκη συντείνει να αυξάνεται ακόμα περισσότερο η αντιπάθεια της βάσης προς το πρόσωπό του, καθώς ο κ. Τσολάκης έχει παντού μόνο αντιπάθειες.

Συνολικά πάντως, η «αγαπαλαίωση» του ΚΚΕ που έγινε στο 12ο Συνεδριό του, πέρα από τη θλιβερή για την Αριστερά σίγουρα απομάκρυνση του ΚΚΕ από τις λαϊκές μάζες και τα προβλήματά τους, θα οξύνει αντικειμενικά και το εσωκομματικό του πρόβλημα.

Το πνεύμα του γκορμπασοφισμού «πέρασε και δεν άγγιξε» καν τους κατοικοεδρεύοντες στο «Μέγαρο-του-Λαού» στον Περισσό -είναι χαρακτηριστικό- και το επεσήμανε ο τύπος σύσσωμος ότι «εξοβελίστηκε εις το πυρ το εξώτερον» ακόμα και το όνομα του Γκορμπασόφ -αναφερθέν μόλις άπαξ και μετά-βιας από τον Χ. Φλωράκη.

Μέσα στους κόλπους του ΚΚΕ, όμως, παρά ορισμένες αρχικές επιφυλάξεις, γενικεύεται τώρα πια η αντίληψη ότι οι αλλαγές και το πνεύμα που προωθεί ο σοβιετικός ηγέτης είναι αναγκαίο και για την θεραπεία του ΚΚΕ από την «κολιγιαννική» πολιτική, ιδεολογική και οργανωτική κατάσταση. Ότι ο «γκορμπασοφισμός», δηλαδή, αποτελεί μονόδρομο.

Πολύ περισσότερο που έχει γίνει πια αντιληπτό από αξιόλογα τμήματα της βάσης αλλά και πολλών στελεχών του ΚΚΕ, ότι σε πολιτικό επίπεδο η συνέχιση της σημερινής κατάστασης σημαίνει τη διαρκή επανάληψη τόσο της πολιτικής-ουράς-απέναντι στην Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, το γνωστό «μορατόριουμ», όσο και των «εκρήξεων» συνεργασίας με τη Ν.Δ., κατά τα πρότυπα των δημοτικών εκλογών του '86. Δηλαδή τη διατήρηση της αδυναμίας άρθρωσης αυτόνομου λόγου της Αριστεράς με όλες τις καταστρεφτικές συνέπειες που έχει κάτι τέτοιο.

Κανείς βέβαια δεν ισχυρίζεται στα σοβαρά ότι αυτό το συνέδριο έλυσε τα προβλήματα που απασχολούν την ηγεσία του ΚΚΕ. Τα ουσιαστικά της προβλήματα, αντίθετα, μάλλον τώρα αρχίζουν, καθώς οι δύο διαφορετικοί πόλοι των ανανεωτικών απόψεων πρόβαλαν πλέον καθαρά το πρόσωπό τους στο 12ο Συνέδριο και όλα δείχνουν ότι θα απαιτήσουν να παίξουν το ρόλο που διεκδικούν και που θεωρούν ότι μπορούν να επιβάλουν.

Θ.Τ.Σ.

Η ΘΕΑ ΤΩΝ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΩΝ

Ο ΣΟΙ ΕΙΔΑΝ τις δυο σκίες που προσπαθούσαν να υποδυθούν τον Παπαδόπουλο και τον Ιωαννίδη μπροστά στην επιτροπή για το φάκελο της Κύπρου, πρέπει να σκέφτηκαν, ότι είκοσι χρόνια τελικά είναι πάρα πολλά. Το ίδιο πιθανά θα αισθάνθηκαν, όταν άκουσαν τον ευνοούμενο του Καστριού, ανεξάρτητο βουλευτή Λιβανό, να διατυπώνει το αίτημα της αποφυλάκισης των εγκλειστών σαν να ζητούσε την απελευθέρωση των τιμών.

Ο πανδαμάτωρ χρόνος που λένε...

Η θέα βέβαια των συνταγματαρχών δεν ήταν ο μοναδικός λόγος που αναμόχλευσε τη συζήτηση για τη δικτατορία. Η επανεμφάνισή τους συνέπεσε με τη συμπλήρωση είκοσι χρόνων από εκείνη την απριλιανή βραδιά, που άρχισαν να υλοποιούν το εθνοσωτήριο σχέδιό τους.

Η επέτειος δεν πέρασε απαρατήρητη. Αυτή τη φορά ο Τύπος πήρε τη ρεβάνς. Στα εικοσάχρονα γενέθλια της 21ης Απριλίου, δημοσιογράφοι, καλλιτέχνες, καθηγητές και διανοούμενοι ολόκληρου του πολιτικού φάσματος, μέσα σε λίγες μέρες γέμισαν τόσες σελίδες, όσες θα μπορούσαν να είχαν γράψει σε επτά χρόνια.

Συνήθως, όσοι αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν ανάλογες επετειακές προσεγγίσεις, δοκιμάζουν να σταθούν κριτικά απέναντι στο ιστορικό-αντικείμενο της αναφοράς τους. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση, πολλοί από τους επιφορτισμένους με την αποτίμηση της απριλιανής δικτατορίας πρωτοτύπησαν. Δεν ανασύνθεσαν το παρελθόν από τα επιμέρους του, ούτε το κατακερμάτισαν σε όσα το συγκρότησαν όπως συνηθίζεται. Προτίμησαν παίρνοντας σαν αφορμή την επέτειο της χούντας, να μιλήσουν για την περίοδο που διανύουμε σήμερα και να (επανα)καταθέσουν την προβληματική τους.

Θα ήταν βέβαια λάθος να κατακρίνει κανείς αβίαστα μια τέτοια αντιμετώπιση. Όταν μάλιστα η αντιστασιολογία έχει σφραγίσει τις περισσότερες αναδρομές, μπορούμε να υποθέσουμε ότι η προβολή στο σήμερα θα είχε πολλά περισσότερα να προσφέρει από μια μνημοδύνη αναφορά. Όσοι όμως πήραν τη σχετική πρωτοβουλία, τράβηξαν μια γραμμή, η οποία κατά τη γνώμη τους ενώνει την επταετία με ό,τι σήμερα τους απασχολεί: βρήκαν την ευκαιρία να καταγγείλουν για άλλη μια φορά την κοινωνική ασυδοσία που μαστίζει τον τόπο, την ηθική σήψη, το Γούκο, τα σκάνδαλα, αλλά ακόμη τη γλωσσική πενία και τις συνδικαλιστικές κινητοποιήσεις.

Τα ίχνη, λοιπόν, της δικτατορίας, όπως είναι χαραγμένα στους νεοελληνες προσδιορίζουν και τις σημερινές τους συμπεριφορές. «Ο εθισμός στην παρανομία» ανακαλύπτει ο Γιάννης Μαρίνος στο ΒΗΜΑ της 19/4/87, «είναι το χειρότερο κληροδόμημα της επταετούς δικτατορίας προς την Ελληνική Δημοκρατία». «Το λαϊκιστικό λιθάνισμα... η παντοκρατορία της χυδαιότητας... η κακοποίηση της γλώσσας και η εξαχρύωση του λόγου» συμπληρώνει ο Μάριος Πλωρίτης στο ίδιο αφιέρωμα. Στο ΒΗΜΑ επίσης ο Μιχάλης Παπαγιαννάκης θα χρεώσει στις επιπτώσεις της χούντας τη σύγχρονη «απέχθεια προς κάθε διαρθρωτική παρέμβαση, την άνοδο και την κατοχύρωση μεταπρατικών παρασιτικών δραστηριοτήτων... το γενικευμένο συντεχνιασμό ως μέσο άμυνας στη γενικευμένη διάλυση...»

Και οι τρεις τους θα συναντηθούν στο αφιέρωμα της

ΛΕΞΗΣ «Διανοούμενοι και Δικτατορία» με πολλούς άλλους, ανάμεσα στους οποίους ο Γιώργος Στεφανάκης θα επισημάνει «το χάρτινο κράτος, την αποσύνθεση, την αδεξιότητα, την ξύλινη γλώσσα», σαν στοιχεία του «ολοκληρωτικού ήθους» που διαποτίζει την τωρινή πολιτική συγκυρία.

Αν κάποιος αγνοούσε παντελώς τα χαρακτηριστικά της προδικτατορικής περιόδου, θα μπορούσε να φανταστεί ότι στη δεκαετία του '60 η έννομη τάξη βασιλευσε. Οι Έλληνες πολίτες εκείνης της εποχής δεν γνώριζαν το λαϊκισμό και τη χυδαιότητα: πρέπει να απολάμβαναν μάλλον τα οφέλη μιας αυτοδύναμης εθνικής οικονομίας που δεν ήξερε τους μεταπράτες και την παραοικονομία. Ενώ σήμερα...

Ευτυχώς που ο Γιώργος Στεφανάκης κλείνοντας το άρθρο του στη ΛΕΞΗ μας επιτρέπει να ελπίζουμε: «Ίσως ο θάλατος», λέει, «να ταρακουνηθεί την επαύριο από μια νέα πρόταση, από ένα καινούργιο πολιτικό συγκρότημα εξουσίας που θα μπορέσει ν' αρθρώσει πολιτικό λόγο με ηθικό περιεχόμενο, με φιλαλληλία και χριστιανική αγάπη». Αμήν...

Θα ήταν βέβαια αδύνατο να μεταφέρουμε σ' αυτό το σημείωμα όλες τις σχετικές τοποθετήσεις. Ας σταθούμε όμως λίγο περισσότερο στη συμβολή του Γιάννη Μαρίνου στο αφιέρωμά του ΒΗΜΑΤΟΣ «Μετά είκοσι έτη υπάρχουν ακόμη θρύκολλακες;». Ο διευθυντής του Οικονομικού Ταχυδρόμου απαντάει καταφατικά στο ερώτημα. Πιστεύει, ότι «όταν αποκαταστάθηκε η δημοκρατία... η κοινωνική αποχαλίνωση κυριάρχησε... Και αυτό πράγματι συμβαίνει έκτοτε... Τα παραδείγματα είναι ατέρμονα». Οι θρύκολλακες, λοιπόν, ζουν και κινούνται ανάμεσά μας: βρίσκονται «στην τροχαία ασυδοσία... στα σχολεία μας και ιδίως στις Ανώτατες σχολές όπου εξέλιπε προ πολλού η πειθαρχία... στις διάφορες κατηγορίες εργαζομένων που διακηρύσσουν καθημερινά "Νόμος είναι το δικό του εργάτη"... στα Εξάρχεια όπου καταλύεται κατά καιρούς το κράτος από νέους ανθρώπους οι οποίοι έχουν διδαχθεί από διανοούμενους που εκδίδουν "εγκόλπια του καλού κλέφτη" ή που υμνούν την ελευθερία χρήσεως των ναρκωτικών (άραγε από διανοητική αναπηρία ή διότι τα πιάνουν από εμπόρους του λευκού θανάτου).»

Δεν θα μπορούσε βέβαια να ισχυρισθεί κανείς, ότι η επταετία δεν κληροδότησε τίποτα από το θούρκο των ιδεών της στους επερχόμενους. Οι λόγοι (και τακτικά-τα έργα) της δεν αναβίωσαν όμως από το '74 και μετά, επειδή εγχαράχτηκαν απλώς στη θυμική στιβάδα των νέων αυτουργών τους. Συνεχίζουν να επιδιώκουν και να προκαλούν -όπως άλλωστε προκαλούσαν και πριν τη χούντα- όχι βέβαια στις πορείες των ανέργων και των απεργών, αλλά στη λογική και την πρακτική της μεταπολιτευτικής εξουσίας: στον αυταρχισμό και στη βία της, αλλά και στους «φιλιππικούς» των ταγών της. Γιατί, χρησιμοποιώντας τον Μπερεχτ, όπως εύστοχα το κάνει ο Νίκος Κούνδουρος κλείνοντας στη ΛΕΞΗ τη δική του μαρτυρία, θα μπορούσαμε να πούμε, ότι «μπορεί να σκοτώθηκε το τέρας, μα η κοιλιά που το γέννησε είναι ακόμη ζωντανή».

Κατά τα άλλα, όταν οι πιο φιλόδοξες αναλύσεις της ελληνικής κοινωνίας αρχίζουν και τελειώνουν στο Γούκο, δεν είναι παράξενο να μην ακούγεται κουθέντα για το διαμαρτυρημένο γραμμάτιο του Πολυτεχνείου.

Χρήστος Μαχαίρας

Ο ΚΤΩ ΜΗΝΕΣ έχουν περάσει από τότε που μια εφημερίδουλα της Βηρυτού αποκάλυπτε στην εμβρόντητη διεθνή κοινή γνώμη ότι ο Ρόμπερτ Μακ Φάρλεην διαπραγματευόταν στην Τεχεράνη με το καθεστώς των Αγιατολάχ. Σ' αυτούς τους οκτώ μήνες, οι συγκλονιστικές αποκαλύψεις διαδέχτηκαν η μια την άλλη αφήνοντας με το στόμα ανοικτό ακόμα και τους πιο κυνικούς θιασώτες της Ρεάλ Πολιτίκ. Ωστόσο, η ουσία αυτών των αποκαλύψεων εξακολουθεί να μας διαφεύγει. Πρόκειται μήπως για μιαν ακόμα εκδήλωση της αμερικανικής αλαζονείας; Πρόκειται για μιαν άτυχη στιγμή στην ιστορία των μυστικών υπηρεσιών; Ή μήπως έχουμε εδώ ένα καινούργιο φαινόμενο που ανατρέπει τους κανόνες του παιχνιδιού και δημιουργεί μια νέα κατάσταση με τεράστιες ιστορικές επιπτώσεις;

Την οριστική απάντηση θα την δώσει βέβαια, ο ιστορικός του μέλλοντος. Όμως, θα ήταν τουλάχιστον ανεύθυνο να τα περιμένουμε όλα από τους ιστορικούς, όταν έχουμε ήδη στη διάθεσή μας αρκετά στοιχεία για να βγάλουμε τα πρώτα χρήσιμα συμπεράσματα. Τι αποκάλυψε λοιπόν, το σκάνδαλο «όπλα στο Ιράν - χρήματα στους Κόντρας»;

Η κρίση της αμερικανικής δημοκρατίας

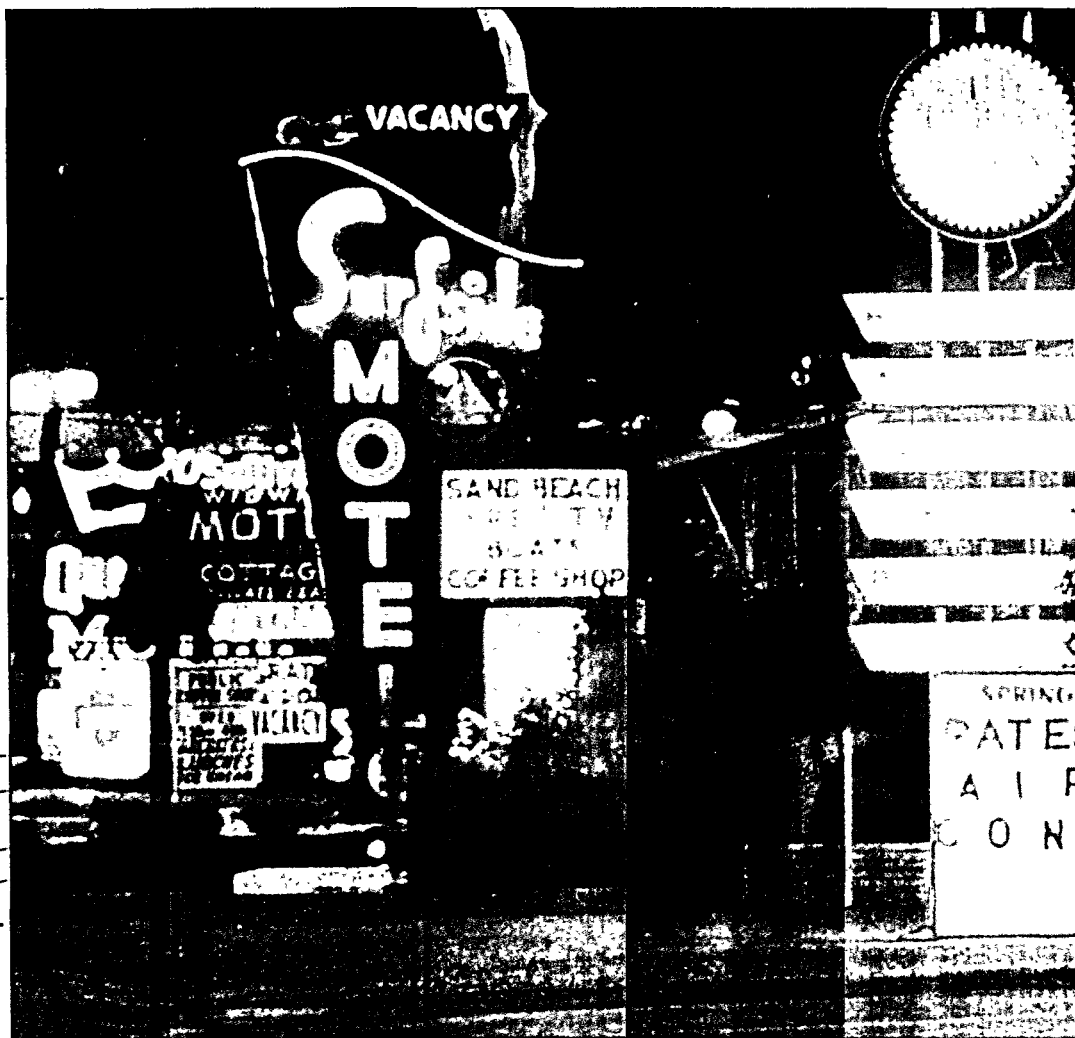
Είτε το θέλουμε, είτε όχι, η αμερικανική δημοκρατία αποτελεί εδώ και τουλάχιστον ένα αιώνα, το πρότυπο κάθε αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Για δισεκατομμύρια πολίτες του πλανήτη μας, οι Ηνωμένες Πολιτείες αποτέλεσαν και εξακολουθούν να αποτελούν τη χώρα της δημοκρατίας, της ελευθερίας και κυρίως της κοινωνίας που προσφέρει τις (συγκριτικά) περισσότερες ευκαιρίες στον ανώνυμο πολίτη. Όχι βέβαια, ότι δεν υπήρξαν χειροπιαστές απομυθοποιήσεις του «αμερικανικού ονείρου» ή άπειρες ευκαιρίες για να διαπιστωθεί στην πράξη η σκληρή πραγματικότητα της νεαρότερης από τις Αυτοκρατορίες. Παρ' όλα αυτά το αμερικανικό «θαύμα» συνέχιζε να λάμπει, έστω κι αν γινόταν όλο και πιο θάμπό.

Η υπενθύμισή μας (που ίσως να σόκαρε μερικούς) ήταν αναγκαία για να αντιληφθούμε σε όλη την έκταση της την σημερινή κρίση. Μετά το Ιράνγκαιητ και κυρίως, το Κόντραγκαιητ, τίποτα δεν θα είναι όπως πριν. Για πρώτη φορά στην ιστορία της ηγέτιδας δύναμης του καπιταλιστικού στρατοπέδου, αποκαλύπτεται ότι πίσω από τη βιτρίνα των δημοκρατικών και κοινοβουλευτικών θεσμών «που δουλεύουν ρολόι», αναπτύχθηκε μια δεύτερη, παράλληλη και παράνομη εξουσία που οικειοποιήθηκε σε μέγιστο βαθμό τις αρμοδιότητες της νόμιμης!

Αν είναι σωστή, τότε αυτή η διαπίστωση ξεπερνάει κατά πολύ την απλή κρίση ενός προέδρου (του Ρέγκαν) ή μιας κυβέρνησης. Σημαίνει ότι ένα ολόκληρο σύστημα διακυβέρνησης της μητρόπολης μάλιστα του υπαρκτού αστικού κοινοβουλευτισμού, έχει μπει σε μια διαδικασία αποσυνθέσεως και καλπάζουσας κρίσης! Με άλλα λόγια, αν όλα αυτά ευσταθούν, τότε θα πρέπει να ξεχάσουμε ό,τι γνωρίζαμε, να επανεξετάσουμε τις «δεδομένες αλήθειες» των κρισιμότερων προβλημάτων των καιρών μας και να κοιτάξουμε να συλλάβουμε (στη θεωρία και στην πράξη) τη νέα πολιτική πραγματικότητα του διεθνούς ιμπεριαλιστικού χωροφύλακα.

Σ' αυτό όμως το σημείο, ο αναγνώστης θ' αναρωτιέται σίγουρα τι μας δίνει το δικαίωμα να φτάνουμε σ' αυτά τα τολμηρά συμπεράσματα. Γιατί άραγε το Ιράνγκαιητ και το Κόντραγκαιητ μας αποκαλύπτουν μιαν πραγματικότητα διαφορετική από εκείνη που ήδη γνωρίσαμε π.χ. στο Βιετνάμ ή στη Λατινική Αμερική; Σε τι έγκειται η ποιοτική διαφορά του σήμερα από το χτες;

Είναι σίγουρο πως είναι αδύνατο να καταλήξουμε σ' αυτά τα συγκλονιστικά συμπεράσματα, αν περιοριστούμε να δούμε την σημερινή κρίση του Λευκού Οίκου σαν ένα απλό άθροισμα παρακινδυνευμένων μυστικών και άλλων επιχειρήσεων μερικών θερμόαιμων στελεχών του. Όμως, η πραγματικότητα είναι εντελώς διαφορετική. Και πριν απ' όλα, έχουμε εδώ την εμφάνιση ενός νέου (ιστορικά) κέντρου λήψης αποφάσεων που όχι μόνον δεν προβλέπεται από τις κοινοβουλευτικές πα-

Ο Λ Α Λ Ι Ν Ο Ρ Ο

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ραδόσεις (και το Σύνταγμα) των ΗΠΑ, αλλά και λειτουργεί στο περιθώριο και κατά της δημοκρατικής νομιμότητας. Μιλάμε προφανώς για τον εξαιρετικά στενό κύκλο κυβερνητικών στελεχών που δεν ταυτίζεται καν με το διαβόητο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας του Λευκού Οίκου. Η ηγεσία του είναι πια γνωστή: ο αντισυνταγματάρχης Νορθ, ο υφυπουργός εξωτερικών Έλλιοτ Έιμπραμς και ο μακαρίτης πια αρχηγός της CIA Μπίλλυ Καίησου. Αντίθετα απ' ό,τι θα μπορούσαμε να πιστέψουμε, δεν πρόκειται για μια συμμαχία κορυφής τριών διαφορετικών εκτελεστικών οργάνων. Τόσο οι Έιμπραμς, όσο κι ο Καίησου δεν εκπροσωπούσαν στην τρόικα τα υπουργεία ή τις υπηρεσίες τους. Συμμετείχαν ατομικά, ακριβώς επειδή μόνο η ατομική συμμετοχή τους εξασφάλιζε τη μοναδική «ευελιξία» του παράνομου κέντρου αποφάσεων! (Το Στέιτ Νηπάρτμεντ και η CIA υπόκειται σε ελέγχους της Γερουσίας και της Βουλής).

Πού στηρίζουμε όμως, τον ισχυρισμό μας ότι πρόκειται για ένα εντελώς νέο και μοναδικό κέντρο αποφάσεων που ασκεί μάλιστα παράλληλη εξουσία; Μήπως άραγε δεν είχαν υπάρξει και στο παρελθόν ανάλογες περιπτώσεις; Το πρώτο χαρακτηριστικό της νέας κατάστασης που την διαφοροποιεί εντελώς από ό,τι γνωρίσαμε άλλοτε, είναι ότι ο Νορθ και οι σύντροφοί του δεν σχημάτισαν την εξουσία τους ευκαιριακά επωφελοόμενοι κάποιας στιγμιαίας αδυναμίας των θεσμών. Έδρασαν σαν παράλληλη εξουσία για πολλά χρόνια, και κυρίως, είχαν ένα πεδίο δράσης τόσο ευρύ που να ταυτίζεται σχεδόν με την αμερικανική εξωτερική πολι-

τική στις καυτές ζώνες του πλανήτη μας! Έτσι, δεν είναι τυχαίο ότι δεν ήταν το Στέιτ Νηπάρτμεντ που επεξεργαζόταν την αμερικανική εξωτερική πολιτική στην Κεντρική Αμερική, στη Νοτιανατολική Ασία, στο Νότιο τμήμα της Αφρικής, στην Εγγύς και Μέση Ανατολή. Όλοι αυτοί οι ζωτικότεροι τομείς υπάγονταν ουσιαστικά στην «τρίκα» του Νορθ, που επηρέαζε εξάλλου, ακόμα και την αμερικανική πολιτική σε θέματα ελέγχου των εξοπλισμών!

Ωστόσο, ούτε η διάρκεια, ούτε το τεράστιο εύρος των αρμοδιοτήτων της αρκούν για να προσδώσουν στην «τρίκα» τα χαρακτηριστικά μιας παράλληλης εξουσίας. Εκείνο που αλλάζει ριζικά τα δεδομένα είναι ότι δεν πρόκειται για ένα απλό νέο κέντρο αποφάσεων. Στην πραγματικότητα, υπάρχει εδώ ένας εκπληκτικός συνδυασμός της επεξεργασίας μιας πολιτικής με την εφαρμογή αυτής της πολιτικής ακόμα και στις παραμικρές της λεπτομέρειες! Και αυτό είναι δυνατό επειδή η σκιώδης κυβέρνηση των Νορθ, Έιμπραμς, Καίησου, Σήκορντ και Μακ Φάρλεην διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά μιας αληθινής εξουσίας: τον δικό της στρατό, τους δικούς της πόρους, τα δικά της μέσα συγκοινωνίας και επικοινωνίας, τις δικές της μυστικές υπηρεσίες και τέλος, τους δικούς της διπλωμάτες!

Μια διεθνής παράλληλη εξουσία

Ωστόσο, μια παράλληλη εξουσία στην Ουάσινγκτον, δεν θα μπορούσε ποτέ να υπάρξει αν δεν φρόντιζε να υπο-

καταστήσει τη νόμιμη σε διεθνές επίπεδο. Πράγματι, νομίζουμε ότι είναι σχεδόν αδύνατη η κατανόηση του φαινομένου αν κάνουμε αφαίρεση του κυριότερου χαρακτηριστικού του, δηλαδή των διεθνών διαστάσεων του. Και εδώ δεν έχουμε μόνον απλές «συνεργασίες» ή «συντονισμούς» των δραστηριοτήτων ορισμένων οργανώσεων που κινούνται στο περιθώριο του διεθνούς νόμου. Έχουμε έναν σαφή καταμερισμό εργασίας, μίαν αποδεκτή ιεραρχία και ένα πλήθος πολιτικών, (παρα)στρατιωτικών, και οικονομικών δραστηριοτήτων που συνυπάρχουν μέσα στους κόλπους μιας αληθινής συμμαχίας η οποία εξυπηρετεί παρακρατικά, αλλά και κρατικά συμφέροντα.

Να λοιπόν, που δεν είναι μόνον οι αμερικανικοί αστικοδημοκρατικοί θεσμοί που βγαίνουν καταρρακωμένοι από τα αποκαλυπτήρια της «άλλης» κυβερνητικής πραγματικότητας. Επικίνδυνα μειωμένες βγαίνουν και οι διάφορες δυτικές συμμαχίες όπως π.χ. το... NATO ή το ΑΣΕΑΝ! Πού στ' αληθεία διαμορφώνεται και από ποιους εφαρμόζεται η πολιτική της Δύσης; Από εδώ και πέρα, θα δικαιολογείται κάθε υποψία ότι πίσω από το ορατό μπορεί και να υπάρχει κάτι πιο... αόρατο, πιο ανεξέλεγκτο και γι' αυτό, πάρα πολύ *πιο επικίνδυνο!*

Συνοψίζοντας τις παρατηρήσεις μας, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η αχρήστευση της Γερουσίας, της Βουλής των Αντιπροσώπων, του Στέιτ Ντιπάρτμεντ και της... CIA από την παράλληλη εξουσία που αναπτύχθηκε στην ρεηγκανική Αμερική, μπορεί να ερμηνευθεί μόνον σαν σημείο των καιρών της ιστορικής κρίσης των κοινοβουλευτικών θεσμών. Συγκεκριμένα, θα ήταν αρκετά άστοχο να αποδοθεί όλη αυτή η συνταρακτική εξέλιξη στις συνωμοτικές ικανότητες μιας χούφτας «καουμπόυδων» ή στον τυχοδιωκτισμό ενός γερασμένου προέδρου. Στην πραγματικότητα, οι αστικοδημοκρατικοί θεσμοί της νεαρότερης και δυναμικότερης δυτικής δημοκρατίας, αποδέχτηκαν –σε κάποιο βαθμό– να αυτουποβαθμιστούν προς όφελος των «πιο αποτελεσματικών» και «πιο ευέλικτων» δομών της εξουσίας του συνταγματάρχη Νορθ. Για μίαν ακόμα φορά, η αστική Δημοκρατία δέχτηκε μετά χαράς να παίξει τον ρόλο του Δόκτορα Φρανκεστάιν. Για μίαν ακόμα φορά, διαπίστωσε κάπως αργά ότι το Τέρας που βοήθησε να κατασκευαστεί μέσα στα εργαστήριά της, έδειχνε τάσεις αυτονόμησης και δεν περιοριζόταν πια στα υπηρετικά του καθήκοντα. Στο όνομα πάντα της «αποτελεσματικότητας», άρχιζε να βρίσκει αναποτελεσματικούς και τους γεννήτορές του, τους οποίους σιγά-σιγά υποκαθιστούσε σε όλες τους τις λειτουργίες, φτάνοντας μάλιστα να αναρωτιέται αν είχαν ακόμα και λόγο ύπαρξης!

Όπως ήταν αναπόφευκτο, η βουλημία του «Τέρατος» δεν μπορούσε παρά να σοκάρει ακόμα και τους πιο συντηρητικούς εκπροσώπους των παλιών καλών μεθόδων άσκησης της εξουσίας. Σε τελευταία ανάλυση, η επεκτατικότητα των «καουμπόυδων» του Λευκού Οίκου εκδηλώνονταν σε βάρος της ίδιας της υπόστασης των θεσμών και των οργάνων τους. Το αμερικανικό πολιτικό κατεστημένο δεν νιώθει να έχει εξαντλήσει τις δυνατότητές του, και κατά συνέπεια, δεν περίμενε πια παρά την ευκαιρία για να ψαλιδίσει τις υπέρμετρες φιλοδοξίες των παρακρατικών μαθητευόμενων μάγων. Η σημερινή (περιορισμένη) κάθαρση σημαδεύει αυτήν ακριβώς την προσπάθεια...

Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι τέλειωσε ο εφιάλτης; Ότι το Ιράνγκαιητ ήταν μόνο ένα «ιστορικό ατύχημα»; Δυστυχώς όχι. Ο συνταγματάρχης Νορθ είναι γνήσιο τέκνο της εποχής μας, επειδή η κρίση των αστικών δημοκρατιών παίρνει πια επιδημικές διαστάσεις, φτάνοντας μέχρι την Μέκκα του δυτικού κόσμου, τις Ηνωμένες Πολιτείες. Εξάλλου, ας μην ξεχνάμε μια «μικρή λεπτομέρεια»: ο «δύστυχος» Νορθ δεν είναι παρά η κορυφή του παγόβουνου. Παρά τα σοβαρά πλήγματα που δέχτηκε, η «παράλληλη εξουσία» του εξακολουθεί να υφίσταται και περιμένει να περάσει η μπόρα για να αναλάβει και πάλι δράση...

Γιώργος Μητραλιάς

B A Λ A N T X A I M

ΤΟ ΑΝΑΚΥΚΛΩΜΕΝΟ ΤΑΜΠΟΥ

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΕΝΝΗ

ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ έχουν μια ιδιόρρυθμη τύχη. Οι εντυπώσεις που δημιουργούν είναι συχνά μεγαλύτερες, αν χρήστης τους δεν είναι οι θιασώτες αλλά οι αντίπαλοί τους. Το ξεδίπλωμα της χιτλερικής σημαίας, της σθάστικας, από τον βουλευτή των «Πράσινων-Εναλλακτικών» Αντρέας Βαμπλ στο αυστριακό κοινοβούλιο στις 14 Μαΐου 1987 επιβεβαιώνει τον λόγο του το ασφαλές. Η χειρονομία του προκάλεσε τεράστιο σάλο και χαρακτηρίστηκε από όλα τα άλλα κόμματα της Βουλής σαν παραβίαση του νόμου περί απαγόρευσης της χρήσης ναζιστικών εμβλημάτων. Ο πράσινος βουλευτής μπόρεσε εν τούτοις με την «πρόκλησή του να ανατρέψει τους όρους συζήτησης σχετικά με την κήρυξη του αυστριακού προέδρου Κουρτ Βαλντχάιμ σε «ανεπιθύμητο πρόσωπο» στις Ηνωμένες Πολιτείες: Ενώ τα δύο κόμματα της κυβέρνησης συνασπισμού, το σοσιαλιστικό και το συντηρητικό Λαϊκό κόμμα, υποστηριζόμενα και από τους ακροδεξιούς «Φύλελεύθερους», ζητούσαν μέχρι εκείνη τη στιγμή την άρση του αμερικανικού μέτρου αποσιωπώντας την αιτία λήψης του –την παρουσία του Βαλντχάιμ σε έναν «εγκληματικό μηχανισμό» κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου–, ο Βαμπλ, βάζοντας το δαχτυλό στον «τύπο των ήλων», εκβίασε με τη χειρονομία του μία συζήτηση του καθεαυτού θέματος Βαλντχάιμ.

Στην ενέργεια του Βαμπλ υπήρξε θέβαια μια ορισμένη αναντιστοιχία μεταξύ στόχου και συμβόλου. Σύμβολα συμπυκνώνουν σημασίες σε μονοσήμαντα μηνύματα. Η σθάστικα, το κατεχόμενη σύμβολο του ναζισμού, δεν χαρακτηρίζει όμως με τον δέοντα τρόπο βίο και πολιτεία του Βαλντχάιμ. Η έρευνα έχει αποδείξει μέχρι τώρα μόνο τη συμμετοχή του σε μαζικές οργανώσεις των ναζιστών, τη φοιτητική Ένωση και τον ιππικό Όμιλο. Ενδείξεις για συμμετοχή του σε εγκλήματα πολέμου, είναι ακόμη αναποδείχτες. Αυτό που του καταλογίζεται ευθέως είναι από τη μία η ρήση του σαν υποψήφιου προέδρου, ότι η θητεία στην γερμανική Βέρμαχτ αποτελούσε «εκπλήρωση καθήκοντος» από την άλλη η διαβεβαίωσή του, ότι μέχρι το 1986 αγνοούσε την εκτόπιση 50.000 Εβραίων της Θεσσαλονίκης στο Άουσβιτς το 1943, μολοντί το αρχηγείο του βρισκόταν στο Άρσακλί,

μόλις δύο χιλιόμετρα μακριά από τη συμπρωτεύουσα.

Ο Βαλντχάιμ ήταν πριν από όλα «συνοδοιπόρος», «συνεργός», όχι όμως κατ' ευθείαν δράστης. Από αυτή την άποψη ισχύει ακόμη ο χαρακτηρισμός που του έδωσε ο πρώην καγκελλάριος Φρεντ Σινόβατς, ο οποίος υπαινισσόμενος τη δήλωση του Βαλντχάιμ, ότι δεν υπήρξε ποτέ μέλος του ναζιστικού ιππικού Όμιλου, διαπίστωνε: «Παίρνουμε υπόψη μας, ότι όχι ο ίδιος, αλλά μόνο το αλόγο του ανήκε στους εθνοσοσιαλιστές». Σαν τραγελαφικής μορφής υπεκφυγή, το αλόγο αυτό, παραστημένο σαν τετραγωνικός «δούρειος Ίππος» από τον γλύπτη Άλφρεντ Χίντρινλσκα, συμβολίζει με αρμόζοντα τρόπο τη στάση της μεγάλης πλειοψηφίας του αυστριακού πληθυσμού αμέσως μετά τον πόλεμο.

Από τον μύθο στο ταμπού

Η πλειοψηφία αυτή δεν υπέστη μετά την κατάρρευση του τρίτου Ράιχ ιδιαίτερα σκληρές κυρώσεις. Εμπόδιο σε αυτό υπήρξε η αναγνώριση της Αυστρίας από τις νικήτριες δυνάμεις σαν «πρώτο θύμα» του Χίτλερ και σαν «κατελλημένη χώρα». Σε αντίθεση με τη Γερμανία έτσι, η οποία διπλα σε μεγάλες επανορθώσεις και την εκδίωξη εκατομμυρίων γερμανών από την πατρίδα τους στις ανατολικές χώρες έπρεπε να πληρώσει και το τίμημα του διαμελισμού σε δύο κράτη, η Αυστρία αποκαταστάθηκε στην παλιά της ακεραιότητα. Ο μύθος του χιτλερικού θύματος –στο δημοψήφισμα του 1938, αμέσως μετά την είσοδο των γερμανικών στρατευμάτων στην Αυστρία ψήφισαν σχεδόν 98% των ψηφοφόρων υπέρ του «άνσλους», της συσσωμάτωσης στη Γερμανία– έγινε και το θεμέλιο του νέου αυστριακού κράτους. Η ιδρυτική διακήρυξη του 1945 αναφέρει ρητά, ότι το «άνσλους» ήταν μια πράξη βίας, που «επεβλήθηκε με στρατιωτική κατοχή στον απροστάτευτο λαό της Αυστρίας».

Οι συνέπειες αυτής της μυθοποίησης ήταν πολλαπλές: Σε κρατικό επίπεδο η απόκρουση κάθε ευθύνης για τα εγκλήματα του Χίτλερ και, συνακόλουθα η απόρριψη κάθε αιτήματος επανορθώσεων. Πολιτικά, μία μικροψυχη αποναζικοποίηση –συνοδευμένη από την «α-

ποκατάσταση» όλων σχεδόν των συνοδοιπόρων και ενός πλήθους ναζιστών. Προσωπικά, η άρνηση κάθε ατομικής ενοχής, αφού κράτος και νικητήριες δυνάμεις αναγνώριζαν, ότι οι ενέργειες των αυστριακών στον πόλεμο καθορίστηκαν από ανώτερη βία.

Στο διάστημα σαράντα χρόνων μετά τον πόλεμο ο μύθος αυτός λειτούργησε σαν ταμπού. Το σύνολο σχεδόν της επιστημονικής έρευνας ασχολήθηκε με τον εντοπισμό της σχεδόν ανύπαρκτης αντίστασης και την καταγραφή των θυμάτων του ναζισμού. Η διερεύνηση της δραστηριότητας των «δραστών» και των συνεργών τους παρέμεινε στην ουσία περιφερειακή ενασχόληση.

Από τη γενική αμνηστία στη γενική αμνησία

Το 1987 η γενιά των Βαλντχάιμ δεν αποτελεί παρά μόνο το ένα τέταρτο του αυστριακού πληθυσμού. Παρ' όλα αυτά συγκαθορίζει σε δυσανάλογα μεγάλο βαθμό την πολιτική ζωή και είναι σε θέση σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως έδειξαν οι περσινές προεδρικές εκλογές, να κατασκευάζει μεγάλες εκλογικές πλειοψηφίες.

Η γενιά του πολέμου επηρέασε αποφασιστικά την τύχη όλων των μεταγενέστερων μέχρι σήμερα. Η επιρροή δεν ήταν σε πρώτη γραμμή πολιτική—η ηγεσία των μεγάλων κομμάτων βρισκόταν στα χέρια των «αντιστασιακών» ή πάντως μη οπαδών του Χίτλερ—, αλλά εκφραζόταν στην καθημερινή κοινωνική ζωή. Οι πιο λεπτομερειακές έρευνες σχετικά με αυτό αφορούν την οικογενειακή ζωή. Τα παιδιά των θετεράνων του πολέμου είχαν να αντιμετωπίσουν το συλλογικό και προσωπικό αίσθημα ενοχής των γονιών τους. Το αίσθημα αυτό δεν εξωτερικευόταν σαν παραδοχή ή άρνηση της ενοχής, αλλά σαν πλήρης αποσιώπηση των γεγονότων και του προσωπικού ρόλου σε αυτά. Ενδοοικογενειακά τα βιώματα-κλειδιά ήταν σαν να είχαν ξεχαστεί παντελώς. Η άρνηση των γονιών να μιλήσουν και ο φόβος των παιδιών να ρωτήσουν δημιούργησε αναπόφευχτα μια «τυφλή κληίδα» στο φάσμα επικοινωνίας, η οποία είχε όλα τα σύνδρομα του ταμπού. Τα ταμπού των γονιών μεταδίδονται όμως «σιωπηλά» και στα παιδιά (Αλίσε Μίλλερ). Η «αμνησία» ανακυκλώθηκε. Σήμερα είναι τα εγγόνια που διαπαιδαγωγούνται—αν και φυσικά κάτω από εντελώς διαφορετικές συνθήκες—στο να μη θέτουν καίρια ερωτήματα.

Απαραίτητος όρος κάθε «κατεργασίας» του παρελθόντος είναι όμως, σύμφωνα με την άποψη μιας σειράς ψυχολόγων, η ανοιχτή πιστοποίηση της προσωπικής ενοχής και η αίσθηση της αναγκαίας ντροπής. Προϋπόθεση και των δύο είναι η «ικανότητα για θλίψη» και στη συνέχεια η διεκπεραίωση «του έργου της θλίψης» (Trauerarbeit) έτσι όπως το ορίζει η Πάουλα Χάιμαν: Σαν την οδύνη που παράγεται από την προσπάθεια ενεργοποίησης της μνήμης.

Αυτό το τίμημα στάθηκε ανίκανη να πληρώσει η μεγάλη πλειοψηφία της γενιάς του πολέμου. Αυτό δεν σημαίνει, ότι τα μέλη της παρέμειναν ναζιστές ή «συμπαθούντες». Οι περισσότεροι από αυτούς προσχώρησαν αμέσως σε κοινοβουλευτικά κόμματα, κυρίως σε εκείνα της Δεξιάς. Το «παρελθόν», και εδώ αποκλεισμένο από την δημόσια συζήτηση, επιβίωσε μόνο στην περιστασιακή δικαιολόγηση της συνοδοιπορείας.

Το ταμπού σαν πρόεδρος της Δημοκρατίας

Οι μηχανισμοί απώθησης στην οικογένεια μπορούν φυσικά να λειτουργούν μόνο στο βαθμό που δεν επεμβαίνουν σοβαροί «εξωοικογενειακοί» παράγοντες. Η πολιτικοποίηση της ανταρσίας της νεολαίας το 1968 στη Γερμανία και Αυστρία σμπάράλιασε αυτούς τους μηχανισμούς. Αυτό καθώς και το ιδιαίτερα φιλελεύθερο και μεταρρυθμιστικό κλίμα της εποχής του Μπρούνο Κράισκι (1970-83) έδωσαν στη χειραφέτηση πλατύτατων στρωμάτων ένα μόνιμο χαρακτήρα.

Με αυτό το φόντο γίνεται τώρα καλύτερα αντιληπτός ο ρόλος του σημερινού αυστριακού προέδρου. Ο Βαλντχάιμ δεν είναι μόνο ο φορέας της δεξιάς «Στροφής»,

έτσι όπως τον ξεβράζει παντού στην Ευρώπη και Βόρεια Αμερική το συντηρητικό κύμα του καπιταλιστικού εκμοντερισμού. Πάνω του κολλάει και ο «αφρός» του απολογητή της «συνοδοιπορείας». Ήδη η εκλογική του νίκη βρισκόταν σε αντίθεση με κάθε δημοκρατική δεοντολογία: Οι εκλογές (που διεξήχθησαν εντελώς δημοκρατικά) κερδήθηκαν με τα πιο αντιδημοκρατικά συνθήματα (αντισημιτισμός, «εκτέλεση του καθήκον-

τος»). Τα διαστημικών διαστάσεων «κενά μνήμης», που δεν συρρικνώθηκαν ούτε μετά τις εκλογές, καθώς και οι πρόσφατες απειλές εναντίον του Παγκόσμιου Εβραϊκού Συνεδρίου δείχνουν, ότι η στάση του έχει σύστημα και συνέχεια. Ο διαφανόμενος στόχος δεν είναι άλλος από την αποκατάσταση όλων των «ζωτικών ψεμάτων» της μεταπολεμικής εξέλιξης και των ταμπού—έτσι όπως τα προσωποποιεί ο ίδιος στον προεδρικό θώκο.

Το δίλημμα των σοσιαλιστών

Σε αυτή την προοπτική πρέπει να ειπωθεί και το δίλημμα των αυστριακών σοσιαλιστών, που παίρνει όλο και πιο σχιζοφρενικές μορφές: Από τη μια ανοικτή κριτική από την πλευρά του κόμματος, που κινείται στο σύνορο του αιτήματος παραίτησης από την προεδρία. Μόττο της κριτικής: Η άρνηση του Βαλντχάιμ να μηνύσει τον διεθνή τύπο και ιδιαίτερα τον αμερικανικό για αυτά που του καταλογίζει. Αίτημα των σοσιαλιστών: Ο αυστριακός πρόεδρος πρέπει να αναλάβει την υπόθεση στα χέρια του και να πάψει να επιβαρύνει τον αυστριακό λαό.

Από την άλλη η υποστήριξη που του παρέχουν οι σοσιαλιστές υπουργοί και βουλευτές. Τα επιχειρήματά τους: Ο Βαλντχάιμ έχει εκλεγεί μόνιμα από την πλειοψηφία του λαού και επιπλέον δεν επιτρέπεται να προκύψει μια διάσταση μεταξύ της κυβέρνησης και του προεδρικού θεσμού.

Το δίλημμα οξύνεται καθημερινά. Η κήρυξη του Βαλντχάιμ σε ανεπιθύμητο πρόσωπο από την Ουάσινγκτον δεν αχρήστευσε εντελώς μόνο τον ίδιο σαν εκπρόσωπο του κράτους, αλλά δυσφημεί αδιάκοπα τη συνολική εξωτερική πολιτική. Η «προβοκάτσια» του βουλευτή Βαρμπλ έθεσε το θέμα της θεμιτότητάς του σαν προέδρου για πρώτη φορά σε κοινοβουλευτικό επίπεδο. Οι επιχειρηματικοί κύκλοι ζητούν, λόγω προσέγγισης με την ΕΟΚ, μια «ταχεία διευθέτηση» του θέματος. Και οι τελευταίες δημοσκοπήσεις δείχνουν, ότι η αρχική έξαψη υπέρ του αυστριακού προέδρου αρχίζει να καταλαγιάζει.

Εκπλήξεις που μπορούν να φτάσουν μέχρι την «παράκληση» όλων των κομμάτων να παραιτηθεί δεν αποκλείονται έτσι. Σαν το πιο «ευαίσθητο» χρονικό διάστημα σχετικά θεωρείται ο Ιούνιος. Την θεμελίωση της «παράκλησης» έχει δώσει ήδη ο πρώην καγκελάριος Κράισκι: «Ένας θεσμός δεν μπορεί να έχει προτεραιότητα απέναντι στην ίδια τη χώρα». Όπως φαίνεται, ούτε και ένα ταμπού.

Νίκος Χειλάς

ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΕΣΣΗΣ

ΣΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ που ακολουθεί, ο Frank Schwalba-Hoth, γερμανός Ευρωβουλευτής των Πράσινων ως τον προηγούμενο Μάρτη, μιλάει για τις πολιτικές επιπτώσεις των εκλογών στο ομόσπονδο γερμανικό κρατίδιο της Έσσης. Όπως είναι γνωστό, οι εκλογές αυτές στέρησαν την απόλυτη πλειοψηφία από τον πρώτο κυβερνητικό συνασπισμό σοσιαλδημοκρατών και Πράσινων. Παρουσιάζουμε ακόμα τις έγκυρες απόψεις και εκτιμήσεις ενός ανώτατου συνταξιούχου των γερμανικών μυστικών υπηρεσιών για τους Πράσινους καθώς και κάποια στοιχεία για την «πυρηνική» πλευρά της κοκκινοπράσινης πολιτικής διένεξης που με τη διάλυση της συμμαχίας οδήγησαν στις πρόωρες εκλογές.

Γ.Κ.

Σχολιαστής: Το φθινόπωρο του '82 οι χριστιανοδημοκράτες ξαναγύρισαν στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, μετά από 13 χρόνια, διακηρύσσοντας την λεγόμενη «αλλαγή» στο κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Φέτος απόκτησαν και πάλι την κοινοβουλευτική πλειοψηφία μαζί με τους φιλελεύθερους. Στο επίπεδο των ομόσπονδων κρατιδίων υπήρχε πάντως κάποια αντίθετη πορεία σ' αυτήν της «μαυροκίτρινης» πλειοψηφίας. Ιδιαίτερα στην κοκκινοπράσινη Έσση υπήρξαν δείγματα μιας άλλης πολιτικής: στο ενεργειακό, στην περιβαλλοντική πολιτική, στα γυναικεία θέματα, σε ζητήματα πολιτικού ασύλου. Γιατί όμως έχασε η συμμαχία τις εκλογές του Απριλίου;

Φρανκ Σβάλμπα-Χοτ: Για τρεις κυρίως λόγους. Αφενός λόγω της σύγκρουσης γύρω από το Χάναου, την πόλη του πλουτωνίου, όπου βρίσκεται η μεγαλύτερη μη στρατιωτική συγκέντρωση πλουτωνίου στον κόσμο. Αφού οι πράσινοι μπήκαν στην τοπική κυβέρνηση το '85, ανακάλυψαν ψάχνοντας στους φακέλους ότι τα εργοστάσια ουρανίου και πλουτωνίου στερούνταν άδειας λειτουργίας. Μπορούσε λοιπόν η κυβέρνηση να τα κλείσει. Οι σοσιαλδημοκράτες δεν ήθελαν να οδηγήσουν τους εργαζόμενους εκεί στην ανεργία και πρότειναν μια περιορισμένη άδεια δεκαετούς διάρκειας. Εμείς προτείναμε θέσεις εργασίας σε άλλους τομείς και θέσαμε στην SPD τελεσίγραφο, με αποτέλεσμα να διαλύσουν τη συμμαχία και να προκηρυχθούν πρόωρες εκλογές.

Ο δεύτερος λόγος είναι η μαζική δημαγωγία χριστιανοδημοκρατών-φιλελευθέρων και του αστικού τύπου περί «κόκκινο-πράσινου χάους» που επέρχεται, ενώ ο τρίτος λόγος πρέπει να αναζητηθεί στους ίδιους τους σοσιαλδημοκράτες και στην αδυναμία τους, μετά την ήττα του '82, να ανανεωθούν. Οι ιδεολογικές διαμάχες τους και η απώλεια των διανοουμένων με κριτική στάση (που βρίσκονται τώρα στους πράσινους) τους οδήγησαν σε τεράστιες απώλειες ψήφων.

Σ.: Τελικά διαπιστώνει κανείς πως η συμμαχία έλαβε λιγότερους ψήφους από τις προηγούμενες εκλογές.

Φ.Σ.Χ.: Αυτό είναι σωστό και ταυτόχρονα λάθος. Πριν τέσσερα χρόνια οι πράσινοι αντιμετώπιζαν μια συνεργασία με την SPD, οι σοσιαλδημοκράτες όμως την απέκρουαν κατηγορηματικά («αγωνιζόμαστε για την απόλυτη πλειοψηφία», έλεγαν). Για πρώτη φορά στις πρόσφατες εκλογές μπορούσε κανείς να υπερψηφίσει μια ήδη δημιουργημένη κοκκινοπράσινη συμμαχία.

Η SPD έχασε 6%, το μισό από τους Πράσινους, επειδή είμαστε συνέταιροι στα οικολογικά ζητήματα και το άλ-

λο μισό από τους χριστιανοδημοκράτες - οι συντηρητικοί κοινωνικά εργαζόμενοι φοβούνται τους πολιτιστικά «παράξενους» πράσινους και τις κοκκινοπράσινες ερωτοτροπίες.

Λάβαμε 311.000 ψήφους, εκατό χιλιάδες περισσότερους από την τελευταία φορά, ποσοστό 9,4% (από 5,9%). Αν και τη μεγαλύτερη δύναμή μας έχουμε στις μεγαλουπόλεις και τα Πανεπιστήμια (στη Φρανκφούρτη φτάσαμε μέχρι 22,3%), ξεπεράσαμε παντού το όριο των 5%, ακόμα και στις έντονα καθολικές εκλογικές περιφέρειες και την ύπαιθρο.

Σχολιαστής: Ας ξαναγυρίσουμε στη ρήξη SPD και Πράσινων. Πως εξηγείται ότι διαλύεται πρώτα μια συμμαχία για να ανασυσταθεί μετά εκ νέου από τους ίδιους εταίρους;

Φ.Σ.Χ.: Ακριβώς αυτό προέκυψε σαν πρόβλημα. Η SPD δε μπόρεσε να εξηγήσει γιατί αρνούνταν πριν να κλείσει τα εργοστάσια ουρανίου και πλουτωνίου.

Ενώ στη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα δήλωνε πως είχε την πρόθεση να κλείσει τουλάχιστο ένα απ' αυτά, συναινώντας έτσι τώρα στην απαίτηση των Πράσινων που είχε απορρίψει στη διάρκεια της κυβερνητικής συμμαχίας. Προέκυψε έτσι μια τρίτη κατηγορία ψηφοφόρων που έχασε η SPD, οι απέχοντες: από την πολιτική παλάντζας της SPD προτίμησαν να μείνουν σίτι τους.

Σ.: Για πρώτη φορά λοιπόν, μετά τον πόλεμο κυβερνούν χριστιανοδημοκράτες στην Έσση. Ο πρόεδρος της τοπικής κυβέρνησης, πρώην δήμαρχος της Φρανκφούρτης και συμπολίτης σου, Βάλτερ Βίλμαν ανακοίνωσε αλλαγές...

Φ.Σ.Χ.: ...και με πολύ κομψό τρόπο. Σαν δαμασμένο λιοντάρι παρουσιάστηκε στο νέο του πολιτειακό αξίωμα και με ευγενικό τόνο μας υποχρέωσε ανακοινώνοντας αλλαγές, ιδιαίτερα στον τομέα του περιβάλλοντος, της εκπαιδευτικής πολιτικής και της πολιτικής απέναντι στους ξένους. Δεν πρόκειται να εμφανιστεί μια τομή στα υπάρχοντα, η αλλαγή θα περάσει σιωπηρά.

Σ.: Ποιες είναι οι επιπτώσεις του εκλογικού αποτελέσματος στους Πράσινους;

Φ.Σ.Χ.: Οι αντιδράσεις ήταν αντιφατικές. Από τη μια είναι φυσικό πως χαρήκαμε για την αύξηση του ποσοστού μας, από την άλλη πάντως λυπηθήκαμε πως από τις απώλειες της SPD δεν έγινε δυνατό να επιχειρήσουμε μαζί κάποιες απαρχές μιας προοδευτικής πολιτικής. Όσο για την αντιπολίτευση στο εσωτερικό των Πράσινων μεταξύ ριζοσπαστών και ρεαλιστών, αυτή αμβλύθηκε εν μέρει από τον όγκο της δουλειάς που μας πε-

ριμένει τώρα στην αντιπολίτευση. Υπάρχουν θεβαιο και κάποιοι που το αποτέλεσμα τους προκάλεσε υπαρκτικό σοκ και που περιφέρονταν περιλυποί και με υπερδευμένο μυαλό όπως μετά από μια γερή κρασσοκατάλυση.

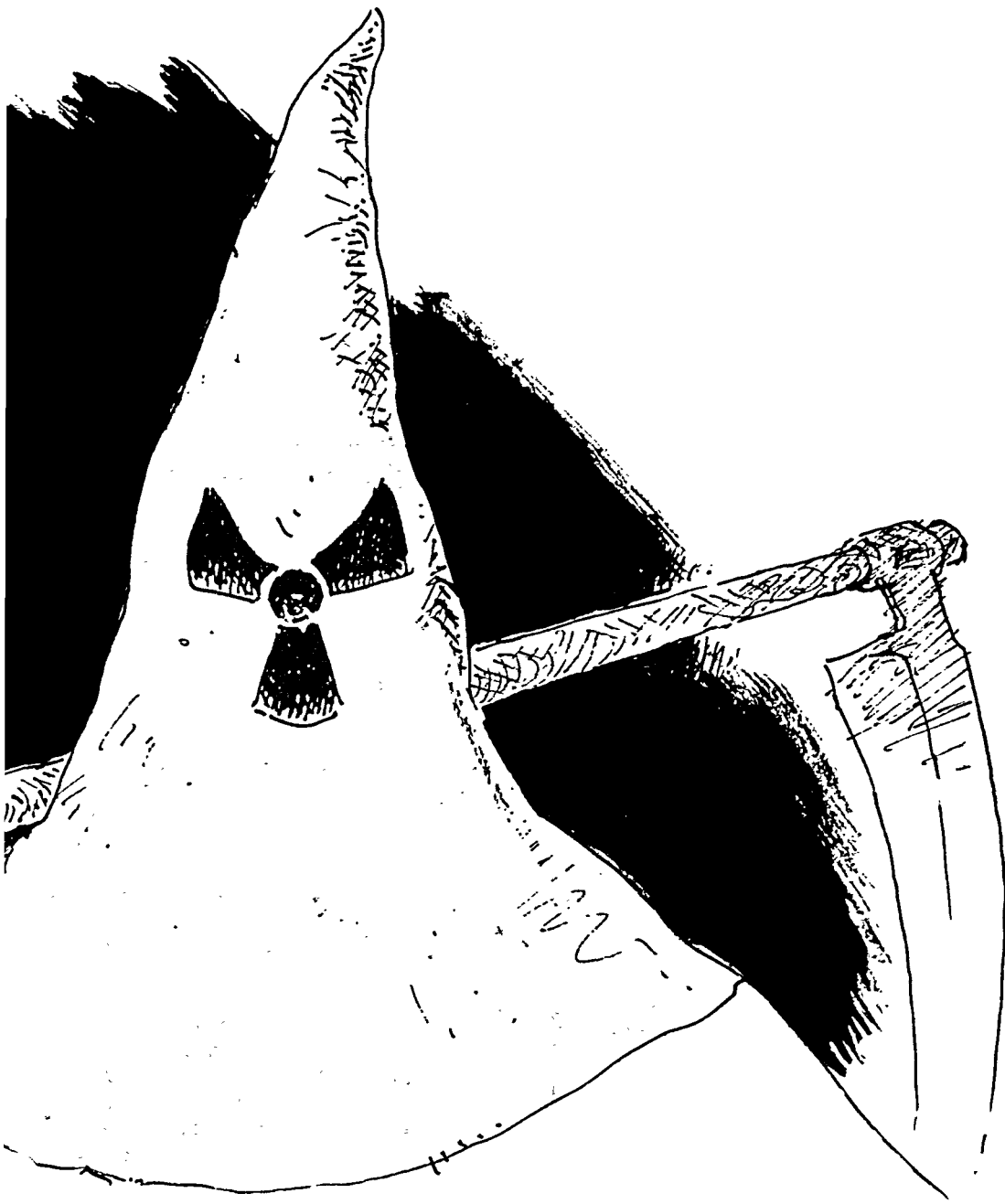
Σ.: Τι σημασία έχουν οι εκλογές της Έσσης στην ομοσπονδιακή πολιτική;

Φ.Σ.Χ.: Έχουν δυο σημαντικά αποτελέσματα. Στη δεύτερη Βουλή, δηλαδή τη βουλή των εκπροσώπων των κρατιδίων έχουν τώρα οι δεξιοί πλειοψηφία 27 προς 14, έναντι 28 προς 18 προ των εκλογών. Ελπίζαμε πως στις εκλογές που γίνονται τώρα στα κρατίδια Σλέσβιγκ-Χόλσταϊν και Ρηνανίας-Παλατινάτου θα μπορούσαν να δημιουργηθούν κοκκινοπράσινες πλειοψηφίες, αλλάζοντας έτσι το συσχετισμό δυνάμεων στην δεύτερη βουλή και αντισταθμίζοντας κάπως την πολιτική της Ομοσπονδιακής Βουλής. Αυτή την ελπίδα πρέπει να την θάψουμε για την ώρα. Το δεύτερο σημείο σχετίζεται με την Κυβέρνηση Κολ. Όλοι οι παρατηρητές αναμένουν στους επόμενους μήνες σοβαρά προβλήματα για την κυβέρνηση: οικονομικές, ιδεολογικές διαφορές, προσωπικές συγκρούσεις είναι ώριμες να ξεσπάσουν. Το αποτέλεσμα όμως της Έσσης δίνει νέα δύναμη στον Κολ.

Σ.: Θα συνεχιστεί η δεξιά στροφή;

Φ.Σ.Χ.: Αυτό θα ήταν υπερεκτίμηση των εκλογών της Έσσης. Το αποτέλεσμα ήταν τσίμα-τσίμα. Χίλια πεντακόσια άτομα στα 4 εκ. ψηφοφόρων αν ψήφισαν αλλιώς, θάχαμε πλειοψηφία δύο εδρών. Πιστεύω λοιπόν ότι υπάρχουν προϋποθέσεις για κάποιες τοπικά περιορισμένες συμμαχίες στα δύο άλλα κρατίδια όπου γίνονται εκλογές.

Οι μυστικές υπηρεσίες για τους Πράσινους

ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ περιοδικό Transatlantik (1/87) πήρε μια συνέντευξη από τον πρώην αρχηγό της γερμανικής μυστικής υπηρεσίας πληροφοριών (BND), Χ. Χέλενμπροχ. Ο μόλις 49χρονος συνταξιούχος έχασε τη θέση του το θερμό καλοκαίρι του '85, όταν διάφοροι γερμανοί... δημόσιοι υπάλληλοι αλλάζανε με σπουδή τη μόνιμη κατοικία τους από τη Δυτική στην Ανατολική Γερμανία και αντιστρόφως, μετά την αυτομόληση ενός ανώτατου δυτικογερμανού διευθυντή της αντικατασκοπείας στη γειτονική Γερμανία.

Ανάμεσα σε πολλά άλλα, η συζήτηση περιστράφηκε και γύρω από την «συνταγματικότητα» του κόμματος των Πράσινων, οι οποίοι παρακολουθούνταν από την υπηρεσία του. Οι απόψεις του πρώην αρχηγού έχουν ενδιαφέρον για τα κριτήρια της υπηρεσίας του και την εκτίμηση που τρέφουν στο νέο κόμμα:

«(Παρακολουθούσαμε κάποιους επί έτη) επειδή ανήκαν παλαιότερα σε κομμουνιστικές οργανώσεις, όπως KPD/ML, KB και άλλες. Τι θα πει όμως παρακολουθούσαμε; Ελέγχουμε τα κείμενά τους. Το ζήτημα ήταν κατά πόσο μετέφεραν τις παλιές τους απόψεις στο πράσινο κίνημα. Στη δραστηριότητα αυτή πρέπει πάντα να έχουμε

υπόψη την αναλογία των μέσων. Γίνεται σταδιακά. Πρώτο το διάβασμα. Μετά επίσκεψη ανοικτών συγκεντρώσεών τους. Κι όταν αντιληφθούμε ότι κάτι γίνεται, ότι συζητώνται τρόποι και μέσα για ριζική αλλαγή αυτού του κράτους, τότε πρέπει να αποφασίσουμε αν θα επιχειρήσει να μπει μέσα στην οργάνωση. Αυτό είναι το επόμενο, το σκληρό βήμα.

Σχετικά με τους πράσινους ακουγόταν από διάφορες πολιτικές πλευρές η κατηγορία πως βρίσκονται στην προετοιμασία ανάπτυξης δραστηριοτήτων εχθρικών προς το σύνταγμα. Το ελέγξαμε καταλεπτώς και καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως δεν αποτελούσαν συνταγματικά απειλή, εκτός από το σημείο σχετικά με την άμεση δημοκρατία. Είχαμε στην υπηρεσία έξυπνους πολιτολόγους που υποστήριζαν πως αυτό σήμαινε την κατάρρηση της συνταγματικά προβλεπόμενης αρχής της εκπροσώπησης, δηλαδή της δημιουργίας της πολιτικής βούλησης αποκλειστικά μέσω κομμάτων. Επέβαλα την άποψή μου ότι αυτό δεν αρκεί ούτε σαν αρχική υποψία. Πολύ δυσκολότερο ζήτημα ήταν κατά πόσο έχει εξαπλωθεί μέσα στους Πράσινους μια αριστερή εξτρεμιστική φράξια που προσπαθεί να αναλάβει την εξουσία. Και εδώ όμως έλειπε κάθε ένδειξη, και συμπερασματικά καταλήξαμε πως οι Πράσινοι δεν συνιστούν αντικείμενο ενασχόλησης της Υπηρεσίας Προστασίας του Συντάγματος. Το τελευταίο ζήτημα ήταν το τι θα κάναμε με το υλικό που είχαμε συλλέξει υπηρεσιακά. Κι εκεί είπαμε ότι δεν ακούσαμε κανέναν να σηκωθεί και να πει πως αυτά ήταν παιδικές μου αμαρτίες, π.χ. της ομάδας Z του Αμβούργου. Δε μπορούμε λοιπόν να το καταστρέψουμε, γιατί αύριο θαρρεί κάποιος να μας ρωτήσει τι και τι κάναμε την περίοδο εκείνη, και οφεί-

λουμε να απαντήσουμε. Γι' αυτό το αρχειοθετήσαμε και θα το καταστρέψουμε μετά 15 χρόνια. Γι' αυτό μας κατηγορούν "πώς διατηρείτε όμως ακόμα στοιχεία για τους αθώους Πράσινους."

Ερώτηση: Η κατηγορία αφορά την παράδοση των στοιχείων σας σε βουλευτές, δηλαδή πολιτικούς αντιπάλους των Πράσινων. Στην περίπτωση που άλλαξε η πλειοψηφία στη Βουλή, μια κοκκινοπράσινη συμμαχία, θα αρνιόσαστε να κάνετε φάκελο για την CSU (Στράους) ως προς την μη συνταγματικότητα της;

Απάντηση: Είμαστε αυτόνομη υπηρεσία με ακριβώς προδιαγεγραμμένες νομικές αρμοδιότητες, κι όταν μου πει ο υπουργός Εσωτερικών κάνε αυτό κι εκείνο και είμαι πεπεισμένος ότι δεν καλύπτεται νομικά, τότε θα του πω ότι μου ζητάτε μια ενέργεια που αντιβαίνει στους νόμους.

Ερώτηση: Ο υφυπουργός Εσωτερικών Σπράνγκερ (CSU) ζήτησε φακέλους Πράσινων πολιτικών και βουλευτών και τους παρέδωσε σε χριστιανοδημοκράτη βουλευτή. Είναι αυτό σύννομο;

Απάντηση: Είναι δύσκολο να λάβει κανείς σαφή θέση. Ο υφυπουργός το ζήτησε κι εγώ του παρέδωσα τόσο λειψές αναφορές, με αποτέλεσμα ο εν λόγω βουλευτής να τις πετάξει στο καλάθι των αχρήστων. Φανερώθηκε λοιπόν η τακτική μου. Όφειλα όμως να συμβιβώ με τον άνθρωπο αυτό. Και αφού το κατάφερα να τον ξεφορτωθώ με σχετικά αθώα στοιχεία που δεν πείραζαν κανένα, τότε έπραξα καλώς».

Σ.

Πλουτώνιο

ΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ πουτωνίου στο Χάναου, κοντά στη Φρανκφούρτη, λειτουργούν εκεί (με κάποια μορφή) συνέχεια προγραμμάτων και πειραμάτων της δεκαετίας του '40) από τις αρχές του '60. Οι εταιρίες Nukem, Alkem, NBU, Hobeg, Transnuclear ασχολούνται με την απόκτηση, επεξεργασία, μεταφορά ουρανίου, εναπόθεση ραδιενεργών αποβλήτων και επανεπεξεργασία. Το περιοδικό Spiegel αναφέρει ότι μόνο στο Χάναου βρίσκεται τόσο πολύ σάσιμο υλικό όσο πουθενά αλλού στη Δυτ. Γερμανία – πράγμα που δικαιώνει τον χαρακτηρισμό της πόλης ως ραδιενεργού πρωτεύουσας της χώρας. «Μόνο από το ιδιαίτερα δηλητηριώδες πλουτώνιο που είναι αποθηκευμένο στις εγκαταστάσεις των εταιριών μπορούν να κατασκευαστούν 600 ατομικές βόμβες».

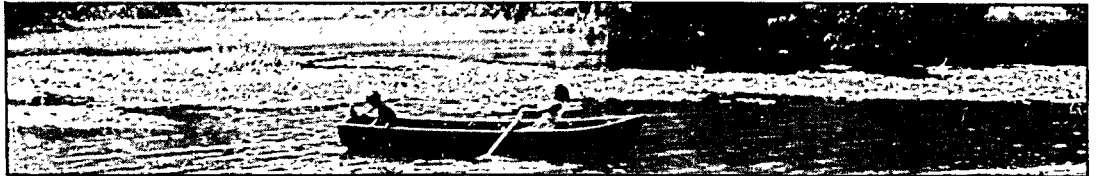
Η Δυτική Γερμανία έχει συνυπογράψει παρά την αντίθεση του τότε υπουργού Αμύνης και Ατομικής Ενέργειας Στράους (να, είναι ο γνωστός) – τη συνθήκη περί μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων. Τα εργοστάσια αυτά πάντως παρέχουν υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην κατασκευή της θόμβας σε χώρες που δεν έχουν υπογράψει τη συνθήκη: Ινδονησία, Ινδία, Νότια Κορέα.

Ο αμερικάνος ενεργειακός οικονομολόγος και οικονομολόγος Τζιμ Χάρντινγκ έχει κριτικάρει την καταστροφική από οικονομικής πλευράς κατασκευή πυρηνικών αντιδραστήρων ισχύος, και ιδιαίτερα την «οικονομία του πλουτωνίου». «Ο χειρισμός μιας τέτοιας καταστροφικής τεχνολογίας είναι πάντως το πολύ κάποιο είδος νεκροφιλίας. Κι αν δεν πρόκειται γι' αυτό, τότε έχουμε να κάνουμε μόνο με μια ευκαιρία παραγωγής ατομικών όπλων – με το μανδύα μιας εμπορικής επιχείρησης!» (T/A 1/87).

Για την ώρα κατασκευάζεται, κατά σύσταση του προηγούμενου υπουργού Εσωτερικών του κρατιδίου της Έσσης ένα προστατευτικό τείχος γύρω από μια από τις εταιρίες του Χάναου που κατασκευάζει πυρηνικά καύσιμα. Ο προϋπολογισμός είναι τέσσερα εκατομμύρια μάρκα. Ποιος είπε ότι η ατομική ενέργεια δεν είναι φτηνή;

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

Με το κείμενο αυτό κλείνει το αφιέρωμα στη Νικαράγουα που επιμελήθηκε ομάδα Ελλήνων αγωνιστών που την επισκέφτηκε πρόσφατα. Η απάντηση της ομάδας στις αντιρρήσεις του Γ. Γιαννουλέα που δημοσιεύσαμε στο προηγούμενο τεύχος, φιλοξενείται στο χώρο των επιστολών.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ της Ελεύθερης Νικαράγουα δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της κυβερνήσεως στις 9 Γενάρη 1987 και αποτελεί πια μια πραγματικότητα για το λαό της Νικαράγουα.

Είχαμε αναφερθεί στο τεύχος 47 του Σχολιαστή μέσα από ποιες μαζικές και δημοκρατικές διαδικασίες πέρασε μέχρι να το ψηφίσει η συντριπτική πλειοψηφία της βουλής, το Νοέμβριο του '86. Διαδικασίες που κράτησαν δυο ολόκληρα χρόνια και συμμετείχαν σ' αυτές όλα τα κόμματα κι οι μαζικές οργανώσεις της Νικαράγουα.

Είναι γνωστό ότι το κάθε σύνταγμα τη στιγμή που ψηφίζεται εκφράζει ένα δοσμένο πολιτικό και ταξικό συσχετισμό μιας κοινωνίας. Μ' αυτή την έννοια το σύνταγμα της Νικαράγουα αποτελεί την νομική ανταπόκριση των πολιτικών και κοινωνικών δεδομένων που ισχύουν σήμερα στη Νικαράγουα. Για μας, δεν μπορεί παρά να 'ναι καθοριστικό το γεγονός ότι το σύνταγμα ψηφίστηκε επτά χρόνια μετά την επανάσταση, εκφράζοντας αναγκαστικά έναν άλλο συσχετισμό απ' αυτόν που υπήρχε το 1979, όταν ο οπλισμένος λαός νικούσε και ανέτρεπε ένα αντιδραστικό καθεστώς. Βέβαια το σύνταγμα θα 'ταν το τελευταίο που θα εμπόδιζε τους Σαντινίστας να κάνουν αυτή ή την άλλη επιλογή, εκείνη ή την άλλη παρέκκλιση, μια κι είναι επίσης γνωστό ότι, άλλο πράγμα είναι η διακήρυξη των αρχών ενός συντάγματος κι άλλο πράγμα η ερμηνεία τους. Ερμηνεία που δεν είναι ποτέ νομική αλλά πολιτική και γι' αυτό διασταλτική ή συσταλτική ανάλογα με το μέγεθος και την προέλευση της κοινωνικής πίεσης.

Έτσι από μόνο του το σύνταγμα δεν είναι αρκετό, για να απεικονίσει την πραγματική κοινωνικο-πολιτική κατάσταση που επικρατεί στη Νικαράγουα, που έτσι και αλλιώς είναι και πολύπλοκη και αντιφατική και πρωτότυπη. Τα όσα λοιπόν θα ακολουθήσουν είναι παράθεση άρθρων που έχουν πολιτική σημασία και απόπειρα ανάλυσης, αφού η έλλειψη στοιχείων κάνει προβληματική αντικειμενική ανάλυση.

«ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ

του λαού της Νικαράγουα, όλων των δημοκρατικών, πατριωτικών και επαναστατικών κομμάτων και οργανώσεων της Νικαράγουα, των ανδρών και των γυναικών, της, των εργατών και των αγροτών της, της ένδοξης νεολαίας, των ηρωικών μανάδων, των χριστιανών που μέσα απ' την πίστη τους στο Θεό συμμετείχαν και στρατεύθηκαν στον αγώνα για την απελευθέρωση απ' την καταπίεση, των διανοούμενων πατριωτών και όλων αυτών που με το έργο τους συντελούν στην υπεράσπιση της πατρίδας.

Σ' αυτούς που πρόσφεραν τη ζωή τους στον αγώνα ενάντια στην ιμπεριαλιστική καταπίεση για να εξασφαλίσουν την ευτυχία για τις μελλοντικές γενιές.

ΓΙΑ

τη συνταγματικότητα των κατακτήσεων της επανάστασης και της οικοδόμησης της νέας κοινωνίας, που αποκλείει όλες τις μορφές της εκμετάλλευσης και εγγυάται οικονομική, πολιτική και κοινωνική ισότητα ανάμεσα στους Νικαρουανούς και απόλυτο σεβασμό των ανθρωπίνων δι-

καιωμάτων τους.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ.

ΔΙΑΚΗΡΥΣΣΟΥΜΕ ΤΟ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ.

Μετά απ' αυτή την εισαγωγή ακολουθεί το κείμενο του Συντάγματος που αποτελείται από 202 άρθρα.

Σε πέντε άρθρα διατυπώνονται οι αρχές της επανάστασης του 1979: Της ανεξαρτησίας, της αυτοδιάθεσης, της ειρήνης, της διεθνούς αλληλεγγύης. Το άρθρο 5 διατυπώνεται έτσι: «Το κράτος εγγυάται την ύπαρξη πολιτικού πλουραλισμού, μικτής οικονομίας και μη εξάρτησης από ξένα κέντρα. Στη Νικαράγουα ο πολιτικός πλουραλισμός εγγυάται την ύπαρξη και τη συμμετοχή όλων των πολιτικών οργανώσεων στα οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά ζητή-

ματα της χώρας, χωρίς ιδεολογικούς περιορισμούς εκτός απ' αυτούς που επιζητούν επιστροφή στο παρελθόν ή επιδιώκουν την εγκαθίδρυση παρόμοιου πολιτικού συστήματος».

Αυτό το άρθρο μαζί με το άρθρο 7 «*Η Νικαράγουα είναι μια συμμετοχική και αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Έχει δε τέσσερις εξουσίες: την νομοθετική, την εκτελεστική, την δικαστική και την εκλογική*», αποτελεί και το κλειδί για τις προοπτικές του καθεστώτος.

Αυτή η παραδοσιακή αστική διατύπωση του χαρακτήρα του κράτους και της μορφής διακυβέρνησης, μπορεί να 'χει μια «επαναστατική πρωτοτυπία» για μια αντιιμπεριαλιστική επανάσταση—αφού μέχρι σήμερα όσες έγιναν διάλεγαν μια «δικτατορική» μορφή διακυβέρνησης με αποτέλεσμα να διευκολύνουν το χάσιμο των επαναστατικών κατακτήσεων—μπορεί να μην έχει καμιά σχέση με σοσιαλιστικό σύνταγμα αφού έτσι κι αλλιώς στη Νικαράγουα δεν έγινε σοσιαλιστική επανάσταση, όμως δεν παύει ν' αποτελεί ένα στοιχείο και μάλιστα επικίνδυνο για τους Σαντινίστας. Έχοντας κατοχυρώσει στο Σύνταγμα την εξεστική διάρκεια της βουλής (υπερβολικό διάστημα για την ανανέωση των αντιπροσώπων), κανείς δεν μπορεί να 'ναι σίγουρος το 1990 που θα γίνουν οι επόμενες εκλογές, ποιος θα 'ναι ο κοινωνικός και πολιτικός συσχετισμός που θα ισχύει τότε και θα εκφραστεί κι εκλογικά στη διακυβέρνηση της χώρας.

Το γεγονός λοιπόν ότι οι Σαντινίστας ρισκάρουν μ' αυτό το σύνταγμα να πλειοψηφίσει ο συνασπισμός των αστικών κομμάτων στις επόμενες εκλογές, εκμεταλλευόμενος την κούραση, τον πόλεμο, τη φθορά των χρόνων, κάνει να μετατρέπεται η ιδεολογική μας διαφωνία, σε αμηχανία και έκπληξη γι' αυτό το πείραμα, πιθανόν τεράστιας σημασίας για τις χώρες της κεντρικής Αμερικής. Το Συμβούλιο των «9»—καθοδηγητικό όργανο του F.S.L.N.—μπορεί έτσι να ήθελε να εκφράσει μια πολιτική ισορροπία αλλά, όπως ισχυρίζεται, ήταν συνειδητή πολιτική επιλογή που προέκυψε μέσα απ' την εμπειρία όλων των επαναστάσεων μέχρι σήμερα.

Στην συνέχεια σε 68 άρθρα κατοχυρώνονται τα δικαιώματα των πολιτών που αφορούν την προσωπική τους ελευθερία, τα πολιτικά, τα κοινωνικά, οικογενειακά και εργασιακά τους δικαιώματα. Σ' αυτή την κατοχύρωση υπήρξε και αριστερός αντίλογος για την παροχή των ιδίων δικαιωμάτων και ελευθεριών και στους αστούς. Κριτική αρκετά φορμαλιστική που κάτω από διαφορετικές συνθήκες μπορεί να γίνει μπούμερανγκ σ' αυτούς που την ασκούν, αφού τι είναι «αστικό» και τι «επαναστατικό» όπως έχει αποδείξει η ιστορία εξαρτάται απ' τις κάθε φορά ανάγκες της εξουσίας. Οι περιορισμοί μικροί ή μεγάλοι που έθεσαν μέχρι σήμερα οι αντιιμπεριαλιστικές επαναστάσεις σε διάφορες κοινωνικές και πολιτικές κατηγορίες, είχε να κάνει πάντα με την περιορισμένη λαϊκή συμμετοχή σ' αυτές και άρα με το φόβο των μηχανισμών εξουσίας να ελέγξουν την κατάσταση, κάτι που δεν ισχύει στη Νικαράγουα.

Στο σύνταγμα της Νικαράγουα υπάρχουν μεγάλες κοινωνικές καινοτομίες που αφορούν το σωφρονιστικό σύστημα, τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών, το δικαίωμα

στη θρησκευτική πίστη, τα δικαιώματα των μειονοτήτων κλπ. που υπερβαίνουν αυτή την ανάλυση και ίσως αποτελέσουν αντικείμενο ενός ιδιαίτερου άρθρου.

Στα πλαίσια αυτών των κοινωνικών κατακτήσεων στο άρθρο 23 καταργείται η θανατική ποινή και στο άρθρο 36 απαγορεύονται τα βασανιστήρια, η βία και η ταπείνωση σαν ποινή. Στο δε άρθρο 37 καθορίζει σαν ανώτατη ποινή κατά συγχώνευση τα 30 χρόνια καταργούνται έτσι και τα ισόβια δεσμά.

Όπως έχουμε γράψει, η Νικαράγουα είναι η χώρα των παιδιών. Στα 3 εκατ. κατοίκους, το 1,5 εκατ. είναι παιδιά από 1-15 ετών. Έτσι στο άρθρο 47 του συντάγματος κατοχυρώνεται ότι οι Νικαράγουανοί -άνδρες και γυναίκες- αποκτούν πολιτικά δικαιώματα όταν γίνουν 16 χρονών. Χαρακτηριστική πρωτοτυπία είναι το άρθρο 49 που κατοχυρώνει την ελευθερία «να ιδρύουν όλοι οι πολίτες οργανώσεις χωρίς περιορισμούς καθώς και το να έχουν ένοπλο τμήμα αν αυτό είναι σύμφωνο με τη φύση τους και τους στόχους τους».

Το αν-και-κατά πόσο-ισχύει στην πράξη αυτό το άρθρο για τις πολιτικές οργανώσεις δεν μπορέσαμε να το καταλάβουμε ούτε από τις συζητήσεις μας με το MAP-M.L. Πάντως η ύπαρξη ένοπλων τμημάτων και παράνομων ραδιοφωνικών σταθμών στις κοπερατίδες δηλ. στις πιο προωθημένες κοινωνικές οργανώσεις της Νικαράγουας, είναι μια απόδειξη της ελευθερίας και της κοινωνικής ριζοσπαστικοποίησης που υπάρχει στη χώρα αυτή.

Στο κεφάλαιο 6 με τίτλο ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ και σε 16 άρθρα κατοχυρώνονται οι βασικές λειτουργίες της οικονομίας. Κατοχυρώνεται η Κρατική ιδιοκτησία στην κεντρική τράπεζα, στο πιστωτικό σύστημα, στην ασφάλεια, στο Εξωτερικό εμπόριο και στις πλουτοπαραγωγικές πηγές της χώρας. Το άρθρο 103 διατυπώνεται έτσι: «το κράτος εγγυάται την δημοκρατική συνύπαρξη δημόσιας, ιδιωτικής και κοινοτικής μορφής ιδιοκτησίας δηλ. της μικτής οικονομίας». (Για την μικτή οικονομία δες την άποψή μας στο τεύχος 49 του ΣΧΟ-

ΛΙΑΣΤΗ).

Παρακάτω στο άρθρο 106 προκύπτει η μεγάλη σημασία που δίνουν οι Σαντινίστας στην αγροτική πολιτική: «η αγροτική μεταρρύθμιση είναι το βασικό εργαλείο για να γίνει κατορθωτή η δίκαιη διανομή της γης κι είναι στρατηγικής σημασίας για τις επαναστατικές αλλαγές, την εθνική ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο της Νικαράγουας. Το κράτος εγγυάται την ανάπτυξη της αγροτικής μεταρρύθμισης για να επιτρέψει την εκπλήρωση των ιστορικών αιτημάτων των αγροτών».

Αυτή η επιλογή που φαίνεται καθαρά μόλις πατήσεις το πόδι σου στην Νικαράγουα, απ' την υποβάθμιση της πρωτεύουσας κι απ' την ανάπτυξη της επαρχίας, μπορεί να 'ναι αντικειμενική γιατί εκεί στηρίζεται όλη η οικονομία της χώρας, αφού η εργατική τάξη είναι 15.000 κι η βιομηχανία υποτυπώδης, μπορεί να 'ναι πολιτική γιατί στους αγρότες στηρίχτηκε η επανάσταση του '79, αλλά φαίνεται να 'ναι και ιδεολογική επιλογή για τους Σαντινίστας στα πλαίσια του διεθνούς καταμερισμού. Επιλογή που σήμερα είναι δραματικά αναγκαία αφού, με την εξαγωγή του καφέ εξασφαλίζουν συνάλλαγμα για τα όπλα και τις ανάγκες του πολέμου, αλλά που ίσως αύριο να επιβραδύνει το προτσές της επανάστασης στην Νικαράγουα.

Με τον τίτλο ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ στο κεφάλαιο 8, καθορίζεται η λειτουργία του κράτους. Η βουλή της Νικαράγουας αποτελείται από 90 βουλευτές, ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος του κράτους εκλέγεται απ' το λαό. Ο υποψήφιος βουλευτής πρέπει να 'ναι άνω των 22 χρονών κι ο υποψήφιος πρόεδρος και αντιπρόεδρος άνω των 35 χρονών. Η διάρκεια της θητείας της βουλής είναι 6 χρόνια καθώς και του προέδρου και του αντιπροέδρου. Οι εξουσίες της βουλής είναι περιορισμένης πολιτικής σημασίας όπως των περισσότερων σύγχρονων δημοκρατιών κι ο πρόεδρος έχει αυξημένες εξουσίες (αρχηγός του έθνους και του στρατού, εγγυητής του συντάγματος, υπεύθυνος εξωτερικής πολιτικής, εισηγητής του προϋπολογισμού, έχει την εξουσία του VETO στους νόμους που ψηφί-

ζει η βουλή, μπορεί να κηρύσσει τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, να διορίζει και ν' ανακαλεί τους υπουργούς και τους υφυπουργούς, να προτείνει τους υποψήφιους του Ανώτατου Δικαστηρίου, του Ανώτατου Εκλογικού Συμβουλίου και τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας) μοιάζει δηλ. σαν οι Σαντινίστας στα πλαίσια του πολιτικού πλουραλισμού να ανέθεσαν στον πρόεδρο, το ρόλο της ασφαλιστικής δικλείδας της επανάστασης.

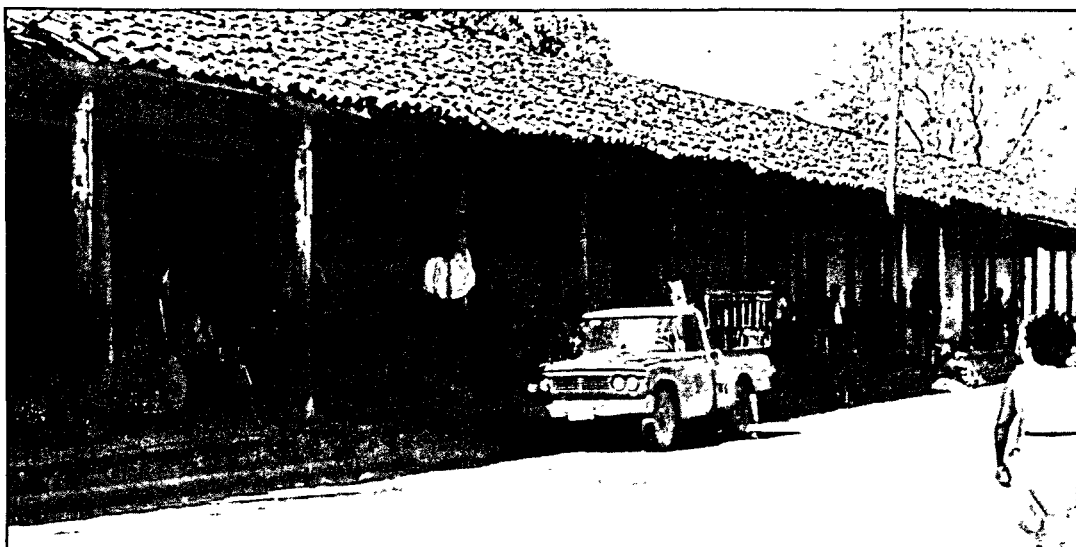
Είναι χαρακτηριστικό ότι στο σύνταγμα δεν αναφέρονται ποιες είναι οι εξουσίες της κυβέρνησης αφού στο κεφάλαιο ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ απαριθμούνται μόνο οι εξουσίες του προέδρου. Ο πρόεδρος λοιπόν που εκλέγεται απ' το λαό, διορίζει την κυβέρνηση που σήμερα αποτελείται απ' τους κομμουντάντες της επανάστασης, μέλη του Συμβουλίου των «9» και ναι μεν αυτοί είναι οι πιο λαοφιλείς και οι πιο ικανοί, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει εμφανής τάση συγκεντροποίησης της εξουσίας με προφανή προβλήματα για το μέλλον.

Σ' αντίθεση με όσα συντάγματα ξέρουμε η βουλή της Νικαράγουας έχει την εξουσία να δίνει αμνηστία και χάρη, να μειώνει και να μετατρέπει τις ποινές, εξουσία που έχει συνήθως ο πρόεδρος όταν μάλιστα έχει και τόσο υπεραυξημένες εξουσίες. Το γεγονός αυτό πρέπει να 'χει σχέση με το ζήτημα της αμνηστίας των Σομοζικών που βρίσκονται στις φυλακές ή έχουν διαφύγει στο εξωτερικό, ζήτημα που δημιουργεί τριβές με την αστική αντιπολίτευση. Όπως μας είπε ο πρόεδρος του Ανώτατου Δικαστηρίου Μαριάνο Μπαράχονα σε συζήτηση που είχαμε μαζί του, η κυβέρνηση σκέπτεται την αμνηστία για 2.000 περίπου άτομα που δεν ήταν απ' τους πρωταγωνιστές και που προέρχονται είτε απ' τους 4.000 περίπου Σομοζικούς που βρίσκονται στις φυλακές, είτε απ' τους 15.000 περίπου που έχουν διαφύγει στη εξωτερικό. Η κίνησή τους αυτή θεωρούν ότι θα τους νομιμοποιήσει περισσότερο στο εξωτερικό και θα απομονώσει τους «κόντρας» που συνήθως στρατολογούν απ' τους φυγάδες του εξωτερικού ή απ' τους συγγενείς τους. Η βουλή λοιπόν που εκφράζει ένα συγκεκριμένο πολιτικό συσχετισμό θ' αναλάβει στο προσεχές μέλλον να λύσει αυτό το εξαιρετικά δύσκολο ζήτημα που σίγουρα θα δημιουργήσει λαϊκή αντίδραση, ενώ ο πρόεδρος θα μείνει υπεράνω μιας τέτοιας επιλογής. Όπως σ' όλα τα αστικά συντάγματα ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει επίσης την εξουσία να κηρύσσει τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, λόγω εξωτερικού κινδύνου, αναστέλλοντας όλα τα άρθρα που έχουν σχέση με τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του πολίτη, αλλά κανένα απ' αυτά που κατοχυρώνουν τις κοινωνικές κατακτήσεις της επανάστασης.

Σ' αυτό το σημείο οφείλουμε να σημειώσουμε ότι ακόμα κι όταν το Σύνταγμα δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της κυβέρνησης, ίσχυε και ισχύει ακόμα η κατάσταση έκτακτης ανάγκης, πράγμα ιδιαίτερα ανηφτικό, έστω και αν υπάρχει η θλιβερή πραγματικότητα του πολέμου που την νομιμοποιεί.

Σ' αυτό τον τομέα οι Σαντινίστας δέχονται ιδιαίτερη πολεμική τόσο απ' τα αστικά κόμματα που έκαναν και διαδήλωση διαμαρτυρίας γι' αυτό το θέμα, τη μέρα που έγινε η γιορτή για το σύνταγμα, όσο και απ' την αριστερή αντιπολίτευση (MAP-M-L) που αρνείται την κατάσταση έκτακτης ανάγκης ακόμα και στις «ζώνες πολέμου» τόσο μάλλον στη Μανάγουα. Τονίζουν δε σε φυλλάδιο που διακίνησαν πλατεί για να εξηγήσουν στο λαό της Νικαράγουας γιατί είναι ενάντια σ' αυτή την κατάσταση και δεν ψήφισαν στη βουλή το Σύνταγμα, ότι «δεν επιζητούν την άρση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης για να επαναλειτουργήσει η αντιδραστική εφημερίδα «LA PRENSA» και ο ραδιοσταθμός CATORICA, ούτε για αμνηστία στους αντεπαναστάτες και διάλογο με τους κόντρας, αλλά για να μην απαλλοτριώνονται τα πολιτικά δικαιώματα του προλεταριάτου και να επαναλειτουργήσει η εφημερίδα «DIARIO EL PUEBLO» σαν όργανο έκφρασης του ελεύθερου τύπου του προλεταριάτου».

Μ' αυτή την αναγκαστικά επιλεκτική παράθεση-ανάλυση των πιο βασικών άρθρων του Συντάγματος, κλείνουμε το αφιέρωμα στην επανάσταση της Νικαράγουας, ελπίζοντας ότι συμβάλλουμε στη γνωριμία αυτής της επανάστασης, στην ανάπτυξη αλληλεγγύης σ' αυτό το μικρό λαό της Κεντρικής Αμερικής, στη δημιουργία κι άλλων ερεθισμάτων για «διεθνιστικά» ταξίδια ελλήνων συντρόφων στη Νικαράγουα και φυσικά στο διάλογο για τον χαρακτήρα και την πορεία της επανάστασης.

Δ Ε Κ Α Θ Λ Ο Ν

ΔΙΑΤΕΤΑΓΜΕΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ο δεκαθλητής Υπουργός Παιδείας και Θρησκείας κήρυξε εθνικό διάλογο για την Παιδεία από την ημέρα ανάληψης των καθηκόντων του. Ειδικά η Παρασκευή 15/5 ορίστηκε από το Υπουργείο με υπηρεσιακή διαταγή του, ημέρα διαλόγου με προκαθορισμένα από τη διοίκηση θέματα και ημερήσια διάταξη. Έτσι, τα νήπια όλης της χώρας ατομικώς αλλά και οι γονείς τους έπρεπε εντός μιας ημέρας να αποκτήσουν απόψεις και προτάσεις εφ' όλης της ύλης: περιεχόμενο σπουδών, διδακτικό βιβλίο, κοινωνία και σχολείο, αξιολόγηση μαθητή, πολιτιστικές δραστηριότητες. Αυτός ο διατεταγμένος διάλογος ήταν υποχρεωτικός για όλους τους φορείς της εκπαίδευσης: μαθητές -γονείς- καθηγητές. Το φωτεινό παράδειγμα του Υπουργού, ο οποίος έδειξε στο Πανελλήνιο από τηλεόρασης δις πως εννοεί τον διάλογο, με τους μαθητές των πολυκλαδικών είχε εντωμεταξύ εμπεδωθεί απ' όλους.

Όμως, οι πανελλαδικές κινητοποιήσεις των μαθητών, οι απεργίες των 4 εκπαιδευτικών ομοσπονδιών και η στάση των ΕΛΜΕ εκείνων που κήρυξαν των Παρασκευή σαν ημέρα κινητοποιήσεων έδωσαν την απάντηση στον υπουργό Παιδείας που υπό το πρόσχημα διαρκούς διαλόγου προβοκάρει κάθε κινητοποίηση ή εκπαιδευτικό αίτημα. Που προσπαθεί στα πλαίσια της «συνευθύνης» να νομιμοποιήσει οποιοσδήποτε αποφάσεις, ερήμην των συνδικαλιστικών οργάνων, ερήμην των μαθητών.

Μ.Π.

ΚΟΙ ΝΩΝΙΑ

Ι Α Τ Ρ Ι Κ Ο Σ Σ Υ Λ Λ Ο Γ Ο Σ Χ Α Ν Ι Ω Ν

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ

Η Ριζοσπαστική Κίνηση Γιατρών (ΡΚΓ) στα Χανιά εδώ και κάποια χρόνια έχει αναπτύξει μια αξιολογημένη δραστηριότητα, που της είχε εξασφαλίσει μια έδρα στον Ιατρικό Σύλλογο Χανίων και μία σημαντική παρουσία στα τεκταινόμενα γύρω από την υγεία και τα προβλήματα της σ' όλο το νομό.

Οι πρόσφατες εκλογές εξάλλου επιβεβαίωσαν και αναβάθμισαν την παρουσία της. Χαρακτηριστικό δείγμα του λόγου της ΡΚΓ, το παρακάτω απόσπασμα από την εκλογική της διακήρυξη:

Οραματιζόμαστε ένα άλλο σύστημα υγείας που θα βάλει στο κέντρο τον άνθρωπο και όχι την αρρώστια, που θα απορρίπτει την θανατολογική και αποκαταστατική αντίληψη για την περίθαλψη, που θα είναι προσανατολισμένο στην αντίληψη της πρόληψης και της προστασίας της υγείας και που θα είναι οργανωμένο σε μια βάση αποκεντρωμένη και αυτοδιαχειριζόμενη από τους παραγωγούς υγείας και τους καταναλωτές, αντί του σημερινού υπερσυγκεντρωτικού και γραφειοκρατικού μοντέλου.

Τα αποτελέσματα των τελευταίων εκλογών στον Ιατρικό Σύλλογο Χανίων ήταν τα εξής: η παράταξη της Δεξιάς συγκέντρωσε 98 ψήφους και κατέλαβε 4 έδρες στο Δ.Σ. και 1 στον Πανελ. Ιατρικό Σύλλογο (ΠΙΣ) η Ριζοσπαστική Κίνηση Γιατρών 40 ψήφους, καταλαμβάνοντας αντίστοιχα 2 και 1 έδρες, η παράταξη του ΠΑΣΟΚ 40 επίσης ψήφους και 2 και 1 έδρες, η παράταξη του ΚΚΕ 16 ψήφους και 1 έδρα στο Δ.Σ. και ένας ανεξάρτητος υποψήφιος 10 ψήφους.

Σης περσινές εκλογές η ΡΚΓ είχε συγκεντρώσει 16 ψήφους και είχε 1 έδρα στο Δ.Σ. Δεν έχουν λοιπόν όδικο όταν ισχυρίζονται ότι υπάρχουν αρκετά περιθώρια για την προώθηση μιας ριζοσπαστικής παρέμβασης στο χώρο της υγείας...

Τ.Κ.

Δ Ε Κ Α Θ Λ Ο Ν

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΩΝΕΣ

Ο δεκαθλητής Υπουργός Παιδείας και Θρησκείας έθεσε υπό την αιγίδα του και τον αθλητισμό στα σχολεία. Ο μηχανισμός παραγωγής πρωταθλητών επιτέλους και στη χώρα μας πρέπει ως γνωστόν να ξεκινήσει από τους βρεφονηπιακούς σταθμούς. Πρώτο δείγμα αυτής της νέας αντίληψης του σχολείου είδαμε στις 4,5 του Μάη στο Ολυμπιακό Στάδιο, στους πανελλήνιους μαθητικούς αγώνες.

Αντί άλλης αναφοράς σ' αυτούς, αυτή άλλωστε όπεται της αρμοδιότητας των αθλητικών σχολιαστών, αντιγράφουμε απόσπασμα από την προκήρυξη της μαθητικής κοινότητας και του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του ειδικού σχολείου Αναπήρων Παιδιών Δυτικής Αττικής. Στην προκήρυξη αυτή, κάτω από τον τίτλο *ΟΧΙ στον παλιό και νέο κοινωνικό ρατσισμό*, διαβάζουμε:

...«Από τους αγώνες αυθαίρετα και άδικα αποκλείστηκε το σχολείο μας παρά το γεγονός ότι προετοιμαστήκαμε σκληρά όλο το χρόνο και ζητήσαμε μόνο ένα 10λεπτο στο όλο πρόγραμμα... Προετοιμαστήκαμε ακόμα, κατόπιν υποσχέσεων για συμμετοχή που μας έδωσαν από το Υπουργείο Παιδείας, το οποίο καταγγέλλουμε γιατί οι αρμόδιοι μας εμπαίζουν μαζικά.» «Το σχολείο μας από το 1983 που λειτουργεί πήρε δυναμικές δημιουργικές πρωτοβουλίες. Έστησε θεατρικά έργα, έκανε φέτος εσωτερικό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου με επιτυχία, προώθησε μορφές για την ένταξη, την κοινωνικοποίηση, την αλληλοαποδοχή, συμμετείχε στο γύρο της Αθήνας. Αποτέλεσμα των προσπαθειών μας ν' ανοίξουμε ένα δρόμο για την εργασία, τη μόρφωση και τη ζωή. Θέλουμε να σπάσουμε την απομόνωση, το γκέτο της οικογένειας, του σχολείου, των ασύλων όσο σύγχρονα κι αν είναι... Δεν ελπίζουμε σε παλιούς και νέους απελευθερωτές...

Δεν ελπίζουμε στην ιδιωτική και κρατική φιλανθρωπία.

Δεν διεκδικούμε ομοιότητα, διεκδικούμε ισότητα.

Όχι στους αποκλεισμούς στους μαθητές με ειδικές ανάγκες.

Όχι στο νέο ρατσισμό.»

Μ.Π.

Σ Κ Ο Π Ι Μ Ο Τ Η Τ Ε Σ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΘΥΜΑ

Η καταστροφή του Τσερνόμπιλ δεν απασχόλησε ιδιαίτερα τη χώρα μας ως προς την «ειρηνική» χρήση της πυρηνικής ενέργειας. Σε άρθρο του στην *Κυριακάκη* (26.4) ο Χρ. Ορφανίδης απαρτίζει συστηματικά τα στοιχεία εκείνα που φανερώνουν μian υπόγεια παράλληλη διαδρομή των πνευμάτων της ντόπιας ραδιενεργού αυτοδυναμίας:

Οι κάθε είδους εργασίες για τη σκοπιμότητα εγκατάστασης πυρηνικών σταθμών συνεχίζεται, με πρώτη και καλύτερη την πειραματική μονάδα στο Παρανέσι της Δράμας, όχι βέβαια μόνο για προώθηση εξαγωγών. Μελέτες και πιέσεις από τα κοινοτικά όργανα και μια σειρά δηλώσεων υπουργών και δημοσίων παραγόντων αφενός, καθώς και οι καταγγελίες της Ένωσης Τεχνικών ΔΕΗ για καθυστερήσεις του προγράμματος έργων που σύντομα θα οδηγήσουν στην «αναπόφευκτη» επιλογή της πυρηνικής ενέργειας αφετέρου, δείχνουν σταθμούς της πορείας. Ακόμα και ο τουρκικός κίνδυνος αναμένεται να επιστρατευτεί, με τη σχεδιαζόμενη είσοδο της γείτονος στην πυρηνική λέσχη.

Ας προσθέσουμε στον κατάλογο αυτό ένα νέο θήμα: Το θέμα της εβδομάδας του Οικ. Ταχυδρόμου (7.5) ήταν, δημοσιογραφικά προβεβλημένο στο εξώφυλλο, «Η Ελλάδα το υπ' αριθ. 1 θύμα το Τσερνόμπιλ». Οι δυο πανεπιστημιακοί ραδιοχημικοί που το συνέταξαν, καθιστούσαν αρχικά το κοινό για τις περιορισμένες επιπτώσεις του ατυχήματος στη χώρα μας για να ασχοληθούν στη συνέχεια με το ενεργειακό μέλλον μας: τώρα και οι δυσάρεστες αφορμές προσφέρονται για θετικές διεξόδους.

«Η σκοπιμότητα (της πυρηνικής ενέργειας) απαιτεί την εξέταση των μακροπρόθεσμων αναγκών μιας χώρας: πέραν από τις τυχόν αρνητικές επιδράσεις των διαφόρων ατυχημάτων», λένε υπάλληλοι οι συγγραφείς. Και αφού δείξουν τα επερχόμενα ενεργειακά αδιέξοδα, καταλήγουν στην πρωτοτυπία να προτείνουν ότι μια «μεταβατική(!) λύση μπορεί να είναι ένας πυρηνικός αντιδραστήρας», που όμως πρέπει να εξεταστεί με σοβαρότητα και γρήγορα ώστε να συμβάλει στην ενεργειακή αυτοδυναμία μας.

Πιθανώς, πάντως, ο εντυπωσιακός τίτλος του εξωφύλλου να είναι και ειρωνικός: γιατί αν, χάριν Τσερνόμπιλ, αποκτίσει η Ελλάδα πυρηνικό σταθμό, κινδυνεύουμε πράγματι να γίνουμε «το υπ' αριθ. 1 θύμα του»...

Γ.Κ.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΗ ΖΩΝΗ

Αρχές Μάη το Εφετείο Θράκης (στην Κομοτηνή) καταδίκασε σε 5 μήνες φυλάκιση 4 Τούρκους, μέλη της επαναστατικής οργάνωσης Κουρτουλούς της Τουρκίας με την κατηγορία ότι κινήθηκαν σε απαγορευμένη ζώνη χωρίς άδεια των ελληνικών αρχών. Πρόκειται για τους *Ουνλού Ερντέμ, Σεβινέμ Αχμέτ, Τερ Φεουτζί και Βουρουσού Χασάν*. Πρωτόδικα, στο τριμελές Πλημμελειοδικείο Ορεστιάδας είχαν καταδικαστεί 10 μήνες γιατί κινήθηκαν σε απαγορευμένη ζώνη και 10 μήνες για παράβαση του νόμου περί προστασίας του εθνικού νομίματος και κατά συγχώνευση 20 μήνες τον καθένα.

Το εφετείο με την υπό αριθμ. 213/87 απόφασή του ναί μεν τους αθώωσε απ' τη δεύτερη κατηγορία γιατί δέχτηκε ότι το συνάλλαγμα που είχαν τους το είχε δώσει η οργάνωση για τις ανάγκες τους. Όμως όπως γράψαμε παραπάνω τους καταδίκασε για το πρώτο αδίκημα. Κι αυτό παρόλο που προβλήθηκε ο ισχυρισμός ότι βρίσκονταν σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης που αίρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης.

Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης διαμορφώνεται από πολλαπλά πολιτικά στοιχεία που έχουν να κάνουν με την κατάσταση στην Τουρκία και το διωγμό μέχρι θανάτου που έχει επιβάλλει το στρατιωτικό καθεστώς στους αντιπάλους του και με τον κίνδυνο της ζωής των δύο Τούρκων φυγάδων.

Σ' αυτό το πνεύμα εκδόθηκε και ανακοίνωση του προέδρου του Δ.Σ.Α. Φώτη Κουβέλη. Παρόμοια ανακοίνωση που εκδόθηκε από τον Φώτη Κουβέλη πέρσι το χειμώνα, όταν ήταν γραμματέας του Δ.Σ.Α., έγινε δεκτή από δικαστήριο του Κιλκίς που δίκασε παρόμοια υπόθεση και αθώωσε τους Τούρκους που είχαν συλληφθεί τότε. Οι 4 Τούρκοι αγωνιστές, έχοντας πια εκτίσει την ποινή τους αφήνονται ελεύθεροι. Το μόνο που μπορούμε να προσθέσουμε είναι ότι η Ελληνική κυβέρνηση είχε αρνηθεί να τους χορηγήσει πολιτικό άσυλο από τις αρχές του 1986 που βρίσκονται στη χώρα μας. Κι όμως το δικαστήριο δέχτηκε, έστω και καταδικάζοντάς τους, ότι είναι πολιτικοι φυγάδες...

Κ Α Ρ Κ Ι Ν Ο Ι

ΤΡΩΤΕ ΧΟΙΡΙΝΟ

Και ενώ το καζάνι βράζει ήσυχα και η «κρίσιμη μάζα» της ενεργειακής αυτοδυναμίας μας συγκεντρώνεται επιμελώς, ο σοβιετικός ακαδημαϊκός Ιλίν, μεταξύ άλλων Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής για την Προστασία από τη Ραδιενέργεια, σε συνέντευξή του στο Ριζοσπάστη (26.4) συμφωνεί με την κομψή διαπίστωση του Δημόκριτου ότι είναι επιστημονικά αδύνατη η ενοχοποίηση της ραδιενέργειας από το ατύχημα του Τσερνόμπιλ (λες κι ο καρκίνος αφήνει ταυτότητα). Ο ακαδημαϊκός επαυξάνει: «δεν πρόκειται να δούμε καρκίνο λόγω Τσερνόμπιλ στην Ελλάδα και άλλες χώρες. Αυτό μπορώ να σας το υπογράψω» και καθιστά: «ας μην φοβούνται, λοιπόν, τίποτα οι Έλληνες και ας τρώνε ελεύθερα τα νόστιμα προϊόντα της γης τους».

Στο ίδιο φύλλο η εφημερίδα υιοθετεί και προβάλλει ανακοίνωση στην παιδιατρική Συνάντηση: «πολλά παιδιά σφαγίστηκαν λόγω εκτρώσεων από υπερβολικό φόβο, πανικό, υστερία που κατέλαβε τους ανθρώπους». Έτσι, τα παιδιά αυτά (που παλαιότερα ονομάζονταν έμβρυα) προκύπτουν λογικά σαν θύματα φόβου πάνω στην αγέννητη-ζωή, με ηθικό του αυτουργό το αντισοβιετικό «δηλητηριώδες νέφος παραπληροφόρησης που από δυσμιάς έπληξε τη χώρα-μας».

Γ.Κ.

LA NAVE VA

Υποδέχθηκα την τελευταία μαζική, αν και ολιγόριθμη διακομιδή τρελών στην Λέρο τον χειμώνα του 1980. Τους έστειλαν από το Δαφνί με την συνηθισμένη διαδικασία: Οι προϊστάμενες των τμημάτων διάλεξαν αυτούς που δεν είχαν επισκεπτήριο από καιρό, στην ομάδα αυτή προσέθεταν πέντε-έξι από το άσυλο της Λέρου που τους είχαν φέρει προσωρινά στο Κρατικό Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων Αθηνών για εγχειρήσεις που δεν μπορούσαν να πραγματοποιηθούν στο νησί, και με τη συνοδεία μερικών νοσοκόμων τους φόρτωναν στο καράβι. Οι άρρωστοι που παρέλαβα τότε ήταν μόνον εικοσιπέντε που μεταφέρθηκαν με κοινό ακτοπλοϊκό δρομολόγιο, σε αντίθεση με τις προηγούμενες διακομιδές των διακοσιών αρρώστων για τις οποίες επιστρατεύονταν πλοίο του πολεμικού ναυτικού. Δύο απ' αυτούς ήταν παιδάκια με βαρείες εγκεφαλικές παθήσεις και κατέληξαν στο ΠΙΚΠΑ της Λέρου. Δύο νέοι και καλοστεκούμενοι τρελοί προέρχονταν από το ψυχιατρείο της Πέτρας Ολύμπου. Οι δικτυωμένοι βορειοελλαδίτες συγγενείς τους είχαν φροντίσει να μεταφερθούν στο νησί επειδή τους ενοχλούσαν όταν δραπετεύαν, και η μεταφορά πραγματοποιήθηκε «ενάντια στην κρίση» του επιστημονικού διευθυντή του τμήματος του ΚΘΨΠΑ όπου φιλοξενήθηκαν τράντζο μέχρι να φύγει το καράβι.

Ήταν η τελευταία προσπάθεια να αποσυμφορηθεί το μόνιμως υπερπλήρες ψυχιατρείο της Αθήνας με τη μέθοδο της εξορίας μερικών εγκλείστων του. Τον Δεκέμβριο του 1981 και μετά από δραματική παρέμβαση Ομάδας γιατρών που εργάστηκαν στη Λέρο στο Ελληνογαλλικό συμπόσιο κοινωνικής ψυχιατρικής, ο κ. Αυγερινός, φρέσκος σοσιαλιστής Υπουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών εδύλωνε ότι «δεν θα ξαναμεταφερθεί άρρωστος στο κολαστήριο της Λέρου». Αφορμή για να ξαναμπει στην επικαιρότητα η Λέρος τις πρώτες βδομάδες του Μαΐου που μας πέρασε υπήρξε πάλι συνέδριο με ψυχιατρικές μεταρρυθμιστικές φιλοδοξίες. Και για να επιβεβαιωθεί το ρητό ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται σαν κωμωδία, αυτό το συνέδριο πραγματοποιήθηκε σε σκυλάδικο της Λέρου, τεχνوکράτες της ΕΟΚ μάλλωσαν τους έλληνες ειδικούς για την ανεπάρκειά τους, καθηγητές και διευθυντές ψυχιατρικών θεσμών τα χοντροκόψανε δημόσια και ο εκπρόσωπος των εργαζομένων του ψυχιατρείου δήλωσε σε ομιλία του που προκάλεσε θύελλα χειροκροτημάτων: «Παράλληλα με την απασχόλησή μας στο Ψυχιατρείο έχουμε μια ζωή το όπλο ανά χείρας και σε κάθε ταρλατανισμό του Εβρέν φοράμε το χακί και φρουρούμε τα σύνορα της πατρίδας μας».

Ο κάθε πατριώτης με την σύριγγα στο ένα χέρι και το όπλο στο άλλο έχει και έννομο συμφέρον και κοινωνικό δικαίωμα να ξαμολιέται ακάθεκτος: το 1984 για να δείρει γιατρούς που θα πραγματοποιούσαν επιδημιολογική έρευνα στο άσυλο, σήμερα για να προβοκάρει το πανελλήνιο από δήματος εφημερίδας. «Για να φύγει το Ψυχιατρείο θα πρέπει να το θέλουμε πρώτα εμείς. Δεν θ' αφήσουμε να επαναληφθεί ένα γεγονός όπως το ξίλημα και η μεταφορά στην Κάλυμνο της ΔΕΗ το 1978». Γιατί αν φαινομενικά έχει πραγματοποιηθεί μετά το 1982 πλατιά συναίνεση για να κλείσει το άσυλο της Λέρου η «πραγματική πραγματικότητα» είναι με το μέρος του. Είναι δεδομένη η αδυναμία των κατακερματισμένων σχηματισμών των οποίων δυνάμει της όποιας προόδου να προσεγγίσουν και πόσο μάλλον να προγραμματίσουν λύσεις για τέτοια προβλήματα. Αντιστοιχεί δε στη συνέπεια των θεσμών του κράτους να χρησιμοποιούν από το 1957 το άσυλο της Λέρου με τον ίδιο κι απαράλλαχτο τρόπο.

Αυτό που μετράει στην πολιτική τους δεν είναι η τηλεοπτική δήλωση του Γεννηματά «το άσυλο της Λέρου είναι Βασιλίνα που πρέπει να γκρεμιστεί». Είναι οι δηλώσεις του «επάρχου Καλύμνου Δ. Γερούκαλη λίγους μήνες αργότερα στην *Ελευθεροτυπία* της 26.11.84, ότι «υπάρχουν αρκετά να γίνουν ώπου το συγκρότημα να διαμορφωθεί σ' ένα πρότυπο θεραπευτικό κέντρο», εκτός από «κατασκευή επέκταση πλυντηρίων-λεβητοστασίου προύπολογισμού 72 εκ. δρχ.», — για να μην ξεφύγουμε από το σκανδαλοθηρικό κλίμα των καιρών. Κι όταν πάλι ο κ. Μαγκάκης δηλώνει πρόσφατα ότι στόχος του υπουργείου είναι να κλείσει το ψυχιατρικό νοσοκομείο της Λέρου, στόχος του είναι να επιρρίψει αμέσως την ευθύνη στους κατάπτυστους γιατρούς που δεν πάνε στην επαρχία, που καλλιεργούν σαλμονέλες κ.ο.κ.

Αυτό το απλοϊκό τέχνασμα της αποποίησης της ευθύνης από τον πραγματικό της φορέα, την πολιτική εξουσία, δεν ερεθίζει παραδόξως καμιά κριτική συνείδηση. Αντιμετωπίζουμε αντίθετα μια ιδιόρρυθμη συμπαγνία, όπου η Λέρος παρουσιάζεται σαν το μοιραίο νησί με το μοιραίο άσυλο, που για τη διατήρησή του φταίνε οι γιατροί και οι ντόπιοι, οι άκαρδοι συγγενείς και το ψυχιατρικό κατεστημένο, η κακούργα κοινωνία εν πάση περιπτώσει, κι ευτυχώς δηλαδή που υπάρχουν οι δημοσιογράφοι να μας τα ψέλνουν κάθε τόσο να ντρεπόμαστε όλοι.

Πάντως τα ανεπαρκή κι ανακριβή στατιστικά δεδομένα μπορούν υποθέτω να καθιστάσουν τον μέσο αναγνώστη του *Σχολιαστή* για τις δικές του πιθανότητες να βρεθεί στη Λέρο. Σχεδόν 20% των εγκλείστων είναι αναλφάβητοι, σχεδόν 80% δεν έχουν τελειώσει το Δημοτικό. Οι 81% προέρχονται από αγροτικές οικογένειες.

Έφρη Σκλήρη

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

ΕΡΤ

Μερικές ενδιαφέρουσες εκπομπές από το **A B** και **Γ** πρόγραμμα.

Δευτέρα

Γ 19:00 Σύγχρονοι Αμερικάνοι συνθέτες.
Γ 21:00 Ιστορία και χαρακτήρες του σύγχρονου ροκ.

A 00:20 Ελεύθερη πτώση. Αφιέρωμα στη μουσική Fuzztion από το 1960 μέχρι σήμερα.

Τρίτη

Γ 20:00 Ψηφιακές ηχογραφήσεις.

Γ 21:00 Σύγχρονα έργα.

Τετάρτη

A 18:30 Οι συνθέτες της 7ης τέχνης.
A 19:00 Προϊστορικό θέατρο (3/6 Αίγυπτος) (17/6 Μυκήνες και προϊστορική Αττική) (24/6 Ελευσίνα μυστήρια)

B 20:00 Στα παρασκήνια του Ελληνικού τραγουδιού. Ρεπορτάζ, συνεντεύξεις γκάλοπ. (Από 17/6).

Γ 21:00 Η ευρωπαϊκή σκηνή της τζαζ.

Πέμπτη

Γ 18:00 Πρόσωπα της τζαζ.

A 20:30 Ο ηλεκτρονικός ήχος στη ροκ και στη τζαζ.

Γ 21:00 Σκαρφαλώνοντας μέσα στη νύχτα (πρωτοποριακά ροκ).

B 23:05 Τζαζ στο B'.

Παρασκευή

Γ 19:15 Το μουσικό εργαστήρι του τρίτου. Ηχογραφήσεις έντεχνης, πειραματικής και αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής που δίνουν το στίγμα της σημερινής πρωτοπορίας (και κάθε Σάββατο την ίδια ώρα).

B 20:00 Η μουσική της νέας εποχής. (New age music).

Γ 21:00 Αφροαμερικανική μουσική παράδοση.

Σάββατο

Γ 19:15 Μουσικό εργαστήρι του τρίτου.

Γ 21:00 Το άλλο ροκ.

Γ 22:00 Στο κατώφλι της σιωπής (πρωτοποριακή μουσική).

B 23:30 Θα τα καταφέρουμε. Ο Μάης του 68, το Γούντστοκ και οι περί αυτών ομόκεντροι κύκλοι. Τα συγκροτήματα της δεκαετίας του 60 και ο ρόλος τους στα κινήματα της διαμαρτυρίας.

Κυριακή

B 20:30 Πρόσωπο με πρόσωπο (πρόσωπα του σύγχρονου ροκ).

Γ 22:00 Εσωτερικές διαδρομές. (Σύγχρονα πρωτοποριακά έργα).

Γ 23:00 Η τζαζ στο τρίτο (Ενημέρωση για τις πιο ενδιαφέρουσες ηχογραφήσεις).

ΠΕΙΡΑΤΕΣ

● **STAR RADIO FM STEREO 92.6 MHZ**
ΤΗ 54054 — Ν. Φιλαδέλφεια
ΤΚ.14310 ΑΘΗΝΑ, Τηλ. 2461674

Δευτέρα

21:00-21:30 Συνέντευξη — Star Play

21:30-22:30 Γράμματα (Α' Μέρος)

22:30-23:30 Ελληνική Μουσική

23:00-24:00 Ράδιο Ευρώπη

24:00-01:00 Ανεξάρτητη Σκηνή

01:00-ΤΕΛΟΣ Αυτοσχεδιασμοί

Τετάρτη

21:00-22:30 Star Play

22:30-23:00 Τα L.P. της εβδομάδας

23:00-24:00 Ράδιο Ευρώπη

24:00-01:00 Star Metal /Rock Star

01:00-02:00 Αυτοσχεδιασμοί

02:00-04:00 Νυχτερινή εκπομπή.

Παρασκευή

21:00-21:30 Dance Music

21:30-22:30 Black is Black

22:30-22:45 Star Video

22:45-24:00 America Today

24:00-01:00 Πορτραίτα-Αφιέρωματα

01:00-ΤΕΛΟΣ Αυτοσχεδιασμοί

● ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ A-807 94,6 MHZ

Κυριακή:

11:00-12:00 Εικόνες της Κυριακής

12:00-12:40 Top 10 Airplay

12:40-1:00 Led-aure

1:00-2:00 Μουσικό Κοκτέιλ.

Τετάρτη:

11:00-12:00 Star-Club '87

12:00-1:30 Ευρώπη '87

Παρασκευή:

11:00-12:00 Discoteque '87

12:00-1:30 Μουσικό περιοδικό

1:30-3:00 Ραδιοσχεδιασμοί.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● 16 ΩΡΕΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ [95,50-95,55]

Εκπομπές: Καθημερινά 10 π.μ. - 2 μ.μ.

Σάββατο 10 π.μ. - 9 μ.μ.

Ειδικές εκπομπές:

Δευτέρα: Special '87 — Παρουσίαση νέων κομματιών.

Τρίτη: Black jazz (6-8 μ.μ.)

Σάββατο: Top-50 (11 π.μ. Επιλογές των ακροατών).

Κυριακή 10 καλύτερα άλμπουμ (Επιλογές ακροατών) 12:00

Υπάρχουν αφιερώματα σε είδη μουσικής και συγκροτήματα ή καλλιτέχνες που αναγγέλλονται 4-5 μέρες πριν.

● ΠΑΝΟΡΑΜΑ '86 [94,10-94,15]

Εκπομπές: Καθημερινά 8 π.μ. - 3 μ.μ.

Ειδικές εκπομπές: Ένα δωρό κάθε απόγευμα με Ελληνικά τραγούδια.

Αφιέρωματα όπως και πριν που αναγγέλλονται.

● ΡΑΔΙΟ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ [97,75-97,85]

Εκπομπές: Καθημερινά 8 π.μ. - 3 μ.μ.

Ειδικές εκπομπές: καθημερινά 3:30 μ.μ. - 5:30 μ.μ. (Εκπομπές με διάφορους D.J.'s)

● ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΔΙΑΥΛΟΣ: 98,7

ΝΕΑ ΕΝΤΥΠΑ

● ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ N. 25

— Μόνο στο στρατό ή άρνηση για λόγους συνείδησης; (Παραδείγματα άρνησης πληρωμής φόρων για πολεμικές δαπάνες, άρνηση σε χώρους εργασίας...) και συμπληρώστε.

— Αντιπυρηνική συνάντηση Βόλου.

— Πυρηνική ενέργεια και ελληνική νομοθεσία.

— Συνέντευξη του Pr. Jacob Segal για το τεχνητό προϊόν AIDS και την προέλευσή του από το εργαστήριο γεννητικών πειραμάτων Fort Derrick του Αμερικανικού στρατού.

● Ο ΠΑΝΙΚΟΒΛΗΤΟΣ Εφημερίδα ενστόλων πολιτών.

— Για μια κοινωνία χωρίς φαντάρους παρακαλώ... Και άλλα αμυντικά θέματα.

FUNZINES

● Το ΠΑΠΑΡΙ Νο 2

— Αναφορά στα συγκροτήματα: DEPRESSION από την Αυστραλία (...με ειδικευση στο Hardcore-Megaheavy-Punk-metal-thrash...!)

NO LIP από την Ιαπωνία, Dirty rotten imbeciles από το Σαν Φραντσίσκο, Negazione από την Ιταλία.

Επίσης παρουσίαση της Penelope Spheeris, της ελληνικής καταγωγής σκηνοθέτιδας από τις ΗΠΑ και των ταινιών της The decline of western civilization και SUBURBIA.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

● ΗΡΩΔΕΙΟ

25 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΙΝΑ ΜΠΑΟΥΣ

Χοροθέατρο του Βούπερταλ με τα έργα: Καφέ Μίλλερ, Ιεροτελεστίες της Άνοιξης. Θα θυμόμαστε ακόμα όσοι είδατε «Και το πλοίο φεύγει» του Φελλίνι εκείνη τη μυστηριώδη τυφλή αδερφή του αρχιδούκα. Ήταν η Πίνα Μπάους.

Το ίδιο παράδειγμα και στο έργο της και στη ζωή της αυτή η Γερμανίδα που «αισθάνεται παντού μόνη» είναι σήμερα το μυθικό πρόσωπο στη χορογραφία.

Τα θεάματά της περιέχουν συχνά μια απίστευτη βία που ορμά πάνω σ' ένα σοκαρισμένο κοινό.

Κόρη ενός καμπαρετζή, ζώντας από μικρή μέσα σ' αυτό το χώρο έβλεπε και συσώρευε χιλιάδες σκηνές και καταστάσεις με το φανταστικό τρόπο ενός παιδιού.

«Ήμουν πάντα λιγομίλητη» λέει η ίδια και η διέξοδος ήταν να εκφραστεί μέσα από το θέατρο και το χορό. «Ποτέ δεν αποφάσισα να γίνω χορογράφος. Το μόνο που ήθελα ήταν να χορεύω».

Οι κινήσεις της όρισαν τη χορογραφία. Στα έργα της οι σχέσεις των ανθρώπων είναι ανήλεες... κι όμως «και οι πιο τρομακτικές πράξεις γίνονται για να προσελκύσουν την προσοχή του άλλου για να τον κάνουν τελικά να σ' αγαπήσει».

Οι αντιδράσεις του κοινού γίνονται απρόσμενες. Στο «Cafe Müller» μια γυναίκα προσπαθεί σπασμωδικά να ακολουρησθεί στην αγκαλιά ενός άντρα αλλά πέφτει συνεχώς. Μπροστά σ' αυτή τη στιγμή της απελπισίας το κοινό ξεσπάει σε γέλια. Υστερική αντίδραση; «Σ' όλες τις χώρες που παίξαμε συνέβη το ίδιο», αφηγείται η Μπάους. «Το κοινό δέχεται άμεσα την επιθετικότητα της παράστασης σε σημείο που αισθάνεται μπλεγμένο μέσα σ' αυτήν. Η συγγένεια που δημιουργείται ανάμεσα σ' αυτούς που βρίσκονται στη σκηνή και σ' αυτούς που βλέπουν, θα κάνει τον θεατή να γυμνωθεί, ν' αρχίσει να βλέπει πράγματα που και εγώ η ίδια δεν τα φαντάστηκα».

27 Ιουνίου

Το γεγονός

KRZYSZTOF PENDERECKI

Ορχήστρα και χορωδία της Κρακοβίας

Διητής Κ. Πεντερέτσκι

Πεντερέτσκι: «Πολωνικό ρέκβιεμ»

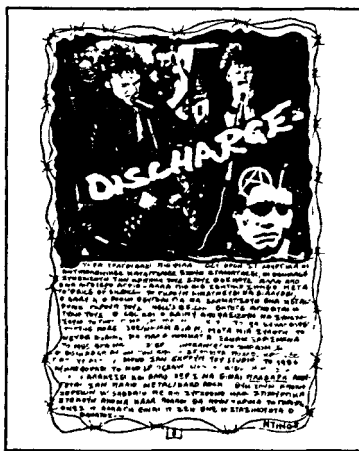
Η ένταση και το δέος που προκαλεί η μουσική του Κρ. Πεντερέτσκι δεν περιγράφονται. Το ότι έρχεται ο ίδιος να διευθύνει την ορχήστρα που δημιουργεί και ηχογραφεί τις συνθέσεις του εδώ και πολλά χρόνια, είναι αναμφισβήτητο ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα που θα μπορούσαν να συμβούν σ' ένα φεστιβάλ.

● ΠΑΤΡΑ

Στην Πάτρα θα γίνουν όλο το καλοκαίρι πολλές και ενδιαφέρουσες μουσικές εκδηλώσεις. Προς το παρόν επισημαίνουμε: 17 Ιουνίου

ΣΥΝΑΥΛΙΑ TZAZZ

Θα παίξουν οι «Ισκρα». Ο Ανδρέας Γεωργίου με τον Ν. Τουλιάτο και το σχήμα τους. Το κουαρτέτο Ζαφειρέλλη, ο Βαγγ. Κατσούλης και προσοχή ο Γκ. Ζόμμερ (ο εκπληκτικός αυτός περκασιονίστας που έπαιξε στο τελευταίο «Πράξις» με τον Σ. Παπαδημητρίου) και άλλοι.

● ΠΑΝΙΚΟΣ Νο 3

Hard core από την Ανατολική Γερμανία όπου οι LATENTAT (το πρώτο άλφα κυκλώστε το) από τη Λειψία λένε: Αν και οι συναυλίες είναι παράνομες όταν γίνονται, έρχονται παιδιά από 500-600 χλμ. μακριά για μια ώρα μουσικής, και ίσως μια επίσκεψη στο αστυνομικό τμήμα... Ακόμα σ' αυτό το τεύχος παρουσιάζονται μερικά από τα πιο σκληροπυρηνικά συγκροτήματα του άγριου ροκ: οι MANIACS από το Ανατολικό τμήμα της Δ. Γερμανίας — Οι DISCHARGE το πιο δημοφιλές Hard core της Αγγλίας. — Οι ONSLAUGHT Αγγλικά Thrash γκρουπ. — Οι IRON ANGEL, Γερμανικό Thrash. — Οι DEVASTATION thrash από την Ελλάδα. — Οι DEATH BEFORE DISHONOR Hard από την Ιταλία — Οι ZYKLOME Punk, H.M., Hard, Rock από το Βέλγιο και άλλοι τόσοι.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ

• ΗΡΑΚΛΕΙΟ

25 Ιουνίου: Ορχήστρα Αλέα III. Θόδωρος Αντωνίου.

• ΑΦΡΙΚΑ

Ζαϊρινή θραυιά με την ορχήστρα των φοιτητών του Ζαΐρ.
Γαλλικό Ινστιτούτο, Σίνα 31, Πέμπτη 11 Ιουνίου.

Εξαιρετική θραυιά για όσους αγαπούν τη νέα αφρικανική μουσική παιγμένη από μουσικούς του Ζαΐρ, της χώρας απ' όπου ξεπήδησαν τα πιο πολλά συγκροτήματα του είδους.

• ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ

Χωρίς να είναι ακόμη σίγουρο, μεγάλη πιθανότητα υπάρχει να έρθουν στην Ελλάδα, οι Sonic Youth και ο David Thomas (πρώην Pere Ubu). Ο χώρος που θα διεξαχθούν οι συναυλίες και που αποτελεί το μεγαλύτερο πονοκέφαλο των διοργανωτών, μάλλον θα είναι το Βεάκειο στον Πειραιά. Μέχρι τότε, ψάξτε προσεκτικά τις αναγγελίες και τις ειδήσεις...

• Τα ροκ κλάμπ έκλεισαν λόγω καλοκαιριού. Οι συναυλίες προβάλλονται ξαφνικές. Βλέπετε, ψάχνετε αφίσες... Μόνο για λίγο ακόμα:

• **ΤΟ ΣΚΙΑΧΤΡΟ** μένει ανοιχτό μέχρι 15 Ιουνίου (live από Πέμπτη μέχρι Κυριακή ώρα 21.00).

ΕΙΣΗΛΕΙΣ

• Φίλμ και μουσικοί: Ο Tom Waits συναντά τον Jack Nicholson και την Meryl Streep στην ταινία Ironweed βασισμένη σε μια νουβέλα του William Kennedy. Οι Run D.M.C. τελείωσαν τα γυρίσματα του Tougher Than Leather σε σκηνοθεσία του (Def Jam) παραγωγού Rick Rubin. Ο Michael (R.E.M.) Stipe ντρεμπουντάρει στο Arena Brains ένα 30-λεπτο βίντεο σε σκηνοθεσία Robert Longo. Μια ιστοριούλα για ένα τύπο που θαρέθηκε την τηλεόρασή του και βγήκε να φάει ένα σάντουιτς. Άψογα...

• Οι Sonic Youth δεν τεμπελιάζουν ενόψει καλοκαιριού. Ο ντράμερ και ο κιθαρίστας του γκρουπ, Steve Shelley και Lee Ranaldo, παρουσίασαν τη δουλειά τους στη Νέα Υόρκη σαν From Here to Infinity. Οργανωμένος θόρυβος με κάποιο μπιτ να βοηθάει την εξέλιξή του, μια άλλη κατεύθυνση χωρίς πολύ Rock. Στο ίδιο κονσέρτο ο Jim Foetus συνέχισε τη συνεργασία του με τον Roli Mosimann σαν Wiseblood παρουσιάζοντας το τελευταίο τους LP.

• Δήλωση του Dali Tambo γιο του Oliver Tambo πρόεδρου του ANC: «Ο Paul Simon έπιασε το πολιτιστικό μπουκόταζ, και κάνοντάς το, κοροΐδεψε το λαό της Νότιας Αφρικής που βασανίζεται. Ακόμη χειρότερα δε, έδωσε ψεύτικες πληροφορίες σε δημοσιογράφους εδώ και στο εξωτερικό σχετικά με τη στάση του ANC και του λαού της Νότιας Αφρικής απέναντί του που την περιέγραψε σαν ευνοϊκή, ενώ δεν είχε συναντηθεί ποτέ με κανέναν».

• Πιστός στα Βικτωριανά του ήθη ο «φιλελεύθερος» οργανισμός «κάνω ότι μπορώ για να ξαναβγεί η Θάτσερ» BBC έκοψε διαδοχικά τα βίντεο-κλιπ των David Bowie, Beastie Boys και Blow Monkeys, για υπερβολική «βία, φασαρία, έρωτα, ζωντανία» και όλα τα συναφή. «Φωτεινά» παραδείγματα από πρώην «υποδείγματα»...

X.M.

ΔΙΣΚΟΙ

WIRE: THE IDEAL COPY

• **WIRE: The Ideal Copy**
Τα πάντα είναι εδώ. Από τους ώριμους Roxy ως τους Depeche Mode. Και οι κιθάρες έχουν τραβηχτεί πίσω πιά. Οι Wire μπορούν ακόμη να σκαρώνουν ιδεώδεις ποπ σκοπούς, αλλά θα χρειαστεί λίγος καιρός για να ξαναβρούν την παλιά τους ταυτότητα και δύναμη.

• **WIPERS: Over the Edge**
Όπου ο γιος του γκαράζ-πάνκ συναντά την κόρη των Stooges με τα ανίψια της Δυτικής Ακτής να παρακολουθούν με δέος τη σκηνή. Παίχτε το στο τέρμα!

• **X-Mal Deutschland: Viva!**
«Αλλά εμείς δεν είμαστε απλοί Γότθοι, είμαστε ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΙ Γότθοι!» σκέφτηκαν τα πέντε νεαρά Γερμανόπουλα και ξεκίνησαν την προσωπική τους σταυροφορία για την αναβίωση του παλαιού κραταιού death-Rock. Τότε ήταν που έπεσε το άγαλμα της Σίουςιε και τους πλάκωσε...

• **Beastie Boys: Licensed to ill**
«Όταν τους ακούω, μου φέρνουν ανατριχίλα» είπε σε οφ δη ρέκορντ συζήτησή του με τους δημοσιογράφους γνωστός ηγέτης της αντιπολίτευσης αναφερόμενος στους Beasties. «Είναι μια νέα άποψη για το χέβι μέταλ rap, που δίνει έμφαση στο χιούμορ της εργατικής τάξης και αναδεικνύει την αξία του χαβαλέ ως μέσου ταξική πάλης». Δεν μπορούμε παρά να συμφωνήσουμε μαζί του.

• COMMUNARDS: So cold the night

Μόνο και μόνο για τα δύο τραγούδια της 6' πλευράς (When the walls come tumbling down - αφιερωμένο στο N. Mandela και Never no more) αξίζει να επενδύσει κανείς. Για τους δύσκολους, η α' πλευρά έχει το hit.

X.M.

• MINIMAL COMPACT — Made to Measure Vol 10

«Lowlands flight»

Οι Minimal Compact συνεχίζουν επίμονα τις έρευνές τους στους διαφορετικούς ήχους που τελικά αρχίζουν να γίνονται πολύ συνηθισμένοι. Το στυλ της μουσικής τους, ιδιαίτερα σκοτεινό, μεταδίδει το συναίσθημα του μακρινού και απόκοσμου. Ο επιτηδευμένος και κλειστός μινιμαλισμός του κινδυνεύει να τους οδηγήσει στην απέναντι όχθη των ζόμπις...

• PRINCE: Sign of the time

Δεν πρέπει να στερηθείτε αυτό το δίσκο που ενώ κάνει τα πιστοί των 7 και 8 χρόνων να χορεύουν, μαζί απορροφεί όλους τους κριτικούς.

Ο Πρινς, αστειευτός, παίζει με στυλ, κέφια και ιδέες.

• NICO: Chelsea Girl

Πόσοι δεν άκουσαν εκατοντάδες φορές το δίσκο των Velvet U. (Παραγωγής Άντυ Γουόρχωλ) όπου η Nico τραγουδούσε το Femme Fatale ή το All Tomorrow's Parties. Η Nico αγαπήθηκε από όλες αυτές τις παρέες των αρχών του '70 όταν έφταναν στιγμές που τα δωμάτιά τους έπλεαν μέσα σε φανταστικές αντανακλάσεις... Η Nico ήταν η φωνή μιας όμορφης κούρας.

Η επανέκδοση του Chelsea Girl δεν έχουμε τι μπορεί να προσφέρει σήμερα εκτός από ένα δείγμα της νυχτερινής οικειότητας εκείνων των καιρών.

A.K.

• MOREL, 10 χιλιάδες μέρες από δω. Ano Kaio records

...Και ένας παραμελημένος δίσκος που χρειάζεται ψάξιμο για να βρεθεί στα δισκάδικα.

• ΣΥΝΤΑΓΗ ANTI ΘΑΝΑΤΟΥ. F.M. records

ΠΑΙΖΟΥΝ τα γκρουπ: ΣΚΟΡΙΑ: Σκουριασμένη μονωδία, ANTI: Μη μιλάς για θάνατο, CLOWN: Πρόβα ορχήστρας, ENALLAZ: Κόντρα, MESS: Καλυψώ, ΚΟΥΜΠΟΤΡΥΠΕΣ: Συμβουλές, ΠΑΡΑΝΥΧΙΔΕΣ: Ένα μυστικό στο τέλος, ΤΑ ΑΡΝΑΚΙΑ: Όλα είναι φαντάσματα.

NO MANS LAND

Οι NO MANS LAND δημιουργήθηκαν από μια παρέα φίλων του Φεβρουάριου του 1985. Η τραγουδίστρια Εύη Χ. Watson, ο κιθαρίστας Βασίλης Αθανασιάδης, ο μπασίστας Γιώργος Παπαγεωργιάδης, ο ντράμερ Γιώργος Νίκας (οι οποίοι αποτελούν και την τωρινή σύνθεση του γκρουπ μαζί με τον Άγη Γράβαρη στα πλήκτρα) και ο κιθαρίστας Δημήτρης Μαυροδμήμος.

Άρχισαν εμφανίσεις από το Σεπτέμβριο του 1985 στην Αθήνα σε μικρά clubs όπως Μουσική Αποθήκη, Vitrux και στο Mad club από το Φεβρουάριο του 1986. Οι επιρροές των μελών ήταν πολλές και διαφορετικές αλλά όλες οδηγούσαν το γκρουπ σταδιακά στη σημερινή του μουσική μορφή. Το Δεκέμβριο του '86 αποχώρησε ο Δ. Μαυροδμήμος. Από τότε παίζουν με «προσωρινό» αντικαταστάτη του Δημήτρη τον Πάνο Κουρτσούνη, ένα νεαρό και ταλαντούχο κιθαρίστα μέχρι το Μάιο του 1987, που κι εκείνος αποχωρεί. Σ' όλο αυτό το διάστημα εμφανίζονται στο Ενωλλάξ, στα Swing, Mad ή Cat's, στο Κύτταρο, στο επείσοδιακό Live της Πλατείας Εξαρχείων με τους Last Drive και τέλος στην Αυτοκίνηση σαν Support στους νεοζηλανδούς Chills.

Η είσοδος του Άγη Γράβαρη στα πλήκτρα και η ανάληψη καθηκόντων ρυθμικής κιθάρας από την Εύη είναι η νέα μορφή του γκρουπ που φαίνεται και οριστική.

Το γκρουπ ηχογράφησε πρόσφατα για τη συλλογή της Pegasus Records που αναμένεται να κυκλοφορήσει μετά το καλοκαίρι.

Τους No Mans Land τους ακούσαμε το χειμώνα που πέρασε και κάθε φορά η μουσική τους μας άρπαξε για τα καλά.

Στη συναυλία των Chills κατά γενική ομολογία έσκισαν! Ο ρυθμός τους μεταδόθηκε αμέσως στο κοινό που πράγμα σπάνιο (λόγω βαρυπεπονικής νοστροπίας) άρχισε να δονείται: Οι N.M.L. είναι κεφάτοι, παθιασμένοι και δεν κολλάνε. Οι ιδέες τους είναι ανοιχτές και ξύπνιες, κάτι που διακρίνεται καθαρά στην συνέντευξή τους στο Fanzine. ΦΥΡΔΗΝ: «Κ: Εύη και για πες μου από που είσαι επηρεασμένη φωνητικά; Ε: Αν σου πω θα πάθεις πλάκα. Από σόουλ, μπλουζ, οτιδήποτε θγαίνει απ' την ψυχή. Οτιδήποτε μαύρο».

Στην ίδια συνέντευξη οι N.M.L. φαίνονται να κατέχουν την έννοια του UNDERGROUND και το ρόλο τους μέσα σ' αυτό!...

A.K.

Human Grape

Από τις χειμερινές συναυλίες

ΟΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα

τ.51, 1η Ιουνίου 1987, Δρχ. 200

Ιδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Φωτοσύνθεση:
Lexikon, Διδότου 26
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-33

Εκδοτική ομάδα:

Κ. Βournάς, Π. Παναγιώτου
Γ. Πιτουρόπουλος, Δ. Ψαρράς

Υπεύθυνος έκδοσης:
Γ. Πιτουρόπουλος

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Η :

Χ. Βερναρδάκης, Γ. Βότσης, Α. Λαζαρίδου,
Τ. Μαστραντώνης, Π. Λινάρδος-Ρυλμόν

Δ Ι Ε Θ Ν Η :

Γ. Αλαμάνης, Α. Αρζιμάνογλου, Μ. Δελιπέτρος,
Δ. Δεληολάνης, Τ. Κυπριανίδης, Κ. Κυριακίδης, Τ. Κωστόπουλος, Μ. Σμπόρος

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α :

Ε. Αρανίτης, Α. Γιαννόπουλος, Α. Θεοδωρίδου, Γ. Κόκκινος, Τ. Κατιντσάρος, Π. Κοροθέσης, Γ. Μαυρίης, Α. Μαυρομάτη, Χ. Μαχαιράς, Θ. Πλατής, Ρ. Πόλε, Γ. Σχίζας, Δ. Τρίμης, Τ. Υπέρμαχος, Τ. Χριστοδουλοπούλου, Α. Ψαρρά

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ο Σ :

Ν. Βαλαωρίτης, Χ. Δασκαλόπουλος, Β. Δελιπέτρος, Ε. Καλαφάτη, Α. Κελπέκης, Δ. Κούρτοβις, Γ. Μακρής, Γ. Μαργαρίτης, Ν. Μαυρουδής, Β. Ντάκουρη, Δ. Οικονομάκης, Σ. Παπασπύρου, Δ. Πουλικάκος, Χ. Σακελλαρόπουλος, Α. Τύρος, Σ. Χρυσουλάκη

Κ Α Λ . Ε Π Ι Μ Ε Λ Ε Ι Α :

Α. Αηδόνης, Α. Θεοδωρίδου, Μ. Καλογεράκου, Σπ. Παντελάκης

Σ Κ Ι Τ Σ Ο :

Β. Ελευθερίου, Π. Ζερβός, Γ. Χατζάκος

Κ Ο Μ Ι Κ Σ :

Αρκάς

Γ Ε Λ Ο Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α :

Γ. Ιωάννου

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α :

Κ. Ελευθεράκης, Μ. Μπαμπούσης

Συνδρομές:

Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.700
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ. 3.600
Άλλες ηπείροι: 12 τεύχη δρχ. 4.000
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 6.000

Εμβάσματα-επιταγές:

Γιώργος Πιτουρόπουλος

Το κείμενο που ακολουθεί έχει γραφτεί από την ομάδα που επισκέφτηκε πρόσφατα τη Νικαράγουα και έγραψε σειρά άρθρων στο Σχολιαστή, και είναι απάντηση στην άποψη του Γ. Γιαννουλέα που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος με τίτλο: «Νικαράγουα η άλλη όψη της σελήνης».

ΓΙΑ ΤΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

Αναμφίβολα κρίνουμε και αξιολογούμε την πορεία της Νικαράγουανης επανάστασης με εντελώς διαφορετικό τρόπο.

Για μας η εξέλιξη της ελεύθερης Νικαράγουα και η προοπτική του επαναστατικού πειράματος που συντελείται εκεί καθορίζονται κυρίως από τον ιμπεριαλιστικό αποκλεισμό, την οικονομική καθυστέρηση της χώρας και την απουσία σε παγκόσμιο επίπεδο ενός ισχυρού κινήματος αλληλεγγύης στη Νικαράγουα και ανατροπής των εθνικών αστικών ιμπεριαλιστικών τάξεων για τον Γ. Γιαννουλέα το κλειδί της υπόθεσης (όπως ξεκάθαρα γράφει στην «Μαμή» και πιο σεμνά στον ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ...) είναι η έλλειψη - άρα η ανάγκη οικοδόμησης - ενός μαζικού επαναστατικού κόμματος.

Για μας η επανάσταση είναι «άτακτη και πολύμορφη» αλλά είναι επανάσταση και μ' αυτή την έννοια την υποστηρίζουμε για κείνον πρέπει να είναι «προλεταριακή». Μάλλον γι' αυτό ξεχνάει να αναφέρει, ότι υπάρχουν μόνο 15.000 βιομηχανικοί εργάτες και διαγράφει από τη μνήμη του το ριζοσπαστικό πείραμα των «κοπερατίδων...», για μας «Το δένδρο της ζωής είναι πράσινο και η θεωρία είναι γκριζα» γι' αυτόν αρκεί η θεωρία να είναι «κόκκινη» και το δένδρο της ζωής ας είναι γλάστρα...

Υπάρχει όντως μια διαφορά οπτικής που δεν αφορά μόνο τη Νικαράγουα, είναι μια συνολική ιδεολογική διαφορά. Αυτός την αποδίδει στην κρίση της επαναστατικής αριστεράς και στη σύγχυση που μας έχει προκαλέσει. Εμείς μονάχα του επισημαίνουμε, ότι τέτοιου είδους σιγουριές και εκ του ασφαλούς «αντικαπιταλισμοί», εξασφαλίζουν μόνο γλυκά επαναστατικά όνειρα στα χειμερινά ανάκτορα... Αλλά αυτή είναι μια μεγάλη συζήτηση...

Κάποιες διευκρινίσεις τώρα γι' αυτά που μας καταλογίζει.

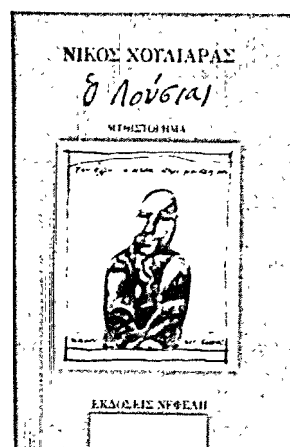
Μας γίνεται κριτική γιατί παρουσιάσαμε τις αρχές του νέου συντάγματος στη Νικαράγουα, που βεβαίως πολλές απ' αυτές είναι οι γνωστές του «1789», εθνική ανεξαρτησία εδαφική, ακεραιότητα κ.τλ. Κατ' αρχήν αυτό δεν σημαίνει ότι εμείς θεωρούμε πως αυτές συνιστούν αρχές ενός σοσιαλιστικού συντάγματος: γνωρίζουμε τι θα έπρεπε να περιλαμβάνει ένα σοσιαλιστικό σύνταγμα: όμως γνωρίζουμε και το εύρος των κοινωνικών και πολιτικών κατακτήσεων που καταγράφονται σ' αυτό το συγκεκριμένο σύνταγμα. Εξάλλου είναι γνωστό ότι και στα λίγα σοσιαλιστικά συντάγματα της ιστορίας περιλαμβάνονται βασικές αστικοδημοκρατικές αξίες.

Μας κατηγορεί ακόμα, ότι υποστηρίζουμε την σαντινιστική επιλογή της «μικτής οικονομίας». Δεν υποστηρίζουμε την «μικτή οικονομία» ούτε την «ολική-κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής», που προτείνει το MAP M-L. Απλά παραθέτουμε στο κείμενό μας και τις δύο, μαζί με τα βασικά επιχειρήματα αυτών που τις προτείνουν. Μας λείπει το θράσος να διαγράφουμε την πρώτη σαν αστική και την δεύτερη σαν κρατικοκαπιταλιστική, αντιπροτείνοντας, όπως ο Γ. Γιαννουλέας την «αλληλεγγύη του προλεταριάτου σε όλη και Ανατολή μαζί με τον εργατικό έλεγχο και τα εργατικά συμβούλια...» Γιατί όταν όλοι συμφωνούμε, ότι ο βασικός λόγος που χάθηκε η Οκτωβριανή επανάσταση ήταν ότι ηττήθηκε η επανάσταση στην Ευρώπη (και ειδικά στην Γερμανία) το 1917-23, δεν είναι λίγο

γελοίο να κατηγορούμε τους σαντινistas, ότι αγνοούν το διεθνές κίνημα αλληλεγγύης που δεν υπάρχει; Στη συνέχεια «αποκαλύπτει» ότι δίνουμε άλλοθι στην προσκόλληση των Σαντινistas στην πολιτική του Κρεμλίνου, και το «αποδείχνει» γράφοντας τη θέση της Νικαράγουα για το Αφγανιστάν. Την ξέρουμε αυτή τη θέση, διαφωνούμε μ' αυτήν αλλά και συνεχίζουμε να υποστηρίζουμε, ότι η Νικαράγουα δεν είναι προσκολλημένη στην σοβιετική πολιτική, προσπαθεί να κρατήσει αποστάσεις, κάνοντας και «αστικούς ομοιοτυπικούς» σαν αυτούς της «μικτής οικονομίας» και βεβαίως κατανοούμε την δυσμενέστατη θέση της ανάμεσα στον ιμπεριαλιστικό αποκλεισμό, τις διακρατικές ισορροπίες και τους αμειλικτους νόμους του διεθνούς status. Εξάλλου γιατί τόσο αυστηρότητα με τη Νικαράγουα όταν μια σειρά τάσεις και οργανώσεις στις οποίες μάλιστα ο ίδιος και οι φίλοι του αναφέρονται συχνά, είχαν - και ίσως συνεχίζουν να έχουν - την ίδια ή και χειρότερη θέση για το Αφγανι-

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Ο ΛΟΥΣΙΑΣ

«Ο Λούσιας συνεχίζει να ζει δίπλα μας, νά μ'α κοιτάζει και νά μ'α μιλά, μέ τόν άνατρεπτικό του λόγο πού άναδενώνει τίς άλυσβειες μιάς άπραγματικότητας» πού όμως δείχνει άλλη. Τό συγγραμμένο αυτό μυθιστόρημα τού Ν. Χουλιαρά, ένα από τά σημαντικότερα τής μεταπολεμικής πεζογραφίας μας, κυκλοφορεί σέ νέα έκδοση, τήν ένδέκατη έκδοση, από τήν Νεφέλη.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΣΕ ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομυχάλη 9, 'Αθήνα 106 79
☎ 360.77.44 — 360.47.93

MAIPH PENQ

Η ΜΑΣΚΑ
ΤΟΥ
ΑΠΟΛΛΩΝΑ

KALANTHA

ΑΡΝΟΥΜΑΙ No 3

ΑΝΤΙΜΠΑΤΑΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ: η συνείδηση δεν φυλάσσεται
— το κίνημα συμπαράστασης
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ: αφιέρωμα
► Μορφές κοινωνικής άμυνας
► Μαθήματα από τα κινήματα αντίστασης
— αντάρτικο και μη δια
► Πράγα '68: συζήτηση με τους Ρώσους στρατιώτες
► J. Habermas: όσι ανεπιφύλακτα υπακού
► Απλά μαθήματα πολιτικής άναπαυσης
ΜΗ ΒΙΑΙΗ ΔΡΑΣΗ — αφιέρωμα
► Το κίνημα της μη βίας
► Κλεανθής Γρίδας: για τη βία
► Μείνει ή τρέχεις; (Φερνάνδος και μη βία)
ΤΑ ΚΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ: μια ανατομία των ειρ-
νοιστικών κινήσεων στα μεταπολεμικά Ευρώπη
ΕΙΡΗΝΙΑ:
► Κ. Α. Κατοστόρος: Η συνείδηση άρνηση στο
στράτο και το κράτος
Κι ακόμα:
► Η θέση των εκκλησιών
► Ελληνοτουρκικά: το Αιγαίο ανήκει στα φάρια του!
► Παλαιά άμυνα: Όχι, ευχαριστώ!
► Αντιμπαταριστικά σκόλια και ειδήσεις

ΚΛΕΙΤΟΣ ΚΥΡΟΣ
ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ
ΚΑΙ Η ΑΦΥΠΝΙΣΗ

Κλέων Κίρπος
ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ
ΚΑΙ Η ΑΦΥΠΝΙΣΗ

MAIPH

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυχάλη 9, 'Αθήνα
360.77.44 — 360.47.93

στάν απ' αυτή των σαντινίστας;

Τέλος μας κολλάει και τη ρετσινιά, ανακατεμένη με λίγη λάσπη και μας κατηγορεί για μεροληπτική απόκριση σαντινιστικών αντεργατικών ενεργειών... Απροσεξία ή εμπάθεια; Στο κείμενό μας υπάρχει ένα μεγάλο κριτικό κομμάτι για την σαντινιστική πολιτική απέναντι στους εργαζόμενους και τα συνδικάτα. Όσο για το κλείσιμο της El Pueblo ενέργεια που τονίζουμε ότι είναι αντιδημοκρατική, αλλά που οι εξηγήσεις, που μας δόθηκαν τόσο από τους σαντινίστας όσο και από το MAP-ML ήταν ελλιπείς, μιας και ο αμείλικτος Γ. Γιαννουλέας συνεχίζει τις ανακαλύψεις του, θα αναφέραμε αυτές τις εξηγήσεις. Το MAP-ML υποστηρίζει, ότι έκλεισαν την εφημερίδα του για τους λόγους που γράφει κι αυτός στο κείμενό του, γι' αυτό δεν τους επανα-

λαμβάνουμε. Οι σαντινίστας από την άλλη υποστηρίζουν, ότι η EL PUEBLO δεν έκλεισε λόγω της υποστήριξής της στην συγκεκριμένη απεργία, γιατί εκτοτε πολλές φορές η νέα εφημερίδα του MAP M-L υποστηρίζει απεργίες αλλά ποτέ δεν πειράχτηκε. Η εφημερίδα -λένε οι σαντινίστας- έκλεισε γιατί μαζί με την «ταξιαρχία SIMON BOLIVAR» (Τροτσκιστές της τάσης Μορένο) προπαγάνδιζε την ξεχωριστή στρατιωτική οργάνωση και αυτόνομη πολεμική δράση...

Κατά τη γνώμη μας στην Νικαράγουα υπάρχει μια επανάσταση με όλες τις αντιφάσεις, προβλήματα και όρια όρια που στα κείμενά μας προσπαθήσαμε να παρουσιάσουμε. Για τον Γ. Γιαννουλέα απλά έγινε «αντιϊμπεριαλιστική εξέγερση»... Και μετά; Τι είδους καθεστώσ είναι αυτό, που συγκροτείται; Στα δύο κείμενά του,

υπονοεί ότι υπάρχει ένα αστικό καθεστώς που βεβαίως χρειάζεται να ανατραπεί. Το «επαναστατικό κόμμα» των ονείρων του ενάντια στο «μικροαστικό λαϊκισμό των σαντινίστας... Μήπως όμως και ενάντια στη Νικαράγουανή Επανάσταση; Γιατί βεβαίως «η κρίση και η σύγχυση μας» δεν έχουν τόσο αμβλύνει τη μνήμη μας ώστε να ξεχνάμε την άρνηση των «άγγλων φίλων» του Γ. Γιαννουλέα να συμπαρασταθούν στην διετναμέζικη επανάσταση γιατί... καθοριζόταν από «ενδοκαπιταλιστικές αντιθέσεις»... Ούτε βέβαια ξεχνάμε ότι οι ίδιοι αυτοί καθαρόαιμοι επαναστάτες καταγγέλλουν τον IRA για τη δράση του μέσα στην Αγγλία, με το επιχείρημα ότι θλάπτει το επαναστατικό και εργατικό κίνημα της Αγγλίας... Είναι συννηθισμένο φαινόμενο πια στις ατέλειωτες διαδρομές της επαναστατικής αριστεράς,

ο ακραιφνής εργατισμός και «αντικαπιταλισμός» να συνοδεύονται από τον πολιτικό συντηρητισμό και την ιδεολογική αφυδάτωση.

Για μας οι σαντινίστας πρόσφεραν και προσφέρουν πολλά στην Λατινοαμερική επανάσταση. Ξεπερνώντας τη «μειοψηφική δράση» και τα «φάκους» ή την προσκόλληση στα «λαϊκά» κόμματα τύπου Περόν, οι σαντινίστας έδωσαν μια υποδειγματική σε μορφή και περιεχόμενο «πρόταση» κατάληψης της εξουσίας. Και συνεχίζουν, με ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον πείραμα επαναστατικής μετάβασης...

Εμείς δεν νομίζουμε, ότι μπορούμε να «δώσουμε στρατηγική» στην Νικαράγουανή επανάσταση μιας και τολμούμε να πούμε, ότι δεν το καταφέρνουμε και για την Ελλάδα... Στρατηγική σε Δύση και Ανατολή, ας δώσει ο Γ. Γιαννουλέας...

ΕΙΣΤΕ ΦΑΡΜΑΚΟΜΑΝΗΣ;

Χρησιμοποιούμε περισσότερα φάρμακα από όσα χρειαζόμαστε για να θεραπευθούμε. Και αυτό δεν είναι μόνο σπατάλη, αλλά και κίνδυνος για την υγεία μας.

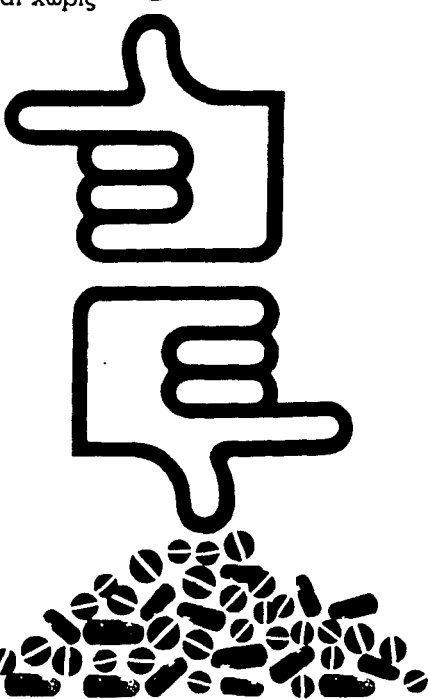
Επιστημονικές έρευνες και μελέτες που έγιναν και στην Ελλάδα, απέδειξαν ότι, πολλές βλάβες στην υγεία προκαλούνται από υπερβολική χρήση φαρμάκων, τα οποία οι ασθενείς προμηθεύονται ακόμη και χωρίς συνταγή γιατρού.

Τα φάρμακα θεραπεύουν μόνον όταν χρησιμοποιούνται στη σωστή αναλογία και ποσότητα και πάντα μετά από υπεύθυνη διάγνωση και ιατρική συμβουλή. Ακόμη, η χρησιμοποίηση πολλών φαρμάκων μαζί δημιουργεί πρόσθετους κινδύνους για την υγεία.

Η επιστημονική έρευνα επισημαίνει τι πρέπει να κάνετε για να προστατέψετε την υγεία σας:

- Μην καθορίζετε μόνοι σας ή με συμβουλές συγγενών και φίλων τη θεραπεία για όποια πάθησή σας.
- Μην πιέζετε το γιατρό σας να σας δώσει φάρμακα, όταν δεν τα χρειάζεστε.
- Μην αγοράζετε μόνοι σας φάρμακα, που μπορεί ν' αποδειχθούν επικίνδυνα, βλαβερά ή άχρηστα.
- Διαβάστε προσεκτικά τις οδηγίες χρήσης κάθε φαρμάκου, πριν τα χρησιμοποιήσετε.
- Μην μαζεύετε άχρηστα φάρμακα στο σπίτι σας.

Εχετε μόνο όσα πραγματικά σας χρειάζονται.

Προστατέψτε την υγεία σας με λιγότερα φάρμακα.

**Λιγότερα
φάρμακα,
περισσότερη**

υγεία

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Ιδρυμα
Κοινωνικών
Ασφαλίσεων

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΡΑΣ

ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ
ΚΙΝΗΜΑ

ή

ΓΙΑ ΠΟΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΙΛΑΜΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΑΝΙΣΙΑΣ

ΑΙΟΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΥ

Κλασικές Ιστορίες Φαντασμάτων

Επιλογή: ΜΑΚΗΣ ΠΑΝΩΡΙΟΣ

Ρ. Α. ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ

Δόκτωρ Τζέκυλ και κύριος Χάιντ

ΟΡΑΤΙΟΣ ΟΤΟΛΠΟΛ

Το Κάστρο του Οτράντο

ΧΕΡΜΠΕΡΤ ΤΖΩΡΤΖ ΟΥΕΛΣ

Το Νησί του Δόκτορος Μορά

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ

Ο Τρόμος του Ντάνγουιτς

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ

Ο Ναός του Τρόμου

Θα κυκλοφορήσουν μέσα στο 1987:

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ

Η Ονειρική αναζήτηση της Άγνωστης Κάνταθ

Η Υπόθεση του Τσαρλς Ντέξτερ Γουόρ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

ΜΙΑ ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ ότι οι ξένοι εργάτες στην Ελλάδα υπόκεινται σε συνθήκες υπερεκμετάλλευσης. Με χαμηλότερους μισθούς απ' τους Έλληνες συναδέλφους τους, απασχολούμενοι στις πιο βαριές και ανθυγιεινές δουλειές στους ίδιους χώρους εργασίας, χωρίς ασφαλιστικά δικαιώματα, αντιμετωπίζουν το πιο ειδικό πρόσωπο του ελληνικού καπιταλισμού.

Υπάρχει όμως και μια κατηγορία εργαζομένων στη χώρα μας, που λίγο απέχουν απ' την κατάσταση του σκλάβου ή του δουλοπάροικου. Πρόκειται για τις «σύγχρονες» οικιακές βοηθούς, τις τόσο απαραίτητες στις θίλες και τα διαμερίσματα των πλουσίων Ελλήνων Φιλιππινέζες.

Μιλάμε για 4.000 περίπου νέες γυναίκες (τα επίσημα στοιχεία αναφέρουν 1.253, αλλά «ξεχνούν» τις περισσότερες, λόγω των παράνομων ή ημιπαράνομων συνθηκών εισόδου και παραμονής τους στη χώρα), οι οποίες αποτελούν το σύμβολο της νεο-πλουτιστικής ελληνικής συμπεριφοράς.

Θέλοντας να ξεφύγουν απ' την ανεργία και την υποαπασχόληση που μαστίζουν τις Φιλιππίνες, χιλιάδες νέες εγκαταλείπουν τη χώρα τους και, μέσα απ' τις απαραίτητες «μίζες» σε αετονύχηδες των γραφείων ευρέσεως εργασίας, που κυμαίνονται από 20.000-60.000 δρχ., καταβάλλοντας τεράστια ακόμη ποσά στην έκδοση διαβατηρίου και την άδεια εξόδου, καταλήγουν στους σύγχρονους δουλοληπτες του Ψυχικού ή του Κολωνακίου.

Για να δώσουμε μια εικόνα μόνο του τι αντιμετωπίζουν οι γυναίκες αυτές, δημοσιεύουμε σήμερα ορισμένες διατάξεις ενός συμβολαίου εργασίας τους.

Το συμβόλαιο αυτό ισχύει για 2χρονη εργασία (απαραίτητη, φαίνεται, η «ανανέωση» του δυναμικού), με δικαίωμα του εργοδότη να το παρατείνει μονομερώς το περισσότερο για έναν ακόμα χρόνο.

Προβλέπει το μισθό των 22.000 δρχ. (!) – μια Ελληνίδα οικιακή βοηθός αμείβεται από 45.000 δρχ. και πάνω, συν το ΙΚΑ – τη 15θήμερη άδεια διακοπών και όχι την μηνιαία όπως την Ελληνίδων – ένα ρεπό (κατά προτίμηση Τρίτη κι επιστροφή στο σπίτι τη νύχτα!) τη βδομάδα, τέσσερις (4) μόνο αργίες το χρόνο και το κράτημα των εξόδων των εισιτηρίων για την είσοδο και έξοδο τους από την Ελλάδα από τους μισθούς τους επειδή (άκουσον, άκουσον) «έτσι συνηθίζεται στην Ελλάδα» (ουσιαστικά δηλαδή, αν υπολογίσουμε ότι 75.000 περίπου στοιχίζει το αεροπορικό εισιτήριο για ή από τη Μανίλα στην Αθήνα, απ' τα δυο χρόνια που προβλέπεται να δουλέψει μια Φιλιππινέζα οικιακή βοηθός στη χώρα μας, τους οχτώ μήνες περίπου δουλεύει για να πληρώσει τα εισιτήριά της).

Μια ματιά στις υποχρεώσεις της εργαζόμενης είναι επίσης ενδεικτική. Στο άρθρο με τον τίτλο ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ αναφέρονται κατά λέξη τα εξής:

- «1. Να εκτελεί πιστά τα καθήκοντά της, κατά το μέγιστο των δυνατοτήτων της.
- 2. Τα καθήκοντα της οικιακής βοηθού είναι: Η γενική φροντίδα του σπιτιού. Ειδικότερα, η εργαζόμενη ξεκινάει την πρωινή της εργασία με την ετοιμασία του πρωινού και τελειώνει με το σερβίρισμα του δείπνου. Φροντίζει τα παιδιά της οικογένειας. Ασχολείται με το καθάρισμα και βοηθάει την οικοδέσποινα στην προετοιμασία του φαγητού. Την Κυριακή το πρωί πρέπει να πηγαίνει στην εκκλησία με τα παιδιά (ελληνική ορθόδοξη εκκλησία). Δεν επιτρέπεται να κοιμάται έξω τα βράδια.
- 3. Οφείλει να στέλνει όχι λιγότερο από το 30% του μηνιαίου μισθού στους δικαιούχους που έχει ορίσει στις Φιλιππίνες διαμέσου των κανονικών τραπεζικών καναλιών»

Τι να πρωτοσχολιάσει, αλήθεια, κανείς; Το ωράριο (sic), το είδος των ασχολιών, τα ήθη κι έθιμα της ελληνορθόδοξης αστικής οικογένειας που δεν πρέπει να «προσβληθούν» απ' τις αλλοεθνείς και αλλόθρησκες, ή ακόμα και το νυχτιάτικο εγκλεισμό της στο σπίτι-φυλακή; Όσο για τη διάταξη 3, την απαραίτητη προσθήκη του κράτους των Φιλιππίνων για την εισαγωγή συναλλάγματος, είναι προφανές ότι στερεί την εργαζόμενη ακόμα και από την αγορά κάποιων απαραίτητων προσωπικών ειδών, μια και δεν της απομένει τίποτα απ' τον εξευτελιστικό μισθό της ύστερα απ' όλες αυτές τις περικοπές.

Το κυριότερο όμως είναι ότι ακόμα και αυτό το συμβόλαιο παραβιάζεται! Το συγκεκριμένο συμβόλαιο, που αποσπάσματα δημοσιεύουμε παραπάνω, έχει υπογραφεί μεταξύ της Φιλιππινέζας Methelyn Arcenas, και της Ελληνίδας Ιωάννας Στασινοῦ, συζύγου του προέδρου του Αρείου Πάγου στη χώρα μας Μιχάλη Στασινοῦ απ' ό,τι γνωρίζουμε, δεν τηρήθηκε καν, μια κι η αναφερόμενη εργαζόμενη εγκλείστηκε ουσιαστικά στο σπίτι απ' τις 15.5.86 που ήρθε στην Ελλάδα ως τις 13/5/87 που εξεδίωχθη. Ειδικότερα, απ' όσα μας κατήγγειλε η Methelyn Arcenas, της κρατήθηκαν 75.000 δρχ., απ' όταν ήρθε για την πλη-

ρωμή του εισιτηρίου εισδοχής της στην Ελλάδα, δεν της εδίδετο ρεπό με την αιτιολογία ότι δεν είχε γνωστούς στη χώρα μας, της απαγορεύτηκαν οι επαφές (ακόμα και τηλεφωνικές) με άλλα πρόσωπα, και το κυριότερο, ενώ απ' τις 15/2/87 ζήτησε να φύγει απ' το συγκεκριμένο σπίτι, αυτό τις «επετράπη» στις 13/5/87, αφού πρώτα της κρατήθηκαν και άλλα λεφτά για το εισιτήριο επιστροφής και αυξήθηκαν υπερβολικά τα μέτρα «προστασίας» της.

Χαρακτηριστικό επίσης είναι ότι τα δικαιώματα των Φιλιππινέζων εργαζομένων στη χώρα μας «προστατεύει» ο επίτιμος πρόξενος της χώρας αυτής στην Ελλάδα, ο οποίος είναι Έλληνας, και ότι τις συμβάσεις με τις Φιλιππινέζες συνάπτει ο Γενικός Πρόξενος της Ελλάδας στις Φιλιππίνες, που προφανώς είναι επίσης Έλληνας.

Το πιο αξιοπερίεργο (;) όμως το αφήσαμε τελευταίο. Στην Ελλάδα είναι επισήμως απαγορευμένη η άδεια εργασίας για οικιακές βοηθούς από ξένες χώρες και επιτρέπεται μόνο η εργασία για αλλοδαπές αποκλειστικές νοσοκόμες. Ποιος όμως θα αναλάβει την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους και την εφαρμογή των σχετικών εργατικών κανόνων;

Τάσος Κατιντσάρος

«Σύγχρονες» μέθοδοι ανάκρισης

Αιπνία, αστία και ξύλο.. Αυτές είναι οι «σύγχρονες» μέθοδοι διοικητικής εξέτασης (έτσι δεν ονομάζεται η ανάκριση στις επίσημες ανακοινώσεις του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας;) που χρησιμοποιούνται σε κάποιες μονάδες της Αεροπορικής Βάσης Δεκελείας, δηλαδή στο πολύ γνωστό –και κοντινό μας– Τατόι!

Το σωστότερο είναι βέβαια να πούμε ότι, αυτές οι πανάρχαιες, πολυδοκιμασμένες στη χώρα μας μέθοδοι, εξακολουθούν να είναι για κάποιους, σαν τον διοικητή της 123 ΠΤΕ ο *ορθός τρόπος διοικήσεως*.

Είχε, που λέτε, ο κ. διοικητής «πληροφορίες», όπως όλοι οι διοικητές όλων των μονάδων, για *διακίνηση ναρκωτικών* μεταξύ των υφισταμένων του. Προχώρησε λοιπόν σε ανακρίσεις οι οποίες «οδήγησαν», δεν μάθαμε πώς, σε τέσσερις σμηνίτες που κατηγορήθηκαν για χρήση και εμπορία χασίς. Έλα όμως που έπρεπε να υπάρχουν και οι ομολογίες τους και ομολογίες δεν υπήρχαν!

Ουδέν όμως άλυτον για τον αντισμήναρχο Μοτσάνο και τον ανθυποσμηστή Δρακόπουλο που είχαν αναλάβει την «εξέταση»: Στέρησαν από τους υπό κατηγορίαν το φαγητό και τον ύπνο, πλάκωσαν και στο ξύλο τον έναν που επέμενε να αντιστέκεται και το «θαύμα» έγινε: Η ανακριτική επιτροπή της μονάδας πήρε τις ομολογίες που ζητάγε...

Για όλα αυτά υπάρχουν οι μαρτυρίες αξιωματικών και στρατεύσιμων που μερίμνησαν για τη μεταφορά στο 251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας του «εξετασθέντος» σμηνίτη. Και το ημερολόγιο που επιμένει ότι η «μεγάλη αλλαγή που τόσες και τόσες γενιές οραματίστηκαν» βαδίζει στον έκτο χρόνο της!

Και αυτοκτονίες...

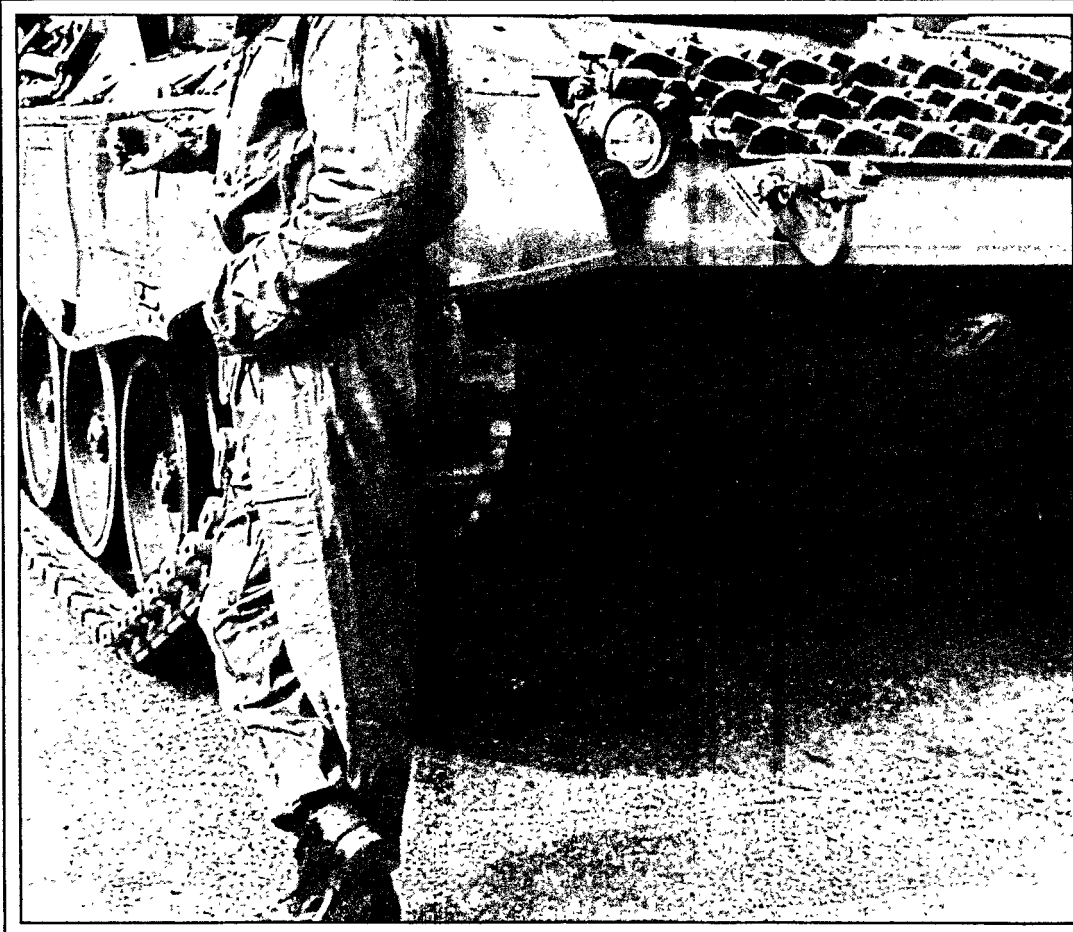
Νάμαστε πάλι: Ο μήνας που πέρασε σηματοδεύτηκε από τρεις, τουλάχιστον, αυτοκτονίες πολιτών που υπηρετούσαν τη θητεία τους. Ήταν ο Στράτος Σαμούχος που αυτοκτόνησε 40 μέρες πριν απολυθεί στη 295 ΤΕΧ της Κω. Ο Βασίλης Καρακώστας στη Ρόδο. Και ο Ιάκωβος Παναγιωτίδης που υπηρετούσε στην Ασπρόβαλτα Θεσσαλονίκης.

Μιλήσαμε για τρεις τουλάχιστον αυτοκτονίες γιατί, όπως όλοι καλά γνωρίζουν, δεν είναι εύκολο να σπας τα στεγανά για να καταγράψεις έστω το τι συμβαίνει... Και η στάση του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας είναι τέτοια που κάνει και τον πιο ανυποψίαστο να... υποψιάζεται τα στοιχεία που επίσημα ανακοινώνονται. Χρειάστηκε να περάσουν πέντε ημέρες από το θάνατο του Στράτου Σαμούχου και συνεχείς αναφορές στην «Ελευθεροτυπία» για να ανακοινωθεί και επίσημα το «συμβάν». Ενώ, πρέπει να σημειωθεί και αυτό, οι εκπρόσωποι της Πολιτείας αρνήθηκαν το αίτημα της οικογένειάς του να εξετάσει το νεκρό και δικός τους ιατροδικαστής!

Μετά από αυτά η «ενημέρωση» που αναγκάστηκε να κάνει ο υπουργός Εθν. Άμυνας Γιάννης Χαραλαμπίδης στους στρατιωτικούς συντάκτες των εφημερίδων δεν γίνεται να χαρακτηριστεί *επαρκής*. Γιατί ποιος μπορεί να βρει ικανοποιητικές διατυπώσεις του είδους «μας θλίβει όλους το γεγονός ότι νέοι άνθρωποι φθάνουν στην αυτοκτονία. Αυτό όμως δεν είναι κάτι πρωτοφανές, όπως αποδεικνύεται στατιστικώς»!! Ας χαρούμε λοιπόν που φέτος «έχουμε μέχρι στιγμής 5 αυτοκτονίες έναντι 11 του 1986» και που «ο δείκτης στον ελληνικό στρατό είναι μικρότερο απ' ό,τι στον αμερικανικό και τον γερμανικό».

Ένα έγγραφο που δεν «έτυχε απαντήσεως»

Βρέθηκε στα χέρια μας ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον έγγραφο, με ημερομηνία αποστολής 18 Ιουλίου 1986,

και το χαρακτηρισμό «επείγον», της Διεύθυνσης Υγειονομικού της Μερραρχίας Υποστηρίξεως που εδρεύει στη Λαμία.

Το έγγραφο αυτό απευθύνεται σε μια σειρά «αρμόδιες» στρατιωτικές υπηρεσίες (2ο Γραφείο ΓΕΣ/ΔΥΓ, 1η Στρατιά, 401 ΓΣΝΑ, 404 ΓΣΝ, 424 ΓΣΝΕ κλπ.) ζητώντας τη συνδρομή τους για «*την ακριθή εκτίμηση της έκτασης του προβλήματος* –καταπόνηση των στρατευσίμων από το φόρτο της υπηρεσιακής εργασίας που καθημερινά διεκπεραιώνουν και κυρίως από τη συχνότητα εσπερινής βραδινής θάρδιας ασφαλείας– και των επιπτώσεων που έχει στο *έμψυχο δυναμικό των μονάδων*»...

Σε αυτή την αναφορά της Διεύθυνσης Υγειονομικού της Λαμίας διατυπώνονται κάποια ερωτήματα που αξίζει να προσέξουμε:

– Ποια είναι ή πώς διαμορφώνεται η φυσική, διανοητική και συναισθηματική-ψυχική κατάσταση του στρατευσίμου όταν υποχρεώνεται να *ξυπνά το πρωί κανονικά για να εφαρμόσει όλο το ωράριο υπηρεσίας μετά μια νυχτερινή και κυρίως μεταμεσονύχτια θάρδια 2-3 ωρών σκοπιάς, όταν μάλιστα αυτό συμβαίνει 3 έως 6 φορές την εβδομάδα;*

– Ποιες είναι οι επιπτώσεις αυτού του ρυθμού ζωής στο ηθικό του στρατευσίμου;

– Ποιες είναι οι επιπτώσεις στην ακρίβεια εκτέλεσης των υπηρεσιών;

– Η δοκιμασία στην οποία υπόκειται ο στρατεύσιμος φθάνει ή και ξεπερνά τα όρια της ψυχοσωματικής του αντοχής και του δημιουργεί προβλήματα και αν ναι ποια και πόσο συχνά;

Είτε χαρακτηριστούν ενδιαφέροντα είτε όχι τα ερωτήματα που έθεσαν οι στρατιωτικοί γιατροί της Λαμίας το βέβαιο είναι ότι αντιμετωπίστηκαν, από τους αρμοδίους (;) με το γνώριμο τρόπο: Τη σιωπή! Γιατί είμαστε σε θέση να ξέρουμε ότι οι απαντήσεις που το έγγραφο ζητούσε «επείγοντως» δεν στάλθηκαν ποτέ...

Και οι μονάδες

• Από την 11η ΕΜΑ της Ορεστιάδας μας γράφει η «Ομάδα Φαντάρων» για να καταγγείλει το διοικητή αντισυνταγματάρχη Χαραλάμπους και το κλίμα που

έχει δημιουργήσει...

Παρακολουθήσεις από τους ΑΜίτες και τους ευγενείς συνεργάτες τους, εντός και εκτός στρατοπέδου, θαριές ποινές με κάθε είδους προφάσεις και λογίδρια του εν λόγω αντισυνταγματάρχη, όπως ότι «*οι Γερμανοί έχουν πάει μπροστά γιατί αλληλοεπιθλέπονται*», συνθέτουν την ατμόσφαιρα και αυτής της ακριτικής μονάδας.

Η καταγγελία της «Ομάδας Φαντάρων» κλείνει με την επισήμανση: «*Αρνόμαστε σαν δημοκρατικοί-ένστολοι πολίτες τον εγκλεισμό και συνθήκες ζωής στο στρατόπεδο που θυμίζει Άουσβιτς και την συνεπαγόμενη ψυχική και πνευματική μας φθορά*»...

• Στην 6η ΕΜΑ τώρα, στο Πολύκαστρο και στον αντισυνταγματάρχη Κάππο που διοικεί τη μονάδα: Όπως μας καταγγέλλουν «*παρ' ό,τι η μονάδα απέχει μόνο μια ώρα από τη Θεσσαλονίκη, φανταστείτε να ήταν ακριτική, είναι τέτοιες οι συνθήκες που επικρατούν ώστε μόνο το τελευταίο δίμηνο τέσσερις φαντάροι πήραν αναβολή για ψυχολογικούς λόγους*». Εδώ οι άδειες –ακόμη και οι κανονικές– είναι όνειρο... Ίσως γιατί άλλο νόμοι, στρατιωτικοί κανονισμοί και άλλα τέτοια και άλλο οι βουλές του κ. Κάππου!

• Συχνά τελευταία κουβεντιάζουμε για το μισθό των οπλιτών... Οι φαντάροι της Ρόδου όμως, πέρα από το απαράδεκτο 500ρικο, έχουν να αντιμετωπίσουν κι ένα άλλο, οικονομικής υφής επίσης, πρόβλημα: Στη Δημοτική Επιχείρηση Συγκοινωνιών «ΡΟΔΑ» υποχρεώνονται να πληρώσουν μισό! Είναι και αυτό, μια ένδειξη του ενδιαφέροντος της τοπικής αυτοδιοίκησης για τα «στρατευμένα παιδιά του λαού μας»...

• Τι γίνεται αν ασκείς το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμά σου για ελεύθερη ενημέρωση από τον τύπο, ενώ οι διοικούντες τη μονάδα που υπηρετείς έχουν αντίθετη άποψη για το τι επιτρέπεται;

Απλούστατα: Στέλνεσαι στο πειθαρχείο! Κι αν αυτό δεν σε πείσει παραπέμψεις στο στρατοδικείο για «προσβολή του στρατεύματος»!! Αυτή είναι η περίπτωση του Γιώργου Κρητικάκη, όπως μας καταγγέλλουν στρατευμένοι από τη Ρόδο...

Υπάρχει κανείς που δεν πιστεύει ότι ο 20-1 πρέπει να αλλάξει τώρα;

Βαγγέλης Δεληπέτρος

«Ο λευκίας είναι η άχρωμη παραλλαγή σε όλους τους ζώντες οργανισμούς. Ο Ριχάρδος φον Βάιτσεκερ είναι ένας τέτοιος λευκίας – είναι η άχρωμη παραλλαγή του γερμανού πολίτη: μορφωμένος, φιλελεύθερος, πάντα όπου φυσάει ο άνεμος, αξιοσέβαστος και υποκριτής, παντού και πάντοτε πρόθυμος, να δημιουργήσει καλή εντύπωση. Ο ομοσπονδιακός πρόεδρος που όλοι περίμεναν. Αυτό που βοήθησε τον Βάιτσεκερ να καταλάβει το αξίωμα του ομοσπονδιακού προέδρου είναι γερμανικές και στρατιωτικές αρετές: Συντροφικότητα, υπακοή και ικανότητα να είναι πρόθυμος σε κάθε συνεργασία, αρκεί να εξυπηρετεί την άνοδό του. Τώρα έχει φτάσει την κορυφή. Ευυπόληπτος, αξιοπρεπής και καλός, ένα στήριγμα της κοινωνίας».

Otto Köhler, από το περιοδικό Konkret (Ιούνιος 1984).

«Ψωμί για τον τρίτο κόσμο» – Οι προκάτοχοι του Ριχάρδου

Ο Βάιτσεκερ θα είναι μέχρι το 1989 –επιτρέπεται μόνο μια επανεκλογή– ο έκτος πρόεδρος του κράτους της Δυτικής Γερμανίας. Οι πρόεδροι της δημοκρατίας έχουν μικρή πολιτική εξουσία, αποτελούν όμως τα εμβλήματα, τα σύμβολά της.

Ο πρώτος πρόεδρος της Δυτικής Γερμανίας, εκλεγμένος την περίοδο της κατοχής, υπό την ιδιότητά του σαν βουλευτής νομιμοποίησε το 1933 τον Χίτλερ σαν δικτάτορα ψηφίζοντας το νόμο με τον οποίο παραχωρήθηκαν στον Χίτλερ όλες οι εξουσίες.

Ο δεύτερος πρόεδρος της δημοκρατίας σχεδίαζε τη ναζιστική περίοδο παραπήγματα στρατοπέδων συγκέντρωσης.

Ο τρίτος Ξέφυγε λίγο απ' αυτό το πλαίσιο. Ανήκε στην αστική-χριστιανική αντίσταση ενάντια στους Ναζί.

Ο τέταρτος και ο πέμπτος ήταν μέλη του NSDAR (Εθνικοσοσιαλιστικό Γερμανικό Εργατικό Κόμμα). Ο ένας, πιλότος βομβαρδιστικού αεροπλάνου μέχρι το 1945. Ο άλλος, ο Κάρστενς, κομματικός φίλος του Ριχάρδου, οργάνωσε τη δεκαετία του '60 σαν γενικός διευθυντής του υπουργείου Άμυνας, την αποστολή όπλων προηγμένης τεχνολογίας στις εμπόλεμες περιοχές του τρίτου κόσμου, ενώ ο τότε υπουργός των εξωτερικών Βίλλυ Μπραντ μεθόδευε την είσοδο της Δυτικής Γερμανίας στον ΟΗΕ, με την εντυπωσιακή και πομπώδη διαβεβαίωση ότι η Γερμανία δεν προμηθεύει όπλα ούτε καν σε περιοχές «έντασης», πόσο μάλλον σε περιοχές πολέμου.

Φυσικά, τα όπλα παρεδίδοντο και στις δύο εμπόλεμες πλευρές. Επρόκειτο τελικά για εκατοντάδες εκατομμύρια αν όχι δισεκατομμύρια μάρκα. Έτσι λοιπόν στάλθηκαν μέσω της εταιρίας όπλων "Merex", της δυτικογερμανικής CIA (BND) στην Ινδία και στο Πακιστάν, στη Μπαϊφρα και στη Νιγηρία, όπου πέθαναν εκατομμύρια «μαύροι». Σήμερα, η ίδια εταιρία όχι μόνο προμηθεύει ταυτόχρονα όπλα στο Ιράν και στο Ιράκ, αλλά και εφοδιάζει βιομηχανίες όπλων.

«Ψωμί για τον τρίτο κόσμο» ονομαζόταν ένας έρνος του "Caritas", ενός ιδρύματος της καθολικής εκκλησίας. Ουσιαστικά μια σταγόνα στον ωκεανό αν υπολογίσουμε την εκμετάλλευση του τρίτου κόσμου από τους «λευκούς» που ανέρχεται σε τρισεκατομμύρια. Αλλά, παρ' όλα αυτά αρκετά ικανοποιητική για να μην έχουν τύψεις οι δυτικογερμανοί, αφού συνεισέφεραν! Συγχρόνως όμως να έχουν τύψεις, αφού τα παιδιά του οικονομικού θαύματος πετούσαν το μπαγιάτικο ψωμί αντί να το δώσουν στον έρνο «ψωμί για τον τρίτο κόσμο». Και έτσι μέσα στα κιβώτια των αποστολών υπήρχαν και όπλα.

Ριχάρδος ο Στ' και «Θάτσερ-Illusion»

Με την άνοδο του Ριχάρδου του Στ' στο αξίωμα, «ο ωραιότερος άνδρας της Δυτικής Γερμανίας» γίνεται πρόεδρος της Δημοκρατίας. Εάν πιστέψει κανείς μια

ΡΙΧΑΡΔΟΣ Ο ΣΤ'

Ο ΩΡΑΙΟΤΕΡΟΣ ΑΝΔΡΑΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

δημοσκόπηση του περιοδικού "Bunte", που έγινε πρόσφατα σε 2000 περίπου δυτικογερμανούς, ο Ριχάρδος καταλαμβάνει την πρώτη θέση, αφήνοντας πίσω τους παραδοσιακούς τηλεοπτικούς και κινηματογραφικούς αστέρες, αλλά ακόμα και τον Μπουμ-Μπουμ-Μπέκερ, το βιομηχανικό τέννις-ρομπότ, που πλασάρει όπως κανείς άλλος τις μπαλιές του, με οξύτητα, ακρίβεια και μάλιστα για τη Γερμανία! Επίσης μπροστά από τον Götz George, που από χρόνια (ή από δεκατίες;) παίζει στην ώρα με την μεγαλύτερη ακροατικότητα τον τόσο συμπαιθητικό, ανθρώπινο επιθεωρητή στις αστυνομικές σειρές.

Πώς είναι;

Γιατί ο Βάιτσεκερ και διαθέτει φυσική ομορφιά και ξέρει να πλασάρει τους λόγους του με απόλυτη τάξη και καθαρότητα, όπως σχολιάζει η εφημερίδα "Süddeutsche Zeitung".

Ή μήπως υπάρχει και κάτι άλλο;

Το περιοδικό "Bunte" δεν υπάρχει μόνο στις αίθουσες αναμονής των οδοντογιατρών σαν ηρεμιστικό, αλλά κυκλοφορεί σε εκατομμύρια αντίτυπα. Ανήκει στον λεγόμενο κίτρινο τύπο. Μ' αυτόν κατακλύζονται τόσο πολύ οι πολίτες της Δυτικής Γερμανίας από τη δεκαετία του '50 που μόνο τυχαία βρίσκουν κάποιες πληροφορίες σημαντικές για την καθημερινή ζωή – ακόμα λιγότερο μπορούν να τις αξιοποιήσουν. Σύμφωνα με μια μελέτη του Ινστιτούτου έρευνας για την κατανάλωση και τη συμπεριφορά του Πανεπιστημίου του Saarbrücken, που δημοσιεύτηκε πρόσφατα από τις πληροφορίες των εφημερίδων, των περιοδικών και των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών που προσφέρονται καθημερινά μόνο το 2% φτάνει στους παραλήπτες –όπως είχε προβλεφτεί. Το υπόλοιπο 98% των πληροφοριών, στην ουσία δεν γίνονται αντιληπτές.

Μόνο για να διαβαστούν όλες οι διαφημίσεις σ' ένα περιοδικό είναι απαραίτητα 70 λεπτά. Ο μέσος χρόνος μελέτης για αναγνώστες τίτλων εφημερίδων και περιοδικών ανέρχεται εντούτοις μόνο σε 1,8 δευτερόλεπτα. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα μπορεί μιν να γίνει διανοητικά αντιληπτή μια εικόνα, ώστε αργότερα να είναι αναγνωρίσιμη, αλλά μόνο μια και μοναδική πρόταση 7-10 λέξεων.

Στη μελέτη αυτή του Ινστιτούτου του Saarbrücken περιέχονται αξιολογικές πληροφορίες. Σ' ό,τι όμως αφορά την πνευματική κατανόηση των εικόνων, δεν ασχολείται καθόλου με το οπτικό παιχνίδι σύγχυσης, που ανακάλυψε ο Peter Thompson το 1980 και εισήγαγε στην Ψυχολογική έρευνα σαν «Οφθαλμαπάτη - Μάργκαρετ Θάτσερ» – («Θάτσερ-Illusion»). Κοιτάξτε στο διπλανό φωτο-κολλάζ, όπου στην κορυφή βρίσκεται χαμογελώντας φιλικά η Αγγλίδα πρωθυπουργός. Αν γυρίσουμε τη φωτογραφία κατά 180° μοίρες, εμφανίζεται η «Μάγκυ» σαν ένας θηλυκός Φρανγκεστάιν, τρίζοντας φρικιαστικά τα δόντια.

Το αντίστοιχο φωτο-κολλάζ του Ριχάρδου, από ένα γερμανό ψυχολόγο, εννοείται ότι το περιμένουμε ακόμα. Εμείς πάντως δοκιμάσαμε...

Το πώς μπορεί κάποιος να εξαπατηθεί από την έκφραση του προσώπου ασφαλώς και τόξερε ο Μιχαήλ Άγγελος. Σ' ένα έργο του δείχνει τον Άγιο Πέτρο, που σταυρώθηκε με το κεφάλι προς τα κάτω, να κάνει μια σπασμωδική κλίση του κεφαλιού του, προφανώς για να διευκολύνει τον θεατή της τοιχογραφίας που βρίσκεται στην Capella Paolina του Βατικανού να κρίνει τις εκφράσεις του Αγίου Πέτρου. (Βλ. δίπλα τη Σταύρωση του Πέτρου).

Αμερικάνοι ψυχολόγοι που συνέχισαν τις έρευνες του Thomson, κατέληξαν στο συμπέρασμα, «ότι δεν αναγνωρίζουμε το πρόσωπο καθαυτό αλλά μόνο τα συστατικά του μέρη». Πόσο μάλλον –για να γυρίσουμε πάλι πίσω στη μελέτη του Ινστιτούτου, όταν παρατηρούμε μόνο για 1,8 δευτερόλεπτα τις εικόνες. Και έτσι δεν εκπλήσσει το γεγονός, ότι οι Δυτικογερμανοί τη δεκαετία του 50 έβρισκαν ωραίους τον Σάχη με τη Σοράγια, τη δεκαετία του '60 τον Σάχη με την Φαράχ Ντιμπά. Ας μη μιλήσουμε για τόσους και τόσους αυτοκράτορες, βασιλείς, δικτάτορες, με τα πρόσωπα των οποίων μέχρι σήμερα μας κατακλύζουν τόσο το περιοδικό "Bunte" όσο και ολόκληρος ο κίτρινος τύπος: από το Μάρκος και τη γυναίκα του (Φιλίππινες), τους έλληνες, αφρικανούς, λατινοαμερικανούς δικτάτορες μέχρι τους «δημοκράτες» Ρίγκαν, Θάτσερ... Και τώρα και τον Ριχάρδο.

Σχετικά με το γέλιο, ειδικά στην πολιτική

Το γέλιο δεν είναι πλέον, αυτό που ήταν κάποτε.

«Θα τους κοπεί μια και καλή το γέλιο, των Εβραίων».

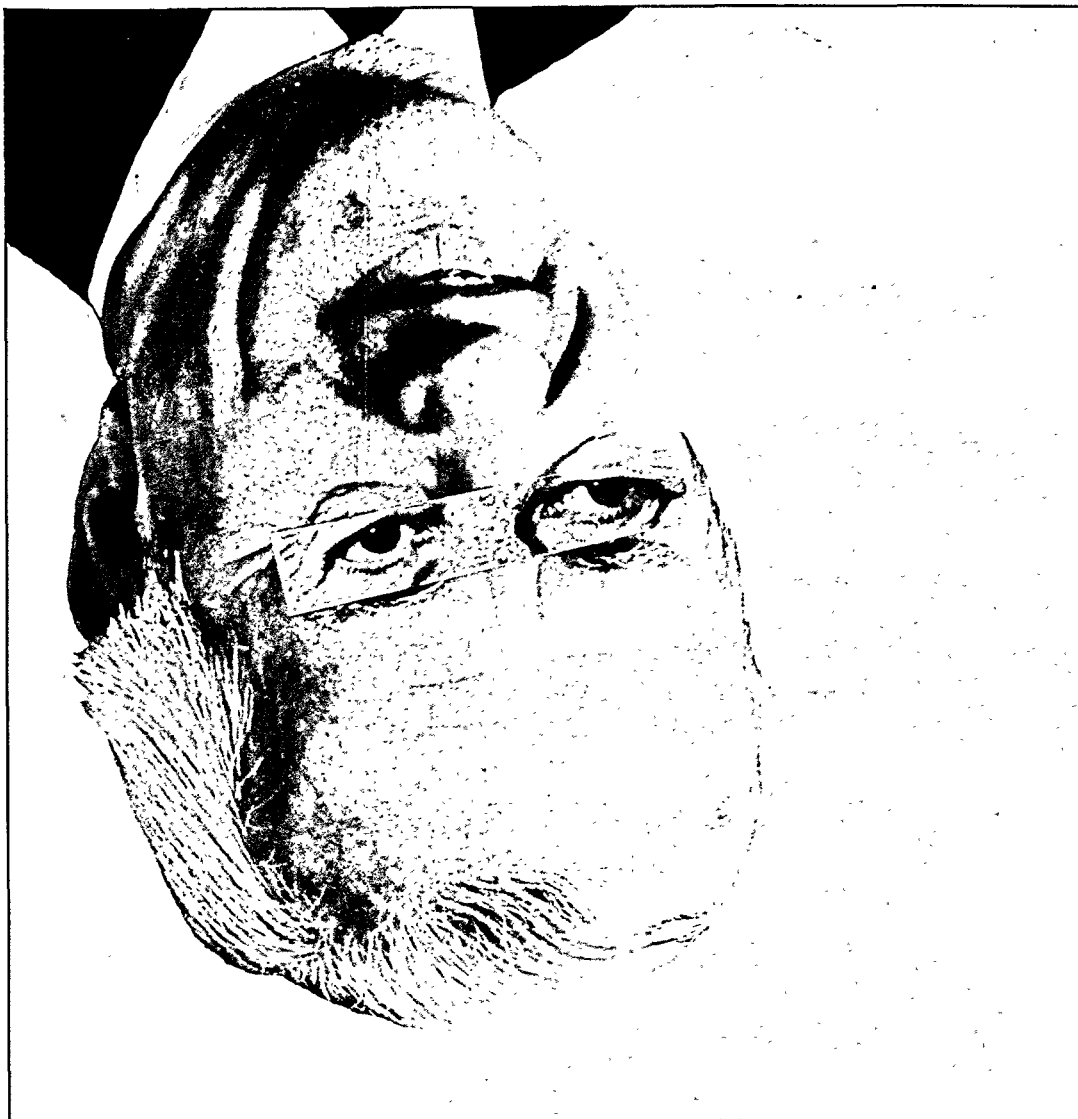

Ο πατήρ Βάιτσεκερ (δεξιά) με τον Ρίμπεντροπ και τον Χίτλερ (1940)

Αυτή ήταν η μοναδική πρόταση με την οποία διακήρυξε ο Χίτλερ στο 2ο παγκόσμιο πόλεμο, μπροστά στο κοινοβούλιο του Ράιχ, την «επίλυση του εβραϊκού ζητήματος», πράγμα που σήμαινε τη βιομηχανικά σχεδιασμένη μαζική εξόντωση 6 εκατομμυρίων ανθρώπων με αέρια, εργασία, πείνα, αρρώστιες.

Σε αντίθεση μ' αυτό παντού στον κόσμο υπάρχει η φωτογραφία ενός κρατουμένου, με ξυρισμένο κεφάλι, μόνου στο προαύλιο με τους φρουρούς του, στο πρόσωπο του οποίου διαγράφεται ένα γέλιο απελευθερωτικό από τα βάθη της καρδιάς: «το γέλιο μας είναι αυτό που θα σας θάψει».

Ο πρόεδρος της Ο.Δ. Γερμανίας.

Φαίνεται, ότι οι κρατούντες σ' όλο τον κόσμο από το 1945 προσπαθούν να μάθουν από την προσωρινή ήττα ναζιδων τουλάχιστον ό,τι αφορά το γέλιο. Όλοι γελούν, σε κατάλληλες και ακατάλληλες στιγμές. Ο Κολ όταν κατεβαίνει από το δυτικογερμανικό στρατιωτικό αεροπλάνο για την κηδεία του Μπρέζνιεφ στη Μόσχα. Ο Ρίγκαν σκάει το πιο ελκυστικό του χαμόγελό του, ομολογώντας παγκοσμίως στους τηλεθεατές, ότι μόλις λίγους μήνες πριν τους είπε χοντρά ψέματα για την υπόθεση «Ιρανγκέιτ»...

Το γέλιο και η επιφανειακή ευγένεια δεν λένε πια τίποτα, εκτός ίσως, το αντίθετο, ή αυτό που προσπαθεί να αποκρύψει αυτός που γελάει. Ήδη από την αρχή της δεκαετίας του '70 κυκλοφόρησε σ' όλον τον κόσμο το σλόγκαν «Φασισμός με χαμογελαστή όψη».

Τι σχέση είχε όμως και έχει ο Ριχάρδος φον Βαϊτσέκερ μ' αυτές τις σκέψεις, ας το κρίνει μόνος του ο επαρκής αναγνώστης από τις ακόλουθες λεπτομέρειες της καριέρας του.

Οι άρχοντες φον Βαϊτσέκερ

Οι φον Βαϊτσέκερ υπήρξαν κατ' όνομα αριστοκράτες, όχι πλούσιοι, που πήραν τίτλο ευγενείας το 1916.

Ο παππούς του Ριχάρδου, ο Καρλ, διετέλεσε μέχρι το 1918 πρωθυπουργός και υπουργός εξωτερικών του τελευταίου βασιλιά της Βυρτεμβέργης. Το θείο του Βίκτωρ οι αρχιναζιδες τον έβλεπαν με κακό μάτι επειδή θεωρείτο πρόδρομος της ψυχοσωματικής ιατρικής. Αυτό δεν τον εμπόδισε για αρκετά χρόνια να «αξιοποιήσει» τον εγκέφαλο και το νωτιαίο μυελό παιδιών, που θανατώθηκαν με ευθανασία. Είχε δώσει ήδη από το 1933 τη συγκατάθεσή του, στην αρχή της ευθανασίας όπως και μη-γερμανοί και μη-ναζιστές. Ο Βίκτωρ όμως την διετύπωσε το 1935 γραπτά. Το «πρόγραμμα ευθανασίας» διεξήχθη τότε με την ονομασία «καταστροφή της ανώφελης ζωής».

Ο αδελφός του παππού του, Φρίντριχ, που τιμήθηκε το 1963 με το βραβείο Ειρήνης των Γερμανών εκδοτών, ομολόγησε ο ίδιος, ότι θα μπορούσε να φανταστεί τον εαυτό του να συμμετέχει στην κατασκευή μιας ατομικής βόμβας από τους Ναζί, εάν είχαν βρει οι Γερμανοί φυσικοί την αρχή και υποχρεωνόντουσαν γι' αυτό από το Φύρερ.

Ο πατέρας του Έρνστ ήταν διοικητής ταξιαρχίας των SS (στρατιωτικά αντιπροσωπεύει τον υποστράτηγο), υφυπουργός εξωτερικών από το 1938 μέχρι το 1943, αμέσως μετά πρέσβης στο Βατικανό, όπου έμεινε προστατευμένος σαν φιλοξενούμενος μέχρι το 1946. Στο Υπουργείο Εξωτερικών ο Βαϊτσέκερ εφάρμοσε την εξωτερική πολιτική των ναζί, σαν ανώτατο διοικητικό στέλεχος. Ήταν μια προσωπικότητα-κλειδί. Έγραφε: «Εάν ο Ribentrop και ο Φύρερ με χρειάζονται, ακολουθώ σαν στρατιώτης». Θα μπορούσε χωρίς προσωπικές δυσκολίες, όμως επίσης χωρίς δυνατότητες καριέρας, να απορρίψει τον διορισμό του σαν υφυπουργός το 1938.

Δυο παραδείγματα από γραπτά αυτής της περιόδου, που φέρουν την υπογραφή Έρνστ Βαϊτσέκερ:

«Σημείωση έκθεσης της 10.12.1941

Στην ανατολική περιοχή του Ράιχ ξεκίνησε αμέσως, υπό τη διεύθυνση της πρόθυμης ομάδας της εσθονικής αντιπροστασίας, μια επιχείρηση σύλληψης όλων των Εβραίων, των οποίων ο συνολικός αριθμός έφθανε σε 2000 περίπου μετά την κατάληψη της περιοχής από τις γερμανικές μονάδες.

Οι άντρες πάνω από 16 ετών, και οι μεγάλοι εκτελέστηκαν με εξαίρεση τους γιατρούς και τους γεροντότερους...

Και στη Λευκο-Ρουθηνία έλαβαν χώρα πολλές εκτελέσεις Εβραίων. Επειδή υπήρχε κίνδυνος λοιμού ξεκίνησε η εκκαθάριση των 3000 Εβραίων που στεγάζονταν στο γκέτο του Witebsk.

Στην Ουκρανία συνεληφθησαν όλοι οι Εβραίοι σαν αντίποινα για τους εμπρησμούς του Κιέβου και στο τέλος Σεπτεμβρίου εκτελέσθηκαν περισσότεροι από

Παρακαλούμε στρέψατε κατά 180 μοίρες. (Από το Spiegel 22.12.86.)

33.000. Προς αποφυγή σαμποτάζ εκτελέστηκαν στη Shitomir περισσότεροι από 3000 Εβραίοι. Στην περιοχή ανατολικά του Δνείπερου εκτελέστηκαν 5000 Εβραίοι περίπου.

«Τηλεγράφημα του Ε. Βαϊτσέκερ στον Αδόλφο Άιχμαν (20.3.1942).

«Από το Υπουργείο Εξωτερικών δεν εκδηλώθηκε καμία αντίρρηση για την μετακίνηση 6000 συνολικά χαρακτηρισμένων σύμφωνα με την αστυνομία Εβραίων γαλλικής υπηκοότητας, δηλαδή χωρίς υπηκοότητα, στο στρατόπεδο του Άουσβιτς».

Τον ίδιο χρόνο (1942) ο Χίμλερ απονέμει στον Ε. Βαϊτσέκερ τη διάκριση των Ες-Ες «δαχτυλίδι με νεκροκεφαλή» και σαν πρεσβευτής από το Βατικανό τονίζει ότι ο τότε πάπας ήταν ενοχλημένος επειδή το μάζεμα των Εβραίων γινόταν σχεδόν κάτω από τα παράθυρά του (στο θύμα ήταν μάλλον αδιάφορο, αν ο πάπας κοιτούσε ή όχι...) Όμως αυτός ο πάπας δεν παρασύρθηκε, να κάνει δημόσια δήλωση ενάντια στην μεταφορά των Εβραίων από τη Ρώμη.

«...Επειδή εδώ στη Ρώμη μάλλον δεν θα γίνουν άλλες γερμανικές ενέργειες όσον αφορά το εβραϊκό ζήτημα μπορεί να θεωρηθεί, ότι αυτό το δυσάρεστο για τις γερμανο-βατικανικές σχέσεις θέμα έχει ξεκαθαριστεί». Ξεκαθάρισμα, η γλώσσα προδίδει και θγάζει ψεύτη τον Βαϊτσέκερ που, κατηγορούμενος σαν εγκληματίας πολέμου στη δίκη της Νυρεμβέργης το 1947, ισχυρίστηκε με θράσος ότι δεν είχε ιδέα πως το Άουσβιτς ήταν στρατόπεδο θανάτου.

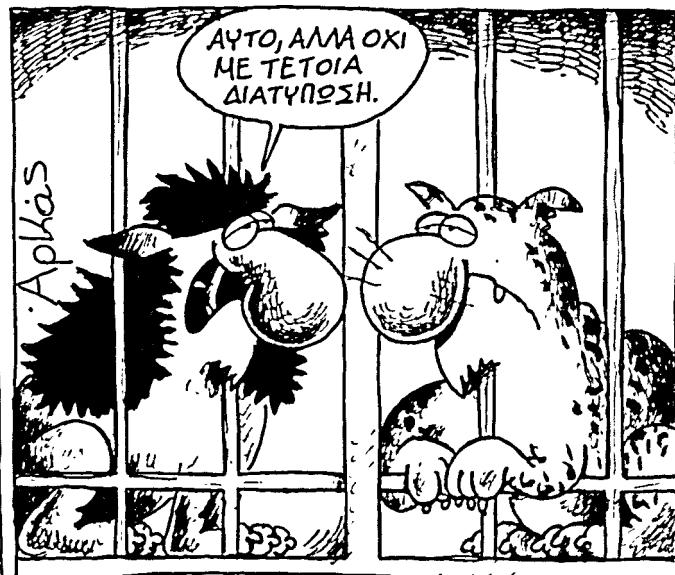
Το δικαστήριο παρ' ό,τι δεν το πίστεψε, τον καταδίκασε μόνο σε 7 χρόνια φυλάκιση και ο Βαϊτσέκερ ήταν πάλι μετά από 1 1/2 χρόνο ελεύθερος. Ζούσε με τις υψηλές υπαλληλικές συντάξεις του και με τα απομνημονεύματά του, στα οποία φλυαρεί, για την επίμονη αντίσταση του υπουργείου εξωτερικών ενάντια στην πολιτική των Ναζί στο εβραϊκό ζήτημα. Πέθανε σαν επίσημα τιμημένος πολίτης της Δυτικής Γερμανίας.

Ο αναγνώστης θα μας συγχωρέσει, που μιλάμε μόνο για τις γενοκτονίες των Εβραίων και όχι για παράδειγμα, για τα 20 εκατομμύρια Ρώσων που σκοτώθηκαν από τις δολοφονικές πολεμικές μηχανές των Ναζί στο 2ο παγκόσμιο πόλεμο. Όμως δυστυχώς ακόμα και σήμερα, όπως και στην περίπτωση Βαλντχάιμ, δημοσιεύονται στις δυτικές χώρες, αποκλειστικά ή κατά προτίμηση ντοκουμέντα για τη ναζιστική εποχή που αφορούν Εβραίους. Προφανώς για να μπορεί ο ρατσιστικός Σιωνισμός να τα εκμεταλλευτεί για τους σκοπούς του, όπως π.χ. τη δικαιολόγηση του (αποικιακού) «κράτους του Ισραήλ» στην κατεχόμενη Παλαιστίνη.

Καίν Άδελ

Στο επόμενο «το μήλο πέφτει κάτω από τη μηλιά».

Αphās
Ο Πανθηρής
και το
Λιοντάρι

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΡΟΚ

Στις 9 Μαΐου στο Σπόρνινγκ έγινε ROCK συναυλία από 23 μαθητικά συγκροτήματα. Την πρωτοβουλία για αυτή την εκδήλωση είχε αναλάβει η πολιτιστική επιτροπή του Ενιαίου πολυκλαδικού Λυκείου Αθήνας σε συνεργασία με τους μαθητές του σχολείου. Ήταν μια θαυμάσια ποιοτική παρουσία του μαθητικού δυναμικού. Παρ' ότι άπειροι οι διοργανωτές και ποικίλα τα συγκροτήματα, η προσπάθεια καρποφόρησε και η επιτυχία θα'ταν πιο μεγάλη χωρίς τις απειλές και τους εκβιασμούς των αστυνομικών που βλέπαν τον κάθε μαθητή - ακροατή σαν αναρχικό και επικίνδυνο στοιχείο, ιδιαίτερα τους μαθητές των γκρουπ που στην προσπάθεια να βγούνε για λίγο αέρα έξω τους πίεζαν ψυχολογικά σπρώχνοντάς τους, υποτιμώντάς τους... Επεισόδια δεν έγιναν γιατί τα παιδιά απέδειξαν πως είναι υπεύθυνοι και συνεπείς και ότι αγαπούν το ROCK το χέβι μέταλ την πανκ μουσική... και θέλουν να την αγαπήσουν και οι άλλοι. Αυτή ήταν η πρώτη προσπάθεια στην Ελλάδα των ROCK μαθητικών συγκροτημάτων και μάλιστα από φορέα της Εκπαίδευσης. Κάπου ο φόβος και ο πανικός στο άκουσμα ROCK άρχισε να σπάει. Ήδη είχαμε προβλήματα με τους διευθυντές σχολείων που δεν προωθούσαν την πρόσκληση συμμετοχής των γκρουπ και από καθηγητές του Ε.Π.Λ. υπήρξε ισχυρή άρνηση. Τελικά η συναυλία έγινε και άρεσε. Τα μουσικά ακούσματα συναγωνίζονταν τους επαγγελματίες, τα δε μέλη της κριτικής επιτροπής με τον Βαγ. Γερμανό, ανακοίνωσαν πως σ' όλους θα 'πρεπε να απονεμηθούν βραβεία γιατί ήταν υπέροχοι. Τυπικά διέκριναν τους Winter Water Colors τους Rebel's of Sixties και τις Lexis.

Σ.

Κ Κ Ε

ΤΟΜΗ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ;

Ίσως δεν το έχουν παρατηρήσει πολλοί αλλά είναι γεγονός: τελευταία, κι όχι μόνο προσυνεδριακά, πλήθυναν εντυπωσιακά οι δραστηριότητες του ΚΚΕ εντός και επί τα αυτά αυτού που αποκαλούμε «πολιτισμός». Πότε σε θέατρα και πότε στον Περισσό οργανώνονται, από το πολιτιστικό τμήμα της Κ.Ε. ή τον οργανισμό του Φεστιβάλ «ΚΝΕ-Οδηγητή», ένα σωρό εκδηλώσεις, Μουσικές βραδιές, κινηματογραφικά αφιερώματα, συζητήσεις για το τι μέλλει γενέσθαι...

Ως εδώ καλά! Το πολύ-πολύ κάποιος κακεντρεχής να μουρμουρήσει - ειδικά για τις δημόσιες συζητήσεις - ένα «κάλλιο αργά παρά ποτέ»... Το πρόβλημα αρχίζει όταν, ένας προσεκτικός παρατηρητής διαπιστώσει την κυριαρχία της μουσικής πάνω στις άλλες μορφές τέχνης, την κυριαρχία του τραγουδιού πάνω στη μουσική (αυτό δεν είναι και η εικόνα που κυριαρχεί στην κοινωνία που πρέπει να ανατρέψουμε!), την πολύ εύγλωττη σύμμανση «κλασική μουσική» για κάποιους καλεσμένους στον Περισσό και «Γλυκερία» για το λαό που μαζεύεται στη Φιλαδέλφεια...

Έτσι είναι σημαντικό να αντιπαραθέτεις από τις στίλβες του Ριζοσπάστη το συνδικαλιστή οικοδόμο που χαρακτήρισε υποπροϊόν την «Ευλαμπία» με τον Γιάννη Γιοκαρίνη. Αλλά είναι ανούσιο να δάζεις τον πρώτο να πει «ξέρω ότι κι εσείς παλεύετε» και να οδηγείς το δεύτερο σε διατυπώσεις του είδους «εγώ που μετά το νυχτερινό, στην Κοκκιανιά, έπαυα καθάρα!»

Με άλλα λόγια υπάρχει τομή όταν το ΚΚΕ ασχολείται με έναν τομέα που κάποτε θεωρούσε «δεύτερο» ή αδιάφορο, αλλά και μπόλικη συνέχεια όταν αντιγράφει την κυρίαρχη, γενικότερα ή στην αριστερά, αντίληψη για αυτόν το χώρο.

Βαγγέλης Δεληπέτρος

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ «ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ»

Πολλές οι διαμαρτυρίες για την Α', μεταδικτατορική, Πανελλήνια έκθεση Εικαστικών και από όλες τις πλευρές... «Κομμένοι», μη προσελθόντες, διαφωνούντες με τη διαδικασία κ.λπ. Ιδιαίτερα πρωτότυπη όμως αυτή του, απορριφθέντος, ζωγράφου Αλέξανδρου Αλιέα που καλεί τον κ. Κερασσή, πρόεδρο της Επιτροπής Επιλογής σε... μονομαχία! Πέντε πίνακες του ενός εναντίον πέντε πινάκων του άλλου...

Από το κείμενο που συνοδεύει την «πρόσκληση» και η παρακάτω επισήμανση για τη ζωγραφική:

«Τώρα τελευταία μάλιστα έχει καταλήξει να είναι λίγη διακόσμηση+πολλές δημόσιες σχέσεις+τοάμπα ούισκι. Αυτή η ζωγραφική της μιας χρήσης - και δεν εννοώ το οικονομικό μέρος - αυτό το τσάι των καθώς πρέπει κυριών, αυτός ο «Μεγάλος Ύπνος», όχι μόνο πλάσζεται αλλά, έχει επικρατήσει σαν η σύγχρονη μορφή γραφής και Αγωνίας. Μάλιστα. Αν κάπ αξιοζει απ' αυτήν την ιστορία είναι τα φουτίκια και το ούισκι».

Β.Δ.

Κ Ρ Ι Σ Η

ΜΙΛΑΤΕ ΡΩΣΙΚΑ

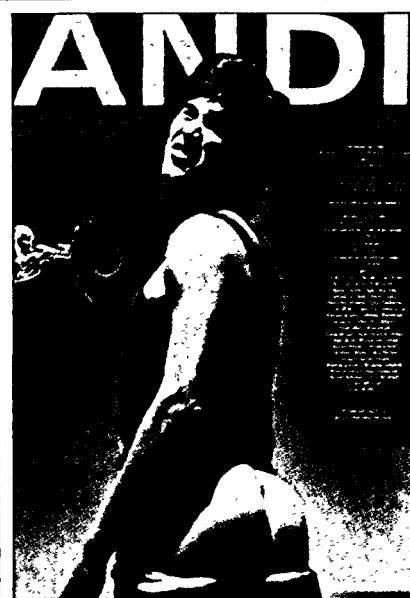
Λοιπόν, κρίση του σινεμά ή σινεμά της κρίσης; Τίποτα. Σε πείσμα της γενικευμένης σύγχισης, του ταμείου και του βλέμματος, η περίοδος που μόλις έληξε, μάλλον ευρωστία προδίδει. Μεγάλος αριθμός νέων φιλμ, ουρές ύστερα από πολύν καιρό, σε κεντρικές τουλάχιστο αίθουσες. Για την επικίνδυνη στασιμότητα της εγχώριας παραγωγής επώθησαν πολλά, θαρρείς μόνο για να κάνουν πιο επιτακτική την ανάγκη διατύπωσης ορισμένων προτάσεων, στην πρώτη ευκαιρία. Για την ώρα, τα αμερικάνικα προϊόντα εξακολουθούν να κατακλύζουν την αγορά, με το «Πλατούν» από το Βιετνάμ και τα τέσσερα όσκαρ να βρίσκονται άνετα στην πρώτη θέση της λίστας των εμπορικών επιτυχιών (περίπου 200.000).

Την ίδια στιγμή, στα διεθνή φεστιβάλ οι σοβιετικές δημιουργίες κερδίζουν βραβεία κι εντυπώσεις. Τα κυκλώματα διανομής, ωστόσο, δεν πραγματοποιήσαν ακόμα τη δική τους περεστρόικα. Μ' αποτέλεσμα, οι ταινίες που μιλάνε ρωσικά να μην επισκέπτονται την Ελλάδα. Ως το φθινόπωρο, έστω, που η Πανελλήνια Ένωση Κριτικών Κιν/φου σχεδιάζει να παρουσιάσει αναπροσωπευτικά φιλμ της πρόσφατης σοβιετικής παραγωγής.

Α.Τ.

Τρεις, στην «Παγίδα του νόμου».

Αναγνώστες μας ανακάλυψαν στο Spiegel (16.3) τη γερμανική έκδοση του ANTI. Μετά την έκδοση του Σχολιαστή στη Μόσχα (βλ. πρωταπριλιάτικο τεύχος), ένα άλλο ελληνικό περιοδικό σπάει τα σύνορα, αναθεωρώντας μάλιστα την άποψή του για τα εξώφυλλα. Καλή επιτυχία!

Γιον Βόιτ, Έρικ Ρόμπερτς πάνω στο «Τραίνο της μεγάλης φυγής».

Χ Ε Ι Μ Ε Ρ Ι Ν Α Α Γ Ο Ρ Α

ΦΡΑΟΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΙΜΑ

Κάννες, φράουλες και θερινά συμπίπτουν χρονικά. Όπως η λάμψη των αστέρων, οι δροσερές γεύσεις και η ταλαιπωρημένη μνήμη των παλιότερων ταινιών. Τα χειμερινά, όμως, σινεμά που έκλεισαν με συνολικό αριθμό εισιτηρίων 20% μικρότερο από πέρσι, «διαφημίζουν» ουσιαστικά την αιμοβόρα διάσπαση της κρίσης της αίθουσας, σαν αποτέλεσμα μιας καθυστερημένης διευθέτησης. Δορυφορική τηλεόραση, βίντεο, κινηματογράφος, αναζητούν παντού την καινούργια ισορροπία, στις κοινωνίες του θεάματος. Εδώ, ακόμα και η «απελευθέρωση» της πηχής του εισιτηρίου, προκαλεί αμηχανία στους άμεσα ενδιαφερόμενους.

Α.Τ.

Ο Ι Δ Ε Κ Α Κ Α Λ Ε Σ

ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

Πριν δώσουμε, σαν τα ταμπλώ των κλειστών κινηματογράφων, ραντεβού το Σεπτέμβριο, κι ενώ οι χιλιοπαιγμένες ταινίες θα κάνουν ξανά βόλτες στα θερινά, ας θυμηθούμε όσες στη διάρκεια του χειμώνα μας έκαναν πιο αισιόδοξους. Μπορεί να το επαναλάβουν και σε υπαίθρια, ενδεχόμενη συνάντηση: «Θυσία» του Ταρκόφσκι, «Ραν» του Κουροσάβα, «Η Χάνα και οι αδερφές της» του Γ. Άλλεν, «Η πράσινη ακτίδα» του Ρομέρ, «Νιτετέκβ» του Γκοντάρ, «Μόνα Λίζα» του Τζόρνταν, «Το τραίνο της μεγάλης φυγής» του Κοντσαλόφσκι, «Στην παγίδα του νόμου» του Τζάρμους, «Μύγα» του Κρόνενμπεργκ, «Χορεύοντας μ' ένα ξένο». Δέκα. Και καλές.

Α.Τ.

ΠΑΚΕΤΑ ΤΩΝ 3

Σταθερή φιλία συνδέει τις εκπλήξεις και τους οκνηρούς. Αντίθετα, όσοι αναγνώρισαν τη δυναμική που έκρυβε η «αναπάντεχη» εισπρακτική επιτυχία μερικών δημιουργών, τα προηγούμενα χρόνια («Το σκοτεινό αντικείμενο του πόθου» του Μπουνιουέλ – «Η ταυτότητα μιας γυναίκας» του Αντονιόνι – «Παρίσι, Τέξας» του Βέντερς), δεν ξαφνιάστηκαν με τη φετινή επιβεβαίωση του φαινομένου. Ταινίες, λοιπόν, θεωρούμενες (είναι γνωστό ποιοί, στην υπηρεσία ποιών σκοπιμοτήτων, σπεύδουν να διακρίνουν τις ταινίες σε κατηγορίες μ' εξωκαλλιτεχνικά κριτήρια) εξαιρετικά προσωπικές, «δύσκολες», απρόσιτες σχεδόν από το πλατύ κοινό, αποζημίωσαν με το παραπάνω θεατές και εισαγωγείς, απογοητεύοντας κάποιους άλλους, μόνιμα απορνημένους.

Έτσι, από το «Χάνα και οι αδελφές της» του Γούντντ Άλλεν (100.000 εισιτ.) και το «Ραν» του Ακίρα Κουροσάβα (70.000) ως τις λιγότερο φημισμένες, «Δίχως στέγη, δίχως νόμο» της Ανιές Βαρντά και το «Χορεύοντας μ' έναν ξένο» του Μαρκ Νιούελ, αρκετές ακόμα ξεπέρασαν τις 40.000 και τις 50.000 εισιτ. («Θυσία» του Ταρκόφσκι, «Στην παγίδα του νόμου» του Τζάρμους). Ξεκάθαρα, οι ευκαιριακοί θεατές καλύπτονται πια με το βίντεο, οι πραγματικοί κινηματογράφοι παρακολουθούν σταθερά τις αξιόλογες δημιουργίες.

Μόνο που ορισμένες απ' αυτές προβάλλονται στην ελληνική αγορά, χάρη στο «πακέτο» των διανομών εξωτερικού, που υποχρεώνουν τους αντίστοιχους δικούς μας, για παράδειγμα να προωθήσουν δυο φιλμ του Μπουνιουέλ («Κρυφή γοητεία της μπουρζουαζίας» – «Το φάντασμα της ελευθερίας») με δέλεαρ την εκμετάλλευση του «Ραν». Το ίδιο, με την «Αποστολή» του Ρόλαντ Τζόφε (βραβείο στις Κάννες και ο ντε Νίρο πρωταγωνιστής) ήρθαν το «Χορεύοντας μ' ένα ξένο» και το «Δωμάτιο με θέα» του Τζέημς Άιβορν. Κι όταν οι «υποχρεώσεις» αποδίδουν μεγαλύτερα κέρδη από τις «δικαιολογήσεις», οι ιθαγενείς επιχειρηματίες κουνάνε το κεφάλι, φυσικά χωρίς σημασία.

Ανδρέας Τύρος

ΕΓΧΡΩΜΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

του ΠΕΡΙΚΛΗ ΚΟΡΟΒΕΣΗ

Όταν κρυώνω σκέφτομαι το καλοκαίρι. Όταν είμαι μόνος και άκεφος, σχεδόν μηχανικά ξεφυλλίζω κανένα περιοδικό. Απ' αυτά που λέμε μεγάλης κυκλοφορίας και καζεύω τις έγχρωμες φωτογραφίες. Δεν διαβάζω. Το διάβασμα απαιτεί ενεργητικότητα. Η φωτογραφία ξεκουράζει. Έχω κατάθλιψη και έχω ανάγκη από μια συντροφιά. Δηλαδή βρίσκομαι σε ποιητική διάθεση. Θα μπορούσα να μιλήσω για κείνη. Να γράψω ένα ποίημα ή ένα γράμμα. Ακόμα να τηλεφωνήσω. Η αθωότητα προ πολλού μ' έχει εγκαταλείψει. Χαμογελάω. Δεν είμαι ποιητής. Αλλά είμαι ένα νούμερο μέσα στον επιδιωκόμενο-στόχο-κάποιας εταιρίας και με θέλει καταναλωτή της.

Ανάμεσα σε μένα και το καλοκαίρι, υπάρχει μια ολόκληρη Οδύσσεια. Όλα τα γραφεία ταξιδιών, όλες οι αεροπορικές εταιρίες, όλες οι εξωτικές παραλίες, όλα τα μαγευτικά χωριουδάκια ή τ' ακριβά ξενοδοχεία, συναγωνίζονται για να με κερδίσουν έναντι κάποιου αντίμου που πρέπει να καταβάλω. Οι έγχρωμες φωτογραφίες με κατακλύζουν με χιλιάδες πληροφορίες. Καταλαβαίνω ένα και μόνο πράγμα. Οι ελλείψεις μου σε διάφορα αγαθά είναι τεράστιες. Προηγούμενα δεν το είχα καταλάβει. Τώρα βλέπω πως δεν έχω τη νέα Philishave για να ξυρίζομαι άκοπα, δεν έχω παπούτσια Timberland που εισάγονται από την Αμερική, δεν έχω κοστούμι λινό καφέ Valentino.

Χιλιάδες ονόματα. Χιλιάδες προϊόντα, προϊόντα που δεν είναι μονάχα προϊόντα. Είναι οι διάφοροι ορισμοί της ευτυχίας και της ευδαιμονίας. Είναι η σύγχρονη θεία κοινωνία για να περάσεις στο βασίλειο των Μακάρων. Και αφού πια έχουν αποκτηθεί όλα, δεν λείπει παρά η σύγχρονη Πανδώρα. Και το «Play Boy» γεννιέται. Στο τεύχος 16 της Ελληνικής Έκδοσης, διαβάζω ένα τίτλο: «Δυο καλλονές ένα όνειρο» Υπότιτλος: «Ένα αεροδυναμικό αυτοκίνητο και μια ωραία γυμνή κοπέλα, Η Σαρ Ελλάς 1985, Σαρπίνια Δαμιανίδου, φωτογραφίζεται για το περιοδικό μας». Ανθολογώ λίγο το κείμενο της παρουσίασης των φωτογραφιών. «... Η Σαρπίνια των είκοσι Μαϊών είναι κιάλας γυναίκα που στο πέρασμά της κάνει να ριγούν οι καρδιές και άλλα ζωτικά όργανα του αρσενικού πληθυσμού. Η Nissan Nid, μια κούκλα από καλή γενιά, ... για άλλους ανταγωνιστές της στις καρδιές των εραστών του ιλιγγίου, βρίσκονται ακόμα στο μακρινό μέλλον: εξακλύνηδρος κινητήρας με 24 βαλβίδες, τέσσερις εκκεντροφόροι και τροφοδοσία με ηλεκτρονικά ελεγχόμενο ψεκασμό... Αν όλα αυτά δεν σας λένε και πολλά πράγματα, μην μπειτε στον κόπο να διεκδικήσετε την κούκλα της Nissan. Αλλά ούτε και την καρδιά της Σαρπίνιας. Το νόημα σαφές και οι αξίες ίδιες. Και τα δυο διεκδικούνται και τα δυο μπορούν ν' αποκτηθούν. Ένα τόσο ωραίο αυτοκίνητο απαιτεί μια τόσο ωραία γυναίκα, μια τόσο ωραία γυναίκα απαιτεί ένα τόσο ωραίο αυτοκίνητο. Δυο προϊόντα υψηλής τεχνολογίας.

Το κλειδί και για τα δυο είναι το χρήμα. Αυτή η απόλυτη δύναμη που δεν έχει ανάγκη να δικαιολογηθεί. Η απόκτηση του χρήματος, μ' όποιο μέσο, ισοδύναμο της ελευθερίας. Ανάμεσα στα προϊόντα υπερπολυτελείας, το γυμνό γυναικείο κορμί κατέχει μια εξεχούσα θέση. Ένα τέτοιο προϊόν απαιτεί και ανάλογα πλαίσια. Χρυσίνες ξενοδοχείων, εντυπωσιακοί κήποι, κολλυγουπάνες κρεβατοκαμαρές κ.λπ. Τα γυμνά γυναικεία κορμιά αναπόσπαστο ντεκόρ της χλιδής και του πλούτου. Και φυσικά αυτό δεν είναι πορνεία. Η πορνεία θέλει μίζερα πλαίσια, έχει ταξικά κριτήρια.

Το γυμνό στην τέχνη μ' αρέσει. Μένω πάντα έκθαμβος στα γυμνά των μεγάλων φωτογράφων (που δεν χρειάζεται ντε και καλά να 'ναι φίρμες). Αλλά τα γυμνά που βλέπω στο Play Boy (και όχι μόνο σ' αυτό) με θλίβουν και αισθάνομαι μια βαθιά λύπη για τα μοντέλα. Πρέπει να έχουν είκοσι Μαΐους ή και λιγότερο. Αλλά όχι πολύ περισσότερο. Την ηλικία δηλαδή που έχουν οι φαντάροι. Κάπου συνδυάζονται και τα δυο στο μυαλό μου. Λες και υπάρχει μια ίδια αντιμετώπιση από τον ίδιο μηχανισμό. Τα νεανικά αυτά κορμιά ανήκαν πάντα σε κάποιον άλλο ιδιοκτήτη, εκτός από τους ίδιους.

Τα κορμιά των φαντάρων συχνά γεμίζουν τους κάμπους. Όχι για πικνίκ, αλλά για θάνατο. Κατά κανόνα τα εκατομμύρια των νεκρών φαντάρων είναι στην ηλικία της Σαρπίνιας. Κάποιος άλλος αποφάσισε αυτή την μοίρα, όπως και κάποιος άλλος αποφάσισε ποιες γωνιές του γυμνού μοντέλου θα φωτογραφηθούν και με ποιους φωτισμούς. Και στην πια και την άλλη περίπτωση τα κορμιά «συσκευάστηκαν» ομοιόμορφα (όπως όλα τα τυποποιημένα προϊόντα) για να διατεθούν παραπέρα.

Σκέφτομαι τον έρωτα. Όπως τον έχω ζήσει (η έχει μείνει δηλαδή) ή όπως θα 'έθελα να τον ζήσω. Όλα φευγαλέες σκιές. Θυμάμαι ένα ξαφνικό γέλιο και πρόσεξα πόσο άσπρα και κοφτερά δόντια είχε. Θυμάμαι μια φορά που ήρθε από την αγορά με ένα καλάθι φρέσκα φρούτα και λαχανικά. Ένα τραγούδι που ακουγόταν από το μπάνιο. Ο αποχωρισμός, η αναμονή, η προδοσία, το μίσος, η σκοτεινή πλευρά του έρωτα. Τα μάγια. Θα μπορούσα να συνεχίσω. Μια μικρή ταϊγγάνα, περιμένοντας το πλοίο, είχε κάτσει πάνω στην καρότσα του φορτηγού, φορτωμένη κιλίμια και θήλαζε το μωρό της. Δεν έχει νόημα να συνεχισθεί η απαρίθμηση. Το ερωτικό ούτε προσδιορίζεται ούτε κατανοείται. Το ζεις ή δεν το ζεις. Δεν υπάρχει υποκατάστατο.

Η στο σημείο που υπάρχει προσδιορισμός, υποκατάστατο, τότε έχουμε ένα εμπόρευμα μέσα σε μια αγορά υπερανεπτυγμένη. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές έχουν τον λόγο. Π.χ. στη Γαλλία, που το κάθε σπίτι έχει τσάμπα από τον αντίστοιχο ΟΤΕ, ένα τερματικό (minitel) μπορείς με κάποιο κωδικό και με κάποιο χοντρό λογαριασμό να βρεις τον ερωτικό σου σύντροφο είτε με την μορφή μιας κασέτας είτε με τη μορφή κάποιου διαλόγου στο γαλι.

Είναι γνωστό πια. Ό,τι είναι προσωπικό δεν χωράει στους νόμους της αγοράς, είναι εκτός κοινωνικού χώρου. Ελευθερία και αγορά, για τις σημερινές κοινωνίες, είναι έννοιες ταυτόσημες.

Μερικοί γκρινιάζουν όλη την ώρα για τη ζωή τους. Μερικοί άλλοι, απλά δεν μπορούν να την αντέξουν. Οι Green On Red βαθιά μέσα τους θα 'θελαν όλα να πήγαιναν καλά στον κόσμο κι οι ίδιοι να έπαιζαν τραγούδια σε γάμους και πανηγύρια. Όμως, (κι εδώ είναι η μεγάλη τους αξία) δεν κλείνουν τα μάτια σε ό,τι συμβαίνει γύρω τους, κι όσο κι αν τους πονάει, γι' αυτό γράφουν και τραγουδάνε. Από αυτό το συγκρότημα που δίδαξε με τις συναυλίες του στη χώρα μας, είχαμε κοντά μας τον κιθαρίστα Chuck Prophet IV στην πολύ ενδιαφέρουσα κουβέντα που ακολουθεί.

Χρήστος Μόσιαλος

ΜΙΛΟΥΝ ΟΙ GREEN ON RED

IT'S ONLY ROCK'N ROLL

Σχ.: Πώς σου φάνηκε ο κόσμος στις συναυλίες σας;

Chuck: Το ακροατήριο είχε μεγάλο ενθουσιασμό και είχε εντυπωσιαστεί από μας. Ίσως βοηθάει και ο καιρός και τελικά καταλαβαίνουν τη μουσική μας καλύτερα απ' τους Βορειοευρωπαίους. Οι Βόρειοι δεν την καταλαβαίνουν τόσο καλά, είναι πιο σφιγμένοι.

Σχ.: Είναι κρίσιμα μαζί σας;

Chuck: Όχι μωρέ, ήταν πάντοτε εντάξει μαζί μας αλλά έχουν άλλο τρόπο για να μας δείχνουν την εκτίμησή τους. Στη Νότια Ευρώπη τα ακροατήρια είναι πιο ζεστά και υπάρχει περισσότερος ενθουσιασμός. Έχουν περισσότερο feeling!

Σχ.: Μήπως είναι και πιο απαιτητικοί;

Chuck: Μπα, ευχαριστιούνται πολύ εύκολα.

Σχ.: Δεν είχαμε και συχνές επισκέψεις από γκρουπ μέχρι τώρα. Και ξαφνικά γίνεται χαμός, έρχεστε εσείς, οι Wipers, οι Sonic Youth, ο David Thomas. Αλλά ως τώρα λίγοι ξέρανε καλά τα νέα Αμερικάνικα γκρουπ. Ήταν γνωστά τα Ευρωπαϊκά και περισσότερο τα death group που έγιναν και μόδα...

Chuck: Αυτό συμβαίνει παντού ξέρεις, ο κόσμος ψάχνει για κάτι διαφορετικό. Εμείς παίζαμε πάντοτε αυτό που θέλαμε κι ο κόσμος ίσως δεν ήταν έτοιμος να το δεχτεί. Αλλά κουράστηκαν απ' ό,τι γινότανε, στην Αγγλία ήτανε νεκρά, ήτανε σα μια μεγάλη τρύπα, κι έτσι στράφηκαν σε μας. Στην Αμερική είχαμε ήδη αναγνωριστεί, θέλει όμως καιρός για να τα καταφέρεις παντού.

Σχ.: Στην Ελλάδα πάντως ανεβαίνετε αρκετά!

Chuck: Τό 'χω προσέξει κι εγώ αυτό. Στην Ελλάδα και σε κάποιες άλλες Ευρωπαϊκές χώρες τα πράγματα δεν είναι τόσο υποταγμένα στη διαφήμιση όπως στην Αμερική. Στην Αμερική υπάρχουν τα πάντα αλλά πρέπει να ψάξεις αρκετά για να τα βρεις. Εκεί μπαίνει πολύ στη μέση και κυριαρχεί η διαφήμιση: το MTV, το εμπορικό ράδιο. Αλλά δε με νοιάζει γιατί όταν θέλω ν' ακούσω κάτι, ακούω ό,τι μου αρέσει. Δεν περιμένω από το ράδιο να μου φέρει τη μουσική στο πιάτο και δε με πειράζει κάποιος άνθρωπος να διαχειρίζονται τις πωλήσεις των δίσκων μας. Και αν οι Tears for Fears πουλάνε τόννους δίσκων, τόσο το καλύτερο, γιατί είναι στην ίδια εταιρία με μας και πληρώνουν τα έξοδα ολονών. Δε θα με πείραζε να έχουμε κι εμείς ένα χιτ. Θα μου άρεσε όλοι να μας ακούνε. Θα μου άρεσε οι νοικοκυρές να χορεύουν στις κουζίνες τους με τα τραγούδια μας. Αλλά αυτό θα πάρει αρκετό χρόνο για να γίνει...

Σχ.: Αισθάνεστε σαν μέλος ενός κιθαρίστικου νέου ρεύματος με τους R.E.M. τους Dream Syndicate, τους Del Fuegos κ.ά.;

Chuck: Έχουμε αρκετά κοινά πράγματα μαζί τους. Είμαστε της ίδιας ηλικίας, μεγαλώσαμε ακούγοντας την ίδια μουσική είμαστε όλοι Αμερικάνοι. Έχουμε και φιλία με αρκετούς απ' αυτούς. Δεν νομίζω όμως ότι όλοι φτιάχνουμε ένα ρεύμα. Εγώ δε θα τό 'λεγα έτσι, δεν αισθανόμαστε σαν μέλη κάποιας ομάδας, σα να λένε οι guitar-bands. Πάντοτε κιθάρες παίζαμε κι έτσι πάντοτε guitar-band είμαστε. Άμα θέλεις να το ονομάσεις ρεύμα, πέστο όπως θέλεις, εσύ γράφεις γι' αυτό. Εμείς απλά το κάνουμε!

Σχ.: Η ταξινόμηση έρχεται από την Αγγλία και οι Άγγλοι νοιάζονται πολύ για το στυλ.

Chuck: Πάρα πολύ. Αλλά αυτό που παίζουμε εμείς είναι πολύ φυσικό. Πάντοτε έτσι έπαιζα μουσική. Την πρώτη φορά που έπιασα μια κιθάρα, κάποιος μου 'πε: «να ένα τραγούδι, είναι του Neil Young και πάει κάπως έτσι» τρία ακόρντα μόνο. Και μετά μπαίνεις σ' ένα γκρουπ, κι αυτά τα ακόρντα τα παίζεις ακόμα, είναι μια φυσική διαδικασία. Η μουσική που παίζουμε βασίζεται στην country στο blues, στα πράγματα που ακούγαμε όταν είμαστε πιτσιρικάδες, τους Byrds, στους Jefferson.

Σχ.: Ακούς μαύρη μουσική, σ' αρέσει το Hip-Hop;

Chuck: Μ' αρέσει είναι σπουδαίο. Είναι για τους μαύρους κάτι σαν το garage-Rock. Στα sixties όταν πρωτοβγήκανε οι ηλεκτρικές κιθάρες ήτανε πολύ φτηνές κι όλοι μάθανε να παίζουνε το Luie-Luie, αυτό ήτανε τότε το γκαράζ. Σήμερα οι garage band έχουνε beat-box. Τα παίρνουνε απ' τα σουπερ μάρκετ, τα βάζουν να παίζουν κι αρχίζουν να ραπάρουν. Αυτό είναι πολύ σπουδαίο και δεν κοστίζει ιδιαίτερα. Αν είσαι μαύρος στην Αμερική είναι δύσκολο να παίξεις τη μουσική που ακούγεται στο ράδιο με όλα αυτά τα συνθεσάιζερ και τον πανάκριβο

εξοπλισμό.

Σχ.: Για τα Farm και Band Aid τι γνώμη έχεις;

Chuck: Παίξαμε στο Farm Aid και ήταν εντάξει. Δε μας πείραξε να το κάνουμε, αλλά δεν ξέρω αν τους βοηθήσαμε τελικά. Είναι μια μεγάλη ιστορία και θα μπορούσαμε να συζητάμε για μέρες. Οι πιο πολλοί αγρότες ψήφισαν δεξιά, και αρκετοί λέγανε ότι δε θέλουν καμιά βοήθεια. Αυτή δεν είναι η πρώτη αγροτική κρίση στην Αμερική, είχαμε πολλές ως τώρα. Αλλά είναι πολύ μπερδεμένη η κατάσταση.

Σχ.: Τι σκέφτεσαι για τη γενική πολιτική κατάσταση;

Chuck: Δεν ξέρω...

Σχ.: Η γενιά των Sixties είναι όμως τώρα στην εξουσία.

Chuck: Ναι, έχει πλάκα όπως ήρθαν έτσι τα πράγματα.

Σχ.: Νομίζεις ότι θα συμβεί και με σας το ίδιο μετά 20 χρόνια;

Chuck: Πολιτικά ή κοινωνικά;

Σχ.: Και τα δυο, δεν έχει σημασία. Μπορεί να ψηφίζεις αριστερά και νά 'σαι δεξιός και το αντίθετο.

Chuck: Αυτό είναι πολύ σωστό. Δεν είναι πάντα η αλήθεια η δεξιά ή αριστερά, πολλές φορές τα πράγματα είναι κάπου στη μέση. Κάτι τέτοιο συμβαίνει και με την αγροτική κρίση. Μερικές αντιλήψεις της δεξιάς άλλωστε, είναι σωστές. Εκείνο που προσπαθώ είναι να είμαι ρεαλιστής, να βλέπω τα πράγματα όπως είναι. Αλλά δε θεωρώ τον εαυτό μου σαν ένα είδος πρεσβευτή της Αμερικής για νά 'ρχομαι εδώ και ν' απαντάω σε πολιτικές ερωτήσεις. Κι εγώ μπερδεμένος είμαι και έχω τόσες ερωτήσεις όσες κι εσείς. Προσπαθώ να έχω όσες περισσότερες πληροφορίες γίνεται για να παίρνω μόνοι μου αποφάσεις.

Σχ.: Όλη αυτή η ιστορία με τις συνεχείς μετακινήσεις και συναυλίες πώς σου φαίνεται;

Chuck: Φρίκη!

Σχ.: Μπορείτε κάθε φορά να παίζετε με κέφι;

Chuck: Είναι πολύ δύσκολο. Πρέπει να πίνεις για να φτιάχνεις τα κέφια σου. Καμιά φορά κανένας δεν τραβάει και παίζουμε σκατά. Αλλά πρέπει να παίζεις καλά κάθε βράδυ και έτσι μερικές φορές αναγκάζεσαι να πίνεις πολύ για να τα καταφέρεις.

Σχ.: Το Platoon το είδες;

Chuck: Μεγάλη ταινία. Ο Όλιβερ Στόουν είναι μεγάλος συγγραφέας.

Σχ.: Πιστεύεις ότι το Βιετνάμ θα ξανασυμβεί στη Νικαράγουα;

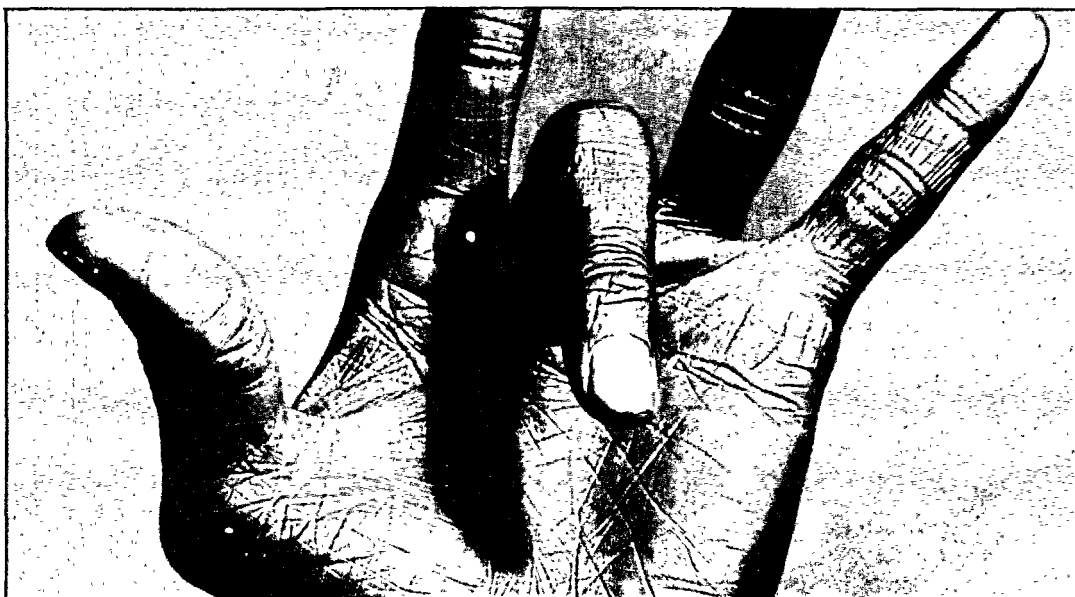
Chuck: Κατά κάποιο τρόπο συμβαίνει ήδη. Τώρα είναι πιο πονηροί όμως και φυλάγονται περισσότερο.

Σχ.: Δε στέλνουν στρατό πια, στέλνουν χρήματα!

Chuck: Σωστά, αλλά έχουν και κόσμο εκεί κάτω, έχουν στείλει εκπαιδευτές. Στο νέο μας δίσκο υπάρχει ένα τραγούδι που λέει για αυτά τα πράγματα το Born to fight. Μιλάει για ένα τύπο που πήγε στο Salvador να πολεμήσει με τους δεξιούς, κι όταν είδε τις σφαγές, τό 'σκασε στα βουνά και πήγε με τους αντάρτες. Κι αυτό είναι που θέλουμε να πούμε στον κόσμο, ότι μπορούν να διαλέξουν. Τους λέμε μια ιστορία, όχι όπως οι U2 και ο Joe Strummer, «κάνε αυτό και κάνε εκείνο». Ένα τραγούδι σαν το Born to fight είναι απλά μια ιστορία δεν παίρνει κανενός το μέρος. Απλά λέει, έτσι έχουν τα πράγματα, θγάλε μόνος σου το συμπέρασμα...

ιστορική, λαογραφική, κοινωνιολογική, σημειολογική
και κοινωνικογλωσσολογική
προσέγγιση
της χειρονομίας του κωλοδάχτυλου

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΑΣ

**Αφιερωμένο στον υπουργό Παιδείας κ. Τρίτση
τον καθηγητή γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου
Αθηνών κ. Μπαμπινιώτη,
τον κ. Δ. Σαβδόπουλο
και σ' όλους τους μαθητές
που θέλουν να μάθουν Αρχαία Ελληνικά.**

κατ' αρχάς για τον κύκλο της κότας. Και φυσικά θα αναρωτηθείτε τι σχέση μπορεί να έχει το κωλοδάχτυλο με τον κύκλο ενός πτηνού. Θα σας εξηγήσω.

Η χειρονομία του κωλοδάχτυλου είναι μια μεταφορά στους κώδικες της ανθρώπινης επικοινωνίας μιας πολύ γνωστής, σ' όσους εκτρέφουν κότες κίνησης. Είναι γνωστό, ιδιαίτερα στους οικολόγους, πως η βιομηχανία μας απομακρύνει από τη φύση αλλά η σύγχρονη αυτοματοποιημένη εκτροφή των κοτόπουλων μας απομακρύνει και από την παράδοση. Η κίνηση αυτή έχει ξεχαστεί σήμερα ή αγνοείται τελείως από τους νεαρούς κατοίκους των μεγαλουπόλεων. Στις αγροτικές περιοχές, καθημερινά σχεδόν, οι ενδιαφερόμενοι να μάθουν αν μια κότα θα γεννήσει, την έπιαναν και με το δάχτυλο πίεζαν την κωλοτρυπίδα της. Αν σταματούσε σε κάτι σκληρό, ήταν σημάδι πως η κότα θα γεννούσε. Αν το δάχτυλο έμπαινε πιο βαθιά σήμαινε πως θα περάσουν το Πάσχα χωρίς αυγά. Η κίνηση αυτή δεν γίνεται μόνο στη σημερινή εποχή σε αγροτικές περιοχές αλλά ήταν ευρύτατα διαδομένη και στον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Σύμφωνα με τον Σχολιαστή (!), η πρωταρχική σημασία του σκιμαλίζω, είναι «τό τόν μὲν μέσον δάκτυλον εἰς τὸν πρωκτὸν τοῦ ὀρνέου ἐμβαλλεῖν» και «τό τῷ μικρῷ δακτύλῳ τῶν ὀρνέων ἀποπειράσθαι εἰ ὠτοκοῦσι».¹²

Στην ελληνική ύπαιθρο υπάρχει το ρήμα «αυγο-λογάω»¹³, που πήρε αργότερα τη σημασία του προσβάλλω κάποιον, τον εξευτελίζω, τον υποθιβάζω αφού έχει τη σημασία του «πιάνω τον κύκλο, βάζω κωλοδάχτυλο». Στη Λέσβο ακούγεται το ρήμα «προσφουλώ» και σημαίνει «κοιτάζω αν έχει η ὄρνιθα τ' αυγό», ενώ «πρόσφου-

λας» είναι ο ακουστηρτζής (ωτακουστής) και ο αδιάκριτος¹⁴.

Αν και έχουν γίνει άπειρα κωλοδάχτυλα καθ' όλη τη διάρκεια της παγκόσμιας ιστορίας της χειρονομίας, το πιο διάσημο ήταν αυτό του Διογένη προς το Δημοσθένη, όταν θέλησε κάποτε να τον χλευάσει¹⁵. Δεν αναφέρω το περιστατικό σαν χαριτωμένο ιστορικό ανέκδοτο αλλά σαν μια κοινωνική πραγματικότητα. Η χειρονομία του κωλοδάχτυλου γίνεται μόνο ανάμεσα σε άντρες. Και για να περάσουμε από την ιστορία και την λαογραφία στην σημειολογία και την επικοινωνιολογία (Kommunikationswissenschaft) η πραγματοποίηση της χειρονομίας απαιτεί έναν πομπό και ένα δέκτη. Ο αριθμός δεν μας ενδιαφέρει. Είναι δυνατόν ο πομπός να είναι πολλοί άντρες –όπως στο γήπεδο– όπως και ο δέκτης –οι οπαδοί της αντίπαλης ομάδας. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο πομπός και δέκτης να ταυτίζονται: πρόκειται για τους άντρες που κάθονται μπροστά στον καθρέφτη και κάνουν τη χειρονομία προς το είδωλό τους. Φυσικά ο καθένας είναι ελεύθερος να κάνει ό,τι θέλει μπροστά στον καθρέφτη αλλά όταν πρόκειται για τη σημασιολογική λειτουργικότητα μιας χειρονομίας πρέπει να είμαστε προσεκτικοί.

Με την χειρονομία ο πομπός στέλνει ένα μήνυμα κωδικοποιημένο που η αποκωδικοποίηση παρουσιάζει ανυπέρβλητα εμπόδια και δημιουργεί πολλές φορές παρεξηγήσεις μεταξύ των αντρών. Ανάλογα με τις προθέσεις του πομπού και του δέκτη επισημαίνουμε τρεις διαφορετικές σημασίες του μηνύματος:

ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ, τον Οιδίποδα Τυραννο, τον Πλάτωνα, τις Τρωάδες, τις Όρνιθες, τον Μέγα Αλέξανδρο, εκτός από τα φώτα του πολιτισμού, οι αρχαίοι πρόγονοί μας μας άφησαν και μια χειρονομία, που σε καμιά περίπτωση δε θα πήγαινε το μυαλό μας πως η προέλευσή της ανάγεται στο Χρυσό Αιώνα του Περικλέους: την χειρονομία του κωλοδάχτυλου¹.

Η χειρονομία είναι γνωστή, και εν χρήσει, σ' ολόκληρο τον αγγλοσαξωνικό κόσμο, τον λατινόφωνο και, φυσικά, σ' ολόκληρο τον ελληνισμό και ιδιαίτερα στον απόδημο, που έχει έτσι την ευκαιρία να διαδόσει ακόμα μια πτυχή του αρχαίου ελληνικού πνεύματος στους θάρβαρους λαούς. Δεν έχει διαδοθεί ακόμα στους Σοβιετικούς, τους Κινέζους, στην Αφρική και σε νησιά του Ειρηνικού Ωκεανού.

Παρατήρησα τη χειρονομία του κωλοδάχτυλου σε χωρικούς του Μαρόκου αλλά οι άνθρωποι δεν ήξεραν να μου εξηγήσουν την προέλευση αυτής της συνήθειας. Δημιούργησα προς στιγμή την εντύπωση πως, ίσως την μετέδωσαν Νεοέλληνες τουρίστες, και δη νέοι, αλλά η υπόθεσή μου αποδείχτηκε ανεδαφική, γιατί τις επόμενες μέρες μου εξήγησαν πως την θυμούνται να την έκαναν οι παππούδες τους. Μετά από πολύχρονες έρευνες επιβεβαίωσα αυτή την άποψη. Η χειρονομία πέρασε μέσω των Ρωμαίων και στη Β. Αφρική αλλά για ανεξακρίβτους λόγους δεν υιοθετήθηκε μεταγενέστερα από τον μωαμεθανικό κόσμο... όπως έπρεπε να συμβεί, αλλά περιορίστηκε στους Μαροκινούς.

Μέσω των Ρωμαίων επίσης –που αποκαλούσαν το κωλοδάχτυλο INFAMIS ή IMPUDICUS DIGITUS²– η χειρονομία πέρασε στους Αγγλοσάξωνες, που την έφεραν στη Β. Αμερική και στους Φράγκους, που οι απόγονοί τους την διέδωσαν στη Λατινική Αμερική.

Αλλά, εάν η χειρονομία του κωλοδάχτυλου είναι κοινή σ' αυτούς τους λαούς, υπάρχει μια βασική διαφορά ως προς τον τρόπο εκτέλεσής της. Διακρίνουμε τριών ειδών κωλοδάχτυλα: το αγγλοσαξωνικό, το νεοελληνικό και το αρχαιοελληνικό αντίστοιχα. Ενώ το νεοελληνικό κωλοδάχτυλο έχει φορά από τα δεξιά προς τα αριστερά και την επανάληψη της κίνησης –μιλάμε πάντα για δεξιόχειρες Έλληνες γιατί στους αριστερόχειρες η φορά είναι αντίστροφη– το αγγλοσαξωνικό γίνεται από τα κάτω προς τα πάνω, με το δάχτυλο στραμμένο προς τον ουρανό. Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν πιο ευθείς: η κίνηση γίνεται με στραμμένο το δάχτυλο προς το πρόσωπο που απευθύνονταν και έχει φορά μπρος-πίσω δηλ. από το σώμα του χειρονομούντος προς τον άλλον κ.ο.κ.³ Η τυπολογία των κινήσεων θα μας έδινε τους παρακάτω τύπους: πάνω-κάτω, δεξιά-αριστερά, μπρος-πίσω.

Και για να πλουτίσουμε και το λεξιλόγιό μας –μιας και τόσο πολύ ανησυχεί το Υπουργείο Παιδείας και οι δάσκαλοι μας– ας δούμε την αρχαία ελληνική ορολογία. Η χειρονομία αποκαλείται σκιμαλισμός⁴, ενώ η ενέργεια –το νεοελληνικό «θα σουβάλω (αυστηρό) κωλοδάχτυλο»–αποδίδεται με τα ρήματα σκιμαλίζω⁵, καταδακτυλίζω⁶ και πυγίζω⁷. Ο μέσος δάκτυλος αποκαλείται και σφάκελος⁸, με το οποίο συνδέεται το μεταγενέστερο σφακέλωμα (φασκέλωμα, νεοελ.⁹), ή μούντζα. Κυρίως όμως το κωλοδάχτυλο αποκαλείται *κατάπυγος* ή *καταπύγων*¹⁰ με δεύτερο συνθετικό τη λέξη *πυγή*¹¹ που είναι η *κωλοτρυπίδα*.

Όσοι φίλοι, -ες αναγνώστες θα ήθελαν να εκφράσουν τις απόψεις τους, διαφωνίες ή σχόλια, μπορούν να μας γράψουν, επώνυμα ή ανώνυμα. Η συνεισφορά τους στην αντιμετώπιση της χειρονομίας του κωλοδάχτυλου θα θεωρηθεί αναντικατάστατη.

Θα θεωρούσα ίσως περιττή μια αναφορά στην ετυμολογία της λέξης κωλοδάχτυλο, αλλά δεν είναι. Μπορεί να γνωρίζετε πως η λέξη είναι σύνθετο ουσιαστικό που παράγεται από την σύνθεση δυο άλλων ουσιαστικών, το δάχτυλο και κύκλος, αλλά, ενώ γνωρίζετε για ποιο δάχτυλο πρόκειται, αγνοείτε προφανώς και για ποιον κύκλο. Αν σχηματίσατε την εντύπωση πως πρόκειται για τον ανθρώπινο, πέφτετε πολύ έξω. Πρόκειται,

α) λειτουργεί ως απειλή, «θα σε γαμήσω»
 β) λειτουργεί ως διαπίστωση, «άσχετα αν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα ή όχι» «γαμιέσαι» και
 γ) περιέχει ταυτόχρονα και τις δυο σημασίες: «γαμιέσαι και θα σε γαμήσω».

Η σημασία λοιπόν της χειρονομίας δεν είναι απόλυτα ξεκαθαρισμένη και συμβαίνει πολλές φορές ο πομπός να θέλει να εκφράσει απειλή και ο δέκτης να αποκωδικοποιεί ως διαπίστωση περί των σεξουαλικών του επιλογών ή το αντίθετο. Οι δυσκολίες όμως και οι παρεξηγήσεις αίρονται με την ακριβή διευκρίνιση από την πλευρά του πομπού της σημασίας και των προθέσεων του με το λόγο: μαζί με τη χειρονομία ο άντρας προσθέτει, φωνάζοντας, «θα σε γαμήσω» ή «γαμιέσαι».

Τι να θέλει να πει άραγε ο καθρεφτιζόμενος φίλος μας στον εαυτό του; Τον απειλεί ότι θα τον «γαμήσει» ή διαπιστώνει ότι «γαμιέται»; Μήπως και τα δυο; Κανείς δεν μπορεί να ξέρει. Ίσως, μπορεί να μας βοηθήσει ο κ. Βέλτσος.

Αναφέραμε πιο πάνω πως η χειρονομία του κλωδάχτυλου γίνεται μεταξύ αντρών. Όχι μεταξύ γυναικών ούτε μεταξύ αντρών και γυναικών. Πριν διευκρινήσουμε αυτό το σημείο πρέπει να απαντήσουμε σε ένα πολύ βασικό ερώτημα: Μπορεί ο κάθε άντρας να κάνει αυτή τη χειρονομία σ' έναν άλλο άντρα; Μπορεί να την κάνει ένα παιδί στον πατέρα του; Ένας μαθητής στο δάσκαλό του; Ένας λοχαγός στο συνταγματάρχη; Ένας αστυφύλακας σ' έναν ενωμοτάρχη; Σ' έναν μπρατσορά; Ένας πούστης σ' έναν νταβατζή; Όχι, όχι.

Θα υποπτευθήκατε ήδη πως η χειρονομία του κλωδάχτυλου είναι μια πλευρά του εξουσιαστικού λόγου. Είναι μια εξουσιαστική πράξη γιατί προϋποθέτει και επιβεβαιώνει την κοινωνική ιεραρχία και εξουσία. Μια παρόμοια συμπεριφορά από υποτελή, προς τις ανώτερες βαθμίδες της ιεράρχησης, επισείει την τιμωρία και τον εκφοβισμό. Αντιμετωπίζεται ως ανταρσία και καταστέλλεται.

Έτσι, ανάλογα με την κοινωνική θέση του άντρα –με κριτήρια οικονομικά, εξουσίας, σωματικής δύναμης– υπάρχουν μόνο πομποί, μόνο δέκτες – και οι ενδιάμεσα ευρισκόμενοι που λειτουργούν ως δέκτες στις σχέσεις τους με τους προϊσταμένους και ως πομποί προς τους υφιστάμενους.

Πώς θα εξηγήσουμε όμως το φαινόμενο που οι άντρες δεν απευθύνουν αυτή τη χειρονομία προς τις γυναίκες ή της απουσίας της στις σχέσεις μεταξύ γυναικών; Εάν ο αντικειμενικός σκοπός της χειρονομίας είναι να προσάψει σε κάποιον άντρα το χαρακτηρισμό ότι υφίσταται την σεξουαλική πράξη –πράγμα αδιανόητο για την αντρική κουλτούρα και *ατράνταχτο στοιχείο της έλλειψης ανδρισμού* είναι ευνόητο γιατί ο άντρας δεν στρέφει αυτή τη χειρονομία προς τη γυναίκα. Η χειρονομία αποκτά λειτουργικότητα μόνο όταν απευθύνεται σε άντρες που δεν «γαμιούνται» για να τους ταυτίσει μ' αυτούς που «τον παίρνουν» και έτσι να τους εξευτελίσει. Η γυναίκα «γαμιέται» φύσει, πάντα σύμφωνα με την αντρική κουλτούρα, ενώ ο άντρας θέσει δηλ. μόνο κάτω από ιδιαίτερες συνθήκες («ανωμαλία», «βιασμός κλπ.).

Δεν μπορείς λοιπόν να βρίσεις μια γυναίκα ότι γαμιέται ενώ είναι στη φύση της να κάνει κάτι τέτοιο.

Έχω σοβαρούς λόγους, να πιστεύω πως με την ανάπτυξη του φεμινιστικού και ομοφυλόφιλου κινήματος ο φαλλός, εδώ και πολύ καιρό, έχει παύσει να είναι σύμβολο του ανδρισμού. Έχει αντικατασταθεί, οφείλω να ομολογήσω, με αυτό της ακεραιότητας, της παρθενικότητας και του αδιάτρητου της κλωστρυπίδας του. Ο άντρας εκτιμά τον ανίκανο, τον μαλάκα ή τον διασπύα αλλά δεν ανέχεται τον «πούστη που γαμιέται». Ακόμα ο άντρας δεν αφήνει, εκτός από το χαρτί υγείας να πλησιάσει τίποτα άλλο την πολύτιμη παρθενία του κώλου του. Τι περιμένετε από άντρες που έχουν ενοχές κι όταν ακόμα βάζουν ένα αβώο υπόθετο ή αντιδρούν στα χάδια μιας γυναίκας; Για πούστηδες μας περνάτε;

Θανάσης Δρατζίδης

Υποσημείωση: Φαίνεται πως, μεταξύ των άλλων χειρονομιών και αντιδράσεων, η χειρονομία του κλωδάχτυλου ήταν πολύ συνηθισμένη στους θεατές του αρχαίου ελληνικού θεάτρου κάθε φορά που η κρίση των κριτών ήταν διαφορετική απ' αυτήν του κοινού. Σήμερα, δυστυχώς, οι νεοέλληνες θεατές δεν την συνηθίζουν ούτε στο Εθνικό θέατρο ούτε στην Επίδαυρο. Κρίμα. Από την άποψη αυτή, το Θεσπιθάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης είναι πιο κοντά στο αρχαίο ελληνικό θέατρο.

Σημειώσεις

1. Η χειρονομία του κλωδάχτυλου αποτελεί μέρος της μιμόγλωσσας, που συμπληρώνει ή συνοδεύει τη λεξιγλώσσα, το σύνολο των λέξεων, των γλωσσικών σημείων. Η μιμόγλωσσα περιλαμβάνει το σύνολο των χειρονομιών (gesture, geste, Geste), υβριστικών ή μη, των νευμάτων, των κινήσεων και στάσεων του κορμιού κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας. Αυτό ισχύει και για τις στάσεις της ερωτικής πράξης. Για τις πιο πάνω έννοιες βλ.:
 Γ. Μπαμπινιώτης, *Θεωρητική Γλωσσολογία*, Αθήνα, 1980, σελ. 28-29
 Γ. Χατζηδάκης, *Γενική Γλωσσική*, Αθήνα, 1915-6
 W. Wundt: *The language of gestures*, 1973.
 (Από το έργο του *"Völkerypsychologie"*, 1921*)
 P. Bouissac, *La mesure de gestes* Prolégomènes à la semiotique gestuelle (The Hague, Mouton, 1973).
2. Robert Flacelière: *La vie quotidienne en Grèce au siècle de Périclès* (Librairie Hachette, 1959) Ελληνική μετάφραση από τις εκδόσεις Παπαδήμα. *Ο Δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Αρχαίων Ελλήνων* Αθήνα, 1970, σελ. 234
3. Ν. Πολίτου, *Υβριστικά σχήματα, Λαογραφία, τόμος Δ', 1912-1913*, σελ. 610
4. R. Flacelière, ο.π., σελ. 234, Ν. Πολίτου, ο.π., σελ. 612 (την εποχή αυτή (1912-13) που περιγράφει τη χειρονομία ο Ν. Πολίτης αγνοεί οποιαδήποτε ονομασία της. Γράφει χαρακτηριστικά «Όνομα ίδιον του σχήματος τούτου δεν ηξεύρω»).
5. Βλ. Σχολιαστή Αριστοφάνους, *Νεφέλαι*, 653 και Ειρήνη, 549: «σκιμαλίσαι γαρ ἐστίν... και όταν βουλόμενοι εφθύρσαι τινα τον μέσον δάκτυλον εντεινοντες και τους λοιπούς συνάγοντες δείξωσιν αυτά».
6. Επίσης και Σουλδα, λ. εσκιμαλίσαι
7. Από τους μεταγενέστερους σχολιαστές.
8. Δ. Δημητράκου, *Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσας*, Τόμος Η', σελ. 6566-6567, λ. σκιμαλίζω και πιο πάνω σημ. 3
9. Δ. Δημητράκου, ο.π. τόμος Ε', σελ. 3671, λ. καταδακτυλίζω.
10. Δ. Δημητράκου, ο.π., τόμος Η' σελ. 6340, λ. πυγίζω πρώτη σημασία του ρήματος είναι «κάνω πρωκτικό έρωτα»
11. Δ. Δημητράκου ο.π., τόμος Η' σελ. 7031, λ. σφάκελος και Ν. Πολίτου, ο.π., σελ. 609
12. Ν. Πολίτου, ο.π., σελ. 607 και Φ. Κουκουλέ, *Βυζαντινών Βίος και Πολιτισμός*, τόμος Γ', Αθήνα 1949, σελ. 310.
13. Ν. Πολίτου, ο.π., σελ. 610, Ησύχιος, λ. καταπύγων και Φ. Κουκουλέ, ο.π., σελ. 310 υποσ. 7
14. Ι. Σταματάκου, *Λεξικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας*, «Ο Φοίνιξ», Αθήνα, 1972 λ. πυγή, σελ. 864 και Δ. Δημητράκου, ο.π., τόμος Η', σελ. 6340, λ. πυγή.
15. Σχολιαστής Αριστοφάνους, *Αχαρνές*, 444.
16. Ζάχου, *Λεξικό της πιάτσας*, Κάκτος, Αθήνα, 1981, λ. αυγολογάω, σελ. 69 Κ. Δαγκίτσι, *Λεξικό της Λαϊκής*, Ι.Γ. Βασιλείου, Αθήνα, 1967 λ. αυγολογάω σελ.39 Δ. Δημητράκου, ο.π., τόμος Α' λ. αυγολογάω, σελ. 5
17. Ν. Πολίτου, ο.π., σελ. 611
18. Αρριανού, *Επίκτητου διατριβή*, τ' 6' 11 και Διογένη Λαέρτιου ΣΤ' 34.35 Ν. Πολίτου, ο.π., σελ. 609.
19. Για τις αντιδράσεις των ακροατών και θεατών στην Εκκλησία του Δήμου και το θέατρο βλ. Πλάτωνος Νόμοι, Γ' 700c, R. Flacelière, ο.π., 233, 254-255.
20. Η ύπαρξη αστυνομίας θεάτρου (ραβδόχοι), δείχνει με τον καλύτερο τρόπο την έκταση και την ένταση των αντιδράσεων και εκδηλώσεων του κοινού. Ο Πλάτων αποκαλεί τη δύναμη του κοινού θεατροκρατία (Νόμοι, Γ', 701a). Στο σύγχρονο θέατρο δεν υπάρχει αστυνομία για να επιβάλλει την τάξη... Ίσως δεν υπάρχει αταξία.

Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΚΑΘΑΡΜΑΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Γ.Ι.Μ.: Είπες, Νίκο, τις προάλλες ότι η ζωή είναι ένα καθαρματικό φαινόμενο. Θέλω, μαζί με το Γιώργο κιόλας, να κάνουμε μια ανάλυση αυτής της κουβέντας σου και να δούμε κατόπιν πώς αντιμετωπίζει ο ποιητής τη βία, που όλο και απλώνεται στις μέρες μας.

Ν.Κ.: Η βία έχει αρχίσει από την έξωση των πρωτοπλάστων, που έγινε, σύμφωνα με την Ιουδαϊκή μυθολογία, όπως τη βλέπουμε στο βιβλίο της Γενέσεως, της Παλαιάς Διαθήκης. Η βία, λοιπόν, αρχίζει από εκείνη τη στιγμή που ο Θεός, μετά τη σεξουαλική πράξη του Αδάμ και της Εύας, εκτοπίζει τους πρωτόπλαστους από τον Παράδεισο και τους καταριέται να έχουν απογόνους και πόνο και θάνατο. Τούτη την Ιουδαϊκή μυθολογία του βιβλίου της Γενέσεως την ενστερνίστηκε θέβαια και ο Χριστιανισμός και είναι το περίφημο προπατορικών αμάρτημα. Η βία έχει εκεί την πηγή της, είναι η βία που ασκείται από τον Θεό, και, με αυτή την έννοια, η βία, η βία που είναι κτηνώδης, έχει κι ένα θεϊκό στοιχείο. Δηλαδή, κτηνώδης είναι κι ο Θεός, ας το πούμε ξεκάθαρα.

Γ.Ι.Μ.: Πώς μερίζεται στους ανθρώπους η βία; Σήμερα πώς εκδηλώνεται; Τι έχουμε για αντίδοτο;

Ν.Κ.: Η βία πήρε πολλές μορφές μέσα στην Ιστορία. Η τελευταία της μορφή είναι η βία του κεφαλαιοκρατικού συστήματος, και η επαναστατική αντίβια της προλεταριακής επανάστασης. Το αν και σε τι βαθμό έχει δικαιωθεί η προλεταριακή επανάσταση είναι άλλο θέμα. Ωστόσο, η επαναστατική αντίβια, όπως την καθόρισε ο Λένιν είναι μια βία δικαιωμένη απ' την Ιστορία.

Γ.Ι.Μ.: Εκτός από την ωμή βία, ο καπιταλισμός έχει την εφεδρεία και την απειλή του πυρηνικού αφανισμού. Μας λέει να κάσουμε φρόνιμοι, διότι κρατάει το ύστατο χαρτί στα χέρια του και μπορεί όποια ώρα θέλει, άμα χροιστεί πολύ ας πούμε, να τα τινάξει όλα στον αέρα.

Ν.Κ.: Εδώ όμως έχω να κάνω μίαν υποσημείωση: Εάν ο καπιταλισμός ασκήσει τη βία του πυρηνικού ολέθρου, θα έχει άμεσα αντίποινα, και, όπως είπε ο Γκορμπατσόφ στο τελευταίο Συνέδριο του ΚΚΣΕ, με έναν πυρηνικό πόλεμο θα καταστραφεί η ζωή στον πλανήτη.

Γ.Ι.Μ.: Βλέπεις θετικό το άνοιγμα Γκορμπατσόφ, ή νομίζεις πως είναι ακόμη ένα σόου;

Ν.Κ.: Όχι. Νομίζω πως είναι μια ειλικρινής πολιτική.

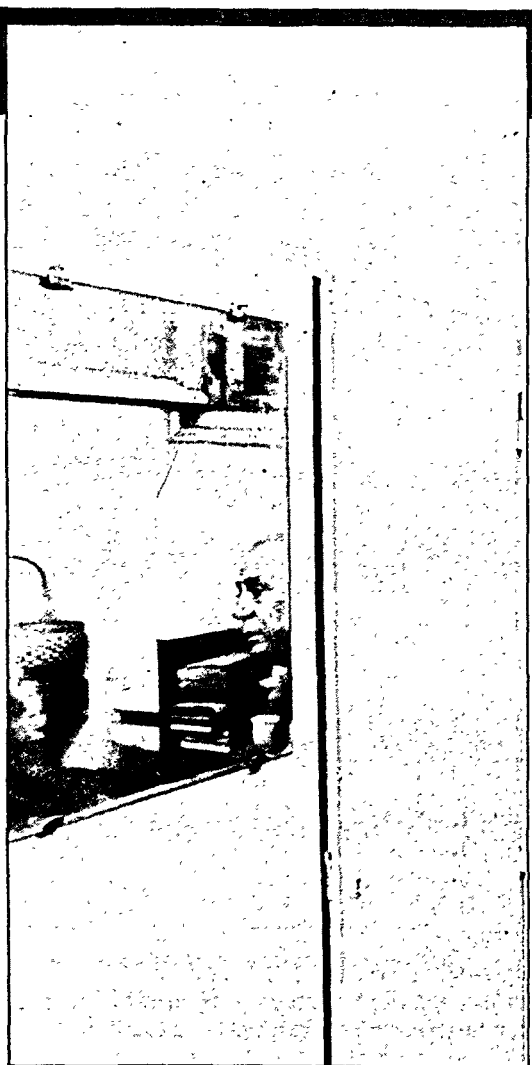
Γ.Κ.: Εγώ θέλω να πω ότι η απειλή του πυρηνικού πολέμου είναι, κατά τη γνώμη μου, η μεγαλύτερη μπλόφα που έχει κάνει μέχρι τώρα το κράτος. Γιατί δεν νομίζω πως υπάρχει πρόβλημα πυρηνικής απειλής, αφού κι οι ίδιοι βάζουν το κεφάλι τους στο ντορβά. Είναι μια μπλόφα για να γονατίσουν την Ευρώπη, για να μη μας φαίνονται σφαγές όσα γίνονται στη Νότιο Αφρική, στην Ασία, δεξιά κι αριστερά στον πλανήτη. Οι κρατιστές έχουν δημιουργήσει αυτή την ιστορία, για να μη μας σοκάρει που ξεκοιλιάζονται κατά χιλιάδες στα Ιράν-Ιράκ, για να μας φαίνεται κάπως καθώς πρέπει ο πόλεμος με τα συμβατικά όπλα.

Γ.Ι.Μ.: Απέναντι σε παρόμοιες φρικαλεότητες, που μάλιστα τις παρακολουθούμε καθημερινά, πώς αντιδρά, Νίκο, ο ποιητής; Τι μετοχές έχει σ' αυτόν τον κόσμο του τρόμου;

Ν.Κ.: Ο ποιητής είναι ένα πλάσμα που τρομάζει ολοένα και περισσότερο, και μάλιστα εγώ, ας πούμε, που τώρα είμαι 60 χρόνων έχω την αίσθηση μεγαλύτερου φόβου στη ζωή από όσο όταν ήμουνα 30, 25 και 20 χρονών. Εντείνεται ο φόβος. Όχι κυρίως από προσωπική άποψη, γιατί θέβαια η μοίρα του ατόμου είναι να πεθάνει κάποτε, αλλά γιατί τα πυρηνικά όπλα έχουν προκαλέσει ένα καινούργιο βίωμα, ένα βίωμα που δεν υπήρχε ως τώρα. Αυτό το βίωμα είναι η αίσθηση του καθολικού αφανισμού και, θεβαίως, ενώ για κάθε άνθρωπο ο θάνατος είναι ένας όλεθρος και υπήρξε πάντοτε ένας πυρηνικός όλεθρος από άποψη ατομικού θανάτου, εν τούτοις τώρα ο θάνατος παίρνει τεράστιες διαστάσεις, γιατί τα πυρηνικά όπλα θα προκαλέσουν καθολικό αφανισμό της ζωής. Πέρα, δηλαδή, από το φόβο του ατομικού θανάτου προκαλεί μεγάλο πανικό και η προοπτική, μετά από έναν πυρηνικό όλεθρο, να εξαφανιστεί το ανθρώπινο είδος.

Γ.Ι.Μ.: Επιμένω. Πώς αμύνεται ο ποιητής; Τι κάνει;

Ν.Κ.: Ο ποιητής κάνει τη δουλειά του. Δηλαδή, μέσα από όλους τους τρόμους και τους πανικούς, ο ποιητής οφείλει να κάνει την ιερή λειτουργία της γλώσσας.

Γ.Ι.Μ.: Έχεις τιτλοφορήσει ένα ποίημα, «Γράφοντας εκδικούμαστε τα πράγματα».

Ν.Κ.: Βεβαίως! Η ποίηση είναι εκδίκηση απέναντι στην πραγματικότητα, γιατί η πραγματικότητα δεν είναι ποτέ αυτό που αποτελεί το ιδανικό, και ο ποιητής, ο καλλιτέχνης γενικά, ενσαρκώνει τα ιδεώδη μιας φανταστικής, παραδεισιακής ζωής.

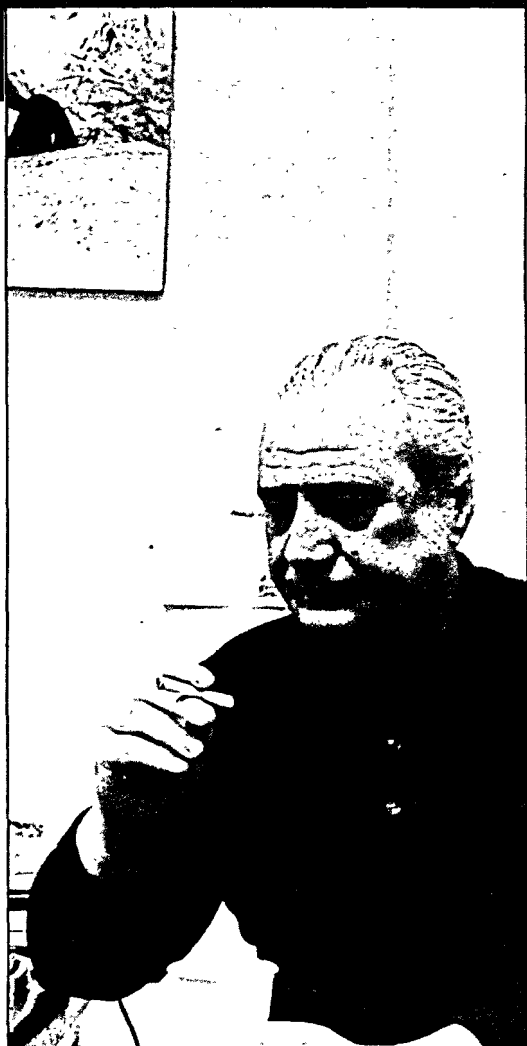
Γ.Ι.Μ.: Ξεκίνησες την ανάλυσή σου, λέγοντας ότι το σεξ στάθηκε αφορμή να εκδιωχθούν οι πρωτόπλαστοι και ν' αρχίσει όλη αυτή η οδυνηρή περιπέτεια.

Ν.Κ.: Ακριβώς. Και αυτό είναι μάλιστα το πρώτο παράλογο στην ύπαρξη. Το γεγονός ότι ο Θεός εκδιώκει του πρωτόπλαστους, εξαιτίας του σεξ, είναι παραλογισμός. Το σεξ είναι μια ευτυχία. Την ευτυχία τη δημιουργεί ο Θεός. Άρα, ο Θεός που την εμποδίζει, παραλογίζεται.

Γ.Ι.Μ.: Έκτοτε έχουμε φθαρτότητα και οδύνη.

Ν.Κ.: Ναι. Και το πεπρωμένο του θανάτου. Αυτό το πεπρωμένο είναι σπαρακτική οδύνη. Για τούτο δεν θέλησα να κάνω παιδιά. Πήρα την απόφαση να είναι

Είναι η τρίτη συνομιλία μας με τον ποιητή Νίκο Καρούζο. Μάλλον, είναι το τρίτο μέρος μιας συνομιλίας που άρχισε πριν από χρόνια και θα συνεχίζεται για καιρό. Το πρώτο μέρος δημοσιεύτηκε με τον τίτλο «ΤΟ ΞΕΝΥΧΤΙΚΟ ΜΠΑΡ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΤΕΡΝΟ ΤΕΜΕΝΟΣ» στο περιοδικό ΖΑΛΗ του Γιάννη Τζώρτζη. Το δεύτερο, «Η ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΒΟΛΗΣ ΚΑΝΕΙ ΛΑΜΠΕΡΗ ΤΗ ΖΩΗ», στο ΔΕΝΤΡΟ του Μαυρουδή. Στα δύο αυτά πρώτα μέρη ήμουν με το Θάνο Σταθόπουλο. Τώρα, με το Γιώργο Κακουλίδη. Στο τέταρτο, μπορεί να λείπω εγώ και να μιλήσουν με το Νίκο Καρούζο οι Κακουλίδης και Σταθόπουλος. Η Αέναη Συνέντευξη θα συνεχιστεί. Κάποτε θα λάβει τη μορφή βιβλίου. Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης

φωτ.: Κατερίνα Τασσοπούλου

μόνο δικό μου αυτό το πεπρωμένο κι όχι να βασανίσει κι ένα παιδί που θα προέκυπτε από μένα.

Γ.Ι.Μ.: Πάνε να μας γονατίσουν με το φόβο και τη βία.

Γ.Κ.: Στη ζωή πρέπει να έχουμε όρθια στάση, να μη σπάμε.

Γ.Ι.Μ.: Τώρα είναι παντού βία. Κι η τηλεόραση, βία είναι.

Γ.Κ.: Και μάλιστα απίθανα βρωμερή. Κάνει στους ανθρώπους κακό. Αυτό που τους κάνει είναι ότι πολλαπλασιάζει τον τρόπο τους. Όλη η μάζα έχει μια σχέση που νομίζει ότι είναι προσωπική, ενώ δεν είναι. Είναι πολλαπλασιασμένος τρόμος.

Ν.Κ.: Αυτοί οι άνθρωποι πια δεν έχουν πρόσωπο. Είναι μια μαζική μάσκα.

Γ.Κ.: Όταν σκέφτομαι το Νίκο, όταν ο Νίκος μιλάει έτσι, όταν μελετάω τα βιβλία σου Νίκο, έχω στο μυαλό μου ότι ο Νίκος είναι μοναχικός στη ζωή του, ότι όχι μόνο δεν έκανε παιδιά, αλλά ακόμα και τις πολλές γυναίκες που είχε στη ζωή του, κάποια στιγμή τις ξεπέρασε για να βρεθεί μοναχός σε μια κάμαρη, μοναχός με το φόβο του στρογγυλεμένο, για να δει τι ακριβώς γίνεται μ' αυτή την ιστορία, με

τη ζωή, με την Ποίηση. Σκέφτομαι το Νίκο και σκέφτομαι μαζί αυτό που είπε ο Αββάς ο Βησσαρίων, πως ο μοναχός οφείλει να γίνει όλος ένας οφθαλμός. Λοιπόν, ο Νίκος είναι όλος ένα μάτι. Ο Καρούζος – κι εδώ είναι όλη η ιδιομορφία και η μοναδικότητά του – στα τελευταία δεκαπέντε χρόνια κατάφερε να βρεθεί τετ-α-τετ με τον ίδιο του το φόβο. Και σ' αυτό το τετ-α-τετ πρέπει να επιμείνουμε για να βγάλουμε τίποτα στην επιφάνεια. Νίκο, τι λες εσύ;

Ν.Κ.: Αυτό που λέει ο Γιώργος είναι μια πραγματικότητα για μένα. Είναι τρομερός ο θάνατος, οι κίνδυνοι μεγάλοι. Είμαστε παγιδευμένοι. Η γέννηση είναι παγίδα. Εντελώς αινιγματική παγίδα, γιατί όταν κανείς βγαίνει απ' το σώμα της μάνας του, προκαλεί ίσως η εικόνα αυτή εντύπωση απελευθέρωσης. Εντούτοις όταν βγαίνει απ' το σώμα της μάνας του, το παιδί μπαίνει στην παγίδα. Στην τρομερή παγίδα της ύπαρξης.

Γ.Ι.Μ.: Μπαίνει κιόλας στο παιχνίδι της ελπίδας.

Ν.Κ.: Η ελπίδα είναι τάση να ξεχάσουμε την παγίδα.

Γ.Κ.: Ο ποιητής δεν έχει σχέση μ' αυτή την κατάσταση της ελπίδας, γιατί η τραγωδία του είναι ότι τα 'χει τετρακόσια. Αυτή είναι η τραγωδία του ποιητή, ότι

δεν πετάει στα σύννεφα, ότι έχει σώας τα φρένας του.

Ν.Κ.: Αιθεροθάμονες είναι οι καθημερινοί άνθρωποι. Ο ποιητής δεν είναι.

Γ.Ι.Μ.: Σωστά! Λύνεται μια παρεξήγηση έτσι. Θεωρούν τους ποιητές, τους καλλιτέχνες, εκκεντρικούς, τρελούς, όλ' αυτά, ενώ είναι αυτοί που συμπυκνώνουν μια αλήθεια σε δυο λέξεις που αποκτούν μια δύναμη τρομακτική έτσι, η μία δίπλα στην άλλη, «Χερουβείμ αρουραίος» όπως έχεις γράψει, Νίκο, ή άλλα που θέλουν τριάντα παρτίδες σκάκι για να φτάσεις εκεί...

Ν.Κ.: Και θα σου πω εδώ ένα μεγάλο μυστικό. Οι μεγάλοι τρελοί είναι οι άνθρωποι της κοινής και κοινωνικής λογικής.

Γ.Κ.: Ο σωρός είναι τρελός! Όλος!

Ν.Κ.: Ακριβώς! Η κοινή λογική είναι μορφή παραφροσύνης.

Γ.Κ.: Όλα για τα υπέρ και τα κατά...

Ν.Κ.: Τα λεγόμενα «υπέρ» και «κατά» είναι η ελαττωματικότητα της ύπαρξης. Ο καθένας, μπορεί να ενοχλήσει τις ιδιοφυίες.

Γ.Ι.Μ.: Πάντως στις μεγάλες εξεγέρσεις η κοινότοπη λογική παύει να υφίσταται. Γίνονται όλοι ιδιοφυείς. Γίνονται υπεράνω κοινής λογικής.

Γ.Κ.: Τώρα θέλω να πω και κάτι άλλο. Ότι ο ποιητής είναι ο διά Χριστόν σαλός.

Ν.Κ.: Σαλός, που σημαίνει παράφρων, αλλά με την έννοια του εν Χριστώ, εν Θεώ. Δεν πρόκειται δηλαδή για κοινή παραφροσύνη. Ο Χριστός δεν είναι μονάχα του Χριστιανισμού, είναι η ενσάρκωση της μεγάλης πνευματικής αθωότητας. Είναι κιόλας η ενσάρκωση μιας τεράστιας πνευματικής οδύνης. Το ένα φέρνει τ' άλλο. Η αθωότητα δεν πάει με την κοινή λογική που είναι η κακιά τρέλα της μάζας. Η αθωότητα είναι η υπέρτατη νοητική διάνοια και αυτό στην Ορθοδοξία υπάρχει με το πνεύμα της νήψεως, δηλαδή της νηπτικής απάθειας, που είναι η εν Χριστώ σαλότητα. Η διά Χριστόν σαλότητα συνδέεται διαλεκτικά με την έννοια της νήψεως του μυστικισμού της Ορθοδοξίας. Θα ήθελα επίσης να προσθέσω ότι η Ποίηση δεν έχει σχέση με την εξυπνάδα, είναι μια άλλη νοημοσύνη.

Γ.Κ.: Ναι, ο ποιητής βαριέται να είναι εξυπνος.

Ν.Κ.: Μπράβο, αυτό είναι. Σ' ένα τελευταίο ανέκδοτο ποιημά μου γράφω τον στίχο «πηγάω απ' την ηλιθιότητα».

Γ.Ι.Μ.: Και τρομοκρατείς έτσι πολύ ωραία αυτούς τους περιέργους που ποντάρουν δήθεν στην ευφυΐα. Εγώ ποντάρω, αντιθέτως, σε τούτη την αθώα τρομοκρατία, στην τρομοκρατία της ωραίας αθωότητας και επιμένω έτσι γιατί έχω ακόμα μέσα μου κι ένα πολιτικό γαμημένο πράγμα, ένα αναρχοκομμουνιστικό...

Ν.Κ.: Μα, εμείς τώρα κι οι τρεις μας, κι εσύ κι ο Γιώργος κι εγώ αναρχοκομμουνιστές είμαστε.

Γ.Ι.Μ.: Κι είμαστε, έτσι, μια γλύκα και οι τρεις...

Ν.Κ.: Μη λες τη λέξη κλίκα.

Γ.Ι.Μ.: Γλύκα, είπα, όχι κλίκα...

Ν.Κ.: Γλύκα, ναι... Διότι, άλλο γλύκα κι άλλο κλίκα, ωραία, μπορεί και να βγει στίχος απ' αυτό, βγαίνει σλόγκαν, θαυμάσιο σλόγκαν.

Γ.Ι.Μ.: Έτσι είμαστε, τι να κάνουμε. Και τα χαστούκια ακόμη που θα παίξουμε μεταξύ μας θα 'χουμε γλύκα, ζάχαρη απάν τους.

Ν.Κ.: Μα εμείς δεν έχουμε διαφωνήσει ποτέ.

Γ.Ι.Μ.: Και να διαφωνήσουμε, πάλι γλύκα θα είμαστε...

Ν.Κ.: Εμείς δεν πρόκειται να διαφωνήσουμε, γιατί έχουμε συλλάβει πολύ καλά τι σημαίνει θάνατος!

ΝΑΙ! ΑΥΤΗ τη φορά το θέμα είναι, κατ' αρχήν, τα οικονομικά της ιστορίας... Πώς να το κάνουμε; Μας το έχουν πει τόσες φορές, σε όλους τους τόνους, όλες οι παρατάξεις, που πια το μάθαμε απέξω: Οι δήμοι δεν θγαίνουν, δεν έχουν να πληρώσουν τους υπαλλήλους τους, είναι καταχρεωμένοι και ό,τι άλλο σχετικό μπορεί κανείς να θυμηθεί.

Αλλά τότε πώς; Πώς θα στηθούν και πώς θα μείνουν οι αμέτρητοι πια «υπό κατασκευήν» δημοτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί; Πού θα βρεθούν, ή σωστότερα, για τους «πρωτοπόρους» που αυτές τις μέρες θα εκπέμψουν, πού θρέθηκαν τα χρειζόμενα; Η κυβέρνηση πάντως το ξεκαθάρισε: Κονδύλια για ενίσχυση τέτοιων προπαθειών δεν πρόκειται να χορηγηθούν.

Μπορούμε να το σκεφτούμε και αλλιώς: Αυτές οι γραμμές γράφονται ενώ «τρέχει» το τελευταίο 10ήμερο του Μαΐου. Σε λίγες μέρες δηλαδή, αν τηρηθούν οι προθεσμίες που ανακοινώθηκαν, οι σταθμοί του Μ. Έβερτ πρώτα και του Α. Ανδριανόπουλου έπειτα, θα αρχίσουν να εκπέμπουν. Κι όμως... Ούτε το δημοτικό συμβούλιο της Αθήνας, ούτε το αντίστοιχο του Πειραιά έχουν συζητήσει το θέμα! Καμιά απόφασή τους δεν υπάρχει ως τώρα, για το πρόγραμμα, τους στόχους, τα οικονομικά, τα τεχνικά...

Κάποιοι πομποί πάντως αγοράστηκαν ή αγοράζονται. Κάποια στούντιο στήνονται. Και —αυτό είναι το πιο σίγουρο— κάποιοι συνεργάτες καπαρώνονται... Προς τι λοιπόν το μίσος για τη διαφάνεια, για αυτό δηλαδή που ελληνικά ονομάζεται «γκλάσνοστ»;(!)

Και καλά αν μιλάμε για το δήμο μιας μικρής επαρχιακής πόλης, εκεί τα πάντα θα δουλέψουν, σε πρώτη φάση τουλάχιστον, σχεδόν ερασιτεχνικά. Θα υπάρξει ένα πρόγραμμα δύο ή τριών ωρών, το πολύ τεσσάρων, δύο το πρωί και δύο το απόγευμα... Το μισό θα είναι μουσική και το άλλο μισό «τοπική εφημερίδα», με κάτι από τις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου και τις εκδηλώσεις των πολιτιστικών συλλόγων. Προσθέτουμε και τη διάθεση κάποιων ανθρωπών να βοηθήσουν και η ιστορία τελειώνει.

Τα έξοδα δηλαδή θα είναι ελάχιστα. Τι γίνεται όμως αν μιλάμε για έναν από τους μεγάλους δήμους με τα μεγαλειώδη σχέδια που δίνουν στη δημοσιότητα; Τι γίνεται αν το πρόγραμμα είναι οκτώ ωρών, με σκέψεις για ένα ακόμη τρίωρο και στόχο το 24ωρο, όπως αυτό στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή Ραδιοφωνίας του δήμου της Αθήνας; Με τη δημοτική και τη διαμερισματική εφημερίδα, τα μουσικά προγράμματα, τις συνεντεύξεις, τις έρευνες, την προφανή πληθώρα συνεργατών...

Αυτήν την ερώτηση, πώς, με ποια κονδύλια θα γίνουν όλα αυτά, έκανα κι εγώ ακούγοντας τον κ. Λουκάκο να εξηγεί τα σχέδια του δημάρχου Πειραιά για ένα «τεράστιο» σταθμό, νομαρχιακής εμβέλειας. Η απάντηση που πήρα ήταν ότι «αναζητούμε χρηματοδότες και επειδή ο κ. Ανδριανόπουλος δεν θέλει να ταυτιστεί με κάποιον, αυτοί οι χρηματοδότες θα είναι πολλοί»...

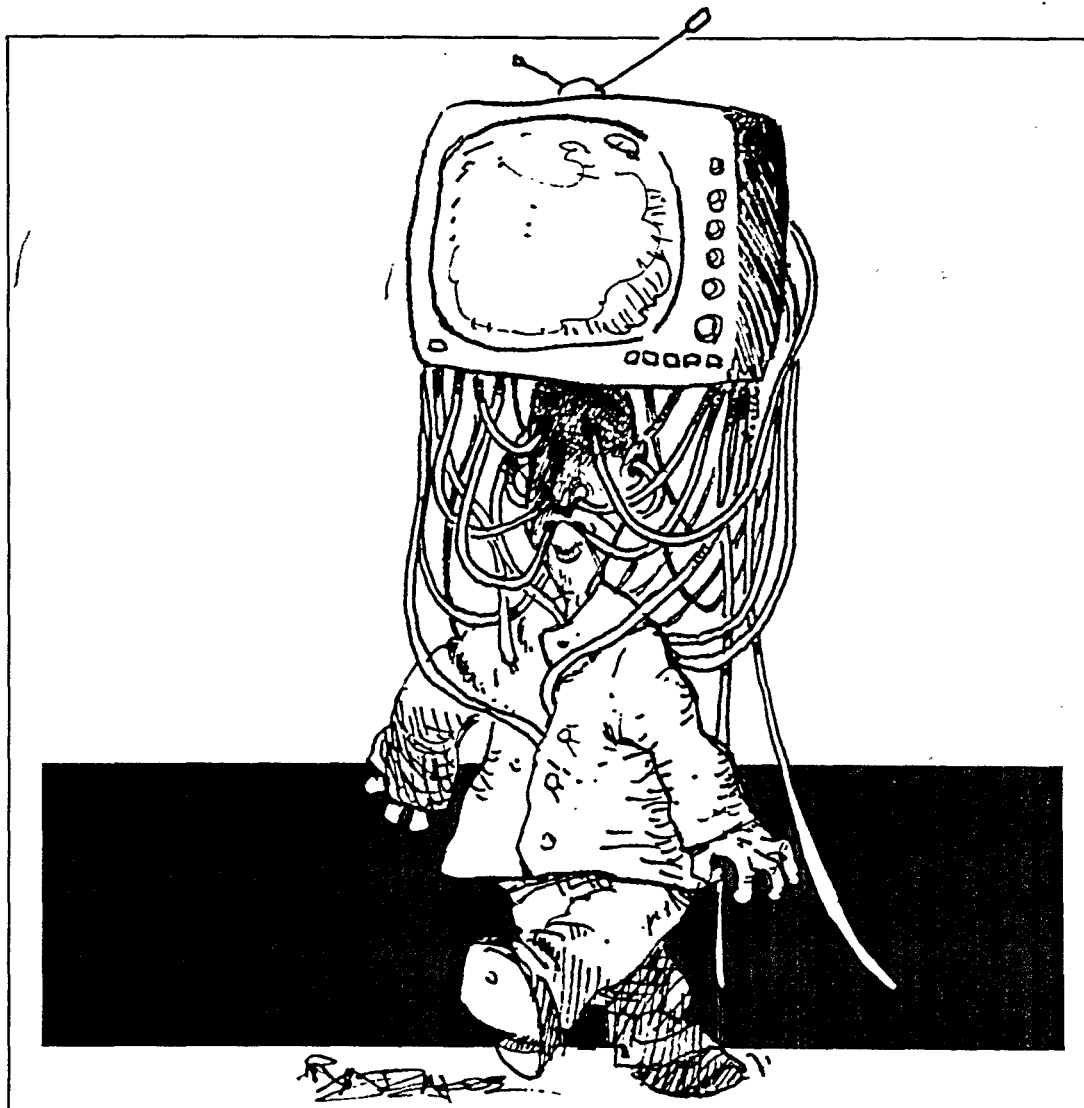
Οι μαϊκήνες λοιπόν θα λύσουν το πρόβλημα; Το θέβαιο είναι ότι ως τώρα δεν συνάντησα κανένα που, από μεράκι, να χρηματοδότησε τον Μάνο, τον «98», τον «344»... Γνωρίζω όμως κάποιους σταθμούς που διαφημίζουν τραγουδιστές, θεατρικές παραστάσεις και κλειδαράδες!

Τι άλλο μπορεί να είναι η ΕΡΤ;

Για το πρόγραμμα του δημοτικού ραδιοσταθμού της Αθήνας ο λόγος. Που αυτή τη στιγμή, παρά τις συζητήσεις και τις αποφάσεις της ειδικής επιτροπής, το μόνο βέβαιο είναι ότι θα έχει κάθε Κυριακή πρωί μια ώρα «έτσι χωρίς πρόγραμμα» με την κ. Ρεζάν και ότι αναζητούνται συνεργάτες στα κρατικά κανάλια, σαν τον κ. Βακαλόπουλο...

Κατά τα άλλα το σχέδιο προγράμματος που δόθηκε στη δημοσιότητα ήταν μια νίκη της ομάδας Λουκάκου. Μασσαβέτα, Στάη, Τζανετάκου απέναντι σε αυτήν των Μπίστικα, Σίμου, Ρεζάν, που, ενδιαφερόμενοι απλά για το κέρδιμα της πρωτιάς και τη δημιουργία «γεγονότος», πρότειναν εκπομπή μιας ώρας μόνο αρχικά.

Διαφωνία υπήρξε επίσης για το αν θα δοθεί δυνατότητα αντέκφρασης σε φορείς και δημότες: Οι Λουκάκος, Σίμος και Ρεζάν πρότειναν να «αφεθεί το θέμα για αργότερα».

ΠΟΙΟΣ ΠΛΗΡΩΝΕΙ ΤΟ ΜΑΡΜΑΡΟ;

ενώ οι Δράκος, Μασσαβέτας, Στάη και Τζανετάκος ζήτησαν την εκχώρηση δύο τμημάτων του καθημερινού προγράμματος σε μαζικούς φορείς και δημότες. Η νίκη της δεύτερης άποψης σημαίνει ότι 9.15-9.30. κάθε πρωί θα εκφράζονται οι δημότες, ενώ 14.30-14.40 κάθε μεσημέρι θα εκφράζονται οι φορείς.

Το γεγονός ότι οι Μασσαβέτας, Στάη και Τζανετάκος είναι και στα δύο σημεία αχμής με τους νικητές, οι Σίμος και Ρεζάν πάντα με τους ηττημένους, ο Λουκάκος «στα λεφτά του» μία η άλλη δηλαδή, ενώ ο Μπίστικας μία μπαίνει και μία μένει εκτός, το αφήνουμε προς εκτίμηση στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία...

Εμείς πιστεύοντας ότι εδώ ταιριάζει το «μια δοκιμή θα σας πείσει», θα περιμένουμε τις πρώτες εκπομπές.

Ποιος λέει όχι στις διαφημίσεις;

Γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος για το «σύλλογο-ερασιτεχνών πάσης φύσεως συχνότητων», την αντίθεση του στις διαφημιστικές παρεμβολές και τα όσα θαυμαστά (!) φανερώνονται από το καταστατικό του. Στο τεύχος του Γενάρη πάλι, φίλος ερασιτέχνης μας έλεγε για τους διαφημιτζήδες που οργανώνονται, «μέχρι και σύλλογο φτιάχνε, ενώ εμείς...»

Έλα όμως που ο κόσμος είναι μικρός, το ένα πέφτει πάνω στο άλλο και κολλάει και έτσι η υπόθεση δένει και αποκαλύπτεται... Βρήκαμε ένα δελτίο τύπου λοιπόν του εν λόγω συλλόγου το οποίο πληροφορεί τους «εκπροσώπους του ελληνικού τύπου» ότι «τα προγράμματά μας εμπλουτίζονται από δημοσιογραφικές πληροφορίες, από θέματα κοινωνικού περιεχομένου, αποκλείοντας οποιοδήποτε πολιτικό θέμα».

Μέχρι εδώ... ουδέν ερώτημα. Παρακάτω όμως αναφέρεται ότι «με υπερφάνεια σας γνωρίζουμε τις εκπομπές τις οποίες παρουσίασαν μέλη μας και αναμετέδιδαν 35 σταθμοί της Αθήνας, 10 της Χαλκίδας και 2 της Θήβας: 1) Ζωντανή εκπομπή 2 1/2 ώρες με την Πίτσα Παπαδοπούλου, 2) Ν. Νομικός - 3 ώρες, 3) Λεωνίδας Βελής - 2 ώρες, 4) ο νέος τραγουδιστής Θ. Μέγας και η δημοτική τραγουδίστρια Κ. Κανάρη - 3 ώρες, 5) ο Δημήτρης Κοντολάζος, 6) ο σατιρικός κομφερανσιέ Γ. Μπουρνέλης και 7) η Κ. Στανίση... όλα αυτά χωρίς το παραμικρό ίχνος διαφήμισης»!!!

Πράγματι. Έτσι είναι. Όλα για «τη διδασκαλία του ελληνικού τραγουδιού». Εμ θέβαια... Η τόση φιλοπατρία του καταστατικού τους πώς να πάει χαμένη...

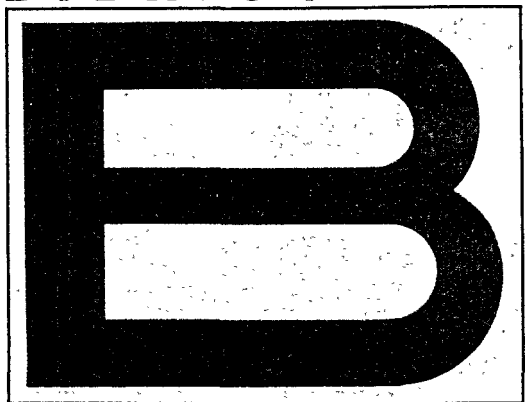
Κατά τα άλλα, μήπως η μεγάλη συμμετοχή σε αυτήν την σταυροφορία σταθμών της Χαλκίδας συνδέεται με τις επιθέσεις «ερασιτεχνών» στην εκπομπή της «Δημοτικής Πρωτοβουλίας»; Στο κάτω-κάτω το να δίνεις το λόγο, όπως έκανε η συγκεκριμένη προσπάθεια, σε εργάτες της πόλης σου είναι είσοδος της πολιτικής στα ερτζιανά, κάτι δηλ. που ο σύλλογος «ερασιτεχνικών» αντιμάχεται...

Και το άλλο που βρίσκεται;

Αυτό πιστεύουμε πως είναι, εν περιλήψει, το θέμα της συνάντησης των εναλλακτικών σταθμών που πρόκειται να γίνει αυτό το μήνα στη Χαλκίδα. Εμείς —για την ώρα— αρκούμαστε στο «καιρός ήταν», ελπίζοντας οι όποιες καταλήξεις να γίνουν αντικείμενο ευρύτερης συζήτησης. Άλλωστε ξέρουμε ότι αυτοί που ψάχνονται είναι πολλοί, ένθεν κακείθεν των ως τα τώρα πρωτοβουλιών...

Βαγγέλης Δελιπέτρος

BIBΛΙΟΦΙΛΙΑ
BIBΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
BIBΛΙΟΓΝΩΣΙΑ
BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑ
BIBΛΙΟΦΙΛΙΑ
BIBΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
BIBΛΙΟΦΑΓΙΑ

BIBΛΙΟΨΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Δημήτρης Χριστοδούλου:
ΤΟ ΝΗΣΙ.

Μυθιστόρημα.

Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1986. Σελ.184.

Ο Δημήτρης Χριστοδούλου εδραίωσε τη λογοτεχνική του φήμη ως ποιητής, με μια ποίηση καθ' όλα αξιόλογη, που του έχει εξασφαλίσει από καιρό τιμητική θέση στα μεταπολεμικά μας γράμματα. Εδώ και έντεκα χρόνια, όμως, ρίχνει περισσότερο βάρος στην πεζογραφία και, με αφετηρία το 1976, βγάζει κάθε χρόνο (χωρίς καμιά εξαίρεση) κι από ένα μυθιστόρημα που, όπως μας πληροφορεί το οπισθόφυλλο αυτού του τελευταίου του βιβλίου, προσπαθεί «να αφυπνίσει τη συνείδηση του νέου κάτοικου της πολυκατοικίας, του ιδιοκτήτη Ι.Χ., του νέου αστού, για την πολιτική και συνειδησιακή του καταγωγή». Επειδή ο Δημήτρης Χριστοδούλου, όπως δείχνει αυτή η περικοπή, ανήκει στην κατηγορία των συγγραφέων που δεν γράφουν για να αποκτήσουν οι ίδιοι συνείδηση και αυτογνωσία, αλλά για να «αφυπνίσουν» τους άλλους, τους κοιμώμενους, μας δίνει το δικαίωμα να τον κρίνουμε αρκετά αυστηρά. Γιατί είναι σαν τον άλτη που, αφού πήδησε τα 2 μ. 20, βάζει αμέσως τον πήχυ στα 2 μ. 50 για να κάνει παγκόσμιο ρεκόρ και περνάει από κάτω (είναι ευκολότερο να καθālήσεις το καλάμι παρά τον πήχυ...)

Εξάλλου, το πρόβλημα δεν είναι τόσο το συγκεκριμένο βιβλίο του Χριστοδούλου όσο η αντίληψη της λεγόμενης «προοδευτικής διάνοησης» για τον ρόλο της και η συμβολή της στη διαμόρφωση της νεοελληνικής συνείδησης.

Το «Νησί» εκτυλίσσεται στις παραμονές της απριλιανής δικτατορίας (πιο κάτω θα μας απασχολήσει το ερώτημα γιατί ο Δ.Χ. διαλέγει αυτό το χρονικό πλαίσιο). Σε κάποιο ελληνικό νησί η άρχουσα τάξη είναι ένα μωσαϊκό από αρχαιοκάπηλους, λαθρέμπορους, κοκότες, εκφυλισμένους εφοπλιστές και δυτικοφερτους κομπιναδόρους, που λυμαινόνται τον τόπο. Φυσικά, αυτοί είναι οι δεξιοί, που έχουν το κράτος δικό τους και μπορούν να θυσοδομούν ανενόχλητα. Από την άλλη μεριά, ή μάλλον στο φόντο αυτού του σκηνοικού, είναι «ο λαός» (χωρίς ταξικές, παρά μόνο προσωπικές διαφοροποιήσεις). Βαθιά άβυσσος χωρίζει αυτούς τους δυο κόσμους. Ο «λαός» είναι το θύμα, του οποίου διάζεται, αφού μόνον η κοινωνική ύπαρξη, αλλά και η συνείδηση, από μερικοί εκπρόσωποι του αναγκάζονται με θαρρία καρδιά να γίνουν συνεργοί στις ανομίες του ληστρικού κατεστημένου, για να επιβιώσουν. Αλλά το κατεστημένο αυτό έχει εσωτερικές αντιθέσεις, οι κλίκες συγκρούον-

ται μεταξύ τους κι αυτό δίνει την ευκαιρία στους «καλούς», δηλαδή στον «λαό», να κερδίσουν τις δημοτικές εκλογές και να βγάλουν δικό τους δήμαρχο. Τα σκάνδαλα των «κακών» απειλούν τώρα να θγουν στη φόρα. Τότε όμως έρχεται, ως από μηχανής θεός, η δικτατορία για να ξαναβάλει τα πράγματα στη θέση τους και να αποκαταστήσει τη συνοχή της άρχουσας τάξης.

Το πρώτο πράγμα που μας κάνει εντύπωση είναι ότι, ενώ ο συγγραφέας αναφέρεται σε μια εποχή που ιστορικά και κοινωνικά απέχει πολύ από τη σημερινή, γράφει με ολοφάνερα *επικαιρικό* τρόπο, σαν να ήθελε δηλαδή να μιλήσει για σύγχρονες καταστάσεις. Ο αναγνώστης πρέπει να διαβάσει πολλές σελίδες ώσπου να πληροφορηθεί ότι ο συγγραφέας αναφέρεται στην περίοδο της αποστασίας: η ιστορική ταυτότητα της εποχής δηλώνεται σε ελάχιστα σημεία του βιβλίου. Γιατί το έκανε αυτό ο Δ.Χ.; Γιατί δεν διάλεξε ένα σύγχρονο χρονικό πλαίσιο, αφού ήθελε να μιλήσει για πράγματα που τα θεωρεί σύγχρονα; Η απάντηση βγαίνει από την ίδια την υφή του βιβλίου: Δεν το έκανε, επειδή θέλησε να ηθικολογήσει πολιτικολογώντας και να πολιτικολογήσει ηθικολογώντας. Και επειδή η σημερινή πολιτικοκοινωνική πραγματικότητα δεν του προσφέρεται για τέτοιες μαυρόασπρες απεικονίσεις, καταφεύγει σ' ένα παρελθόν που *χρονικά* είναι σχετικά πρόσφατο και όπου οι ρόλοι, έτσι όπως έχουν αποτυπωθεί στην κοινή συνείδηση, είναι σαφείς: από εδώ οι καλοί (που είναι πολύ καλοί) και από εκεί οι κακοί (που είναι πολύ κακοί). Σήμερα, που οι καλοί δεν φαίνονται και τόσο καλοί και καμιά φορά είναι χειρότεροι από τους κακούς, έχει σημασία (φαίνεται να μας λέει ο Δ.Χ.) να ανατρέξουμε στις καταβολές τους για να θεβαιωθούμε ότι τα ηθικά πρόσημα είναι στη σωστή θέση. Έτσι αντιλαμβάνεται, προφανώς, ο Δ.Χ. την «αφύπνιση της συνείδησης του νέου κάτοικου της πολυκατοικίας» κ.λπ. «για την πολιτική και συνειδησιακή του καταγωγή».

Με το «Νησί», λοιπόν, ο Δ.Χ. αναδιώνει τη χειρότερη μορφή «στρατευμένης» τέχνης, τη μορφή εκείνη που ταλαιπώρησε πολύ την πνευματική μας ζωή και από την οποία καλά-καλά δεν έχουμε απαλλαγή ακόμα: την τέχνη που συνδέει το εύκολο ηθικό κήρυγμα με το ακόμα ευκολότερο μικροπολιτικό κήρυγμα. Οι ήρωες του «Νησιού» είναι ηθικά σάπιοι γιατί είναι δεξιοί και είναι δεξιοί γιατί είναι ηθικά σάπιοι. Πρόκειται, βέβαια, για το γνωστό φαινόμενο της «αντιδεξιάς ιδεολογίας», που στην πραγματικότητα είναι γελοιογραφία ιδεολογίας, αλλά έχει αφήσει ίχνη στη λογοτεχνία μας και επηρέασε ακόμα και σημαντικούς συγγραφείς. Μια μερίδα «προοδευτικών συγγραφέων», εκχυδαίζοντας το κοινωνικό δράμα της σύγχρονης Ελλάδας σε μια μανιχαϊκή σύγκρουση της φαύλης Δεξιάς με την άσπιλη «προοδευτική παράταξη», έκλεισε τα μάτια (τα δικά της και του κοινού της) στην πραγματική φύση των δυνάμεων που συγκρούονταν και υποκατέστησε το κοινωνικό αισθητήριο με μικροπολιτικά κριτήρια επιπέδου καφενείου. Σήμερα βλέπουμε τα αποτελέσματα αυτής της αντίληψης (που, φυσικά, δεν γεννήθηκε από τους «προοδευτικούς» διανοούμενους, αλλά υπηρετήθηκε πιστά από αυτούς). Όποιος πιστεύει και διακηρύσσει ότι τα σάπια μύλα βγαίνουν αποκλειστικά από σάπιες μυλιές, είναι μοιραίο να δει μια μέρα τη φρουτιέρα του γεμάτη σάπια μύλα. Όποιος κάνει την κομματική ταμπέλα κριτήριο για ηθικές αξιολογήσεις, που μάλιστα είναι *απόλυτες* και *μόνιμες*, ανοίγει διάπλατα τον δρόμο σε ένα Καραχάλιο, σε ένα Σταματελάτο και σε ένα Χρήστο Παπαδόπουλο (ο Δημήτρης Χριστοδούλου θα έκανε καλά να διαβάσει τη βιογραφία του Χρήστου Παπαδόπουλου, όπως τη δίνει ο Γιώργος Βότσης στο προηγούμενο τεύχος του «Σχολιαστή»). Την εποχή που η σπείρα των δεξιών λαθρεμπόρων, αρχαιοκάπηλων κ.λπ. λυμαινόταν το νησί του Δ.Χ., η Ιστορία κουλπονούσε ήδη τη σπείρα του Χρήστου Παπαδόπουλου, πιθανότατα μάλιστα χωρίς καν να το ξέρει αυτό ο μελλοντικός αρχηγός της... Μια μεγάλη μερίδα της «προοδευτικής διάνοησης» δεν μπόρεσε να διακρίνει αυτές τις ζυμώσεις και, από αυτή την άποψη, ελάχιστα συνέβαλε στη νεοελληνική αυτογνωσία.

Ο Δημήτρης Χριστοδούλου μας δείχνει με σίγουρο χέρι ποιο είναι το απόλυτο και αδιαίρετο Καλό. Αναπόφευκτα, το δάχτυλό του δείχνει τον ίδιο τον

εαυτό του. Γιατί; Διότι όταν κάποιος πιστεύει ότι το Καλό είναι ένα και αδιαίρετο, όπως και το Κακό, και ότι καθορίζονται και τα δύο από την πολιτική τοποθέτηση, τότε είναι μοιραίο να αναγορεύσει όλες τις προσωπικές κλίσεις του σε εκφάνσεις του Καλού, όλες τις αντιπάθειές του σε εκφάνσεις του Κακού. Έτσι, με μια ταχυδακτυλουργική κίνηση νομιμοποιεί και καθαγιάζει όλες τις προκαταλήψεις του (και αφήνουμε τον αναγνώστη να κρίνει τι σημαίνει αυτό και πού μπορεί να οδηγήσει). Δύο παραδείγματα από το «Νησί» αρκούν για να καταλάβουμε αυτή τη μέθοδο και τα αποτελέσματά της.

Ενώ η ηθική ασχήμια των αρσενικών μελών της δεξιάς ληστοσυμμορίας είναι μια ασχήμια με «αποχρώσεις» και προσωπικές ιδιαιτερότητες (ο άξεστος λαθρέμπορος, ο εκφυλισμένος κουλτουριάρης εφοπλιστής, ο τραμπούκος, ο γλοιώδης κομπιναδόρος κ.λπ.), αντίθετα η ανηθικότητα των τριών θηλυκών μελών (γυναίκες ή ερωμένες των άλλων) ανάγεται στα ίδια σταθερά γνωρίσματα: λαγνεία, ξετσιπωσιά, πονηριά, υπολογιστικός χαρακτήρας, «τύλιγμα» του άνδρα και κατόπιν ποδηγέτησή του, με μια λέξη: πουτανιά. Το γυναικείο αρχέτυπο, όπως το βλέπει ο φαλλοκράτης. Συνδένοντας την πολιτική τοποθέτηση των τριών γυναικών με τα γνωρίσματα του «αιώνιου θηλυκού», ο Δ.Χ. κρύβει την αντιδραστική μισογυνία του πίσω από το πρόσχημα της «προοδευτικής» κριτικής.

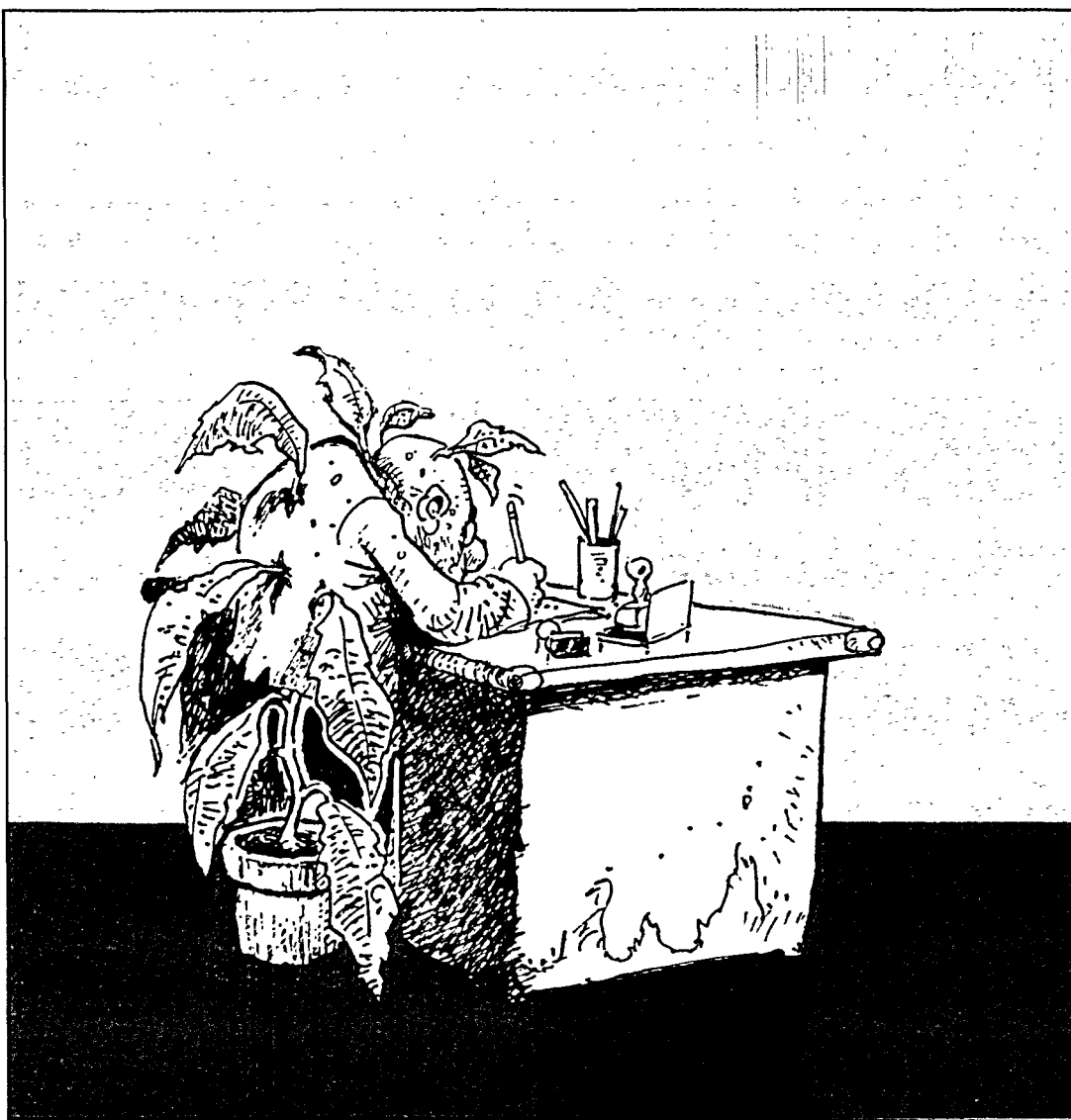
Δεύτερο παράδειγμα: Σε μια εποχή (δεκαετία του '60) που το ροκ είναι σε ολόκληρο τον δυτικό κόσμο η *κατ' εξοχήν* καλλιτεχνική έκφραση της εξέγερσης και της κοινωνικής αμφισβήτησης, ο Δ.Χ. θάζει δύο εκπρόσωπους της άρχουσας τάξης, τον «εμπριμεδάκια» κύριο Τζορτζ και την παμπόνηρη κυρία Λίνα, να εισάγουν δολιώς το ροκ στο νησί! «Ήρθατε στο νησί και τα κάνετε όλα ροκ!» τους πετάει κάποιος κατάμουτρα (σελ. 104). Και για να μη θεωρηθεί αυτό τυχαίο ή προσωπική γνώμη του συγκεκριμένου νησιώτη, ο ίδιος λέει στην αμέσως επόμενη σελίδα: «Πρέπει να είστε ο κύριος Τζορτζ, που ο συγγραφέας τον θέλει σκιά της κυρίας Λίνας και μεταφορέα του πνεύματος ροκ στην Ελλάδα». Με τον ίδιο τρόπο όπως στο προηγούμενο παράδειγμα, συνδένοντας ταχυδακτυλουργικά (και παραπονητικά) το ροκ με την «κακότητα» των δεξιών απατεώνων, ο Δ.Χ. κρύβει την προκατάληψή του πίσω από ένα «προοδευτικό» κήρυγμα.

Λυπούμαστε ειλικρινά που αναγκαστήκαμε να γίνουμε τόσο σκληροί απέναντι σε ένα συγγραφέα που η παλιότερη θητεία του στα ελληνικά γράμματα υπήρξε, αναμφισβήτητα, ευδόκιμη. Αλλά, όταν διακηρύσσει ότι φιλοδοξεί να αφυπνίσει τη συνείδηση του Νεοέλληνα, ορίζει μόνος του τα κριτήρια, με τα οποία πρέπει να τον κρίνουμε, και μας επιβάλλει να κάνουμε την παρατήρηση ότι τέτοιες θεωρήσεις όχι μόνο δεν αφυπνίζουν τη συνείδησή μας, αλλά αντίθετα διαιωνίζουν κατεστημένους μύθους και προκαταλήψεις. Και, όπως λέει το ίδιο το οπισθόφυλλο του βιβλίου, είναι καιρός «Να εγκαταλείψουμε την αθωότητα και το άλλοθι και να καταλάβουμε πως υπήρξαμε και ένοχοι για το σημερινό πολιτιστικό και πολιτικό τείχος που προσπαθούμε να υπερπηδήσουμε»...

ΜΕΛΕΤΕΣ

Ανδρέας Λεντάκης:
ΕΙΝΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΤΩΤΕΡΗ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑ; (Ή ΠΩΣ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΤΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ).
Εκδόσεις Δωρικός 1986. Σελ. 366.

Όπως παρατηρήθηκε κι από άλλους, η ερώτηση του τίτλου γεννάει αυτόματα μια άλλη ερώτηση. Χρειάζεται άραγε ακόμα και σήμερα απόδειξη ότι η γυναίκα δεν είναι καλύτερη από τον άνδρα; Η «φυσική κατωτερότητα της γυναίκας» είναι μια αντίληψη που σήμερα πια επιβιώνει μόνο στις πολύ πρωτόγονες συνειδήσεις, σ' ανθρώπους που φοβούνται την αλήθεια και, όπως σημειώνει ο ίδιος ο συγγραφέας στο τέλος του βιβλίου του, το βιβλίο αυτό «δεν είναι γι' αυτούς». Οι άλλοι ό-

μως, εκείνοι στους οποίους απευθύνεται το βιβλίο, έχουν απαντήσει από καιρό σ' αυτό το ερώτημα και πιο επίκαιρο τους φαίνεται ένα άλλο: Είναι ο άνδρας κατώτερος από τη γυναίκα;

Υπάρχει όμως κι ένα άλλο ερώτημα που γεννιέται στον αναγνώστη, όταν τελειώνει το βιβλίο του Ανδρέα Λεντάκη: Πόσο ανταποκρίνεται το περιεχόμενο στον τίτλο; Η απάντηση είναι: λίγο. Το βιβλίο είναι, ουσιαστικά, μια συρραφή από ετερόκλητα (εξ ου και οι πολλές επαναλήψεις) μελετήματα και εισηγήσεις του συγγραφέα, που τα θέματά τους ποικίλλουν από τη γέννηση του τοτεμισμού ως τον ρόλο της γυναίκας στην τοπική αυτοδιοίκηση, από τη μαγεία και τη μαντική ως την ιεροδουλεία και την παλλακεία. Οι πληροφορίες που αφορούν τη θέση της γυναίκας στις προϊστορικές κοινωνίες και προσφέρονται για μια συζήτηση γύρω από το πόσο «φυσική» είναι η κυριαρχία του άνδρα περιορίζονται στα κεφάλαια που καλύπτουν τις σελίδες 75-183, δηλαδή λιγότερο από το ένα τρίτο του βιβλίου. Τα υπόλοιπα κεφάλαια είτε μεταδίδουν κάποιες εγκυκλοπαιδικές γνώσεις για την εξέλιξη του ανθρώπου, είτε διαπραγματεύονται κάποια γενικότερα κοινωνικά φαινόμενα της αρχαιότητας είτε εκφράζουν σκέψεις και ευχές του συγγραφέα για την κοινωνική αναβάθμιση του ρόλου της γυναίκας. Μπαίνουμε λοιπόν στον πειρασμό να σκεφτούμε ότι ο συγγραφέας (ή ο εκδότης) διάλεξε ένα τίτλο που θα έκανε το βιβλίο ελκυστικότερο για το πλατύ κοινό (συμπεριλαμβανομένων, βέβαια, κι εκείνων που το βιβλίο «δεν είναι γι' αυτούς»). Αλλά έτσι έθεσε πρώτα ένα ξεπερασμένο ερώτημα και στη συνέχεια το έξεχασε...

Ανεξάρτητα όμως από αυτές τις επιφυλάξεις, το βιβλίο του Ανδρέα Λεντάκη περιέχει πολλές χρήσιμες πληροφορίες για τη θέση της γυναίκας στην πρωτόγονη και στην αρχαία κοινωνία και ανακεφαλαιώνει με εύληπτο τρόπο την επιχειρηματολογία των Bachofen, Morgan, Briffault, G. Thomson και άλλων γύρω από τη λεγόμενη «μητριαρχία». Ο συγγραφέας αποδείχνεται γνώστης της σχετικής βιβλιογραφίας και προσθέτει, σε αρκετά σημεία, δικές του έγκυρες και συχνά εύστοχες πα-

ρατηρήσεις. Ίσως είναι λιγότερο ενήμερος για μερικές νεότερες ανακαλύψεις της ανθρωπολογίας, όπως φαίνεται από τις απόψεις του για την προέλευση του πρώτου καταμερισμού εργασίας (η γυναίκα παιδοκομεί, ο άνδρας εξασφαλίζει τροφή), που τον αποδίδει στις βιολογικές διαφορές των δύο φύλων (σελ. 76). Οι ενδείξεις που διαθέτουμε σήμερα κλονίζουν ακόμα κι αυτή την άλλοτε τόσο αυτονόητη «αλήθεια». Ο σεξουαλικός καταμερισμός εργασίας φαίνεται ότι είναι πολύ πιο πρόσφατο φαινόμενο από όσο νομιζόταν άλλοτε και οι αιτίες του είναι περισσότερο κοινωνικές παρά βιολογικές.

Διακρίναμε στο βιβλίο του Ανδρέα Λεντάκη μια τάση που, όπως νομίζουμε, έρχεται σε αντίφαση με τον γενικότερο τρόπο σκέψης του: την τάση να ερμηνεύει μερικά κοινωνικά φαινόμενα στο συμβολικό, και όχι στο γενετικό, επίπεδο. Εδώ διαφαίνεται η κακή επιρροή του στρουκτουραλισμού. Π.χ. ο συγγραφέας εξηγεί το φαινόμενο της ιεροδουλείας ως «μύηση» των κοριτσιών στη γενετήσια και κοινωνική ωριμότητα (σελ. 274-5). Αν γνώριζε τη μαρξιστική ανάλυση αυτού του φαινομένου από τον E. Borneman, θα μπορούσε να το δει σε ιστορικότερη προοπτική, ως απόηχο ενός «μητριαρχικού» παρελθόντος, όπου η γυναίκα ήταν σεξουαλικά προσιτή και οικονομικά παραγωγική για ολόκληρη την κοινότητα. Οι συμβολικές λειτουργίες, όταν εξετάζονται ξεκομμένα από τις ιστορικές αιτίες τους, δεν μας επιτρέπουν να κατανοήσουμε τη δυναμική των κοινωνικών φαινομένων.

Το κεφάλαιο «Ο γάμος στην αρχαία Ελλάδα» (σελ. 224-248) είναι περιληψη ενός μέρους από το βιβλίο του Ανδρέα Λεντάκη «Η σεξουαλική ζωή στην αρχαία Ελλάδα», που περιμένουμε με ενδιαφέρον από καιρό. Ελπίζουμε να υπάρχει στο βιβλίο αυτό μια βαθύτερη και συνεκτικότερη διαπραγμάτευση της σχέσης των δύο φύλων, που να δίνει στον αναγνώστη μια σαφέστερη εικόνα για το πώς οργανώθηκε κι εφαρμόστηκε συστηματικά από τους αρχαίους ημών προγόνους η υποδούλωση και ο εξευτελισμός του γυναικείου φύλου.

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΕΙΣ

Πρόσφατα («Το Δέντρο», τεύχος 27) η ποιήτρια Νανά Ησαΐα δήλωσε: «Και όσο για τους γραμματικούς μας ένα έχω να τους πω: αν ποτέ θ' αποφασίσουν να φτιάξουν την καινούργια γραμματική που πάρα πολύ μας χρειάζεται, να έρθουν πρώτα ν' ακούσουν πώς μιλάμε εμείς οι συγγραφείς και ν' ακούσουν μόνο εμάς και κανέναν άλλον». Της αφιερώνουμε λοιπόν τις παρακάτω φράσεις από το τελευταίο βιβλίο του Δημήτρη Χριστοδούλου: «Θυμάται πώς την πρωτοπήδηξε και ψιλοκαθλώνει στη σεζλόνγκ και χαιρέται που το φέρνει, έστω και τόσο λίγο, κείνο το ρεύμα που σε περνάει όταν σ' τη χώνει κατακέφαλα το σώμα το νέο και το νέο πρόσωπο, στη νέα συνάντηση». (σελ. 88). «Ξαφνικά αυτός ο εκβιασμός αντί να τον βάλει τον εφοπλιστή στα όρια τα ανθρώπινα μιας αγανάκτησης, την υποψιάζεται». (σελ. 93). «Ο εφοπλιστής αποσύροντας την υποψηφιότητα της Ηρώς, που στο μεταξύ την παντρεύτηκε θέλοντας και μη, γιατί ο εκβιασμός της Ηρώς και τα παρατράγουδα όχι μόνο κάνανε το νησί να γελάσει, αλλά και να πάρει ψήφους ο Γιάννης που κατέβαινε χωρίς τα λεφτά βέβαια που διαθέτουν οι άλλοι και χωρίς την υποστήριξη του νόμου, όπως είχε υποχρέωση, τουλάχιστον τυπικά, η αρχή». (σελ. 94)

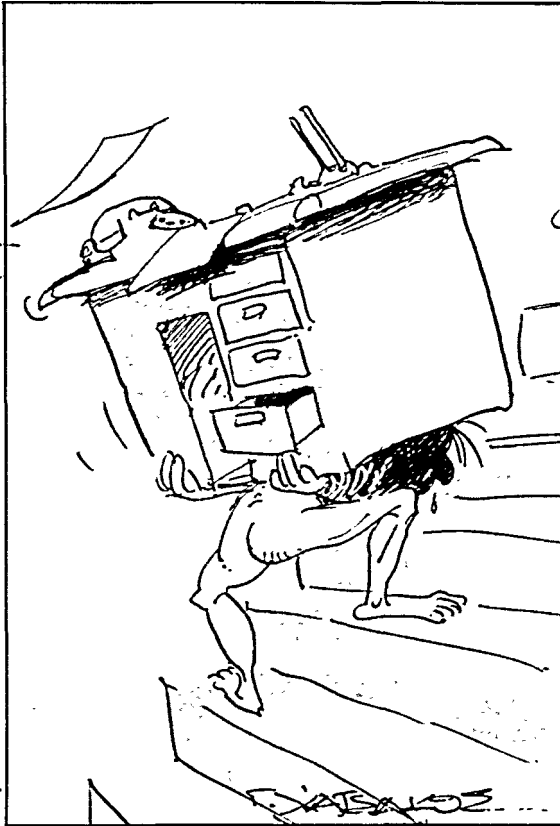
Με πολύ χιούμορ αυτοβιογραφείται ο νέος συγγραφέας Αλέξης Οικονόμου (το βιβλίο του «Το τέρας στον καναπέ» το παρουσιάσαμε στο τεύχος 49) σ' ένα γράμμα που μας έστειλε (είχαμε παραπονεί για την απουσία βιογραφικών στοιχείων). Μας πληροφορεί λοιπόν ότι γεννήθηκε στον Πειραιά στις 2 Μαρτίου 1950, έχει παιδί και Ι.Χ., σπούδασε στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και είναι σήμερα διευθυνών σύμβουλος της Εταιρείας του Ν. 1386/83 (ΟΟΑΕ) «Κ.Ε. ΦΑΝΕΣΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.» (Χαλυβδοσωλήνες και Θερμαντικά Σώματα), που απασχολεί 280 άτομα. Ακολουθεί πλήρης κατάλογος των μελετών και των επιστημονικών δημοσιεύσεών του!

Ξέρετε ποιο θα είναι το σίγουρο σημάδι ότι το νέο κόμμα της «Ελληνικής Αριστεράς» έχει ξεπεράσει τις ιδεολογικές αγκυλώσεις του παρελθόντος; Μας το λέει ο Γ.Μ. Καλιόρης στο «Αντί» της 8.5.87 (σελ. 29): «Την ημέρα που σε μια ανακοίνωση του πολιτικού γραφείου, το *κυβέρνησης* θα εναλλάσσεται με το *κυβερνήσεως*, θα έχει γίνει ένα σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, με πολλαπλώς συμβολική σημασία – και όχι μόνο για τη γλώσσα». Πολιτικό δαιμόνιο ο κ. Καλιόρης! Κατέχει την τέχνη των εξισορροπήσεων και έχει βρει προκαταβολικά τη λύση για να αποφευχθεί μελλοντική διάσπαση της ΕΑΡ σε «ΕΑΡ-ης» και «ΕΑΡ-εως». Και, επειδή οι αγκυλώσεις είναι πρώτα ψυχικές και ιδεολογικές πριν γίνουν γλωσσικές (όπως παρατηρεί ο κ. Καλιόρης στο ίδιο άρθρο), μπορούμε να φανταστούμε πώς θα εκφράζεται η «ψυχική απελευθέρωση» της ΕΑΡ στην ανακοίνωση του πολιτικού της γραφείου: «Η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης έχει γονατίσει τις λαϊκές τάξεις», και λίγες αράδες πιο κάτω: «Είναι χρέος της κυβερνήσεως να περιφρουρήσει την εθνική γαλήνη πατάσσοντας την τρομοκρατία». Είναι ζήτημα αποχρώσεων, που θα έλεγε και ο κ. Καλιόρης...

Δ.Κ.

Η ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΤΙ ΕΝΝΟΟΥΝ όσοι μιλάνε για «κρίση του τύπου;» Μερικοί εννοούν τα χαμηλά αριθμητικά δεδομένα, τους λίγους αναγνώστες και τα δυσβάσταχτα χρέη. Οι περισσότεροι θέλουν να εκφράσουν τη νοσταλγία τους για μια χαμένη αθωότητα που τσαλαπατήθηκε άγρια στις μέρες μας απ' τα φαινόμενα του «αυριανισμού», του κιτρινισμού, κ.λπ. Σύμφωνα μ' αυτούς, ο τύπος θα ξεπεράσει την κρίση του, όταν σε κάποιο κοντινό ή μακρινό μέλλον ξανασταθεί στο ύψος του και επιτελέσει το κοινωνικό του λειτουργήμα. Αυτοί, μάλλον θα περιμένουν. Διότι ο δρόμος που έχει βρει ο ελληνικός τύπος για να ξεπεράσει την κρίση του είναι εντελώς διαφορετικός. Όταν πριν λίγα χρόνια έβγαине το *Έθνος* σαν αντιγραφή της αγγλικής λαϊκής *Ntaihlu Mirror*, κανένας δεν μπορούσε να υποθέσει ότι σήμερα θα θρискόμαστε με άλλες 6 ελληνικές *Ntaihlu Mirror* (*Ελευθεροτυπία*, *ΤΑ ΝΕΑ*, *Πρώτη*, *Ελ.Τύπος*, *Μεσημβρινή*, *Απογευματινή*) για να μην υπολογίσουμε όσες δοκίμασαν κι απέτυχαν (*Ειδήσεις*) και εκείνες που πειραματίζονται την Κυριακή (*Βραδυνή*). Και δεν είναι μόνο ο φθόνος για

την κυκλοφοριακή επιτυχία του *Έθνους* που οδήγησε στη σημερινή τυποποίηση. Συνέπεσαν δυο παράλληλες διαδικασίες. Η πρώτη είναι η αναγκαστικά στενότερη πρόσδεση του τύπου με την κρατική εξουσία, φαινόμενο χαρακτηριστικό του σύγχρονου καπιταλιστικού κράτους. Η δεύτερη διαδικασία είναι ο απαιτούμενος εκσυγχρονισμός της λαϊκής εφημερίδας, μετά την εισβολή της τηλεόρασης και την εισαγωγή της νέας τεχνολογίας. Η χρονική σύμπτωση των δύο αυτών διαδικασιών οδήγησαν στο νέο μοντέλο ελληνικής εφημερίδας.

Γι' αυτή τη σύγχρονη ελληνική δημοσιογραφία πρόκειται να μιλήσουμε. Θα χρησιμοποιήσουμε κάποια παραδείγματα τα οποία όμως προσφέρονται για γενικεύσεις. Έχουμε αφήσει έξω απ' το στόχαστρό μας την περίπτωση της *Αυριανής*. Όχι μόνο επειδή το περιεχόμενό της «μιλά» από μόνο του. Αλλά και γιατί πολύ συχνά η αναφορά στον «αυριανισμό» χρησιμεύει για να καλύψει τον υπόλοιπο τύπο. Ας μιλήσουμε λοιπόν για τις έγκυρες ελληνικές εφημερίδες...

Δημήτρης Ψαρράς

Η ΤΕΧΝΗ ΝΑ ΛΕΣ ΨΕΜΑΤΑ

Ο ΚΥΡΙΟΣ λόγος της αναξιοπιστίας του τύπου πρέπει να αναζητηθεί στην ανάληψη ανεξαρτησία του από το κράτος και από τους μηχανισμούς των κυρίαρχων οικονομικών συμφερόντων. Είναι πρόσφατες οι διάφορες «επιτυχίες» των δικτικών αρχών στην ανακάλυψη τρομοκρατών, κατασκόπων, κ.λπ. Όλες κατέληξαν σε φιάσκο. Ο τύπος χρησιμοποιήθηκε σ' όλες αυτές τις ιστορίες σαν απλό κρατικό εξάρτημα. Με τις σκόπιμες «διαρροές», τα «αποκλειστικά» και τα off the record, τα δημοσιογραφικά επιτελεία αντικαταστάθηκαν από το γραφείο τύπου της Ασφάλειας. Ήταν φυσικό, ένα μεγάλο μέρος από τη δυσπιστία και την αγανάκτηση των αναγνώστών, όταν αποκαλύφθηκαν οι σκευωρίες, να θαρύνει τις εφημερίδες στο σύνολό τους. Το ίδιο ισχύει και για τις περισσότερες μεγάλες αποκαλύψεις, τις αναλύσεις των σκανδάλων κ.λπ.

Όμως δεν είναι μόνο τα «μεγάλα ψέματα». Αυτά, στο κάτω-κάτω της γραφής αργά ή γρήγορα αποκαλύπτονται. Τι γίνεται όμως με τα «μικρά»; Οι ανάγκες καθημερινού εντυπωσιασμού και προσέλλκυσης και ο νέος τύπος λαϊκής εφημερίδας που έχει κυριαρχήσει συντριπτικά οδήγησαν στην παντοκρατορία του μεγάλου τίτλου και της φωτογραφίας. Τα κείμενα δεν είναι παρά οι λεζάντες των φωτογραφιών, ή έστω, η απασχόληση των αργόσχολων και των συνταξιούχων. Αυτή η εξέλιξη δίνει καθώς φαίνεται νέες δυνατότητες στους διευθυντές και τους συντάκτες ύλης.

«Ο Α. Παπανδρέου άφησε το σκυλί κι έσκασε» τιτολοφορούσε ο *Ελ. Τύπος* ένα ρεπορτάζ στις 4.5. Πρέπει

φυσικά να φτάσεις στην τελευταία πρόταση του κειμένου για να καταλάβεις ότι πρόκειται για έναν νεοπροληφθέντα αστυφύλακα, απλό συνονόματο του πρωθυπουργού. Ταίριαζε όμως τόσο καλά στη θεωρία της εφημερίδας αυτής ότι όλα τα δεινά μας οφείλονται στον Α.Π., ώστε δεν ήταν δυνατόν να αφήσει ανεκμετάλλευτη μια τέτοια ευκαιρία. Αλλά ας δεχτούμε ότι στην περίπτωση αυτή υπάρχει τουλάχιστον κάποιο χιούμορ. Δεν ισχύει δυστυχώς το ίδιο για τον πρωτοσέλιδο τίτλο του *ΒΗΜΑΤΟΣ* στις 5.4 «Πότε θ' αρχίσουν οι απολύσεις στρατευμένων, βλ. σελ. 27». Ο άτυχος ενδιαφερόμενος που θα ψάξει στη σελ. 27 θα μείνει με την απορία: δεν υπάρχει ούτε λέξη στο σχετικό ρεπορτάζ...

Πάντοτε, βέβαια υπάρχουν και χειρότερα. «Ο Σταματελάτος μιλάει στα *ΝΕΑ*» αναγγέλλει περήφανη η εφημερίδα στις 24.4, με μεγάλο πρωτοσέλιδο τίτλο. Ξέρετε τι είπε στα *ΝΕΑ* ο Σταματελάτος; «Δεν μπορώ να πω τίποτα, κι αυτό γιατί κανένας δεν έχει πει τίποτα σε μένα. Απλά διαβάζω τις εφημερίδες όπως όλοι».

Εκεί πάντως που έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερη τεχνική απ' τις εφημερίδες είναι ο τομέας των διαψεύσεων. Στις

Η φωτογραφία που δημοσιεύτηκε στην Πρώτη με τη λεζάντα: «Φασίστες δέρνουν στο όνομα του Κλήρου».

2.4, η Πρώτη δημοσίευσε μια φωτογραφία με τη λεζάντα «Φασίστες δέρνουν στο όνομα του κλήρου». Την επομένη, διαβάσαμε την ακόλουθη διάψευση: «Αναγκαία επανόρθωση. Στη φωτογραφία που δημοσιεύτηκε χτες στη σελίδα 10 της *Πρώτης*, στο ρεπορτάζ από τα προχτεσινά επεισόδια στα Προπύλαια, τα πρόσωπα που εμφανίζονται δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με το χαρακτηρισμό της λεζάντας «φασίστες». Σχετική διευκρίνισή μας έγινε χτες και την καταγράφουμε προς αποκατάσταση της αλήθειας».

Αυτή η «επανόρθωση» δημιουργεί περισσότερα ερωτηματικά. Εντάξει, δεν είναι φασίστες, αλλά τότε ποιοι είναι αυτοί που δέρνουν; Μήπως μαζί με την ακύρωση της λεζάντας ακυρώνεται και η φωτογραφία;

Την πιο πρωτότυπη όμως αντίδραση σε διάψευση διεκδικεί η σχετικά νέα *Εβδόμη*. Στο φύλλο της 22 Μαρτίου παρουσίαζε πρωτοσέλιδο «αποκλειστική» συνέντευξη του Αρχιεπισκόπου Σερραφείμ με τίτλο «Τα κόμματα έρχονται και παρέρχονται». Η Αρχιεπισκοπή δήλωσε ότι δε δόθηκε καμία συνέντευξη. Η *Εβδόμη* όμως επιμένει. Στο επόμενο φύλλο της (29.3), χωρίς να δημοσιεύσει την ανακοίνωση του Γρ. Τύπου της Ιεράς Συνόδου υπερηφανεύεται: «Δεν διαψεύδεται η *Ε*». Χρησιμοποιεί δε τα ακόλουθα επιχειρήματα:

- Μια συνέντευξη δεν μπορεί να «κατασκευαστεί». Εκτός αυτού, καμία από τις εκατό και πλέον συνεντεύξεις που δημοσιεύτηκαν στα 19 φύλλα της εφημερίδας, δεν διαψεύστηκε.

- Άλλωστε, αυτές τις μέρες, αλλά και σε ανύποπτο χρόνο ο Μακαριότατος έχει εκφράσει τις θέσεις της συνομιλίας-συνέντευξης προς την εφημερίδα, των οποίων πραγματοποιήθηκε από την *Ε* ένα *compelium*.

Ερωτάται το Γραφείο Τύπου της Ιεράς Συνόδου: Υπάρχει σημείο στη δημοσιευθείσα συνομιλία, που να βρίσκεται σε αντίθεση με τις παραπάνω θέσεις;

Κάθε σχόλιο φυσικά περιττεύει. Το μόνο που μένει είναι να προειδοποιήσουμε όλα τα υποψήφια θύματα: προέχετε τα λόγια σας γιατί μπορεί να γίνουν συνέντευξη με τη μέθοδο του *...compelium*.

ΤΟ «ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ»

ΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ πρόσφατο αποτέλεσμα του ανταγωνισμού στο χώρο του ελληνικού τύπου είναι το γεγονός ότι εμφανίζονται οι τάσεις για ομοιομορφία. Μια πρώτη θεματική εξέλιξη ήταν η επικράτηση ενός σχεδόν παρόμοιου μοντέλου ταμπλόιντ στις αθηναϊκές εφημερίδες, μετά την κυκλοφοριακή επιτυχία του «Εθνους», και την εισαγωγή της «νέας τεχνολογίας». Ένα άλλο παράδειγμα είναι η παρέμβαση του συγκροτήματος Κοσκωτά που μέχρι σήμερα φροντίζει να στήνει περιοδικά πιο «μοντέρνα» αλλά ταυτόσημα με ήδη υπάρχοντά. Το ΕΝΑ δίπλα στον Ταχυδρόμο, το ΚΑΙ δίπλα στο ΡΟΜΑΝΤΣΟ, το ΜΙΑ δίπλα στη Γυναίκα, το TV3 δίπλα στο Τηλέραμα κ.λπ. Η φιλοσοφία που διέπει αυτή την πρακτική είναι απλή. Είναι πιο εύκολο να διεκδικήσεις ένα ήδη διαμορφωμένο κοινό (χρησιμοποιώντας τα ίδια μέσα αλλά πιο προηγμένο μάρκετινγκ), παρά να επιχειρήσεις να δημιουργήσεις ένα δικό σου, καινούργιο κοινό.

Οι συνέπειες θέβαια για τον ίδιο τον τύπο είναι ιδιαίτερα φθοροποιές καθώς ο ανταγωνισμός παύει να βρίσκεται στο περιεχόμενο των κειμένων και εντοπίζεται σ' έναν μάλλον εξωδημοσιογραφικό αγώνα-δρόμου και εντυπώσεων. Είναι φυσικό αυτός ο αγώνας να καταλήγει και σε απρόοπτα:

Την ίδια μέρα (5 Φεβρουαρίου) κυκλοφόρησαν τα «α-

Αριστερά ο Ζαχάρωφ στο ΕΝΑ. Δεξιά ο Ζαχάρωφ στον Ταχυδρόμο. (5.2.87). Προφανώς το «αποκλειστικό» των δυο ανταγωνιστών είναι μια κοινή συνέντευξη.

δελφά» περιοδικά Ταχυδρόμος και ΕΝΑ με την ίδια «δημοσιογραφική επιτυχία»: Αποστολή στη Μόσχα και συνέντευξη με τον Αντρέι Ζαχάρωφ. Το παράξενο δεν είναι ότι τα δυο περιοδικά είχαν ταυτόχρονα την ίδια ιδέα. Άλλωστε ο Ζαχάρωφ είχε μόλις επιστρέψει στη Μόσχα και πολλά ευρωπαϊκά περιοδικά οργάνωσαν παρόμοιες αποστολές. Το παράξενο είναι ότι απ' ό,τι φαίνεται οι δυο συνεντεύξεις πάρθηκαν ταυτόχρονα! Αδιάψευστος μάρτυρας δυο φωτογραφίες του Ζαχάρωφ, η μια στον Ταχυδρόμο και η άλλη στο ΕΝΑ που τραβήχτηκαν με διαφορά δευτερολέπτων. Σημάδι ότι η απεσταλμένη του Ταχυδρόμου Ντίνα Οικονομίδου

και ο απεσταλμένος του ΕΝΑ Τάκης Μίχας βρέθηκαν μαζί στο σπίτι του Ζαχάρωφ και πήραν από κοινού τη συνέντευξη. Τώρα πώς κατόρθωσαν να τη μοιράσουν στα δύο αυτό είναι θέμα δικό τους και των διευθυντών των δύο περιοδικών. Αλλά νιώθει κανείς τον πειρασμό να σημειώσει ότι η φροντίδα να εμφανιστεί σαν διαφορετική η συνέντευξη οδηγεί τα δυο περιοδικά στα άκρα: 25 βαθμούς υπό το μηδέν σημειώνει το ΕΝΑ, ενώ ο Ταχυδρόμος 30 βαθμούς. Η ίδια διαφωνία υπάρχει και για το σπίτι του Ζαχάρωφ. Δύο δωμάτια βρήκε το ΕΝΑ, ενώ ο Ταχυδρόμος (ως πλέον φιλοσοβιετικός) μας αποκαλύπτει ότι πρόκειται για τριάρι...

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΙΔΗΣΗ;

ΕΙΝΑΙ ΚΛΑΣΙΚΗ η αμερικανική θεωρία των 5 «W». Σύμφωνα μ' αυτή τη θεωρία, το γράψιμο μιας είδησης πρέπει να απαντάει στα πέντε ερωτήματα Who, What, Where, When, Why (Ποιος, Τι, Πού, Πότε, Γιατί). Οι ελληνικές εφημερίδες φαίνεται ότι τηρούν ευλαβικά τον κανόνα. Ας δούμε όμως ποιο είναι το αποτέλεσμα.

Πριν λίγες μέρες απελάθηκε απ' την Ελλάδα μια νεαρή Ισπανίδα που μόλις είχε έρθει αεροπορικά για να εργαστεί στη χώρα μας. Ένα σήμα της Interpol που έλεγε ότι η Ισπανίδα είναι φορέας του AIDS οδήγησε τις ελληνικές αρχές να σημάνουν συναγερμό. Κινητοποιήθηκαν αστυνομικές και υγειονομικές υπηρεσίες και αφού καταταλαιπώρησαν ένα ολόκληρο θράδυ την άτυχη κοπέλα, την υπέβαλαν το άλλο πρωί σε υποχρεωτικές εξετάσεις και την έδωξαν απ' τη χώρα. Για να γίνουν όλα αυτά, χρειάστηκε να την πετάξουν στο πάτωμα, να της απογορεύσουν να κάτσει στους καναπέδες, να τη θάλουν με σπρωξιές στο ασθενοφόρο. Η είδηση συνεπώς είναι αυτή. Το AIDS δε θεωρείται πλέον ασθένεια, αλλά έγκλημα. Όμως ο τύπος φαίνεται να συναινεί απολύτως σ' αυτή την εκδοχή. Όπως δηλώνει και ο τίτ-

λος των ΝΕΩΝ: «Ισπανίδα τραγουδίστρια ύποπη για AIDS». Και καθώς τους διεθνείς εγκληματίες τους δώκει η Interpol, η παρέμβαση της στην συγκεκριμένη περίπτωση θεωρείται απολύτως φυσιολογική. Όμως αυτή ακριβώς η παρέμβαση της Interpol είναι η μείζων είδηση: για πρώτη φορά σε παγκόσμια κλίμακα αποδεικνύεται ότι υπάρχει μια διεθνής συνεργασία των κατασταλτικών δυνάμεων για την παρακολούθηση, το φακέλωμα και την γκετοποίηση των ασθενών και των φορέων του AIDS. Αυτή η διεθνής αστυνόμευση για το AIDS δεν βασίζεται σε καμιά διεθνή σύμβαση, τουλάχιστον σε καμιά ομολογημένη δημόσια. Εκπρόσωπος του υπουργείου υγείας δήλωσε στην *Ελευθεροτυπία*: «Μου προξενεί εντύπωση το γεγονός, γιατί αρχίζει να υπάρχει μια διεθνής αστυνομική συνεργασία χωρίς να υπάρχουν σχετικές συμβάσεις, για την παρακολούθηση των φορέων του Έιτζ».

Πάνω στο ίδιο θέμα, η ισπανική εφημερίδα *El Pais* αναφέρει ότι όταν ρώτησε το Υπουργείο Εσωτερικών της χώρας της, πήρε την απάντηση ότι για παρόμοια θέματα δεν είναι αρμόδια η Interpol, αλλά η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας. Με βάση λοιπόν ποιες διαδικασίες μεθοδεύτηκε η ταχύτατη ελληνική αντίδραση; Δεν πρόκειται απλά για είδηση, αλλά για πραγματικό σκάνδαλο. Όμως, οι εφημερίδες, το θράδυ που κρινόταν η τύχη της Ισπανίδας δεν δίστασαν, στο σύνολό τους, να υιοθετήσουν απολύτως την εκδοχή του «αστυνομικού δελτίου». Είναι χαρακτηριστικό ότι 4 εφημερίδες με εντελώς διαφορετικές κοινωνικές ευαισθησίες υοθέτη-

σαν παρόμοιο τίτλο: «Ισπανίδα με AIDS αναστατώνει το Ελληνικό» (*Ελευθεροτυπία*, *Απογευματινή*, *Έθνος*, *Βραδυνή*). Πρόκειται για την πλήρη αντιστροφή, το θύμα γίνεται θύτης και η πραγματική είδηση αποσιωπάται.

Ας επανέλθουμε τώρα στα 5 «W». Όλες οι εφημερίδες (πρόκειται για τις απογευματινές εφημερίδες της 8.5) εφοδιάζουν με απαντήσεις πάνω σε μερικά απ' αυτά τα ερωτήματα. Παραθέτουμε σχετικό πίνακα, απ' όπου φαίνεται η επιμονή των αρμόδιων συντακτών στη λεπτομέρεια. Δεν πειράζει που καμιά εφημερίδα δε συμπίπτει με την άλλη. Αρκεί ο αναγνώστης να σχηματίζει την εντύπωση ότι έχει την απάντηση στα 5«W». Ας σημειώσουμε μόνο ότι εκεί που φαίνεται ότι όλες οι εφημερίδες με εξαίρεση τη *Βραδυνή* συμφωνούν, είναι στο όνομα της Ισπανίδας: *Μαρία Ντολόρες*. Την άλλη μέρα όλοι θα πληροφορηθούμε ότι πρόκειται για την *Μαρία Τερέζα Ουρντιάλες*... Δέκα μέρες μετά την απελαση της Ουρντιάλες η *Εβδόμη* ανακάλυψε νέα Ισπανίδα φορέα AIDS στο νοσοκομείο του Ερυθρού Σταυρού. Το όνομά της: *Μαρία Ντολόρες*!

Είναι νομίζουμε τουλάχιστον αντιφατικό, αν όχι σχιζοφρενικό την ίδια ακριβώς μέρα με το επεισόδιο στο αεροδρόμιο του Ελληνικού, να καταγγέλλουν οι ελληνικές εφημερίδες τον Λεπέν επειδή ζήτησε γκέτο για τα θύματα του AIDS (*Ελευθεροτυπία*, 8.5). Η Interpol και οι ελληνικές αρχές έχουν - ως φαίνεται - ήδη αποδεχτεί τη θεωρία του, και ο ελληνικός τύπος αναλαμβάνει να την εφαρμόσει.

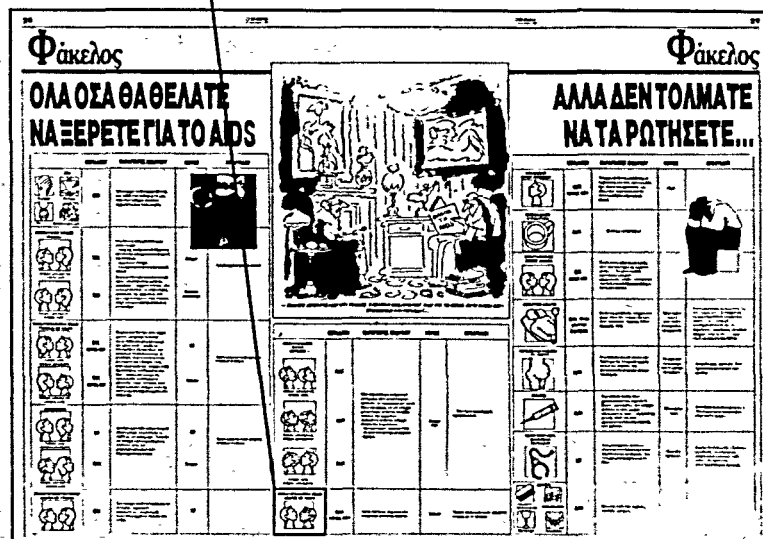
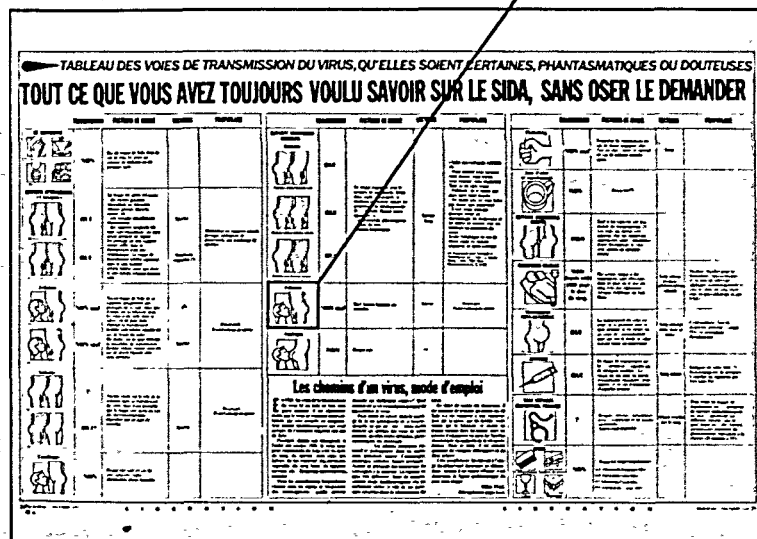
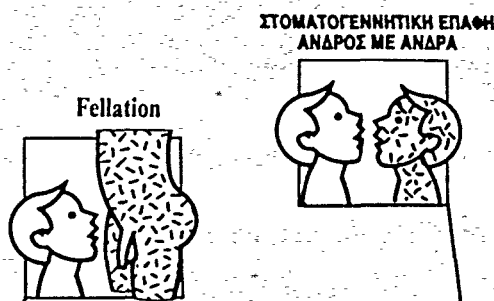
	Πρώτη	Ελευθεροτυπία	ΤΑ ΝΕΑ	ΕΘΝΟΣ	ΕΛ. Τύπος	Βραδυνή	Απογευματινή
Όνομα	Μαρία Ντολόρες	Μαρία Ντολόρες	—	Μαρία Ντολόρες	Μαρία Ντολόρες	Μαρία Σάντσεζ	Μαρία Ντολόρες
Πτήση	Ολυμπιακή 248	Ιμπέρια 734	—	734	Ολυμπιακή 248	Ολυμπιακή 734	Ολυμπιακή 248
Ηλικία	30	30	—	30	30	20	20
Επάγγελμα	χορεύτρια	χορεύτρια	τραγουδίστρια	χορεύτρια	καλλονή	χορεύτρια	χορεύτρια
Ώρα	9.00	—	—	5.55'	9.45'	9.30'	9.30'
Προέλευση	Μαδρίτη	—	—	Βαρκελώνη	Μαδρίτη	Βαρκελώνη	—

ΕΙΝΑΙ ΚΟΙΝΟ μυστικό ότι οι κύριες πηγές πληροφω-
ρίων των εφημερίδων είναι ακριβώς οι ίδιες. Για-
τις εσωτερικές ειδήσεις οι κρατικές υπηρεσίες
και τα υπουργεία. Για τις εξωτερικές ειδήσεις οι
πρακτορεία και ο ξένος τύπος. Η χρησιμοποίηση των
ξένων εφημερίδων γίνεται κατά κανόνα παράτυπα, και
κρυφά γιατί πολύ λίγες έχουν συμβληθεί με ελληνικές,
παραχωρώντας το δικαίωμα αναδημοσίευσης κειμένων.
Πίσω από την τυπική εισαγωγή «Ιδιαίτερη υπηρεσία» ή
το όνομα μιας πόλης και την ημερομηνία κρύβεται
συνήθως η μετάφραση ενός ξένου άρθρου ή ρεπορτάζ.
Απ' αυτόν τον κανόνα δεν εξαιρούνται ούτε όσες ξένες
εφημερίδες έχουν παραχωρήσει την αποκλειστικότητα
σε κάποια ελληνική. Σύμφωνα μ' ένα έγγραφο συμβόλαιο
τιμής, ακόμα και αυτόν γίνεται χρήση απ' τις υπόλοιπες
εφημερίδες, όταν το θέμα κρίνεται ότι τους «ταϊριάζει».
Για τυπικούς μόνο λόγους φροντίζουν να παραποιή-
σουν ορισμένα τμήματα του πρωτοτύπου ώστε να δη-
μιουργείται μια ελάχιστη νομική κάλυψη. Ο φόβος ότι
είναι δυνατόν να ανακαλυφθεί η «δωρεάν» αντιγραφή,
οδηγεί λοιπόν σ' ένα μείζον «παράπτωμα»: την ανεύθυ-
νη και κατά βούληση χρησιμοποίηση του πρωτοτύπου,
πολλές φορές ακόμα και για να υποστηριχθεί το

Αριστερά, η γαλλική εκδοχή της «στοματογεννητικής επαφής ανδρός με άνδρα». Δεξιά, η ελληνική παραλλαγή.

Φυσικά υπάρχουν και οι παραλείψεις. Η κατηγορία της «πρωκτοleiχίας» απουσιάζει εντελώς από την ελληνική μετάφραση, θεωρούμενη προφανώς γαλατική υπερβολή (βλ. Liberation, μεσαία στήλη), καθώς επίσης και όλο το κομμάτι για τις προφυλάξεις σε περίπτωση ομοφυλοφιλικών σχέσεων μεταξύ ανδρών, που είναι φυσικά απ' τα σημαντικότερα.

Για την ιστορία, σημειώνουμε ότι λίγο έλλειψε τον ίδιο πίνακα να δημοσιεύει ταυτόχρονα με το *ΒΗΜΑ* και η *Αυγή*. Ο ίδιος πουριτανισμός όμως που οδήγησε τους υπεύθυνους του ΒΗΜΑΤΟΣ να λογοκρίνουν τα σκίτσα, απέτρεψε τη διεύθυνση της *Αυγής* από το να προχωρήσει στη δημοσίευση...

Αριστερά το πρωτότυπο: Η γαλλική εφημερίδα *Liberation* (17.2.86) Δεξιά η παραποιημένη αντιγραφή στο ΒΗΜΑ, (21.12.86).

ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ του τι περίπου πρέπει να περιμένουμε όταν διαβάζουμε «έρευνα του συνεργάτη μας κ. Χ.» μας δίνει η περίπτωση που ακολουθεί:

Στις 25.2.82 δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Οικονομικός Ταχυδρόμος» έρευνα του κ. Αθ. Παπανδρόπουλου με τίτλο «Προβλήματα αντιμετωπίζει ο κλάδος των καλλυντικών». Στην πραγματικότητα επρόκειτο για μια επί λέξει μετάφραση της έρευνας του Spiro Coularelis «The personal care market in Greece», Μάρτιος 1979 στο *European Forecasts*. Η μόνη διαφορά είναι η παράλειψη έξι παραγράφων απ' το αρχικό κείμενο και κάποιες προσθήκες. Χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός ότι η χρονολογία των στοιχείων έχει αλλάξει κατά ένα έτος (1979 αντί 1978), για να εμφανιστεί φαίνεται πιο πρόσφατη η «έρευνα». Ως εδώ, η ιστορία δεν έχει τίποτα το ιδιαίτερο. Πρόκειται απλώς για μια συνηθισμένη περίπτωση απ' αυτές που αφορούν στον ελληνικό τύπο και χαρακτηρίζονται απ' τους ίδιους τους δημοσιογράφους με τον αυτοσαρκαστικό όρο «κλοπυρρίτ».

Όμως δεν είναι μόνον αυτό. Οι διαμαρτυρίες του κ.

Αυτά επιβεβαιώνονται και από σχετική επιστολή που

(Σ.Σ.: Η σχετική αλληλογραφία βρίσκεται στη διάθεση του Σχολιαστή).